

ขอ กิน เหล้า ขอ กิน อัน โน่น ขอ กิน อันนี่ เขา เอา เหล้า มา ให้ ยก ดื่ม พรวดๆ หมวด เหล้า ตั้ง ไว้ ไม่มี เล้า แต่ ตอน ที่ ออก จากร่าง ทรง เหล้า ก็ มี เหมือน เดิม อะ ไร ก็ มี เหมือน เดิม พ่อ ครู ยัง จำๆ ลืมๆ สมัย เป็น เด็ก มัน จะ เป็น อย่าง นี้ มัน จะ เด็ก กิน ไป แต่ เทื่อง กับ ตา แต่ ตอน หลัง ได้ ยิน กับ หู แค่ นั้น ที่ บ้าน นา ลง อันนี่ เขา ขอ กิน เหล้า ขอ กิน โน่น กิน นี่ เขา จามา ให้ กิน เขาย กิน พรวดๆ เหล้า ว่า ตั้ง ไส่ เก้า ยก กิน จน หมด แก้ว ตั้ง ไว้ พอมัน ออก จากร่าง ทรง นอน ผึ่ง ลง ไป ลูก มาก นี่ เหมือน เดิม มี คืน พุด ให้ พัง เท็จ จริง แค่ ไหน ก็ ไม่ รู้ ยืน ยัน ไม่ ได้ พ่อ ครู ยัง ก็ กลาง สมัย ก่อ กับ สมัย ใหม่ ไทย ใหญ่ กับ เมือง ทำ ร่วม กัน

ชาวเขาที่จะมีอีกประเพณีหนึ่ง เขาที่จะทำของเขาอีกที่หนึ่ง อย่างลีซอ มูเซอเขามีเลี้ยงผี เขายังมีสร้างกระท่อสร้างศาลาข้างถนนริมน้ำ เอาผ้าขาวผ้าขาวเย็บผ้าแดงไปแขวนไว้ ถือว่าเขาได้ทำวายทาน ทำนุส្ឣให้คนเดินทาง อพิธส่วนกุศลให้บรรพบุรุษได้ด้วย มันได้ทั้งสองฝ่าย เขายังได้บุญได้ความสนยາใจเขากัน

เด็กของพื้นเมืองของไทยเรามีประเพณีสังกรานต์ แต่ชาว夷าเนี่ยมเชอ ลีซอ แม้วจะมีประเพณีที่เรียกอกือกอย่างหนึ่งว่า ประเพณีกินนวอ ประเพณีปีใหม่ของ夷า เป็นครุภปีใหม่ของ夷า ถ้ากินนวอ夷าก็ล้มหมูล้มวัวไม่ต้องไปทำงานทำการ กินเหล้า กินเนื้อกินกันเต็มที่ คล่องธรรมชาติ ค่ำมากางคืนกีเด่นรากัน ไคร่มีเครื่องแต่งตัวสวยงาม กีอาอกมา เดือนกันตามจังหวะ เป้าแคนเป้าเครื่องดนตรีของ夷า เคยก่อ

เดี่ยวนี้มาอยู่แล้ว เดี่ยวนี้ลีซซองมาอยู่รอนๆ นี่ยอดแล้ว เพราะว่าที่คืนบันเงาที่จ้างแล้ว ปลูกอะไรก็ไม่งามแล้ว จะปลูกฟันก์ไม่ได้แล้ว เขาถลียใช้ทรัพย์สินที่เคยหาได้มาซื้อที่ราน ซื้อที่เป็นทุนรองขยายต่อไป จากที่เคยปลูกฟันเดี่ยวนี้ไม่ปลูกแล้ว ได้นั่งขาย ขายยาม้ายาน้ำ มีไม่ขาด มันมียืนยันไม่ได้ที่ไหนแต่รู้ว่ามันมี เพราะอะไร มันก็เป็นจริงทุกวัน

ที่ปายมีหลักลุ่ม (ชาติพันธุ์) ไหล็อก็มีอยู่บ้างหมู่บ้าน อย่างบ้านแม่รี้ อพยพมาจากการตั้งถิ่นต่างที่มาอยู่
ไหล็อก็มาจากทางเชียงใหม่ทางcombe สะเมิง บ้านแม่สาบ ไหล็อกส่วนหนึ่งก็ยังอยู่ต่างประเทศก็มี
อย่างลับสองปันนา พากลือ พากเขิน

(กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้าร่วมประเพณีของคนเมือง-ไทยใหญ่) ก็มา เดี่ยวani้ma ทึ้งลีซอ ทึ้งฟรัง เดี่ยวani้fรังชัก จะเยอจะโดยเฉพาะในปาย เยอะกว่าคนไทย อี่งเดี่ยวani้ixa ไปromoทโนอินเตอร์เน็ต ไปหัวโลก เปิดคูในคอมพิวเตอร์ คนไหหนก็อยาจจะมาเที่ยวเมืองปาย คนไหหนไม่เคยมาก็อยาจจะมา ดูในเน็ต มาถ่ายทำหนัง สารคดีอะไรเยอจะແຍະ คนปายดึงเดิมก็ซักจะสัญพันธุ์แล้ว ที่อยู่ในเมืองก็ไม่ค่อยมีถือของอุกา เช่น พ่อครูเป็นต้นไม่อายากอย่ตัวในเมือง

เกิดที่บ้านเวียงไถนีแหลก เกิดที่นั่นแหลก บ้านหลังที่เกิดอยู่หลังโรงฆ่าสัตว์ ข้างหลังสถานีตำรวจน้ำปะจุก ถนนสุด เดินไปปะจุกสุดจนถึงสะพานข้ามไปตลาดวันพุธ มีตลาดวันตอนเช้าก่อนเที่ยง ตั้งแต่ตอนเช้ามาเลย มีของ กินของใช้ มีทุกอย่าง เป็นสรรพสินค้ามีหมวดเดลย เครื่องไฟฟ้า เครื่องเสียงเครื่องแสง เป็นพืชผัก ผลไม้ อาหารสด อาหารแห้งมีหมวด ในตลาดเชียงใหม่มีอะไร มีหมวดเดลยอาชามาจาก มีขันน้ำกราก ขันน้ำขาวต้มมัด...

การทำงานในอดีต

เคยไปสามผู้สหกรณ์เพราเวเป็นผู้บริหารโรงเรียนก็ต้องถูกหมัดไปประชุมสัญจร รวมอธิบดีไซซ์พันโฉม จึงได้ไปหน้าฝนนี้ เเจอลูกน้องร้องไห้ ให้ลูกน้องไปก่อถนน ลูกน้องไปจอดรถไว้แล้วร้องไห้ ภาพป่วยในอดีต ถ้าอยากดูภาพป่วยในอดีตพ่อครูแนะนำให้ไปเสาะแสวงหาที่กำนันปฐิเวช ของหวาน ถนนเส้นเดียวกับพ่อหนานปันนั่นแหล่ะ แต่มันเลยสืบเยกมาเป็นย่านของอิสลาม... เป็นกำนันเก่า อายุมากแล้ว ท่านเก็บสะสมรูปภาพอดีตป่วยในอดีตไว้ยอด กว่าพัน张 แต่เมียร่วมุง กว่าพัน张 แต่เศรษฐีอาเกอบาญผู้แรก ที่ดินของเศรษฐีอาเกอบาญที่เป็นธนาคารกรุงไทยเดียวในประเทศไทย ที่กำลังขาดคนไปเชียงใหม่ มียะอะเลย แกกเงินไว้ยะอะ

ເສດຖະກິບ

คนไทยส่วนใหญ่ คนพม่า กีเนีย พ่อเลี้ยงจีกตี้ช์ เป็นไทยส่วนมากพม่า เมียท่านเป็นคนที่ไหนไม่รู้ แต่เป็นไทยส่วนใหญ่ ใส่สตร้อย ใส่กำไลถึงนี่ ทอง 90 เบอร์เซ็นต์ 100 เบอร์เซ็นต์ กีไปตามเพราะทอง ไปนอนที่โรงแรมเชียงใหม่ โคนลอกครามหมดเรียบร้อย ตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่เหลือหlod อะไร เขาไม่ซัง เป็นเจ้าช้าง พ่อเลี้ยงเจ้าช้าง เป็นน้ำหนาศรษฐี ถ้าอย่างจะเห็นภาพเก่าๆ กีไปหาพ่อกำนันอ่องละ กำนันปภิเวชชื่อชาวบ้านเขาชื่ออ่องละ เป็นไทยส่วนใหญ่ พ่อครูไม่สนใจเมื่อก่อน อีกที่หนึ่ง กีคือพ่อครูปัญญา นุญทันกัน ถนนหน้าอุบลฯ ไปที่หน้าผั่นท่านสูงภาพไม่ค่อยดี

ความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์บุนพีนที่สูง

(การเรียนหนังสือสมัยก่อน) เด็กดอยก็ไม่มีที่จะลงมาเรียนหนังสือ เป็นไทยใหญ่คุณเมือง มีคนเมือง ไม่มีคน พ่อครูก็ปลอมเขา ไปปอยู่ปลอมกับคนไทยใหญ่ แล้วเขา ก็ว่าเรื่องเงี้ยว เราว่าเขาเงี้ยวหัวจือก “เงี้ยวหัวจือก กระลือก นำหามาก” ว่าเล่นมันโกรธ เขาจะ โพกหัว เงี้ยวหัวจือกเขาทรงผมพุ่ม ผู้ชายก็เอาผ้าพันโพกศีรษะ ไว้ ผู้หญิงก็มีนวย ผมแล้วเงี้ยวหัวจือกๆ แล้วเขา ก็ว่า “โยนหม่นๆ” เขา ว่า คนเมือง โยนหม่นๆ เราก็โน โน ไม่จริงจัง แหย่กัน กระเจ้าเข้าแหย่กัน คนดอยก็ส่วนดอย ดอยก็ไม่มี โรงเรียน ไปให้เขาจะ พุดภาษากลางก็ไม่รู้เรื่องเลย แล้วเขา ก็ไม่ลง มาค้าขาย เข้าพอกินพอยู่ของเข้า ถ้ามารักษาดีนตามที่รับเขาเดินบ้างวิ่งบ้างเหมือนฝรั่ง เพราะเคยชินกับที่บ้านเขา มาเดินที่ราบฯ เข้าเดินไม่สะดวก ไม่ถนัด

ส่วนมากผู้ชายจะมา ก่อน ผู้ชายจะเริ่มสื่อความเห็น กัน ก่อน จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ ผู้หญิง แม้กระหึ่งจะ เกหรีงคนแก่ๆ ที่อยู่บ้าน เน้า ก็พูด กัน “ไม่ค่อยรู้เรื่อง” เหมือน พ่อครู “ไปฝึกพูดภาษาญี่ปุ่น” ไปเที่ยวบ้านญี่ปุ่น ตามว่า “ไปที่ไหน “เคราะห์ไก่ เล่า?” ไปแล้ว “กริเว” “ไปเที่ยว “นะ มี หา ดาจ” นะ มี หา แปลว่า สาว ดาวจะแปลว่า สวย “ไปตามเด็ก บ้าง ว่า นี่ ลูก กะ “ “นะ สี” อุตสาห์ จำ นาน นี มี ร สเปรี้ยวๆ ผล ไม้ ดอย พอ ไป เจอก อิก รัง “ไปตาม คนแก่ๆ ว่า อันนี้ เรียก ว่า มะ ลิ ชี่ “บี ชี่ ชา” มะ ลิ แปลว่า ไม้ รุ้ง ขัก เหมือน กัน “ไปตาม กะ เหรีง ตาม อะ ไรๆ ก็ “สี่ ยาๆ” ไม้ รุ้ง รึ อะไร แต่ พ่อ ครู ก็ ภาษา กะ เหรีง ได้ เยอะ หน่อย เพรา ลูก สะ ไก เป็น กะ เหรีง กะ เหรีง เทต คำ กะ โอมี อง ลูก ชาย เป็น ครู กศน. “ไป ตระ เว้น บัน ดอย “ไป เจอก บัน ดอย อา ไม อยู่ ด้วย เดี๋ยวนี้ เป็น กะ เหรีง บุค ให ่ พัน ธุ ให ่ ใหม่ แล้ว ดู ไม่ ออก ถ้า ขา ไม่ พุด ไม่ รุ้ง นะ รอ พูด หน่อย หน้า ตา บ่ ง ออก ไม่ “ได” แต่ ถ้า คาน วัย ก ลาง คน ชื่น “ไป ถ้า คาน อา ยุ มาก พอ รู้ ชา ว่า ขา ว่า เรา นี น ะ บัน จะ บ่ ง ออก นิดๆ หน้า ตา บาน ที่ หรือๆ หร่า ดู กิริ ยา ท่าทาง ดู คำ พูด ดู การ แต่ง ด้วย “ไม่ “ได” เพรา ดี “เดี๋ยวนี้ ชา ว่า เขา แปลง เพส เขา เปเลี่ยน กัน ยะ อะ ดู ไม่ ออก ยิ่ง ไห ให หลู่ มา จา กต่าง ประ เทศ เขายิ่ง พูด ภาษา พื้น เมือง พูด ภาษา กลาง ใหม่ๆ ก็ พุด คล่อง ชวน เขากุย เราก็ คุย ภาษา ไทย ให หลู่ ให “ไป เราร แล้ว เป็น ไห ให หลู่ พุด ไป พุด มาก ดี “ว่า เขา แขว แล้ว ก็ พุด ไห ให หลู่ ก ลับ มาก....

การทำข่าวัญเดือนเด็ก

มีทำข่าวญี่ปุ่นเดือน อยู่เดือน ออกเดือนก็มักมีอุบัติเหตุ ผู้ก่อข่าวญี่ปุ่นมีอุบัติเหตุแต่ไม่ค่อยละเอียดอ่อนเหมือนเดือนก่อน สมัยก่อนการคลอดลูกไม่ต้องมีน้ำยาอะไรมาช่วย เอาปล่องอยู่ข้างบนเอากิงพูทรากิ่งอะไรมาไว้ข้างล่าง เอาเข้าไปเด็กน้ำนม อยู่ๆ ก้าวอยู่อะไรน้ำอยู่เดือน อาหารการกินก็ต้องระมัดระวัง น้ำดื่มอาหารแห้ง ข้าว ก็ต้องเอามาปั้ง กินข้าวปั้ง กินเนื้อปั้ง หมูปั้งของแห้ง มงคลจะได้เข้าอู่ไว สมัยก่อนแม่จะไปทำอะไรต้องคิดแล้วคิดอีก จะไปลูกน้ำฝนก็ไม่ได้กลัวจะไปผิดเดือน แต่ตอนหลังมีชาติฯ มาเกิดวันนี้ 2-3 วันหลังออกโรงบาล เดินได้ไปทำงานได้

ตั้งชื่อเด็กก็มี เมื่อก่อนสมัยก่อนจริงๆ นี่อาพระ ตุ๊หลวงเป็นคนตั้ง เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอายุ ถ้าไม่เจ้าอาวาส ก็ไปหาภานัน ภานันผู้ใหญ่บ้าน ถ้าไม่มั่นใจก็ไปหาผู้เฒ่าผู้แก่ที่ควรพนับถืออาจจะมีตำแหน่งเป็น

แพทย์ประจำตำบลบ้าง เป็นผู้อวุโสอะไรบ้าง เหมือนคุณตาของพ่อครูนี่ท่านเป็นแพทย์ประจำตำบล แพทย์ประจำตำบลก็เป็นหมอนั่นบ้านสมัยก่อนหมอนสนุนไฟร หมอนเอกสาร เป้าหมอกาดาocom ทายเมื่อ ทายพยากรณ์ชีวิต ทายได้ หมอด ของหายสักว่าหาย บางทีก็ไปหาตั้งซื่อ ตั้งชื่อนายสะอาด นายดี นายแดง พอตั้งซื่อไปแล้วอยู่ไม่สบายเป็นโน่น เป็นนี่เลยตั้งซื่อเป็นปี้หมูปี้หมา ก็แก้คลีด ผู้หญิงเป็นนายหมาจนกระทั้งเป็นคุณนายกีเป็นคุณนายหมา กำนันกี ขังเป็นกำนันหมา แก่กีมีแก่ปี้หมา เดียวนี่เข้าเปลี่ยนซื่อแล้ว เมื่อก่อนเขาอตามนี้ กำนันหมาก็เลยเปลี่ยนซื่อเป็น กำนันเพชร สิทธิเพชร กำนันเวียงใต้ก่า อคิดกำนันเวียงใต้ ไม่มีชีวิตตายหมดแล้ว ผู้ใหญ่บ้านทุ่งยวบ้านใต้ ที่พ่อครูไปสอนซื่อเดิมเขاتั้งปี้หมา พอดีเป็นผู้ใหญ่บ้านเขารีบแก่ปี้หมา เลยไปเปลี่ยนซื่อเป็นอันแก้ว เข้าเปลี่ยน หมดแหละ พอดีพ่อเป็นตำรวจ พ่อเป็นพิเศษบัวชเรียน ตั้งซื่อตามนามวัน เกิดวันอาทิตย์ก็ทองอินทร์ ที่พ่อให้ซื่อ มาไม่รู้ว่าท่านหาตำแหน้มย แต่มาตอนหลังพ่อครูก็ตั้งซื่อให้ลูกหลวงหลายคน กีปีดรามาบ้าง กีอาตามนามอาทิตย์กี ตัว อ. วันจันทร์กีตัว จ. อังการกีตัว ค. ตัว ก. กีดูตัวที่เป็นกาลกิฟิตัวที่เป็นมงคลกีดูหน่อย แต่จริงๆ ไม่ถือหรอก เรื่องฤกษ์ยาม ไม่ถือถ้ามาสายวิปสนาอะไร์กีดหมด แต่เราอนุโลมตามแม่บ้าน แม่บ้านกียังอ่อนไหวอยู่ เชื่อฤกษ์ปี戌ชาดีเยาวลูกหลวงเป็นโน่นเป็นนี่กีต้องไปหาหมอนข้างนอก ความสวยงามใจกีไม่ขัด สืบชะตราศี ทำบุญทำทาน

การสืบชะตา

สืบชะตา กีคือนิมนต์พระมหาเจริญพระพุทธมนต์ แล้วเตรียมเครื่องอะไรให้มั่นคง เครื่องกีมีไม้สะพาง ไม้ก้าว มีไม้จั่น เท่าอยุเพิ่มอีกหนึ่ง แล้วกีไม้จั่น 3 อัน แล้วกีเป็นแพเอกสารก้านกลวยมาทำ มากเมียงบุหรี่ ทำเป็น เล็กๆ อย่างละ 108 ชิ้น ประดับประดาตกแต่งมาตั้ง แล้วกีมีสายสิญจน์ลง คนที่ต้องการจะสืบชะตา กีเข้าไปนั่งข้าง ในแล้วพระกีสวัสดิ์เจริญพระพุทธมนต์ สืบชะตาคน

แม่น้ำกีทำหนองเดี๋ยวกัน น้ำป่ายเขากีทำอยู่ เขาไม่ได้ทำติดต่อ กัน สืบชะตาป่า สืบชะตาแม่น้ำ เพิ่มมีต่อน หลังน้ำห่วงใหญ่ (พ.ศ. 2548) เมื่อก่อนไม่มี เมื่อก่อนคนมันอนุรักษ์ธรรมชาติโดยปริยายเป็นนิสัยอยู่แล้ว จะไม่ไป ทำลายป่าเพราะผึมันเยอะ คนเฒ่าคนแก่บอกผีเสื้อเดียวผึมันจะมาหักคอ ไปแผลทางป่าเข้าไม่ก้าว ถ้าเรื่องสืบ ชะตาแม่น้ำต้องไปตามพ่อหนานจันทร์ ที่เวียงเหนือ เรื่องพิธีกรรมพวกนี้พ่อหนานจันทร์ อินทรสาร พ่อครูเห็น ไม่กีปี ไม่ไป เมื่อก่อนเป็นเด็กจะไปอยู่กีจะจำไม่ได้นะ แต่ตอนที่เรามาปฏิบัติมาทำอย่างนี้เดินตามสายพระพุทธ ทาสกีไม่ทราบ...

สังเคราะห์โภคกรังที่ 2

พ่อครูตอนสังเคราะห์โภคเป็นเด็กตัวเล็ก จำได้จำกลับคล้ายคลับคลาว่าแม่ลุ่นหนีเครื่องบินมา กีหนีเข้าหลุม หลบอยู่ในหลุม จำภาพ ภาพเป็นช่วงๆ ถ้าข้อนอีดีดี ที่จำได้กีทหารญี่ปุ่นถอยกลับมา จำเป็นช่วงๆ มันเบลอ เพราะ มันเป็นเด็กกินไป พอกหารถไปบนบันที่ชือโรชามานางชา กิตต่อนนั้นได้ 2 ช่วงกว่า กีจำได้แล้ว พอจำได้กีก็กลัว กลัวเครื่องบิน ไม่มีไฟฟ้าใช้ คำนากีมีด เงิน วิทยุไม่มี ที่วิอะໄร ไม่มีสักอย่าง มันเงียบพอเครื่องบินมาตองคลางค่า คลางคีนไรจุด ไฟตะเกียงน้ำมันก้าดเป็นปี้ยาจุด ได้รีบดับ ยกมือสาดข้อให้เจ้าบ้านเจ้าเมืองมาช่วย อย่าให้เขามาพึง ระเบิด อย่าให้เขاهันเมืองปาย กีมีความเชื่อว่าเจ้าเมืองปิดหมด เครื่องบินกีผ่านไป ไม่เป็นໄร ระเบิดไม่เคยมาลง มี แต่ทหารผ่านไปผ่านมา ทหารญี่ปุ่นที่ถอยที่แพ้สังเคราะห์ที่โคนเมืองหลวง 2 เมือง นายกีสั่งให้ถอย คนที่เจ็บป่วยไม่ สามารถปฏิบัติได้ ให้ฟัง พอกำนันปฏิบัติตอนนั้นท่านอายุ 15-16 ท่านยังไปส่งเขาบุดหลุม บุดหลุมกว้าง

พอกสมควร ลีกพอสมควร ทหารอุปปุ่นที่กำลังเจ็บป่วยอยู่ แขนหัก ขาหัก แขนขาดก็มี ยังไม่ตายหายใจรายรินอยู่ พอดีเวลานายกีสั่งเอาลง เอาดินกลบ ฝังทั้งเป็น ใจเด็ด

มันไม่มีอะไร เราไม่กลัวย กลัวยน้ำว่านี่ดีที่สุดเอาไปแลกของ แลกปืน แลกเครื่องใช้ ตะเกียง ของใช้ไม่สอย เข้าแลกหมวดเพื่อความอยู่รอด ไม่มีอะไรกิน ไม่มีเงินจ่าย เขายังมาตั้ง โรงพิมพ์เบื้องที่หน้าวัดหลวง สิบบาท ยี่สิบบาท ตอนนั้นเงินสะพัด หน้าวัดหลวงมันจะเป็นบ้านของบรรพสามิติอำเภอ สรรพกรอำเภอ พ่อหลวงมรกดแม่นายหมา เมียท่านชื่อหมา หวานท่านก็เป็นพ่อ. อุปโรงเรียนบ้านหนองแปลง สุรชัย เหลือแต่หلان เหลือแต่หนอง...

ถ้าหากจะได้หลักฐานที่เป็นภาพยืนยันก็ไปหาที่พอกันนนปฏิเวท ถ้าหากจะหาข้อมูลเป็นวันเดือน ปีพ.ศ. ไปหาพ่อหนานมหาจันทร์ อินทสาร ถ้าจะไปหาเรื่องชนบประเพลิงทางไถ่ไทใหญ่ที่พ่อหนานปืน ปืนแก้ว ก็มีแค่นี้ นอกนั้นก็มีแต่จำได้มากแต่ขาดท่อ ไม่เป็นก็มีอยู่ บ้านแม่ยืนก็พ่อหลวงมาอื้ เขียวิน ท่านมีความจำ เยี่ยมเลย ความจำของท่านเกิดขึ้นหลังจากที่ท่านขึ้นอร์เตอร์ไซค์ไปชนเส้าไฟฟ้า หน้าพาดของท่านยุบลงไป จำเม่นหมวดเลข ชนตอนอายุ 50 แล้ว จำเม่นแต่แกพูดไม่ถูก ถ้าไครมีอะไรต้องถามแก นั่งๆ สนทนากู้หูหมวด รู้แบบทิธิคัวยนะ รู้แบบไม่ยอมใคร แกมีความเชื่อว่าคนที่จะไปเป็นบรรดาทายก คนที่จะไปเป็นผู้นำในวัดในวะ จะต้องเคยบวชเรียนมาก่อน ต้องเป็นพิเศษเป็นแรมมาก่อน เป็นพระภิกษุมาก่อน คนที่ไม่เคยบวชเรียนมา แล้วมาทำ อายุไม่ยืน แกเซวพ่อครู เพราะพ่อครูไม่ได้บวชเป็นพระเป็นเณร ไปพูดกับคนอื่นๆ เขายังพอดใจ คนอื่นที่ขึ้นวัดไป วัดด้วยกันคนที่เคยบวชเป็นพิเศษเป็นอะไรตั้งเยอะแก่กันไม่เอ้ คนที่เคยบวชเรียนมาจะให้นำเสียงก็ไม่ให้ บางทีก ความจำก็ไม่ได้ คนที่จะนำเข้าได้รับดันเสียงจังหวะความคิดความจำ

ถ้าเป็นอาหารขนมดึงเดิมของป้ายไปหาที่คุณอาจารย์ แสงโชค หรือแม่นแหง อยู่หน้าโรงพยาบาลปาย ป้ายแหง ท่านเป็นนักประสานเรื่องอาหารถ้าแก ไม่รู้แกจะหาบุคลากร ให้ ก็เป็นลูกศิษย์ของพ่อครู อาจารย์ประไพ ยาสาร อยู่หน้าโรงพยาบาลปายวิทยาการ อาหารเจ อันนี้ประสานได้ถ้าเข้าทำไม่ได้เข้าไม่รู้เข้าจะหา คนให้ เขายังเป็นผู้นำสำหรับคนที่มีพลังสูง

อาหาร-ขนม

ถ้าเป็นอาหารพื้นเมืองจริงๆ ต้องเป็นน้ำพริกถั่วน่า น้ำพริกถั่วเหลือง แกงป่า ผัก灼 อาหารพื้นเมือง ดึงเดิม หน่อต้มยำ น้ำพริกปู น้ำพริกผงน้ำพริกผื่อง น้ำพริกน้อย น้ำพริกผงอาบน้ำใส่กีน้อก ต้มไข่คุนฯ ใส่กัน น้ำพริกน้อย น้อยได้หลายอย่าง น้อยเนื้อก็ได้ เนื้อสับๆ แล้วก็ใช้พริกหนุ่น

เทศบาลสองภูรนต์ วันขึ้นวัดเขารียกันพญาวันถ้าตามปฏิทินหลวงก็วันที่ 15 เมษา แล้วถัดมาอีกวันเขารียกันปากปี วันที่ 16 ปากปีคือเริ่มน้ำปี ปากก็คือเริ่มน้ำ ปากน้ำปากคล่อง วันปากปีเข้าจะหาบุนนาคิน เพื่อให้ มีคนอุดหนุนตลอดปี กินผักกุ่มยำ ยำผักกุ่มจะได้มีคนคุ้มกัน จะคุ้มตัวคุ้มภัยมันเป็นเคล็ด กินของที่มันเป็นมงคล ซึ่งที่มันเป็นมงคล ถ้าไม่ทำวันปากปีก็วันปากเดือน 2 วัน 3 วัน ไห้ อันนี้เป็นเคล็ด ผักกุ่มมันอยู่บันบก กินขาดคง เปรี้ยวๆ เอาจามาทำก็ได้ ยำสด ตำน้ำพริกเหมือนที่จะยำไก่ ใส่ถั่วเหลืองแผ่นเยอะๆ หน่อย มันจะได้กลมกล่อม ผักกุ่มจะอาจามาทำสักก็ได้ หรือแกงน้ำแห้งๆ ใส่ไก่ใส่หมูก็ได้เรียกว่าอื้น หรือจะนาคัวมาผัดใส่ใบไส่หมูก็ได้ กินอย่างนี้ในช่วงปีใหม่ แล้วแต่กรรมวิธีจะทำอะ ไรก็ได้ บันจะเป็นบันสุก บันอ่อนจะดำเน หรือจะแกง หรือคั่วอะไรก็ได้หมด เอาซื้ออาบานາ ความเชื่อเท็จจริงแค่ไหนก็ไม่รู้ เหมือนกับประเพลิงแต่งงาน แต่งงานเลี้ยง บันจีนกัน เขายังไม่เลี้ยงข้าวซอยตัดกัน เอาซื้ออาบานา

(อาหารเทศกาลอื่น) มันก็มีอยู่รึอย่า แต่บันไม่ถือ เนาะจะมาถือกันตรงนี้ มีสติมาก็ได้ตรงนี้ตรงเทศกาล สงกรานต์ noknun ก็ทำไปตลอดปีมีอะไรก็ทำ

ออกพรรษา ทำบันมเทียน บันนจือก บันนจือกเป็นสามเหลี่ยมมีไส้หางใน บันนเทียนนี่ผสมในตัว เอกคุกคันทั้งมะพร้าวน้ำอ้อยน้ำตาล ไส้มะพร้าวคั่ว ไส้น้ำอ้อย น้ำตาลปีก หรือว่าน้ำอ้อยก็ได้ ไส้หอยอย่างก็มี ไส้หนูไส้อะไรก็ได้ ไส้หวานไส้เค็มเหมือนเขาทำชาลาเปา แล้วแต่แม่ครัว แล้วแต่คนที่อนัด ยอดนิยมก็ไส้มะพร้าว (ทำเมื่อ) สงกรานต์ ตอนก่อนเข้าสงกรานต์ที่จะไปถวายวัด ตอนเข้าพรรษา ตอนออกพรรษา 2-3 ช่วงนี่แหละ ที่ทำกัน

ผู้ให้ข้อมูล	53 อ. มังกร รุ๊ประโยชน์คลับ	อายุ 60 ปี
ชาติพันธุ์	ไทย	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กัณฑารี นางสาววัชรินทร์ มนิวงศ์ และนางสาวสิริวรรณ สิริวนิชย์	
วันที่	30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	บ้านเมืองแพร่ หมู่ 4 ต. เวียงใต้ อ. ป้าย จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	บ้านเมืองแพร่ หมู่ 4 ต. เวียงใต้ อ. ป้าย จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาวศิริลักษณ์ กัณฑารี	
รหัสเสียง	PPK-ANT-P-353	

ประวัติส่วนตัว

เกิดที่หมู่ 4 บริเวณนี้ คุณพ่อเป็นข้าราชการครู เป็นคนที่นี่ พ่อเป็นคนเชียงໄต้ แม่เป็นคนแม่น่าเดิง ก็เป็น คนจากอาเภอป้ายเหมือนกันทั้งคู่ พ่อก็ได้เม่งมาอยู่บ้านหลังนี้ แต่บริเวณนี้เป็นส่วนหนึ่งของบ้าน แต่ไปตกเป็นที่คนอื่น แล้วพอถูกกลับบ้านมาซื้อที่นี่ปักบันนี้ คุณพ่อเป็นคนที่นี่ และก็มี 3 พี่น้อง ผู้ชายทั้งหมด พี่คนโตก็อยู่ที่เมืองชื่อลาวເຄອ อยู่รัฐวนา ซึ่งเมืองนี้จะใกล้กับเมืองหนองอุ่นใหม่ เป็นพี่ชายของพ่อ เขามากจะเรียกติดกันว่าหนองใหม่-ลาวເຄອ ที่นี่พี่ชายคนกลาง พ่อเป็นน้องสุดท้อง พี่ชายคนกลางก็อยู่ที่นี่มีสวนไร่อยู่หางโรงเรียนปาย พ่อผมเป็นข้าราชการครู คิดใหญ่โตเหมือนกัน เป็นครูใหญ่ประดิษฐ์อักษรเป็นครูใหญ่แม่ชัยบ้าน สมัยนั้นมัชัย 1 ปี. 4 แล้วก็มัชัย 1 สมัยผมเรียนนั้น ก็ยกที่ตัวเองให้เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัชัยประจำอำเภอซึ่งเป็นป้ายวิทยาการเดียวที่นี่ ที่เดินทางมาพ่อผม นั่นหมายถึงว่าพ่อผมก็คิดเรื่องของการศึกษาเพื่อบ้านเพื่อเมืองก่อนที่จะมีพระบาทเป็นครูและ อย่างจะเป็นครูใหญ่ด้วย ครูใหญ่แม่ชัยด้วย แต่ไม่ใช่มัชัยเดียวที่นี่ ก็ตั้งเป็นโรงเรียนมัชัยปาย ซึ่งโรงเรียนปาย เนยฯ และก็มีอีกปายโรงเรียนปายวิทยาการแล้วค่อยๆ ตามาร่วมกัน มันเป็นปายวิทยาการปัจจุบัน เมื่อก่อนไม่มีปายวิทยาการ มันเพิ่งมีเมื่อ พ.ศ. 2515 ประมาณนั้น

โรงเรียนปายสอน ม. 1-3 ประมาณ 2494-5 ประมาณ 10-20 ปี อีก 20 ปีต่อมาแล้วค่อยมาเป็นปายวิทยาการ เล่าก็รีดเลือกเกร็ดน้อยพ่อผมให้ที่กับโรงเรียนปายวิทยาการปักบัน ไม่ใช่ที่ทั้งหมดมีส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง แล้วก็ noknun เขายากอกไปเรื่อยๆ ตั้งโรงเรียนได้แล้วค่อยๆ ยกอกไปเรื่อยๆ บ้านพ่อผมอยู่ที่นี่แล้วก็ขายแล้วไปอยู่หางธนาคารกรุงเทพฯ หลังที่เป็นร้านอาหารที่เป็นของคนสุราษฎร์ธานีเดียวที่นี่ ฝั่งติดกับธนาคารกรุงเทพฯ ด้านทิศใต้ แล้วก็ไปอยู่ในซอยหน้าวัดหลวง พ่อเสียชีวิตที่นั่น พ่อเสียตอนอายุ 78 ปี เสียปี 41 สิบปีมาแล้ว ปีนี้ปี 51

ประวัติย่อๆ ว่าผมเป็นคนที่นี่ "ไปเรียนหนังสือที่แม่ส่องสอนเดินเท้าไปปะ เนื่องจาก อายุเรียนที่นี่ถึงม. 3 เมื่อพ.ศ. 2503 พ.ศ. 2504 อายุ 11 ปี เดินไปเรียนที่แม่ส่องสอน 7 คืน 8 วัน พ่อไปส่ง เดินเท้าไปกันอยู่ประมาณ 5-6 คน ต้องจ้างลูกหาบ คนหาบหานของไป (วัวต่างนาต่าง) แพง ม้านี่ไปกลับนี่ 100 บาท แพงมาก"

ถนนจากป้ายสู่เมืองแม่ส่องสอนในอดีต

"ไปที่แม่ส่องสอนก็ยังไม่มีถนนราดยางตอนนั้น เดินขึ้นสันดอยเดินไปกับทางคล้ายๆ กับปัจจุบัน ซึ่งสมัยก่อนมันเป็นเส้นทางสหกรรมญี่ปุ่น เดินไปตามเส้นทางสหกรรมญี่ปุ่น เขา มาจากแม่น้ำลักษ์ที่ตัดมาเดียวนี้ คนที่เป็นผู้บริหารหรือนายทหารสมัยโบราณสมัยก่อนที่เราเกิดชี้เส้นทางมาให้มันไปยากๆ เรียกว่าประเทศไทยได้กำไรด้วย คือไม่ต้องลงทุนตัดถนนให้ยุ่งยาก ชี้ให้ทหารญี่ปุ่นเดินทางมาทางนี้เพื่อที่จะไปเมืองพม่าได้ ที่นี่มาจากแม่น้ำลักษ์ผ่านมาที่ปาย จากปายก็ไปปางมะผ้าซึ่งก็เป็นอำเภอที่หลังแล้วก็ไปอำเภอเมืองแม่ส่องสอน แล้วก็ไปขุนยวม แล้วก็เลี้ยวขวาเข้าสู่ประเทศไทยพม่าที่บ้านประดูเมือง ที่เวะพัก 7 คืน 7 ที่ พอดีได้แต่ว่ามันคงจะไปตามยากรแล้ว ที่บ้านปางแปกเดียวนี้จะมีที่หนึ่งบ้านจะมีศาลา คือคนไทยสมัยก่อนเขาดีมากเลยในความเชื่อ คือการที่น่าง วิสาหะเป็นคนทำลายวัดถาวรของไราชาก็เดยมาสร้างศาลา คนที่สร้างวัดสร้างศาลาได้บุญกุศลสูง เขาว่าก็เดยสร้างศาลา ศาลานี่มุงแป้นเกล็ดนง นุงด้วยไม้แผ่น เอาไม้เป็นกระเบื้อง ไม้มีสมัยก่อนมันดีมากเลยมัน สวยงาม เป็นไม้เนื้อแข็ง ไม้แดง แล้วขี้ชา เมื่อก่อนคนสูบฟืนมันเยอะ พากเราเรียกว่าขี้ชา มันปี้เกี้ยว ไปฟันเสาตันขนาดนี้ ให้เหลือเล็กลงแค่นี้ ฟันเราไปใส่ฟืนใส่ไฟ ผิงไฟหน้า หน้าฝนหน้า หน้าหนาวหน้า หน้าฝนก็หน้า อาจมา ก่อไฟก็รื้อไป จะ กวนทางก็รื้อไป เหลือนิดเดียว ที่บ้านปางแปกที่มีแม่น้ำแล้วมีสะพานเปียงขึ้นมาบ้านปางแปก ตรงนั้นเขารายศาลาตีนดอย ไม่มีแล้วไม่มีตั้ง 50 ปีแล้ว สมัยก่อนมันมี ตรงนั้นจะต้องนอนที่นั่นไม่ว่าคุณจะเดินก่ำท่าไหร คุณต้องนอนที่นั่น เพราะไม่งั้นจะขึ้นดอยกิ่วลมนี่นั่นจะไปไม่ได้ ถ้าขึ้นไปบนดอยกิ่วลมไม่มีน้ำ มันหน้า หน้าด้วย น้ำไม่มีด้วย ยังไงต้องนอนที่นั่นไม่ว่าจะเดินก่ำท่าไหร เพราะจะนั่นต้องกระยะให้ไปนอนที่นั่นได้ อาจจะออกที่ยังวัน อาจจะออกบ่ายสอง ถ้าออกบ่ายสี่ไม่ได้แล้ว บ่ายสี่แล้วไปนอนล้านแม่นาเดิงอย่างก่ำ ก็เม่นะ ถ้าหากว่าบ้านนั้นไม่ได้แล้ว และก็มันเป็นป่าเป็นเขาและสมัยก่อนจะเสื่อมมันมี เดียวนี้ก็ยังมีสักว่าป่าอยู่แต่เสื่อนี่ไม่มีแล้ว เมื่อก่อนคนกลัวสือ เมื่อก่อนมันมีตามป่าตามทางเราเดินไปนี่ ผนังเห็นเลย ผ่ากินยอดเยี่ยม ตอนหลังนานี่ก็ลีซอ มันได้อาชญากรรมก็มีตั้งมันก็เลยใช้อาชญากรรมนี่มันเป็นปืนยิงเร็วนะก็เลยม่าตายไปเยอะ เสื่อนี่นะ"

พอยานี้แล้วจะไปข้ามดอยที่น้ำริน ที่เป็นลีซอบ้านน้ำรินเดียวนี้จะนอนที่นั่น แต่ไม่ได้นอนที่หมู่บ้านน้ำรินเดียวนี้ จะนอนสูงกว่านั้น หมายความว่าบ้านไปไม่ได้มันต้องนอนที่นั่น ที่นั่นมันมีน้ำด้วย ที่เรียกว่าน้ำริน ก่อนนำมันซึมออกจากดอย ชาวบ้านชาวเขาที่เดยเอาไม่ได้ทำเป็นรังน้ำซุกเข้าไปในลำธารเล็กๆ ให้มันไหลลงมาเรียกว่าน้ำริน ไม่มี(บ้านลีซอ) เป็นป่ามากล้วนๆ ถ้าพุดถึงกิ่วสักว่า คนเมื่อก่อนก็กลัวทั้งสักว่าทั้งที่ด้วย แต่คนเดียวนี้ไม่กลัวกิ่วสักว่า กลัวแต่สักว่า ต้องพักที่นั่น มีน้ำมีแหล่งน้ำ ไม่มี(บ้าน) นอนกลางป่าจริงๆ เลย ศาลาตีนดอย ก็เป็นกลางป่าจะ ไม่มีอะไรเลย ไม่มีบ้านคน ไม่มีบ้านปางแปก เพียงสัก 20 ปีนี้เอง เป็นป่าที่ปางแปกมา 20 กว่าปีนี้เอง ก่อนหน้านี้สัก 2 ปี เขายังที่ทางช้างค้ำที่ลงมาดอยกิ่วลมลงมาแล้วจะมาทันในนี้ เขายังที่นั่นๆ เรียกว่าปางแปกจริงๆ ที่บ้านปางแปกเดียวนี้ไม่ใช่ปางแปก แต่บ้านมาจากบ้านปางแปกข้างบน แปกนี่คือเกี้ยวนะปางแปกคือปางที่เป็นไม้มีเกี้ยวนะซึ่งคนไปนอนที่นั่นถึงเรียกว่าปางแปก ที่นี่ถ้าลีซอขายลงมา ก็เลยไม่รู้จะเรียกชื่ออะไร ลีซอที่อยู่ปางแปกมันมากอยู่ที่นี่ก็เลยเรียกว่าปางแปก ตรงนั้นมันไม่มีเกี้ยวนะที่มันอยู่ทุกวันนี้"

มันจะอยู่ต่ำกว่ากิ่วลมนิดหน่อย ก่อนจะถึงกิ่วลม ที่นี่พอกจากที่บ้านน้ำรินก็จะเดินไปอนที่สถานีตำรวจนครบาลปางมะผ้า แต่ไม่ใช่ปัจจุบัน เป็นชื่อมันนะ ชื่อ ก่อนจะถึงบ้านໄร่ ก่อนจะถึงท่าไคร้ มันจะมีพลับพาที่ประทับอยู่หลังคาสีเขียวตอนนั้น แต่ตอนนี้เปลี่ยนเป็นสีอะไรไม่รู้ คือถ้าเป็นทุ่งของสถานีเกษตรฯ สุดمانี ก่อนที่จะถึงที่ทำเป็นโครงการมูลนิธิชัยพัฒนา ยังไม่ถึงบ้านໄร่ อยู่ติดถนนหลวง ศูนย์วิจัยฯ ข้างนั้นแหละ มันจะอยู่ตรงนั้นอยู่ตรงที่มูลนิธิชัยพัฒนาไปทำ ที่น้ำใหญ่อกกรู เรียกว่าน้ำรู เขื่องๆ กันอยู่ผ่านไนน์ของน้ำลำที่เป็นสถานีตำรวจน้ำรู เยื่องๆ กันน้ำรู

วันที่สีไปนอนที่ป่ามะเจือ ก่อนที่จะขึ้นชุมวิ นอนที่นั่น เป็นป่าหมื่นกันมีน้ำ มีบ้านอยู่ที่เดียวที่สถานฯ คำราวง นี่คืนที่สี พอกินที่ห้าไปนอน เขาเรียกผู้ของ บางทีก็นอนบนถ้ำหม้อแกง นอนที่ผู้ของคืนที่ห้า ไม่มีบ้านเดียว呢 เป็นบ้านหัวยส้าน แต่ที่นอนนี่นอนที่ป่าไม้ ที่สะพานแล้วข้าม ไปหัวยส้าน ไปตามถนนนี้แหละ อยู่ที่ผู้ของที่ก่อน ที่เลยหัวยส้าน ไปนิดจะมีด่านคำราวง แล้วก็มีเสนาอ ไอເອສອญุ่นนั่น ที่ทางแยกเข้าไปนานปีอ้ม แต่ไม่ได้นอนที่ คำราวงนะ นอนที่แม่น้ำเลย น้ำของผู้นี้นะ ไม่ใช่ผู้โน้น ถ้าผู้โน้นเป็นบ้านมูเซอที่เรียกว่าหัวยส้านนะ เราจะนอนที่ป่าไม้ที่มีรอดแมคโกรายด์ ไว้กันหนึ่ง คืนที่หกจะ ไปนอนหัวยพา วันที่เจ็ดก็ถึงอ่ำເກອມเมือง เจ็ดวันหลังคืนบางที่ แล้วแต่นอน บางทีนอนແມ่นาติง แม่น้ำก่อนเจ็ดคืน แล้วแต่สถานการณ์ ตอนนั้นหัวยพามีหมู่บ้าน บ้านไหใหญ่ จนถึงเดียวนี่ที่มีวัดหัวยพานะ ที่มีต้นไม้ หัวยพานอนในหมู่บ้าน ถ้าไปลื้งแม่ช่องสอนก็ประมาณบ่ายโมง-บ่ายสอง ซึ่งถือว่าเร็วตอนนั้น ถ้านอนเจ็ดคืนต้อง ไปนอนปางหมู ระยะจากผู้ของ ไปหัวยพานี่ ไกลมากนะ เมื่อก่อนนี่เราต้อง ไปนอนที่บ้านหัวยน้ำกัด ที่โรมเรียนแม่สุบะตั้งอยู่ ผมนอนเก็บทุกระยะ

ประวัติการศึกษา

พอไปปึงแม่ช่องสอนผู้ไปเรียนที่นั่น ม. 4 พ.ศ. 2504 ซึ่งขากำลังบปริญเป็นว่า มศ. 1 พร้อมกับเบลี่ยน ม. 1 ให้กล้ายเป็น ป. 5 แล้วมี ป. 5-6-7 มา ของผู้เรียน มศ. 1 มศ. 2 มศ. 3 เป็นมศ. 3 รุ่นแรกของประเทศ แล้วก็ต่อ มศ. 4 มศ. 5 ซึ่งเป็น ม. 8 สมัยก่อนเรียก ม. 8 พอกบ ม. 6 หรือ มศ. 3 ก็ต่อ ม. 7 ม. 8 คือสูงสุดของมัธยมแล้วเท่ากับ ม. 6 เดียวโน้ะ เมื่อก่อนประณีมันสี่ มัธยมมันแปด รวมแล้วเป็น 12 ปี เดียวโน้ะ เอาประณี 6 มัธยม 6 รวมแล้ว 12 ปี

พี่น้องไม่มีใครไปเรียน ผ่านมีคุณไปเรียนด้วย 3 คน ไปพร้อมกันนี้ 3 คน คนหนึ่งก็เป็นครู ผู้เป็นครู อีกคนหนึ่งเป็นตำรวจ ที่ไปด้วยกันนี้นะ พี่น้องพ่อแม่เดียวกันก็ไปเรียนเหมือนกัน คือเรียกว่าไปสายเก่าผ่านแล้วรุ่น น้องผันนี่ น้องถัดผ่านตอนนี้เป็นครูอยู่โรงเรียนหอพัก เขาไปสายเก่าผ่านแล้ว เพราะว่ารู้สึกจะมีรถบนส่งสินค้าอะไรไป แต่เป็นรถจักรกลงานชนบทนั่น

遁ไปเรียนกันหมด พี่น้องเรียนหนังสือกันหมด เพราะว่าพ่อเป็นครู เป็นครูประชานาถก็ยากจนจะสมัยก่อนถือว่าดีกว่าชาวบ้านนิดหน่อย ไม่มีอะไรแตกต่างจากเขามากนัก

วิถีชีวิตในอดีต

พอໄປທ໌ໂນ່ນຄົນກີ່ຍັງໄນ່ຮາດຍາງ ເປັນຄົນດິນຫຮຽມຄາ ເປັນຄົນດິນ ໄພົພໍາກີ່ເຮັນມືແລ້ວຕອນນັ້ນທີ່ແມ່ສ່ອງສອນດີກວ່າທີ່ປາຍພະຣະວ່າເປັນຕົວຈັງໜັດ ຈະເປີດໄພົພໍາສອງເວລາ ຕອນໜັກໍາທີ່ໜຶ່ງ ແລ້ວກີ່ຈະໄປເປີດຕອນໄກສໍສ່ວ່າງອີກທີ່ໜຶ່ງ ແຕ່ປາຍເປີດຕອນໜັກໍາທ່ານນັ້ນ ຕອນພມເລັກໆ ໂນມີໄພົພໍາໃຊ້ເລີຍ ຈຸດຕະເກີຍເອາ ດະເກີຍນ້ຳນັ້ນກຳດເຫຼາເຮີຍກ ດະເກີຍນ້ຳນັ້ນກຳດທີ່ມີໄສ້ຂຶ້ນນາ ແບນທີ່ພວກຈັດປະປົງຕີ່ເຫົາທຳເລີຍນັບນີ້ ດະເກີຍເຈົ້າພາຍຸທີ່ນ້ຳນັ້ນພມນີ້ ໃຊ້ໄນ່ໄດ້ທຸກວັນນັ້ນປັບປຸງ ນ້ຳນັ້ນກຳດຫຼືມາຈົ້າກໍເຊີຍໃໝ່ໃໝ່ ເປັນປີ້ບາ ລະ 80 ບາທ ແພນາກນະ 80 ບາທ ໃຊ້ສັກສອງເດືອນໄດ້ໃຊ້ນ້ຳນັ້ນກຳດ ເພະວ່າທີ່ນ້ຳນັ້ນພມຫຍາຍຂອງດ້ວຍຕອນທີ່ພ້ອຍໆຢ່າງຮານາຄາຮຽມເກມພາ ເຊື່ອວິນ້ນະ...

สมัยก่อนผู้รู้จักคนเชียงใหม่คุณหนึ่งที่มาเป็นญาติโภกันนี้ ชื่อสูงจันแดง รับเหมาทำถนน แก้ไขม้าศิวะ เอาไว้จะเอารถบดมันไม่มี แล้วจะเอาอะไรมาบดถนน ก็อาชีวemenต์ผสมหินทรายแล้วมาเทเป็นลูกกลมๆ แล้วใช้คนลากเอา เหมือนกับล้อบด ใช้รถกลึง อันนี้เป็นภูมิปัญญาสุดยอดในสมัยโบราณ...

(การเรียนที่แม่ส่องสอน) ก็เลยก็รู้จักวัฒนธรรมประเพณี ผู้มีเรียนรู้มาเรื่อยๆ เรียนรู้กับวัฒนธรรมประเพณีของคนในนั้น พมเป็นคนใต้ คนไทยใหญ่ หน้าตาเหมือนเป็นคนไทยแต่ไม่ใช่ พ่อค้าผู้มีเรียนรู้ (คนไทยใหญ่) ส่วนใหญ่จะขาวน้ำ แต่ผู้นี้ดำพระรำว่าพ่อค้า พ่อเสียไปแล้ว แม่นี่ยังอยู่เป็นคนป้ายแม่นาเดิง อายุ 79 ปี กลับไปอยู่เมืองน่านเดิง หล่ากันพ่อแล้วไปอยู่เมืองน่านเดิง แล้วก็ไปมีสามีใหม่มีลูกอีก 2 คน พ่อค้ามีแม่ใหม่มีลูกอีกคนหนึ่ง เป็นพ่อครัวกิตายไปแล้ว ตายไปหมดแล้วทั้งพ่อทั้งแม่ทั้งลูก เหลือแต่แม่ผู้ใจดี พม มีพื้นท้องอยู่ 5 คน พมเป็นคนที่หนึ่ง คนที่สองอยู่โรงเรียน คนที่สามเป็นโรงเรียนที่พมอยู่โรงเรียนอนุบาลปาย ซึ่งชาวบ้านที่นี่เรียกโรงเรียนเวียงได้ คนที่สามทำงานพช. แม่ส่องสอน คนที่ห้าเป็นพ่อครัวไปแล้ว ก็เหลือสี่คน คนที่ห้าตายก่อนเพื่อน คนที่ห้าตาย พ่อค้าเลยป่วยคนที่ตายตายปีเดียวกัน อายุมาอีก 5 ปี แม่ของคนสุดท้องก็ตายทั้งห้าคนเรียนหนังสือเหมือนกันหมด แต่ก็คนนี้อาจจะบวบกว่าเพื่อนหน่อย เรียนหนังสือไม่ค่อยดี ในบรรดาพี่น้องทั้งหมด 3-4 คน ที่มีอยู่ ห้า 3 คนเรียนหนังสือค่อนข้างจะดี พมเป็นคนที่หนึ่ง เป็นได้แก่นั้นไม่รู้ว่ามีอาชีพอะไรอีก พมนี่มีเด็กเหมือนกัน เขาฝากให้พมไปเรียนปศุสัตว์ ถ้าไม่จันพมก็เป็นปศุสัตว์ไปแล้ว...

แล้วก็เรียนจบมศ. 5 สอบเข้ามาหาลัยไม่ได้ มช. เพิ่งเปิดยังสัก 2-3 ปี สมัยก่อนผลอนอม ผู้เกิดมาใน จอมพลป. แล้วมาจอมพลสุขุมดี แล้วมาจอมพลอนอม เข้ามาหาลัยไม่ได้ผู้มีเข้ากรุงเทพฯ ไปสอบหลายที่ เมืองน่านในกรุงเทพฯ นั้น ค่ารถไปก็ประมาณ 60 กว่าบาท จากเชียงใหม่ไปกรุงเทพฯ เสร็จแล้วก็ผู้มีสมัครสอบอยู่ที่วิทยาลัยครุภัณฑ์เชียงใหม่ ก็ไปติดอยู่ที่วิทยาลัยครุภัณฑ์วิศวกรรมศาสตร์อยุธยา ไปเรียนที่อยุธยา 1 ปี เรียนครุ แล้วก็มานรรจุ เป็นข้าราชการครุโดย พ.ศ. 2511 เป็นครุที่โรงเรียนบ้านป่าบู๊ อำเภอเมือง เช้าเรียนบีบีเดียว ไถ่บุล ปป.

4. ตำบลแม่นาเดิง

ผู้ให้ข้อมูล	54) พ่อใบ (ไม่ทราบนามสกุล)	อายุ - ปี
ชาติพันธุ์	คนเมือง	
ผู้สัมภាយณ์	นางสาวรุภา โนชาوا และนายกีรติ ปรีชาณุกูล	
วันที่	19 พฤษภาคม พ.ศ. 2550	
ที่อยู่	บ้านนาจลอง หมู่ 6 ต. แม่นาเดิง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	สวนหมอมะหว่างบ้านนาจลองไปบ้านตาลเจ็ดต้น	
ผู้เรียนเรียง	นางสาวรุภา โนชาوا และนายกีรติ ปรีชาณุกูล	
รหัสเสียง	-	
หมายเหตุ	ระหว่างทางมีพ่อแก้วเดินเข้ามาหาพ่อใบ ช่วงก่อนเที่ยงเพื่อจะมาตอบมือที่พ่อใบได้ไปป่า	ป่า
	ป่าก่อน	

พ่อแม่เป็นคนจนทอง พามาอยู่ตั้งแต่เล็กๆ สวนหนองพ่นยาเอง ตรงที่เป็นพินไม่ปลูกมันจะออกมาไม่งาม บ้านอยู่หนึ่งอวบน้ำจลอง เนื้อบ้านพ่อหลวงสอน (พ่อหลวงเก่า) หน้าที่ปลูกหนองเป็นของแม่บ้าน ผู้ชายอา

เพื่อง (ฟ่าง) มาคลุม 1 สัปดาห์กึ่งอက 15 วัน ดูอาการว่าควรพ่นยาหรือไม่ ถ้าเหลือก็ต้องพ่น ถ้าไม่เหลืองสมบูรณ์ดี ก็ไม่พ่น เสร์เจานกส์เลี้ยง

ก่อนปลูกต้องไหัวเจ้าที่ (ริมกระท่อม) หลังเก็บเกี่ยว ก็เลี้ยงที่โถง (อยู่ทางแม่น้ำเดิง) ส่วนนาที่นี่ จะแบ่ง 2 ส่วน ส่วนหนึ่งปลูกข้าว อีกส่วนปลูกถั่ว อยากได้ทั้งสองอย่าง ข้าว ก็อยากได้ แต่ปืนข้าวแพง ถังละ 320 บาท ที่บนดอยกับปลูกถั่วประมาณ 5 ไร่

ที่ดินมีหลายที่ ถ้าราคาเป็นที่น่าพอใจ ก็อาจจะขาย แล้วไปหาที่ทำกินใหม่ ที่ราคายังดี ได้แล้วมีเงินเหลือหมุนเวียน ไว้ใช้ สมนุติเรารายได้ 5 แสน ไปซื้อที่ใหม่ 4 แสน เหลือไว้แสนหนึ่ง ไว้ทำทุนต่อ

ฟ่างมีมากเท่าไหร่ ใส่มาเกท่าไหร่ยิ่งดี หอนไม่ชอบแคด ชอบคิดคำคำ ไม่ชอบหิน ปลูกไก่ล้าน้ำ ก็ขึ้นดี เมื่อก่อนที่ดินผืนนี้ มีร่องน้ำเก่า ไหหล่อ (น้ำป่าย) ที่นี่เคยผ่าน 3 ครั้ง บางครั้งที่เราปลูกเสียหมด ครั้งสุดท้ายมันผ่านไปไกลเลย เขาไม่เคยลองน้ำไม่มาแล้ว ที่นี่มีใน (เอกสารสิทธิ์) แล้ว นั่นตรงนี้พึงได้ทำมา 3 ปี เสียไป เพราะน้ำท่วม 4 ปี ที่มีแต่หิน หันของปี 48 ได้ที่มาคืน ได้ก้มูก ขึ้นมาคืน (ได้ดินคืนมา)

นานี้ใช้น้ำแม่เมือง จากฝายหลวง เมื่อก่อนใช้ฝายหลวง แล้วมาคิดที่ตลาดเจ็ดตันปี 2516 พังไป ไม่ได้ใช้ได้สูญเสียจากน้ำป่าย เดียวโน้นใช้น้ำเสียเข้าบ้าง ไปทำเหมืองกับเขา นาตั้งหนึ่งเสียค่าน้ำเป็นข้าว 1 ตั้ง ถ้าสูบใช้ได้เต็มที่เสียแต่ค่าน้ำมัน ใช้ทำแต่ข้าว บางคนมีนาแต่เอาใส่ถั่ว จ่ายครึ่งเดียว เพราะกินน้ำฝน ถ้าครึ่งหนึ่งปลูกถั่ว อีกครึ่งหนึ่งปลูกข้าว ก็จ่ายครึ่งเดียวไปเลย ช่วงนี้นาพอกินน้ำที่เขามาไม่ใช่ แต่ยามแล้งเราไปปิดเอาได้ เขาใช้มากเป็นช่วง 7 – 10 ใส่น้ำครั้งหนึ่ง

นาปั้นหนึ่งถ้าหลือกให้ภูก็มีลิบกว่า แต่ถ้าหลือกน้อยก็มีหลายสิน อย่างนาพ่อ ปั้นหนึ่งมี 6 ไร่ พ่อของผมซื้อต่อมาจากคนอื่น เป็นที่สวน ตอนแรกได้น้ำตั้งหนึ่ง กินทั้งหมด แต่น้ำท่วมเหมือนก็เสีย ฝายก็เสีย เลยเปลี่ยนมาทำสวน สูบน้ำขึ้น ปลูกถั่ว กระเทียม เมื่อก่อนเป็นน้ำใหญ่เข้ามานในที่นา น้ำมันเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ถ้ามันมาอึกก็ได้ที่ผึ้งโน้นคืนมาอึก ก็ตามน้ำไปมา มีเขตแดนถึงไหนก็จำอา ว่ามีต้นไม้อู้ตรังนั้นต้นหนึ่ง ผึ้งโน้นเป็นกันดินเรก็อกหลักไว้

คนที่มาช่วยปลูกหอน เขาห่อข้าวมา แต่บางคนกินไปตอนเข้าแล้ว น่ายพ่อ ก็ได้เลี้ยง ตอนเย็นเลี้ยงเหล้า อีก ลงนาหลายวันแล้ว ห้างนาที่เป็นของพ่อมาสร้างเอง เอาไว้เก็บของ แล้วก็มาตอนไฟกลัวของหาย กันเอาไว้ ก่อน ตอนใส่ถั่วเอาไว้เต็มนี้ สด็อกมันไว้ก่อน ถ้าฝนไม่ตกก็แล้วเสร็จในวันเดียว เวลาพักไม่ค่อยมี กิน นิดหน่อย ต้องทำไปหาเงินใช้หนี้ รถส. ถูกเงินล้าน พ่อถูกไป ห้ามมีน เป็นระยะสั้น ปีนี้ถ้าได้ราคาน้ำอ้อย แต่พ่อขาย ก่อนได้ 9 บาท คนขายที่หลัง ได้ราคา 12 บาท /ถัง แล้วแต่ดวง ช่วงก่อนฝนตกเราก็ไม่ออกเก็บไว้ ได้หรือไม่ได้ ก็ต้องทำ

พ่อแก้ว (แม่ผ่าน) บ้านอู้ตรังน้ำวัด นาจล่อง

พ่อมาสร้างวัน หอนนี้ถูกก็จำเป็นได้ปลูก แพงก็จำเป็นได้ปลูก ช่วยกัน ไปช่วยกันมา เราทำกินแบบนี้ ต้องเปลี่ยนกันวันที่นั้นจะปลูก วันที่นี้จะปลูก ลุงมาช่วยมัน ตอบมือกัน ไปเรื่อยๆ นาเรื่อยๆ ลุงปลูกประมาณ 4 ไร่ จ้างเป็นถังก็มี ตอนที่พ่อไปปั้ช่วย ครั้งวัน เราก็เลี้ยมมาตอบครั้งวัน เขาไปแรงเดียว เราก็มีแรงเดียว ห่อข้าวมาด้วยที่สี่ไร่ จ้าง เป็นถัง ๆ ละ 150 จ้างประมาณ 30 ถัง เอาเมื่อ 4 ถัง มาตอบมือเอวันว่า (ผู้ชายไม่ได้ปลูก หวาน – ใส่ฟ่าง) แล้วก็แล้ว ไม่แล้วก็ไม่แล้ว

ผู้เกิดบ้านนี้ พ่อแม่เป็นคนสอง บ้านตาล ข่ายมาหมด จะพูดเยือนๆ ผีลัวะก็มีอยู่ ที่ม่าจังก็มี หมูก็มี ไก่ก็มี เลี้ยงปีปลาครึ้ง คนที่เลี้ยงอยู่ก็มีไปที่ร้านขายขนมจีนหน้าโรงเรียนน้ำ lodging ชื่อพี่คำ เขาไม่ผีลัวะ เขาสืบสาน วัฒนธรรมไว้อยู่ พ่อใบก็เหมือนจะใช่ ถ้าเข้าไปอุดกามไม่ได้ ผึ้นก็ไม่เคยเห็นนะ ดูเหมือนจะเลี้ยงช่วงเดือนเมษายน

ผู้ให้ข้อมูล	55) นางบัวชนน มีธรรมมะ	อายุ 26 ปี
	56) นางสุวรรณทิพย์ มีธรรมมะ	อายุ 21 ปี
ชาติพันธุ์	ลาภุ่แดง (ทั้ง 2 คน)	
ผู้สัมภาษณ์	อ. ดำรงพล อินทร์จันทร์ และนายกิตติ ปรีชาณุกูล	
วันที่	15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	หมู่ 4 บ้านหนองแแปล ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่อ่องสอน	
สถานที่	บ้านผู้นำหมู่บ้านยะโป๊ นายปานเมือง มีธรรมมะ	
ผู้เรียนเรียง	อ. ดำรงพล อินทร์จันทร์ และนายกิตติ ปรีชาณุกูล	
รหัสเสียง	-	

ประวัติการตั้งจิ่นฐานบ้านยะโป๊

เมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาได้มีนายยะโป๊ พร้อมญาติพี่น้อง ได้ขยายออกจากบ้านป่ายางมาตั้งจิ่นฐาน ในบริเวณใกล้กับน้ำตกหมอดแปลง ต่อมาก็ได้มีประชากรมุเชื่อจากบ้านป่ายางเข้ามาตามมาเรื่อยๆ เมื่อมีจำนวนประชากรอยู่ย่องขึ้น ก็ได้แต่งตั้งให้นายยะโป๊เป็นผู้นำหมู่บ้านคนแรก ต่อมาก็ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านยะโป๊

บ้านยะโป๊ เป็นหย่อมบ้านของบ้านเมืองแแปล หมู่ 4 มีประชากรทั้งหมด 49 หลังคาเรือน เป็นกลุ่มนูเซอแดง (ต่างจากทางนูเซอดำทาง สำเนียงพูดและสือของเสื้อผ้าที่ใส่) มีผู้นำหมู่บ้านในปัจจุบัน ชื่อว่า ปานเมือง มีธรรมะ เป็นครอบครัวที่เดินอาศัยอยู่ที่บ้านแม่ย่าง (เขต ต. ทุ่งยว) และเข้ายไปที่หมู่บ้านป่ายาง จำนวนถึงย้ายมาที่บ้านยะโป๊ในปัจจุบัน ย้ายไปเรื่อยๆ อยู่ไม่เป็นที่ย้ายตามที่ทำกิน แต่ในปัจจุบันก็ไม่ได้เข้ายไปไหนแล้ว ทำการบ้านที่ควรแล้ว ในไร่ก็จะปลูกทุกอย่าง เช่น ข้าวโพด พริก ฟักทอง มะเขือ แตง ข้าวสาลี ถั่วเหลือง ถั่วแระ และปลูกข้าวไว้ เป็นข้าวเจ้าส่วนใหญ่ เพราะนิยมกินกัน ข้าวเหนียวจะปลูกไม่มาก จะปลูกแค่ต่ำข้าวปีก ในช่วงงานปีใหม่เท่านั้น งานปีใหม่ของนูเซอนั้นจะไม่ตรงกันทุกปี ต้องให้ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเป็นคนคุ้วัดดีวันเดียวให้ ต้องไปให้คุณเฒ่าคนแก่ที่อยู่ที่บ้านป่ายางเป็นผู้คุ้วันให้ ว่าวันไหนจะเป็นวันดีที่เป็นวันขึ้นปีใหม่ได้

ประเพณีกินว่อ-ปีใหม่ล่าม'

งานขึ้นปีใหม่ เขาจะ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่างาน กินว่อ ภายในงานจะมีการเดิน จะคี ที่บ้านกลางบ้านที่เดียวเริ่มเดินตั้งแต่ตะวันตกดิน วันขึ้นปีใหม่จะไม่มีการกำหนดวันอย่างชัดเจนแน่นอน จะเลือกช่วงเวลาที่คุณในชุมชนล่วงไปอยู่เสร็จภารกิจในการเก็บเกี่ยวข้าวหรือพืชผล โดยส่วนใหญ่แล้วจะจัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ เดือนมีนาคม และเดือนเมษายนของแต่ละปี ในงานเขาจ้างมีการฆ่าหมูเพื่อนำเนื้อและหัวหมูมาบูชาต่อเทพเจ้า “แห่งชา” และนำเนื้อหมูส่วนหนึ่งมาปูรุงอาหารเลี้ยงกัน และนำข้าวเหนียวเนื้องมาต้มใส่ภาชนะ เรียกว่า ข้าวปีก จะมีการกินเลี้ยงตลอดกันตลอดเทสกาลปีใหม่เหมือนกันในทุกบ้าน ซึ่งกินเวลานานถึง 7 วัน โดยช่วง 7 วันนี้ จะแบ่งออกเป็นช่วงของปีใหม่ผู้ชาย 4 วัน และปีใหม่ผู้หญิง 3 วัน (สาเหตุที่ต้องแยกระหว่างผู้ชาย

และผู้หญิงในการผลองปีใหม่นั้น พิมุข³ (2538: 31) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เฒ่าอธินายว่าสมัยก่อนพากผู้ชายชาวมูเซօแดงจะต้องออกไปปฏิบัติภารกิจนอกหมู่บ้านเป็นเวลานาน เช่น การไปศึกสงคราม ไปค้าขาย ไปล่าสัตว์ป่า จึงทำให้กลับมาร่วมพิธีเท่าจ้า (ผลองปีใหม่) ไม่ทัน บรรดาพากผู้หญิงภายในหมู่บ้านจึงต้องจัดงานผลองปีใหม่กันก่อน เมื่อพากผู้ชายกลับมาถึงจึงจัดงานผลองปีใหม่กันทีหลัง

โดยสถานที่ประกอบพิธีกรรม คือ บริเวณลานกว้างในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มใหญ่ มีการบรรเลงเพลงและเต้นรำที่เรียกว่า “จะคี” ในตอนกลางคืน จะมีการละเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชาวมูเซօประกอบการเต้นจะคี เครื่องดนตรี ได้แก่ หน่อ (คล้ายกับแคนของภาคอีสาน) ตาม กลอง เป็นต้น จะทำการเต้นจะคีตั้งแต่หัวค่ำไปจนถึงรุ่งสาง ในการเต้นนี้ทุกคนจะสวมชุดประจำเฒ่าเต้มเครื่องทรง สวยงาม คล้ายกับว่าเป็นการใส่มาประชันกัน และบ่งบอกถึงฐานะของผู้สวมใส่ด้วย

ตอนกลางวันผู้ชายจะเล่นลูกวิ่งลูกห่าง ส่วนผู้หญิงจะเล่นสะบ้าและหมุ่สาวจะเล่น โยนลูกbold กันลูกบนนีทำโดยผ้าเย็บห่อแกลบหรือรำข้าวน้ำดเท่ากันมือ⁴ ในงาน เท่าจ้า ทุกๆ คืนจึงแต่ละวันแรกจนถึงวันสุดท้าย ชาวบ้านทุกคนจะต้องไปที่ หอพิ หรือ “จ่องอ” เพื่อทำการเคารพบูชาไปกราบไหว้ผู้ประจำหมู่บ้าน โดยนำเทียนไปจุดจากนั้นก็ ทำการ rodents น้ำคันเฒ่าคันแก้ในหมู่บ้านและเต้นจะคีบริเวณหน้าห้องนอนเพื่อเป็นการสักการะเทพเจ้า จากนั้นถึงจะไปเต้นยังลานจะคีกลางหมู่บ้านได้

กิจกรรมในงาน “เท่าจ้า” แต่ละวันมีดังนี้

วันแรก จะมีการต้าข้าวปູກ (ภาษามูเซօเรียกว่า อ່ອນືເຕ່ວ) ทุกบ้าน เรียกว่าวัน ออนິແຕ່

วันที่สอง ทุกบ้านจะมาหมุ่ ทำลาบ หมูย่าง หมูทอด หมูปຶ້ງ แกง พอตอกกลางคืนก็จะมีการเต้นจะคีตรงบริเวณลานกลางบ้าน

วันที่สาม เป็นวันถือ ชาวบ้านทุกคนต้องหยุดงาน ไม่ออกไปทำงานในสวนในไร่ ตอนกลางวันจะมีการเลี้ยงกับข้าวให้แก่แขกที่มาเยือนบ้าน/พอตกตอนเย็นก็จะมีการเต้นจะคี

วันที่สี่ เป็นวันอ່ອຣີເຕ (รถน้ำดำหัว) คนเฒ่าคันแก้ในหมู่บ้าน/ไหว้ผีที่ หอพิประจำหมู่บ้าน (จ่องอ) เต้นจะคี

วันที่ห้า จะไม่มีการเต้นจะคี เพราะถือว่าเป็นวันเริ่ม “ปีใหม่ของผู้ชาย” ส่วนการเต้นในวันที่ผ่านมา 3 วัน ที่ผ่านมาจะเป็นการเต้นส่งท้ายปีเก่า เรียกว่าเป็น “ปีของผู้หญิง” คล้ายกับว่าเป็นการเต้นส่งท้ายปีเก่ามาจนถึงวันที่ 3 ของงาน หลังจากนี้จะ ถือว่าเป็นปีของผู้ชาย และถือว่าเป็นวันที่ปีใหม่ ทุกอย่างที่ทำมาต้องเริ่มใหม่ ต้องมีการต้าข้าวปູกใหม่อีกรอบ นำหมูเลี้ยงอีกรอบ และเต้นจะคีใหม่อีกรอบ จนกระทั่งถึงวันสุดท้ายของการเฉลิมฉลอง

วันที่หก ถือว่าเป็นวันศีลใหญ่ เป็นวันที่ชาวบ้านจะทำพิธี “ອ່ອຈ່າວ” ชาวบ้านจะนำเครื่องไม้เครื่องมือที่เป็นของมีค่า ทำด้วยเหล็กทุกชนิด ที่ใช้ประกอบในการทำนาหากิน ได้แก่ มีด ขวาน เลื่อย กรรไกร เคียว ฯลฯ นำมาใส่ในกระดัง จากนั้นผู้นำครอบครัวก็จะนำอาเนื้อหมู มาเสียบหรือนำมานึ่งบนกองไฟดินนี้ แล้วทำการจุดเทียน กล่าวคำไหว้ เพื่อเป็นการขอให้ผู้บ้านผีเรือน อยู่พรเพื่อให้เกิดความเป็นคิริมคงแก่การทำมา

³ พิมุข ชาญชนะวัฒน์, คริสต์ศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมูเซօแดง : การศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านยาป่าแห่น กับหมู่บ้านแสนคำอ้อ ในกิ่ง盎กอบปางมะพ้า จ.แม่ฮ่องสอน ,ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร,

2338

⁴ พัชรินทร์ ประสานธี, ความต้องการเข้าวารสารเพื่อปรับปรุงวิธีวิศวกรรมชุมชนมูเซօแดง: กรณีศึกษามหาบ้านปางทอง ต.นาปู่ป้อม อ.ปางมะพ้า จ.แม่ฮ่องสอน, วิทยาศาสตร์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชางานบริการ, 2541

หากิน เป็นเหมือนกับการเอาฤกษ์ เอาชัยให้กับเครื่องมือทำมาหากินในวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้เป็นปีที่อุดมสมบูรณ์ ทำมาหากินขึ้น และเป็นเหมือนการแก้เคล็ดไม่ให้โคนคุมมีดบาดตลอดทั้งปี พิธีนี้ถือเป็น พิธีกรรมดั้งเดิมของ มูเซอร์ที่ต้องถือปฏิบัติกันทุกปี หากไม่ทำจะทำมาหากินไม่ขึ้นตลอดทั้งปี

วันที่เจ็ต วันสุดท้าย ตอนกลางคืนเวลาประมาณ 2-3 ทุ่ม จะไปไหว้พิทักษ์หอจ่อน และไหว้พิทีประจำบ้านทุกหลังค่าเรือน ในทึ่งพื้นของชาวมูเซอร์จะประกอบไปด้วย เนื้อหมู ข้าวปຸກ หน่อ (เครื่องคนตี) จำกัด ไม่เกียะ จากนั้นถึงจะมาเต้นที่ลานเต้นจะคึกคักหนูบ้านได้ สำหรับในคืนนี้จะมีการเต้นจะคี ไปจนถึงรุ่งสาง เป็นวันที่ ทุกคนในหมู่บ้านต้องอยู่ร่วมงาน ห้ามออกไปปีใหม่จากบริเวณพิธี เพราะเชื่อว่า วันนี้เป็นวันที่เจ้าที่จะลงมาในวันนี้ เพื่ออย่างพรผู้มาร่วมพิธี จนถึงเช้าถึงถือว่าเป็นอันเสร็จพิธี

ในงานขึ้นปีใหม่นี้ คนในหมู่บ้านทุกคนจะไม่มีการทำงาน และจะไม่มีการออกไปค้างนอกหมู่บ้านเลย ลูกหลานที่ไปทำงานนอกหมู่บ้านทุกคนต้องกลับมาร่วมงาน เพราะเชื่อว่าหากไม่กลับมาจะทำให้ทำมาหากินไม่ ขึ้นตลอดทั้งปี หากไม่กลับมาถือว่าเป็นการผิดศีล ต้องทำการเลี้ยงพิ ไปคุณเมื่อคุยกันที่บ้านหม้อพี เพื่อทำพิธีเลี้ยงหมู โดยใช้หมู และไก่ เลี้ยงพิ เพื่อเป็นการขอมา ในช่วงงานปีใหม่นี้จะมีมูเซอจากหมู่บ้านอื่นๆ มาร่วมงานด้วย ส่วนใหญ่มูเซอที่มาจะเป็นนูเซอแดง จากบ้าน ป่ายาง ผาบอน สนป่อง ห้วยตา แม่คลາ มูเซอดำจะไม่มาร่วมงานนี้ ผู้ที่มา_r่วมงานจะเวียนกันไปเที่ยวตามบ้านต่างๆ โดยงานปีใหม่นี้ในแต่ละหมู่บ้านจะไม่จัดงานปีใหม่ตรงกัน เพื่อให้สามารถไปเที่ยวงานขึ้นปีใหม่ได้ครบทุกหมู่บ้าน

การแต่งงาน

โดยธรรมเนียมดั้งเดิมแล้วเมื่อมีการแต่งงานฝ่ายชายจะต้องไปอยู่กินที่บ้านของฝ่ายหญิง เรียกว่า “การขึ้นเขย” มีบ้างที่ผู้หญิงจะไปอยู่ที่บ้านของผู้ชาย แต่ก็ต้องขึ้นกับการตกลงของฝ่ายพ่อและแม่ทั้งเจ้าบ่าว และเจ้าสาว ในสมัยก่อนเมื่อมีการแต่งงานสิ่งที่นำมาเป็นสินสอดจะใช้แค่ไก่ 1 คู่เท่านั้น เหล้า และทำการมัดมือ กัน อีกทั้งฝ่ายชายต้องไปขึ้นเขยที่บ้านของฝ่ายหญิง คือต้องทำงานให้บ้านของผู้หญิงเป็นเวลา 2-3 ปี ถึงจะสามารถออกเรือนได้ ในช่วงที่ขึ้นเขยอยู่นี่ฝ่ายชายหาเงินมาได้เท่าไรก็ตาม เงินที่หามาได้นั้นต้องตกเป็นของ พ่อและแม่ของฝ่ายหญิงเสมอจนกว่าจะออกเรือนไป

การไหว้หอพี

หอพี เรียกว่า จ่อนอ จะไปไหว้ทุกวันพระขึ้น 15 ค่าโดยในการไปไหว้นั้นจะนำดินปืนเป็นลักษณะ สามเหลี่ยมทรงเจดีย์และนำหินไปไหว้ก่อนเที่ยงวัน และในทุกเช้าวันพระผู้หญิงต้องทำการรดน้ำผู้ชายตรงบริเวณ หน้าหอเข้าเยี่ยมนั้น พอดีตอนเย็นก็จะนำเทียนไปจุดที่หัวเขี้ยด้วย หอเขี้ยนี้จะไม่มีการเลี้ยงพิในทุกปี แต่จะไปไหว้ในทุกๆ วันพระ

Key Informant

1. ลุงจะแนะ อายุ 70 กว่าๆ (อายุมากที่สุดในบ้านจะไปและสามารถพูดคำได้)
2. ลุงป้ามือ มีธรรมมะ (ผู้นำหมู่บ้าน)

ผู้ให้ข้อมูล	57) นายจะสื,o จะชาย	อายุ 58 ปี
ชาติพันธุ์	ลาหู่คำ (ลาหู่นະ)	
ผู้ให้ข้อมูล	นายณัฐนันท์ แอลพุฒ (ล่ำ)	
ชาติพันธุ์	ลาหู่แดง (ลาหู่นິນ)	
ผู้สามกายณ'	นางสาวศิริลักษณ์ กัลยาครี และนางสาววชรินทร์ มณีวงศ์	
วันที่	17 เมษายน พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์	
รหัสเดียว	PPK-ANT-P-457	

ประวัติส่วนตัว

มาสอนศาสนาคริสต์ที่นี่ แต่เป็นคนแม่แตง เป็นมูเซอคำ ที่แม่แตงอยู่บ้านป่าสัก ซึ่อมี 2 อย่าง จริงๆ ก็ห่วยฝึกดาน ก่อนที่จะมาเป็นอาจารย์ เรียนที่แม่แตง มีสถาบัน เรียนภาษาญี่ปุ่น แต่เดิมอาจารย์อยู่ดอยปุกหมื่น อ.แม่อาย แล้วก็มาโดยที่ห่วยฝึกดาน แล้วก็มาอยู่ที่นี่ได้ 9 ปี ประมาณ 1994 แต่ก่อนอาจารย์เข้ามาก็มีอาจารย์คนอื่น เข้ามาหลายชุดแล้ว แล้วแต่ทางศูนย์จะจัดมา “คริสตจักรนาชาเริน” อาจารย์มีตำแหน่งเป็น ศิษยาภิบาล มีหมู่บ้าน ละคน หลักๆ อาจารย์จะสอนศาสนา สอนในเชิงที่ดี ประพฤติดี อยู่ในหลักของพระเจ้า เทคน์ทุกวันสถาโต สอนร้องเพลง กีตาร์เล่น ได้นิดหน่อย กีบองร็อก ผู้ใหญ่ก็สอน เด็กๆ ก็สอน แล้วก็ทำไร่ด้วย เมมีอนชาวบ้านทั่วไป แต่เมืองน้ำที่สอนศาสนาด้วย มากอยู่ที่บ้านนี้เลย เขาสร้างไว้ให้ ศิษยาภิบาลอยู่ โบสถ์นี้ขึ้นมาจากชาวบ้าน ในบริเวณ เดียวกัน ตั้งแต่อาจารย์ยังไม่มา เป็นที่ของชาวบ้าน

ข้าราชการดอยปุกหมื่น ไปตอนอายุประมาณ 11 ปี ข้ามมาหนองเขียวประมาณ 5 ปี ป่าเกี้ยะประมาณ 5 ปี แต่ทำงานตอนอายุ 26 ที่ห่วยตากประมาณ 5 ปี แล้วมาอยู่ห่วยฝึกดาน ถึงอายุประมาณ 30 ปี แล้วก็ไปเรียนเป็นพระ อาจารย์ 3 ปีครึ่ง ไม่ต้องสอน ໂกรอย่างเรียนก็เรียนได้ อาจารย์ไปเรียนพระอย่างรับใช้พระเจ้า อายุประมาณ 15 เริ่มรับปฎิสima จริงอาจารย์นับถือคริสเตียนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ตอนอายุ 15 นี่รับเชื้อ รับเชื้อครื้อรับชีวิตใหม่ ในทางของพระคริสต์ แต่ก่อนหน้านี้เป็นคริสเตียนอยู่แล้ว แต่ยังไม่ถึงอายุ ถ้ายังไม่ถึงอายุก็ยังรับปฎิสima ไม่ได้ ต้องอายุ 15 ก่อน สมัยก่อนอาจจะใช่ แต่เดี๋ยวนี้ 12 ก็รับได้แล้ว ทั้งผู้หญิงผู้ชาย

ทุกคนที่ไปเรียนจบมาก็เป็นศิษยาภิบาลหมดเลย ที่เรียนด้วยกันประมาณ 30-40 คน ทั้งผู้หญิงผู้ชาย เรียก ศิษยาภิบาล แต่คนที่ป่ายางเรียกว่า สล่า ผู้ชายเรียกสล่าป่า ผู้หญิงเรียกสล่ามา ที่ๆ พระอาจารย์ไปเรียนส่วนมากเขา จะสอนเป็นภาษาญี่ปุ่น คนที่สอนเป็นฟรัง แล้วมีคนแปลอึกทิหนึ่ง ตอนที่อาจารย์เรียนมีฟรังสอน คนไทยก็แปล แล้วก็คนญี่ปุ่น แปลให้ฟัง คนที่เรียนบางคนก็ไม่ได้ไปเผยแพร่ที่ไหน เพราะอายุเยอะแล้ว เดี๋ยวนี้ก็มีคนรุ่นใหม่ ไปเรียน แต่รุ่นๆ พระอาจารย์จะไปเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ทางศูนย์จะเป็นคนกำหนดให้ว่าจะไปที่ไหน ก่อนหน้านี้พระอาจารย์ไปบ้านแม่นะ อ. เชียงดาว ประมาณ 1 ปี เป็นบ้านมูเซอคำ สอนได้เฉพาะมูเซอแหละ เพราะไม่รู้ภาษาอื่น จากที่นั่นก็มาอยู่ที่นี่ เขายังคง

คริสต์ศาสนานิบ้านป่ายาง

คริสเตียนในหมู่บ้านมีประมาณ 40 กว่าคน แต่ 300 กว่าคนในหมู่บ้านเป็นพุทธ คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีบางคนก็เคยรับเชื่อ แต่ก็ออกไป ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาตินากกว่า แต่ก่อนคนออกจากคริสต์จะ酵ะ แต่เดียวนี้ กองที่ ช่วงที่อาจารย์มาไม่มีคนออก คนที่ออกมาก็จะออกไปเลย ไม่ต้องทำพิธี ก็ไม่เข้าโบสถ์ ไม่มาสามัคคีธรรมกับพี่น้อง แต่ก่อนจะเข้าต้องมาให้พระอาจารย์สอนก่อนจะรับเชื่อ ถ้าเกิดขาดตัดสินใจจะรับเชื่ออาจารย์จะสอนเกี่ยวกับเรื่องพระเจ้า ประมาณอาทิตย์หนึ่ง มาทุกวัน จากนั้นก็เริยก ศิษยาภินาล ให้ลุ่มารับปฏิสนาให้ มาจากศูนย์ ใหญ่ ไปทำพิธีในลำหัว “อีก้า โล” ลำนำ้ใหญ่ “อีก้า แอก” ลำนำ้น้อย มีคนรับเชื่อคนเดียวศิษยาภินาลใหญ่ ก็มาทำให้ เมื่อนการเกิดใหม่ของชีวิต ก่อนจะทำก็อธิษฐาน ร้องเพลงที่โบสถ์ก่อน ปกติต้องรับวันอาทิตย์อยู่แล้ว ก็ต้องอธิษฐานก่อน ตอนบ่ายก็ไปทำพิธี และสามาชิกก็ไปด้วยเหมือนไปต้อนรับ คนล่าสุดที่รับเชื่อประมาณ 4 ปีที่แล้ว พงษ์ (น้องของล่าม) แบบที่เปลี่ยนจากพุทธเข้าคริสต์พี่สะใภของล่าม เข้าหลังจากแต่งงานเมื่อก่อนนับถือธรรมชาติ ทุกวันนี้มีอยู่ 2 ศาสนานิบ้านเนื้อกับบ้านใต้ โซนนี้จะเป็นบ้านใต้ ส่วนใหญ่จะเป็นพุทธ ถนนมันมี 2 เส้น

คริสเตียน ไปโบสถ์วันอาทิตย์ นานๆ ที่จะมีไปสวดตามบ้าน ในหลักการจะมีเข้าเรียกว่าทำแคร์ ไปสามัคคีธรรมกันตอนกลางอาทิตย์ แต่ที่นี่เขามิ่งค่อยมีเวลา กัน ทำงาน นานๆ ที่ไปอธิษฐานให้คนในบ้าน เวลาไม่สบาย หรืออยากอธิษฐาน อาจารย์จะเป็นคนนำ แล้วแต่ชาวบ้าน เขาจะมาบอกอาจารย์ให้ไปทำ ล่าสุดมีเมื่ออาทิตย์ก่อน ประมาณเดือนละ 2 ครั้ง อาทิตย์ที่แล้วก็จัดงาน วันพื้นพระชนม์ซึ่งของพระเยซู ก็รำลึกถึงวันนี้ วันอีสเตอร์ เอกกับข้าวมาภินร่วมกันที่โบสถ์ เมื่อวันอาทิตย์ที่แล้ว ช่วงมื้อเที่ยงเขาจะมานั่งกินด้วยกัน

ผู้ให้ข้อมูล	58) นายจ่าลอ ชนะ (ผู้นำรุ่นแรก) อายุ 82 ปี
ชายสูนนท์	นายฉัธนนท์ แอดมี่ (ล่าม)
ชาติพันธุ์	ลาหู่เมือง (ลาหู่นิ)
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริสักขณ์ กันทาครี และนางสาววัชรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	18 เมษายน พ.ศ. 2552
ที่อยู่	86 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเดิง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	86 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเดิง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้รับเรียง	นางสาววัชรินทร์ มณีวงศ์
รหัสสีียง	PPK-ANT-P- 458

ประวัติส่วนตัว

เกิดเมื่อนอก พม่า เข้าเรียน แม่เตากลาง ไกล้า เขตชายแดน ไกล้า แม่หาด ไกล้า เมืองแหง เมื่อก่อนใบเกิดก็ไม่มี ที่แม่เตาหมู่บ้านลาหู่ แต่ไม่รู้ว่าอยู่กี่ปี แล้วก็ข้ามมาแม่ส่ากู เขตพม่า ตอนเท่าหมู (น้องชายของล่าม อายุ 8 ปี) ประมาณ 8-9 ขวบ แล้วก็ข้ามมาอีกที่หนึ่ง บ้านมหินเต่า เป็นเขตชายแดน ตอนนี้ก็ยังเด็กอยู่ แล้วก็มาอยู่ที่แม่ล่า เขตแสบคำลือ แต่ตอนอยู่ไกล้า กับแสนคำลือแต่ไม่รู้ว่าหมู่บ้านชื่ออะไร แต่ก่อนมันไม่มีชื่อ ข้ามเพระที่

ทำกินไม่ดี ก็ต้องหาที่ทำกินใหม่ อยู่ประมาณ 3-4 ปี แล้วแต่สถานที่ ถ้าที่นั้นดีก็อยู่นาน จากแสนคำเลือกไปอยู่แม่ยะ ยะ บ้านหัวหวย hairy เป็นหมู่บ้านมูเซอ แล้วก็ไปอยู่หัวแม่เมือง แล้วก็ไปอยู่แม่ยะอีก แล้วก็ไปบ้านเก่า ข้างบน (คนที่นี่เรียกลูกตอน เป็นชื่อสายแม่น้ำ) เลยพระพุทธบาทไปไกลงมาก คงปี แบปล่าวหนูบ้านเก่า (คงคือหมู่บ้านปี คือเก่า) แล้วก็มาอยู่ตรงที่นาของพ่อเจ้า ใกล้ๆ นี่ แล้วก็เข้ายามาอยู่ที่นี่ ได้ 30 กว่าปี

ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

พ่อเจ้าเป็นคนแรกที่มาตั้งตรงนี้ ดังเดิมที่มาด้วยไม่รู้จะ มี 2-3 ครอบครัว แต่คนที่มาอยู่ส่วนใหญ่เข้าไปอยู่รุกป่าก้อ ปางมะผ้า ที่มาตั้งแรกๆ เหลือบ้านพ่อเจ้าบ้านเดียว ตอนเข้ายามาในครอบครัวมี 5 คน มีพ่อเจ้า เมียลูก 3 คน แต่ตอนนี้แต่งงานใหม่แล้ว มีหลานคน คนปัจจุบันมีลูก 4 คน นามสกุลเก่าแก่ที่นี่ จะนะ กับจะเช แต่จะนะเก่าแก่ที่สุด

ที่บ้านเก่าเป็นหมู่บ้านเหมือนที่นี่ ไปทำสวนที่อื่น มี 20 กว่าหลัง ตอนแรกเข้ายามาก็เข้ามายากันหมด เพราะว่าอยากอยู่ใกล้ๆ เมือง จากนี่ไปบ้านเก่า เดินประมาณ 2 ชั่วโมง ชั้นกว่าที่นี่

การเลือกตั้งบ้าน ไม่ได้คุยก่อน มีการขอขอนบ้าน คนทำพิธีเสียไปแล้ว เป็นเพียงของพ่อเจ้า ที่ไหนดีก็อยู่ที่นั้น ส่วนใหญ่จะเลือกที่ใกล้น้ำ แต่ไม่คิดน้ำ ตอนตั้งบ้านใหม่ๆ คนที่มากับแก๊กไปอยู่ตรงบ้านล่าง แต่ก็เป็นหมู่บ้านเดียวกัน ยานานุ มากที่หลัง มาจากเชียงดาว คนละกลุ่มกับพ่อเจ้า มาอยู่ใกล้ๆ กัน แต่ก็เป็นหมู่บ้านเดียวกัน มากยูปีน้อยย่อนๆ แล้วก็เข้ายามา ไม่เข้าไปอยู่ที่ร้านเลย เพราะไม่ชิน แต่ก่อนทหารเข้ามาก็หนี กลัวทหาร ทหารไทย กลัวจะโคนก่อนที่ไปเป็นทหาร ก็หลบเข้าป่า เหลือแต่ผู้ใหญ่กับผู้หญิง เขามาตรวจสอบฯ แต่ก็กลัวอาของตอนทำพิธีตั้งบ้าน ก็จุดธูปเทียน ขอบมาเจ้าที่ แต่ตอนมาอยู่นี่ไม่ได้ทำ ทำตอนอยู่บ้านเก่า ตอนอยู่บ้านเก่าตรงนี้ เป็นปีทาง ตอนมาเนี่ย ต้นยางใหญ่แล้ว

ระบบการผลิต

เมื่อก่อนปัจจุบันข้าว ข้าวโพด กระเทียม สาลีฟิน ตอนอยู่บ้านเก่า แต่ตอนมาใหม่ก็ยังปัจจุบันอยู่นะ แต่ทหารมาปีราน มันต้องปัจจุบันที่ซึ่นๆ ข้าวปัจจุบันหัวฝน เตรียมดินช่วงหลังสองกรรณต์ เป็นข้าวไร่ ข้าวนามาไม่ค่อยมี เพิ่งมีตอนมาอยู่นี่ของพ่อเจ้า แคมป์วัวมีความเยื่อง ถ้าคนมาซื้อก็ขาย ใหม่ แคมป์วัว 90 กว่าตัว ตอนแรกๆ ขายประมาณ 5 ตัว ข้าวไร่ปัจจุบันเข้านา รอฝน ถ้าฝนมาก็รีบเลย ข้าวนารอให้น้ำน้ำหลักก่อน น้ำในหัวยมันจะขึ้น ทำนานนี่ไม่มีฝ่ายเขาชุดร่องน้ำเข้านา ฝันปัจจุบันหัวหนาว 3 เดือนกรีดได้ คนแล้วบ้านมาซื้อ ใจร้ายซื้อก็ขาย สมัยที่ปัจจุบันจะมีคนมาบันซื้อตอนนั้นอยู่และกำลัง ตอนที่ในหลวงเดชะพ่อเจ้าอยู่แม่ยะ พอย้ายจากแสนคำเลือกปัจจุบันน้อย ตอนอยู่นี่ปัจจุบันไว้เป็นยา เมื่อก่อนนี้พ่อเจ้ากิน คนที่นี่ตัดฝันกันยะห์ ผู้หญิงก็มี ผู้ชายก็มี พอมันไม่มีฝันก็พึงอย่างอื่น ก็ไปคืนยาบ้า ฝันถ้าติดจะไม่ทำงาน ปกติเด็กถ้าไม่สบายก็ให้ดูดทีหนึ่งก็หายแล้ว สมัยก่อนไม่มีโรงพยาบาล เด็กไม่สบายก็รีบควัน ทิส่องทิ่กหาย พ่อเจ้าเลิกกินฝันตอนไม่มีแล้ว ไม่มีใครทำ ก็ตัด แต่คนที่ยังไม่เลิกกินหันมาใช้อย่างอื่นแทน อุปกรณ์นี่ไม่ได้เก็บ มีคนมาบันซื้อ แต่ก่อนตำราจะคืนบอย เลิกกันไปประมาณ 7-8 ปีแล้ว

ข้าวแต่ก่อนอร่อย ไม่ได้ใช้ปุ๋ย ใช้ยา แต่ก่อนใช้เกลือเป็นยาฆ่าวัวชพีช เกลือก้อนละลายน้ำแล้วพ่นใส่ข้าว เลย ข้าวไร่ หลังมันก็ตายแต่ข้าวไม่เป็นไร เมล็ดข้าวเป็นพันธุ์ข้าวตั้งเดิม เคยไปอาจากพื้นบ้านลีซอ พื้นบ้านปากะอะญูบ้ำง

พันธุ์ข้าว

จำลอง 3 เดือนเกี่ยว ได้แล้ว เปลือกจะแดงๆ เม็ดจะป้อมๆ ข้างในจะแดงๆ แต่ไม่ใช่ข้าวกล้อง

จ่าชี เปลือกลายๆ เม็ดขาวๆ

จ่าชิกา หมายถึงข้าวเจ้า

จันอ หมายถึงข้าวเหนียว ข้าวเหนียวดำ จันอนะ กับ ข้าวเหนียวขาว จันอค่า

พันธุ์ข้าวไม่เยอะกว่าบรรพบุรุษจะเลี้ยงคนไม่ได้ แต่กระรุนจะมีพันธุ์ของตัวเองจะมีพันธุ์ใหม่แปลกๆ เข้ามา ที่ไม่เคยได้ยิน ถ้าเราเอาที่อื่นมาไม่รู้ เราเรียกอะไร ที่ก็ไม่เหมือนกัน เราเก็บลูกอ อย่างกระเทียมนี่ก็เอาที่อื่นมา ส่วนใหญ่ไปเอามาจากยะปะแห่น ไม่ซ่างหนาม ข้าวถ้าไม่ดีก็ไม่ปลูก ไปเอาที่อื่นมาถ้าดีก็เป็นพันธุ์ใหม่แล้ว ข้าว กบ ก็มีแต่เป็นข้าวน้ำ ส่วนใหญ่แคลบ้าน ไม่ค่อยมีนาไง นานี่จ้างคนข้างล่างมาชุด เป็นไทยใหญ่ ม่วงสร้อย ตลาดเจ็ดตัน ข้างเขาทำ นามาทำตอนอยู่ที่สวน แล้วก็ทำมาเรื่อยๆ ส่วนใหญ่จะกินข้าวไร่มากกว่า ถ้ามีข้าวนาก็จะ แลกเปลี่ยน ไม่ก็เอาให้กัน ส่วนใหญ่ใช้ความชำนาญมากกว่าวัว คนเลี้ยงควายจะไม่ค่อยกิน ไม่เหมือนไก่ เหมือนหมู

ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน

ตอนข้ามบ้านใช้คุณหวานมา ไม่ได้ใช้วัวต่างมา ข้าวก็ใช้คุณหวาน ก่อนจะข้ามครอบครัวมา พ่อเต่าจะมาดู พื้นที่ก่อน มาทางไว้แล้วก็พาลูกเมียมา แต่ถ้าข้ามมาไกลๆ ก็ต้องมาอยู่ก่อน

แต่ก่อนมีพวกไก่ต์ พานักท่องเที่ยวน่า ตรงหน่วยป่าไม้ คนในบ้านไปสร้างบ้านไว้ แล้วให้นักท่องเที่ยว มาเลิกไปนานแล้ว คนที่ทำไม่อยู่ ไปหมดแล้ว คนที่มาเที่ยวไม่ค่อยมี ไม่เหมือนตอนนี้ แต่คนข้างล่างไง มาสูบฟิน ส่วนใหญ่พวกไก่ต์ฝรั่งมา

เกือบอีนไปซื้อในเรียง มีคนขึ้นมาขายของก็มีนานๆ ที่ แยกมาขายนาพิกา แต่ส่วนใหญ่ที่มาคือ ปีช้อ (ไทยใหญ่) ถ้าเป็น เก้าะເຄາ (คนเมือง) ไทยชօ (คนไทย)

คนม่วงสร้อยรู้จักกัน คนเด่าคนแก่ ไปมาหาสู่กัน ตอนพ่อเฒ่ามาอยู่ข้างล่างก็มีบ้านแล้ว เป็นพวกไทยใหญ่ แต่ไม่เยอะ บ้านเป็นใบทอง คุยกันก็ใช้ภาษาไทยใหญ่ มันคุ้นแล้ว มันจะมีไทยใหญ่ พากไทนอก สำเนียงคนละอย่าง คนบ้านนี้คุ้นกับคนไถเหนือ (ไถเหนือ) ไทยใหญ่พูดเพราะก่าว ไถเหนือสำเนียงจะเร็วกว่า ในบ้านมีคนข้างนอกมาอยู่ แต่งงานเข้ามากลายคนเหมือนกัน เป็นไทยใหญ่ ลีซอไม่มี คนเมืองก็ไม่มี กะหรี่ยง มี 2 คน เท่านั้นไม่ได้ห้ามแต่งงานกับคนนอก สมัยก่อนก็อาจจะมี

ประเพณี

สมัยก่อนถ้าแต่งงานกันแล้วเลิกกัน ไม่ติด เลิกกันแล้วมาแต่งงานใหม่ก็ได้ พิธีแต่งงานไม่มี ก็แค่ชุดเทียน บอกเจ้าที่ เจ้าฟ้า ให้คนทำพิธีทำ แล้วก็จัดเลี้ยง พิธีมีแค่ มัดมือ มีน้ำให้บ่าวสาวดื่ม บอกกล่าวเจ้าฟ้า ทำพิธีที่บ้าน ผู้หญิง ให้หมอดูทำให้ ผู้นำศาสนาพุทธ ลุงปะเสือ ธรมดาเข้าทำอาหารเลี้ยงกัน พ่อแม่มาเก็บได้ ไม่นำก็ได้ แต่ก่อน ไปอยู่กับผู้หญิงปีหนึ่ง ผู้ชายปีหนึ่ง ทอดแทนให้พ่อแม่ แล้วค่อยแยกมาอยู่ แต่สมัยนี้ไม่มีแล้ว แต่ก่อนนี้จะอยู่ฝ่าย ผู้หญิงยะอกว่า สมนุติไปอยู่บ้านผู้ชาย 2 ปี ก็อยู่บ้านผู้หญิง 3 ปี

เวลาเมีเด็กเกิด ไม่มีพิธีอะไร หมอดำ yay จะตั้งชื่อให้ ใครก็ทำให้ได้ คนสมัยก่อนเก่ง ผู้ชายก็ทำคลอดได้ แต่ก่อนเข้าเชื่อว่ารัก สะดื้อ ต้องอาฝังไว้ได้บันได เขาทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ถ้าอาไว้ไก่ ก็กลัวจะໄร์คานไป กิน แต่หลังๆ มาเก็บคลอดโรงพยาบาล ส่วนใหญ่คุณที่ตั้งชื่อให้ก็พ่อแม่ อยากให้ชื่ออะไรก็ตั้ง

ปีใหม่ (กะเคคง) สมัยก่อนเหมือนกับปัจจุบัน มีห้อยอยู่ตระกาลงมาต้น ลานที่หน้าบ้านนี้มีตั้งแต่น่าอยู่ไม่เคยเปลี่ยน มีที่เดียว ข้างบนห้องเป็นที่วาง ข้าวปຶກ หัวหมู แท่นเรียก เขาวะเจ ถ้าเปลก็เป็นต้นปีใหม่ ใช้ไม่ได้ ทำอาทิตย์หนึ่งพอดี ครั้งแรกที่เริ่ม 3 กีน เว้นกีนหนึ่ง เป็น 4 กีน แล้วก็ทำอีก 2 กีน วันแรกที่เตรียมของกันแล้ว เป็น 5 วัน เขายกไว้ ปีใหม่น้อย กลางวันก็ดำเนิน 2 กีนสุดท้ายก็เดิน สมัยก่อนจะสนูกพระคนต่างที่มาเยอะยะแต่ปัจจุบันไม่รู้จักใคร สมัยก่อนไปกันตลอด ก็ปีนึงก่อนจะถึงหน้าบ้าน ว่ามาถึงแล้วนะม่วนดี เมื่อก่อนนี้เวลาดำเนินมาส่วนใหญ่จะเริ่มจากบ้านพ่อ例外อยู่แล้ว วันนั้นจะน่ารัก ทุกคนใส่ชุดลาภู่ เริ่มดำเนินตั้งแต่วันที่ 3 ทุกวันนี้ ถือปีใหม่ตามปฏิทิน มีคนในบ้านดู แกก็ดูได้ ก่อนจะมีงานกีฬาประกาศก่อน แต่เมื่อก่อนไม่ตรงกันนั้น ก็จะเปลี่ยนกันไป ลาภู่ไม่มีเครื่องข่าย ไม่เหมือนลีซอ

โรงเตี๊ยไม่มีแล้ว ไปตีที่หนองแแปลง ม่วงสร้อย แพมนบก ตลาดเจ็ดตัน แต่ที่ทำใช้ก็มีอยู่

ดีอพุทธตั้งแต่เกิด พุทธในที่นี้ก็คือผี แต่ถ้าพระขึ้นมาก็ใส่มาตร ตอนนับดีผีจะ ไหว้ผีเฉพาะตอนไม่สบาย ก็ม่าหุน ม่าอะไรเลี้ยงเจ้าที่

ผ้าแบบเก่า สายกระเบื้องด้วยมือ แล้วเย็บเอา ทอดรองช่ำหัวถุงข้างบ้านกับข้างล่าง แต่เดี๋ยวนี้ไม่เห็นใคร กอ ไปซื้อเอา ผู้หญิงมีเครื่องเงินด้วน คุ้มหู ผู้ชายก็จะเหมือนผู้หญิง ผู้ชายจะซ้ายข้างเดียว เงินใส่เพื่อแต่งตัว เงินซื้อมาจากคนที่เขาทำ มีช่างทำให้ เรานอกแบบให้เขา เขายกทำมาขายให้ เป็นคนไทยใหญ่

ผู้ให้ข้อมูล 59) นายจะต่อ เกียรติศักดิ์พนา (ผู้นำชุมชนชาติ) อายุ 57 ปี

นายณัฐนนท์ แอลพุฒ (ลาม)

ขาดพันธุ์ ลาภู่แดง (ลาภู่นิ)

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวศิริลักษณ์ กันทะครี และนางสาววชรินทร์ มณิวงศ์

วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2552

ที่อยู่ 98/1 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย

สถานที่ จ. แม่ฮ่องสอน

ผู้เรียนเรียง นางสาววชรินทร์ มณิวงศ์

รหัสเสียง PPK-ANT-P-459

ประวัติส่วนตัว

เกิดที่ดอยแม่ย่าน โกรกส້າ รุกป้าก้อ แม่อุಮอง เป็นครอบครัว เมื่อก่อนนี้มีห้อยดอย ข้าวไม่พอกิน มาอยู่แม่ย่านแล้วมาหากินที่ปาย พ่อแม่สูญเสีย อยู่แม่ย่านถึง อายุ 15 แล้วมาอยู่ที่โกรกส້າ น้ำตก เขายกไว้บ้านเก่า โกรกน้ำตกม่วงสร้อย มาคุยกับพ่อ例外จะล้อ แล้วข้ายามาอยู่นี่ ตอนน้ำจากแม่ยานมาประมาณ 10 กว่าหลัง บางคนก็ไปป่าเป็นญาติ กัน บ้านนี้ใหญ่กว่า ยะป้อ มี 40 กว่าหลังค่า ที่นี่ 100 กว่าหลังค่า พ่อหลวงทางม่วงสร้อยมาคุยกับมาอยู่รวมกัน บ้านเก่าอยู่ไม่ไกล กลุ่มทางพ่อหลวงนี้ มาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ พ่อหลวงมาอยู่ที่นี่แล้วก็อาเมีย แต่คนที่ตกลงมาอยู่ที่นี่เป็นรุ่นพ่อแม่ พ่อซึ่งจะเชื่อเป็นพ่อเลี้ยง คาดว่า เป็นพ่อแท้ๆ ตายตอนพ่อหลวงอายุ 15 ปี พ่อจะเชื่อเป็นคนพามาที่นี่ เมื่อก่อนอยู่ข้างบนโกรกส້າ ร้านขายของ เมื่อก่อนตอนมาอยู่ใหม่ๆ มีประมาณ 40 กว่าหลังค่า พ่อ例外จะล้อเป็นคนเลือก

ที่ตั้ง แต่ผู้ใหญ่บ้านม่วงสร้อยให้มาร่วมกันที่นี่ด้วย ที่ตรงนี้ร้านกว่าบ้านเก่า บ้านเก่าใกล้ล้ำกันม่วงสร้อย ตอนมาตั้งบ้านใหม่ๆ ไม่ได้มีพิธีอะไร

ประเด็น

ผู้นำธรรมชาติ จะเป็นคนจัดงาน ว่าวันที่เท่าไหร่ ทำอะไร เมื่อวันพระ จะไม่ไปสวน ไม่กินสักวัน กินเจทุกคนในบ้านรู้ปีใหม่จะมาร่วม ประชุมกันว่าจะจัดวันไหน แล้วพ่อหลวงจะเป็นคนประกาศ พ่อหลวงดูจากปฏิกิจ เนื่องจากของเจ้า ผู้นำธรรมชาติ เป็นเหมือนผู้ใหญ่บ้านของคนป่ายาง แต่ตำแหน่งทางราชการจริงๆ อายุที่บ้านม่วงสร้อย คงที่ปีกอยู่หน้าบ้านเขาจะเดามาปีกไว้ เป็นคนที่เขานับถือ ที่บ้านพ่อเฒ่าจะลอกีมี เขาจะมาปีกวนพระใหญ่ วันพระใหญ่จะมี 3 ครั้ง อย่างวันออกพรรษาจะถวายแตงกวา ข้าวโพด ที่บ้าน คล้ายๆ กับถวายผลหัวปีงานใหญ่ๆ จะมี 3 หน แล้วก็ออกพรรษา จะไปทำที่ศาลากล้าฯ โนบล็อก จะมีธงปักอยู่ถ้าพรุ่งนี้ออกพรรษา วันนี้จะเตรียมของ พรุ่งนี้ก็ไม่ทำอะไรแล้ว แล้วก็จะออกไปจุดเทียน รวมกันทั้งหมู่บ้าน แต่ในบ้านก็จุด มีนา้มีเทียน วางไว้ที่หิ้ง

ช่วงสงกรานต์ จะมีก่อเจดีย์ราย ที่พระพุทธบาท แล้วก็ที่ท้ายหมู่บ้านอีกที่หนึ่ง วันสุดท้ายก็จะทำศาลา แล้วทำอะไรมากินกัน ทำบุญสงกรานต์มี 3 วัน คือเดือน พฤษภาคม วันแรก วันสองวันพระ วันสาม ไปแบ่งศาลา วันแรกอยู่บ้านตัดไม้ไผ่รอ วันสองไม่ไปไหน เช่นๆ ก็ก่อเจดีย์ราย รายนี้มาไม่ก่อ แต่จะรอยเอาสิ่งที่ไม่ดีออกไป ที่เป็นห่วงร้อยๆ กันเป็นสัญลักษณ์ของการทำพิธี เลี้ยงผี ไอที่เป็นไม้ไผ่ตั้งๆ ขึ้นไปบนเขามาเก็บน แท่นเอาไว้เลี้ยงผี รวมคนทั้งหมู่บ้านมาร่วมกัน จะทำจันวนเท่ากันทุกปี แท่นนี้จะเอาไว้วางอาหาร กันข้าวเทียน 1 อัน เวลาทำพิธีผู้หญิงเข้าได้ ก็เข้าไปขอ ศักดิ์สิทธิ์ บนได้ ส่วนมากเขาก็ไปบนเรื่องทำมาหากิน บางคนไม่มีลูกก็ไปขอเป็นคริสต์ขอไม่ได้ เขายังอุ่นกัน

กินข้าวใหม่ “จ่าซีจ่า” ตอนหลังเกี่ยวข้าว เตรียมมาหุ้น ผ่าไก่ เก็บตังค์กัน ไปซื้อหมู ทำด้วยกัน แล้วแต่ถ้ามีหมูก็ทำกันเดียวกันได้ ส่วนใหญ่ที่นี่ทำกันเดียวในบ้าน แล้วก็อาบากินด้วยกัน ข้าวเหนียวก็มี ข้าวเจ้าก็มี ก็เอาไปให้หม้อผี กับผู้นำศาสนาพุทธ

จะคือ มาจากคำว่า ก่าเคօ หมายถึงมาเต้นรำนาเสชา มี 7 วัน ใช้คนเป่าแคน มีหลายจังหวะ มีตีกลองตีดาบด้วย เวลาเต้นจะคือที่นี่จะมีแคน มีกลอง คู่กับดาบ ถ้าแคนกีแคนอันเดียวเลย บางคนก็เป่าเม้าห์อร์แคน คนเป่าเช่ามาจากที่อื่น พ่อเฒ่าจะลอกกีล่นได้แต่อุ้ยยะแฉ่แล้ว ไม่ไหว ไปเช่านักดนตรีมาจากพม่า วันไม่ตรงกัน

ระบบการผลิต

ปลูกข้าว ปลูกกระเทียม ลื้นจี่ไม่ได้ปลูกแล้ว เมื่อก่อนเคยปลูก เคยเห็นที่อื่นเขาลูกกีเลยปลูกบ้าง พ่อเฒ่าจะเปลปลูกก่อน เมื่อก่อนเวลาปลูกใหม่ๆ ราคาดี ตัดหมุดแล้ว ปลูกกระเทียม บางปีราคดี บางปีก็ไม่ดี

ประเด็นการตาย-งานศพ

ป้าช้ามี 2 ที่ตรงใกล้ล้ำกัน กับใกล้ๆ สวยงามชาวบ้านเข้ามาน้าไป เป็นที่ฝัง ไม่ได้แยกคริสต์กับพุทธ ถ้าตายโง่จะเผา สลับกับคนพื้นราบ -major บ้านใหม่ก็ใช้ป้าช้าที่ใหม่ อยู่บ้านเก่าใช้ฝังนูน แต่ส่วนใหญ่ฝังนี้จะเยอะกว่า ถ้าคนสูงอายุเขาจะดูทำเล จะให้ไปอยู่ฝั่งนูน ที่สูงกว่า ทำเลดี เมื่อนี้เป็นคนดูแลหมู่บ้าน ฝังนี้พ่อหลวงเป็นคนเลือกป้าช้า ฝังนูนพ่อเฒ่าจะลองเป็นคนเลือก ไม่ได้มีพิธีอะไรมาก ก็เลือกที่ๆ ไม่ไกลมาก แต่ก่อนยังอพยพอยู่เลย ไม่ได้เลือกที่ๆ ทำเลดีมาก

ข้างบนหลุมศพจะมีพวกหน้อ ของใช้ เอาให้ไปใช้ในภาคหน้า ตั้งศพไว้ที่บ้าน ก็แล้วแต่ เจ้าของ ส่วนใหญ่ 2-3 คืน ผู้นำจะไปช่วยจัดยามให้ช่วยกันดูแล แต่แก้มไม่ไปที่ฝัง ถ้าเกิดผู้นำไม่ไป นิตายกันหมด แต่ถึงเวลา ไปฝังก็จะประกาศให้ไปช่วยกัน เวลาหานศพไปนี่ ห้ามวาง ให้อาคนมาเปลี่ยน ทำกันมาตั้งแต่บรรพนรุณแล้วเชื่อ ว่าไม่ดี ตอนกลางคืนก็มีกินเหล้าบ้าง ไม่มีสวัสดิ์ จุดเทียน มีกระดาษขาวเหมือนใบโพธิ์ ตั้งไว้บนโลง ข้าวหุง กับข้าว แล้วก็ปักໄก่ ชาໄก่ ที่ยังไม่ได้ถอดuhn เองนี้ส่วนอื่นไปทำกับข้าว มีความเชื่อว่าวิญญาณเดินไปแล้วแคร้นกีเสีย นาพัดได้ (ปีกไก่) ชาเก็คือถ้าเดินไปไกลๆ ไม่มีน้ำก็ใช้ขาบุดน้ำกิน คนที่อาข้าวอานำให้尸尸 ใครทำก็ได้ เมื่อก่อน เวลาไม่ค่อยตาม ตอนสายก็อาบน้ำแล้วเปลี่ยนชุดให้ แต่ก่อนอาไปฝังก็เปลี่ยนชุดใหม่ให้เสร็จแล้วอาผ้าขาวมาห่อ แล้วก็อาผ้าห่มมาห่อ ผ้าด่วน ภายนหนือเรียกผ้าห่มว่า ผ้าด่วน ทำก่อนยกไป

ก่อนจะฝังก็จะโอนໄไป ถ้าไม่แตกก็จะเอาหัวใจศพวางไว้ให้ตรงกับไบ บางทีก็โอนมีด แล้วแต่ใช้อะไรก็ได้ มีค้าตรงปaleyปักกีฝังได้ คนเลือกเป็นคนอาจูโซ เลือกตอนที่อาไปฝัง ก่อนจะยกศพไปจากบ้าน มีทำพิธี บางคนถ้าไม่ได้เสียที่โรงพยาบาลก็ไม่มีโลง จะอาผ้าห่มทำเป็นแพลงก์ไป ก่อนจะไปฝังจะอาข้าวถือไปก่อน ชุดที่ญาติเตรียมไว้ โลงศพใส่ตะปูไม่ได้ ต้องแกะออก เป็นความเชื่อ ไม่ให้มีเหล็กอยู่ในหลุม ไม่อยากให้คน ภายนหลังเจ็บไข้ได้ป่วย บางคนก็ไม่ใส่โลง เอาโลงมาเผาข้างนอก มีคีก็ไม่ได้ใส่ให้แต่เอาไว้บนหลุม จะฝังตรงไหน ก็ได้ในป่าช้า แต่ต้องเสียงก่อน ถูกที่เรียบๆ ถ้าได้ต้นไม้มันจะขาดยาก หันหัวศพไปทิศเหนือ หันหัวศพออไปนอน กันหมู่บ้านจะได้มองไปข้างนอก ไม่ให้หันมาทางหมู่บ้าน เอาหัวไว้ทางหมู่บ้าน เอาท้ายไว้ทางอื่น ถ้าหันมาทาง หมู่บ้านก็เหมือนเขาจะข่องมา เป็นความเชื่อ เสื่อผ้าของศพเผาไปให้ มีมีด ช้อน หม้อ เครื่องครัว ของใหม่ก็ได้ ของ ก่าก็ได้ ไม่ไฝ่สำหรับสร้างบ้าน วางแผนไว้บนหลุม ของที่วางไว้ก็เอามีดมาจางบ้าง แต่ก็แล้วแต่ ไม่ใช่ข้อมูล กัน บางที่ เขายังไปปลารสตัวรีบ้มไปก็ได้ แล้วอาคนคืน หม้อ เจาะให้ขาด เป็นสัญลักษณ์ให้ขาด แล้วแต่

หลุมศพบุดลึกประมาณเอว คนที่ห้ามไปที่ฝังศพคนเดียวคือผู้นำ พ่อแม่ไม่ได้ห้าม ถ้าตายโหนกเอ้าไปเผา ที่เดียวกับป่าช้า ของที่อุทิศให้กับอาวดี ไว้แค่นั้นแหล่ เวลาเผาก็ไม่ได้เผาช้าที่กัน เวลาจะฝังหรือเผาก็จะทำลงมา ไม่ทำขึ้นข้างบน ค่อยๆ ไล่มา ไม่ได้แยกตามตระกูล สมัยก่อนห้ามห้ามน้ำ แต่เดี๋ยวนี้มีสะพานไม่เป็นไร เชื่อว่าเวลา ไปฝังพอกลับมาวิญญาณเราจะขามน้ำไม่ได้ พอฝังเสร็จเราจะกลับมาบ้านของศพ คล้ายมาพรุนน้ำหนาน (น้ำส้มปออย) เดีดไม่มา กิ่งไม้ธรรมชาติ มากปีด นั่งสักพักแล้วก็กลับไปอุบานน้ำที่บ้าน พอกลางคืนก็มาที่บ้าน尸尸 ก่อนจะกลับมา จะมีซุนอยู่หน้าที่ฝังศพ ข้างล่างจะก่อไฟ ขาดลับก็ลอดซุน และขามไฟมา เหมือนเป็นการปิดเป้า กลับมาบ้านงาน พรุนน้ำส้มปออย กลับบ้าน กลางคืนกลับมาที่บ้าน尸尸 มาอาวิญญาณเราคืน เป็นความเชื่อ คนท้อง คนไม่สบาย เด็กเกาก็ไม่ค่อยไปอยู่แล้ว แต่ไม่ได้ห้าม ขวัญไม่ดี ป่าช้าฝังโน้นเป็นป่าช้าเป็นป่าช้าเก่า เขาอยู่ฝั่งเดียวกับป่าช้า พอย้ายมาเก็บยังอยู่ที่เดิม บ้านล่างส่วนใหญ่บรรพนรุษอยู่ฝั่งโน้น ลูกหลานก็เอ้าไปฝังฝั่งโน้นเหมือนกัน

วิธีชีวิต

สัตว์จับหมวด ไม่มีห้ามลิงก์ไม่เหลือ ตอนนี้ยังเข้าป่าอยู่ มีเก้ง แต่ก่อนนิยมเลี้ยงนกแก้ว สมัยหนุ่มๆ ต้อง ไปดักนกแก้วตอนเช้าๆ คนมูเซอ ไม่นิยมสัก แต่ลุงจะเสือแก้มไม่ได้เติบโตในบ้าน รอysักได้มาจากเรื่องจำ แก้มไม่ได้ทำเอง ส่วนใหญ่ไทยใหญ่จะสักเยอะนะ เมื่อก่อนที่นี่มีนกเงือกเยอะ เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ไปพม่าหมวด พม่ามัน ป่าใหญ่ ปืนไปเวลาเขากินวันนี้อยู่ผ่านอย่างแล้ว บ้านนาหลวง คำหัวที่จ่าโน่ พาเจริญ แล้วจะป่าแห่น หัวยแห่ง บ้านแอกโก เวลาปีใหม่เข้าคำหัวก็ไปกับเขา ตั้งแต่นี้ไปอนรุกป้าก้อ คืนหนึ่ง คืนที่สองไปนอนที่ผานอย เป็นญาติๆ กัน ญาติห่างๆ บ้าง แต่รู้จักกัน

การอัดกรัฟพยากรณ์

ที่นี่ไม่มีเหมือนฝ่าย ทุกวันนี้ใช้ห่อหน้าพีวีซี ใช้น้ำปาอ้อม มันจะมีน้ำดอยจิกจ่อง แต่ก่อนน้ำใช้ จะใช้ท่อ เพราะว่าของบส่วนกลางได้ น้ำใช้กับน้ำกินใช้คนละเส้น น้ำกินใช้อึကะโล สมัยก่อนไม่มีท่อไปตักเอาในลำหัว เมื่อก่อนนี้เอาไม้ไผ่ตัดๆ แล้วก็เอานำใส่ถ้วย เปื้องหัวมา เมื่อก่อนเวลาไม่มีแกลอน จะเอาระบอกไม้ไผ่ตัดเป็น 2-3 ห่อนเจาะรู ใส่น้ำ เหมือนขาดน้ำ แก้วไม่มีก็ไม่ต้องซื้อใช้ไม้ไผ่ร้อยดี ถ้านำใช้ก็ไปใช้ที่หัวข

การเปลี่ยนแปลง

เมื่อก่อนนี้เวลาเราเป็นบ่าว 2-3 โມงเวลาไก่ขัน โรงสียังไม่มี ตำข้าว แจ้งแล้วไปตักน้ำ เวลาตำข้าวต้องใช้ไม้เกี๊ยะ ไม่สนนาจุดไฟ ตำข้าวนี้ถ้าขันหน่อยก็กินได้วัน สองวัน ขนาดไฟฉายยังไม่มี ไม้เกี๊ยะไปหาตามดอย ถนนเพิ่งได้ปักก่อน ไม่ถึงปี ฝั่งนี้ได้ก่อน อีกฝั่งได้ 5-6 ปีแล้ว เราทำเรื่องขอไปไฟก็ขอเข้ามาปี 2540 ก่อนหน้านี้นั้น ไม่มี ใช้รถໄโคปั่นไฟอา มีที่วิวาดำ บ้านพ่อ例外ยะแสง ที่มีสวนลินจี้ เก็บค่าน้ำมันด้วย ตระกูลนั้นแต่ก่อนเขามีฐานะ กระเทียมพึงเข้ามา 10 กว่าปี ปีแรกๆ ก็ยังไม่ขาย ปลูกบนคันนา เมื่อก่อนตอนไม่ปลูกกระเทียมไม่มีหนึ่งสิน แต่พอปลูกกระเทียมนี้มีหนึ่ง ปลูกกระเทียมนี้ใช้ยาฆ่าแมลง ลากูนี่ไม่ค่อยขายของ ขี้อาย เมื่อก่อนนี้ข้าวไม่ได้ขาย ไม่ค่อยพอกิน 5-6 ปีรู้ว่าใส่ปุ๋ยก็พอกิน

ผู้ช่วยส่วนใหญ่ไม่กินกัน เวลาทำกับข้าวใช้เกลือ ไม่ค่อยใช้น้ำปลา ไม่ใช้น้ำตาล กะทิยังไม่ใช้เลย

ผู้ให้ข้อมูล	60) นางนานุ ยะแย	อายุ 67 ปี
	นายอสุพงษ์ และนายณัฐนันท์ แอพุ้ย (ล่าม)	
ชาติพันธุ์	ลาหู่เดง (ลาหู่นิ)	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศรีลักษณ์ กันทาครี นางสาววชรินทร์ มนิวงศ์ และนางสาวสิริวรรณ สิริวนิชย์	
วันที่	20 เมษายน พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	104 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	138 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้รับเรียง	นางสาววชรินทร์ มนิวงศ์	
รหัสเลี่ยง	PPK-ANT-P-460	

ประวัติส่วนตัว

เกิดที่แม่ยะ เลยแม่ปิงไป เกื้องฯ ถึงค่านแม่ยะ แล้วก็ไปอยู่เชียงดาว บ้านบุนคอด ติดกับบ้านสหกรณ์ ดอยนาย ต. เมืองนาย อ. เชียงดาว ยังมีญาติอยู่ที่นั่น ตอนนั้นยังเด็กอยู่ ไปกับแม่กับพ่อใหม่ เพราะพ่อเสียตั้งแต่ที่แม่ยะ เมื่อก่อนนี้เขาต้องข้ายาตลาด หาที่ทำกินไปเรื่อยๆ ไปที่ไปกันยะ บางคนก็ไปอยู่ก่อน แล้วค่อยตามไป แต่ตอนยายไปๆ เลพะยะยกับพ่อแม่ จากที่นั่นก็มาที่นี่เลย มาอยู่ที่นี่ได้ 20 กว่าปี ยายแต่งตั้งแต่ที่เชียงดาวแล้ว ตาเป็นคนจีน ตาซื้อจ่าเดือ จะแซ ตาไม่ใช้นามสกุลจีน ตามาอยู่กับบุญเซอที่เชียงดาวตั้งแต่เด็กๆ ตาเสียไป 6 ปี ตอนอายุประมาณ 70 ตาเป็นคนจีนคนเดียว เพื่อนคนจีนก็มีแต่เสียไปแล้ว ที่เชียงดาว ก่อนยายไปเจอตา ตาเก็บไว้

อยู่แล้ว ตานีรบนาจากจิน ไม่มีญาติพี่น้อง มีแต่เพื่อน แต่ว่าแยกย้ายกัน คนที่เชียงดาวมี 50-60 หลังคา ที่นี่คนน่าจะเยอะกว่า ယามีลูก 6 คน ก็ต้องที่เชียงดาว

1. ผู้ชาย อายุที่นี่ ยะปุ มหาอนันตศิริ (พช. ผู้ใหญ่บ้าน)
2. แม่นาแต่ แอฟฟี่
3. อิเหมມ เลาอื้อ
4. เลาอื้อ ชาแซ
5. นาดา
6. นายอ

ข้ามมาพระ ไม่มีที่ทำกิน แต่ที่นี่มีที่ทำกิน มีนาที่นี่ น่องชาวยา้มาอยู่ก่อน ตั้งแต่บ้านเก่า แล้วข้ามตามพ่อ เผ่าจะล้อมา ตอนยา้มามาอยู่นี่เข้าข้ามมาอยู่ตั้งนานกันหมดแล้ว

ယามีพี่น้อง 6 คน ผู้ชาย 5 คน อายุที่นี่ 3 คน ยายเป็นคนโต ยายแต่งงานตอนอายุ 16-17 ตาพูดมูซอ ไม่เคย พูดภาษาจีน ประเพณีแบบจีนก็ไม่ทำ เป็นมูซอ ตาไม่เคยทำประเพณีจีนเลย ทุกคนรู้ว่าตาเป็นจีน ในบ้านป้ายang มี ตาคนเดียวเป็นจีน แต่หลุมศพตาเป็นแบบจีน

ตอนที่มาอยู่บ้านป้ายang ปัจจุบันบ้านไม่ค่อยยะอะ บางคนก็ข้ายอกไป ที่มาอยู่นี่มีพี่น้องของยาย 3 คน แล้วก็ครอบครัวยาย แล้วก็พ่อแม่จะล้อ แล้วก็คนอื่น คนที่ข้ายไปจากที่นี่ ไปอยู่แม่สุยะ รุกป้าก้อนบ้านใกล้ๆ ทางเกาะเลอะ ตอนยา้มายาะ ไปมีอยู่ก่อนแล้ว

ตอนมาอยู่ใหม่ก็ไปบอกพ่อแม่จะล้อ (จ่าล้อ) แต่พื้นที่ทำกินนี่หาเอง ถางเอง ที่ของยายอยู่ใกล้ๆ หลุมศพ ตา ต้นยางนี่คนที่มาอยู่ก่อนเขาตัดออก ยายมาก่อน แล้วแม่ค่อยตามมา คือยายมากับตา ก่อน ปีกวางลูกๆ ซึ่งตามมา

ตอนที่ยายยังไม่แต่งงาน ไปริ่ ทำกับข้าวผู้หญิงผู้ชายช่วยกัน ผู้ชายหาน้ำ หาฟืน เข้าป่า ผู้หญิงไม่ทำ คำข้าว ก็ช่วยกัน แต่สือผ่านนี่ผู้หญิงทำ ตอนอยู่เชียงดาวก็ไปซื้อผ้าที่เชียงดาวทำ เมื่อก่อนนี้ใช้แต่ผ้าสีดำล้วน แล้วเอาสีแดงมาปัก ให้เครื่องเงินเป็นเครื่องประดับ สร้อยคอ กำไล ตุ้มหู ผู้ชายใส่แต่กำไล ไม่ใส่ตุ้มหู เครื่องเงิน ส่วนมากไปซื้อที่ฝาง มีคนรู้จักเข้าทำขาย เมื่อก่อนมียะอะ เดียวนี้ไม่มีแล้ว ขายหมดแล้ว เหลือแต่ที่ติดสือไว้

การแต่งกาย

ชื้อเงินมาจากฝางแล้วนำมาปักที่เสื้อของ หลักๆ มีสีดำ สีแดง สีน้ำเงิน ตรงชินไม่ได้ใส่เครื่องเงิน ของผู้ชายก็ไม่ใส่ ปกติชุดผู้ชายจะไม่มีสีแดง ทึ่งสือพังกงเงง กางเกงผู้ชาย แต่ก่อนใช้ผ้าผูกเหมือนกางเกงสะดอ ผู้หญิงไม่ใส่กางเกง ผุมของผู้หญิงจะนวยผุม ไว้ที่ท้ายทอย ทึ่งที่โสดและแต่งงานแล้ว

ตอนที่ลูกๆ ตามมา มีแม่แต่งงานแล้ว พ่อก็เป็นคนเชียงดาว พื้นท้อง กับจ่าทอกกิตที่เชียงดาว ไม่มีที่ทำกิน ก็เลยข้ามกันมา ที่เชียงดาวสูงกว่านี้

ระบบการผลิต

ယามีที่น่าประมวล 6 ไร่ แต่ที่อื่นๆ ยกให้ลูกหมดแล้ว แต่ตอนยังไม่แบ่งให้ รวมแล้วจะได้ข้าว 200 กก. ถัง บางปีก็ไม่พอ กิน ก็ไปซื้อกิน แต่ไม่บ่อย นานๆ ปลูกหอมเอง แต่ช่วงนี้ไม่มีแล้ว ผักอื่นก็ซื้อในเวียง แต่ก่อนในไร่ข้าวปลูก แตง พิกทอง ผักชี พริกนี่ไม่ปลูกแล้ว ซื้อกิน กับข้าวนี่หลักๆ จะมีเกลือ กระเทียม เอามาตำ รวมกัน แล้วก็มีน้ำพริก พริกคินกับพริกแห้ง แล้วแต่ ใส่ชูรส นำตาลไม่ใส่ ส่วนใหญ่จะเน้นเกลือมากกว่า ขนมไม่มี

ของหวานไม่ค่อยนิยมทำ ถ้าจะกินก็ซื้อกิน ของมันๆ ก็ไม่กินกัน ส่วนใหญ่กับข้าวมีน้ำ ทุกเมื่อ ข้าวคั่วไก่ (อ่อนแน่น ก็คือ ข้าวต้มถ้าใช้เนื้อหมูเรียกหัวware เนื้อไก่เรียกເອົະແນວ) ใช้ข้าวที่คั่ว เอาไปตำ แล้วนำมาแยก ที่ไม่ละเอيدใส่ก่อน แล้วต้ม เอาพริก กระเทียม เกลือ ไปตำ แล้วเอาไปผัดกับไก่ให้สุกก่อน เติมน้ำ ให้น้ำเดือด แล้วเอาข้าวที่ตำลงไปต้ม แล้วขึ้นแล้วก็ปูรุงแล้วแต่ชอบ ถ้าปลาขาจะเอาไปหุงในกระทะก็ไม่ได้ ถ้าหมูไก่ เอาไปหุง สับๆ แล้วปูรุง ปานนี้สับไม่ต้องละเอิดเอาเป็นชิ้น พากปลาตัวเล็กๆ ที่เอามาจากในหัวย ไม่ใช่ปลาตัวใหญ่ที่ขายเลี้ยง

ศาสตราจาริสต์

พยายามเข้าคริสต์ที่บ้านป้ายาง น้องชายที่มาก่อนก็เข้าก่อน เมื่อก่อนนับถือพ่อ ภายใต้ผู้นำประมวล 10 กว่าปี ถึงเปลี่ยนมาถือคริสต์ เพราะพี่เกี้ยงเจี้ยงพี่ ถ้าใครเจ็บป่วยก็เลี้ยง ส่วนใหญ่แคนน์ก์ครอบครัวขยายหมวด มิชชันนารีนานาชาติ มี ศ.บ. (ศิษย์ลูกบ้าน) เข้าไปสักทุกวันอาทิตย์

ผู้หญิงตั้งครรภ์

เวลาผู้หญิงลางุ่่ห้องก็ยังไปทำไร่อุ่น แต่ถ้าห้องโถมมากก็ไม่ไป แม่คลอดที่เชียงดาว คลอดในบ้าน ไม่ได้ไปโรงพยาบาล คลอดกันเอง คนในบ้านมาช่วย หมอดำสายไม่มีผู้ชายก็มาช่วยได้ ไม่ได้ห้าม คลอดแล้วก็นอนตากไฟ 12 วัน เอก้อนหินมาเผาแล้วอาบน้ำวัด เอาหินไปล่นไฟแล้วก็อาบน้ำรด ให้มันอุ่นๆ เอาผ้าห่อ แล้วก็อาบน้ำวัดห้อง ใครทำก็ได้ ทำช่วงที่มีอาการ แบบว่าช่วงที่เลือดเป็นก้อนอยู่ ลูกคนหลังๆ ไม่ได้ทำแล้ว เพราะไปโรงพยาบาล กินแต่ข้าวกับไก่ต้มอย่างเดียว ใส่แต่พริกไทย ให้กินแต่เนื้อ ห้ามกินกระดูก ให้กินแต่ไก่สีดำ แล้วก็ไม่ให้กินตัวผู้ต้มใส่เกลือ ผักก็กินไม่ได้ กินได้แต่ข้าวกับไก่ ช่วงห้องนี้ก็ทำงานได้ปกติ ตอนที่แม่คลอดใช้เปลือกไม้ไผ่มาเหล้าๆ ไว้ตัดสายสะตอ ลูกทุกคนคลอดในบ้านหมดเลย ใกล้โรงพยาบาล รถก็ไม่มี เวลาอยู่ไฟจะนอนข้างเตาไฟหินที่เอามาประกอบก็เป็นหินแม่น้ำ ไปเก็บมาจากลำหัวย

การตั้งครรภ์ คนแต่คุณแก่สมัยก่อนตั้งให้ ไม่ได้ดูฤกษ์ดูยามอะไรเลย ไม่มีคำรา ตอนนี้คลอดโรงพยาบาล หมวด คลอดเสร็จประมาณเดือนกว่าๆ รอถูกแข็งแรงก็ไปทำงาน ฝากคนอื่นไว พอกินนมก็ให้พาไปหาที่ทุ่ง คลอดเสร็จแล้วจะเอารถเด็กไปฟังที่ใต้บันไดบ้าน

ผู้ให้ข้อมูล	61) นางนา กิตาญจนารถ 62) นายปะเสือ กิตาญจนารถ	อายุ 57 ปี
ชาติพันธุ์	นายณัฐนันท์ แอดพุย (ล่าม)	
ผู้สัมภาษณ์	ลาหู่เดง (ลาหู่นิ) นางสาวศิริลักษณ์ กัลฑครี นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวสิริวรรณ สิริวนิชย์	
วันที่	20 เมษายน พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	74 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	74 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์	
รหัสสืบยง	PPK-ANT-P- 461	

ประวัติส่วนตัว

พ่อเจ้าเกิดที่นี่ แม่งกีเกิดที่นี่ ข้ามมาพร้อมกับพ่อเจ้าจะลอด ตอนอยู่บ้านเก่าพี่ชายแก้เป็นผู้นำความเชื่อ แก้สืบทอดมาจากพี่ชาย น่าจะสืบจากสายเลือดนะ เพราะตอนแก้เด็กๆ พ่อแก้กีเป็น ปังจุบันกีเป็นแก้ เป็นตอน อายุ 30 กว่าปี ตอนอยู่ที่นี่แล้ว ตอนมีลูกได้ 2 คน ตอนนี้ลูกอายุประมาณ 40 คนที่สอง 30 กว่า ตอนข้ามมาในลูกประมาณ 8-9 ขวบ แม่เจ้ามาจากการทางปางแยก อยู่ใกล้ๆ กับลีซอ ตอนอยู่ปางแยกก็ทำไร่เลื่อนลอย แก่ความไม่ค่อยได้นำโตที่บ้านเก่า ตอนอยู่บ้านเก่าบ้านกีเป็นแบบนี้ มุงด้วยศาลา มีสองส่วนเหมือนมี 2 หลัง ฟากหนึ่งมีเตา อีกฟากหนึ่งไม่มีเตา

พ่อของพ่อเจ้า ชื่อ อาโน พี่ของพ่อเจ้าชื่อ ยะทา พี่ชาย 3 คนเป็นผู้นำความเชื่อทุกคน แก้เป็นลูกคนที่ 4 ตอนอยู่บ้านเก่าพ่อแก้เสียที่นี่ หมอดีเรียกว่า เนต่ป่า เป็นผู้ชาย ผู้หญิงไม่มีเห็นมีไครทำ เวลาสืบทอดมาจากพี่ชาย ไม่มีการสืบทอด แก้เรียนรู้อา橙 ตอนเป็นผู้นำ แก้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ไม่มีขอห้าม แต่ถ้าเป็นคนที่เรียนมาจะมีขอห้าม แต่ครองครัวแก้สืบทอดกันนานนาน แต่ธรรมดาวก็ห้ามลอดได้ราวด้วยแก้ก็ทำแต่ในสิ่งที่ดี แต่ก่อนทำพิธีก็มารวมกันทีหนึ่ง แต่เดี๋ยวนี้แยกกัน แล้วแต่บ้าน สมัยก่อนมีที่ร่วมที่หนึ่งบนหุบบ้าน บันป่า สมัยนี้ไม่มีแล้ว แต่ละบ้านจะมีห้อง แต่ไม่มีพระน้ำ เป็นที่ตามเทียน หน้าที่ของแก้เป็นผู้นำเวลาทำพิธี มีกินวอ จะคี ก่อกองทราย แล้วก์ ตอนถวายผลหัวปี เวลาการทำนายกรรมได้ผลผลิตกีเซ่น ไหว้ กินข้าวใหม่ กีพิธีสำคัญๆ ของเมือง

ประเพลว

กินวอ หรือ ปีใหม่ (จะคี) แก้เป็นคนนำสาวด บันบานเจ้าที่ขอให้มีความสุข สนุก นำไปวันแรกก่อนจะมีการเดิน เวลานำสาวมี ข้าวสาร เทียน น้ำ ทำตอนเย็นๆ ของปีใหม่ ไปรวมกันที่ลาน แต่ละคนก็จะเอาข้าวสาร เทียน น้ำ มาร่วมกัน และกีเริ่มเดินจะคีเลย มีไม้แท่นตรงกลางเป็นไม้ไฝ่ ของที่ชาวบ้านนำมาถวาย แยกกัน ไม่เกี่ยวกันที่ทำพิธี เอาจมาให้ผู้เจ้าของจะคี อุทิศให้เจ้าของจะคี เบ้าเรียก กะเคอะ พ้อวันที่สองกีไม่ทำพิธีแล้ว ที่นี่ไม่มีไครต้มเหล้า ซื้อเอา ตอนอยู่บ้านเก่ากีไม่ค่อยต้ม มีแต่ข้าวแช่ ประมาณสาโท พ้ออยู่บ้านนี้ไม่ทำ ไปซื้อเอา วันที่สองตอนกลางวันไม่ได้ทำอะไร รอเดินตอนเย็นอย่างเดียว ของที่ชาวบ้านไม่ได้เปลี่ยน เราสามารถเอาไปทำกินได้ ข้าวสาร เทียน น้ำ ไม่ได้วาง วางแต่ตอนทำพิธี พ้อเสร็จแล้วก็กรอกน้ำเข้าหลุมคนละนิดละหน่อย มันจะมีหลุมตรง

กลางลານ รอบหลຸມນັນຈະມີສື່ນຸ່ມ ເຄົານຳໄປກຽດຕອງທຸລູມກລາງ ສນຍັກອິນໄນ້ໄດ້ເປັນຄອນກີຕະນະ ເພີ່ງທຳໄດ້ 2 ປີ ຕອນ ບ້ານເກ່າລານເຈົ້າຈະຄື ອູ້ທີ່ນ້ຳບ້ານພ່ອເຜົ່າຈະລອ ເວລາພື້ນໄນ້ໄດ້ກັ້ນຮ້ວ້າ ວັນທີສາມກີຕັ້ນ ວັນທີສີ່ຫຍຸດໄນ້ທຳອະໄຣເລຍ ນາມເຮັມ ໃໝ່ວັນທີ່ທ້າມານ່າໜຸ່ງ ຕຳຂ້າວັ່ງຸໍກ ວັນແຮກກີຕຳແໜ່ນອິນກັນ ເວລາຕຳໄສ່ງມານ ຈາແຕກອິນປຸລູກເອາໄວໃຊ້ໄນ້ໄດ້ຂ້າຍ ເອາໄວໃກ້ທ້າຍ ຂ້າວັ່ງຸໍກ ເຊື້ອນນີ້ເຊື້ອເອາ ຂ້າວັ່ງຸໍກຕຳບ້ານໂຄຣບ້ານມັນ ແຕ່ໂຄຣຈະເອາໄປວັງທີ່ແກ່ນກີໄດ້ ຖກດີກມາເຮັກກີເອມກິນໄດ້ ວັນສຸດທ້າຍ ກີຕັ້ນ ແລ້ວກີເກີນພວກເສາ ໄນມີພື້ນໂຮງ

ກ່ອເຈດີຍໜ່າຍ (ທຽບກ່ອ) ກ່າວກ່ອນສົງກຣານຕີ ຂ່າວທີ່ພະຈັນທີ່ເຕີມຄວງ ກ່ອຕອງທາງເຂົ້າບ້ານ ເບາໄນ້ໄດ້ກ່ອນຈະເອາໄປໂຮຍໆ ທ່າສືບຕ່ອກນັມ ຄລ້າຍໆ ພື້ນແຮກນາຫວັງ ກີເອາພັນຮູ້ຂ້າວ ມັນ ຂ້າວໂພດ ທີ່ຈະໃຊ້ປຸລູກໃນປີລັດໄປ ບອກໃໝ່ມີ ຄວາມອຸດນສົມນູ່ຮູ່ ປຸລູກແລ້ວໄດ້ພົດພລິຕິຕີ ທຣາຍເອາໄວໃກ້ຕອງນັ້ນ ເມີ້ນພື້ນດ້ວຍແລ້ວຄ່ອຍກັບໄປເອາ ທີ່ແຮກທຳພື້ນທີ່ກອງ ທຣາຍ ແລ້ວກີເອາມີ້ຄມາໄວ້ທີ່ໂບສົດຂອງພຸຖີ ແຕ່ກ່ອນພ່ອເຜົ່າເປັນຄົນໄປທຳພື້ນ ແຕ່ປິນນີ້ໄມ້ໄດ້ໄປ ປິນນີ້ພ່ອເຜົ່າຈະລອທໍາ ທໍາຕອນເຢັນ ຂອງເຕີຍິນໄວ້ ເປັນສັນລັກພົນ ມື່ອຢູ່ໃນໂບສົດ ມີທິນ ມີຮູປັບັນ ແກະສັລັກ ແກ່ເພິ່ນໄມ້ໄດ້ໄປປິນນີ້ ໄນມີໂຄຣແນນ ແກ ດ້າໂຄຣຍາກເປັນ ຂ້າວບ້ານເຫັນເກີຍອັນຮູ້ແລ້ວ ກ່ອເຈດີຍໜ່າຍ ຈານມີວັນເດີຍວ

ຄວາມພົດທັງປີ ຢ້ອອິນຂ້າວໃໝ່ ທ່າດອນຫລັງເກີນເກີຍ ຂ່າວພຸດຈິກຍານ ແກໄນ້ທຳກີໄດ້ ຈານມັນຈະມີ 2 ຄັ້ງ

ພື້ນການ-ຄວາມເຂົ້າ

ອ່າຍ່າຍຄົນໄມ້ສ່ານຍັກເຮັດໄປ ຮັກຍາ ສາວ ມີເຖິງເລີ່ມໜຶ່ງ ແກທ່າຍ ໄນໄໝໄດ້ຊື້ອ່າຍ ແຕ່ທຸກວັນນີ້ເຖິງຮຽນຮາມດາ ແຕ່ ກ່ອນທ່າຍ ເວລາໄມ້ສ່ານຍັກ ມີໄໝ ຂ້າວຕອກ ດັນກລ້ວຍເລັກໆ ໂຍນຂ້າມບ້ານ ດັນໃນບ້ານກີລົງໄປນັ້ນ ໄດ້ບ້ານ ໃຫ້ພ່ອເຜົ່າທຳພື້ນ ເໜີ່ອັນປັດເປົ່າສິ່ງໄມ້ດີອີກຈາກບ້ານ ຕອນທຳພື້ນຈຸດເທິຍນ ໄກ່ດົບທັນນີ້ຝອງ ດັນກລ້ວຍ ຂ້າວຕອກ ແລ້ວສາວເປັນກາຍາລາໜຸ່ງ ແລ້ວກີໂຍນດັນກລ້ວຍຂ້າມບ້ານ ຄໍາສາວດໄມ້ໄດ້ຈຳກັດ ກີນອົກລ່າວ່າ ຂັດປັດເປົ່າສິ່ງໄມ້ດີ ພຸດແຮງໄນ້ໄດ້ ດັອງຄ່ອຍໆ ສາວ ດ້າວອງ ເຫາສູງຂອງບ້ານແຮງ ໂຍນໄໝໄປຈະໄມ້ແຕກ ຕ້ອງສາວໄໝເອົາຮອບທັນນີ້ ຈົນກວ່າຈະໂຍນໄໝແລ້ວແຕກ ແນ່ອກລ້ວຍກີຕັ້ງໄປດາມ ທີ່ສົກຫາກທີ່ເຮົາຍາກໃຫ້ໄປ ແຕ່ດ້າມໄໝໄປກີໂຍນໃໝ່ ໂຍນດັນກລ້ວຍກີຕັ້ນ ແລ້ວຄ່ອຍໂຍນໄໝ ເຄຍມືນາງບ້ານໄປທຳແລ້ວໂຍນໄໝໄມ້ ແຕກ ກີຕັ້ງສາວດໃໝ່ ດ້າມໄໝສ່ານຍັກພານາຫາແກ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນເຕີກ ເຈັນທີ່ໃຫ້ກົບອົກແກ ດ້າວັນຫັກ ແກກີດັ່ງໃຫ້ ແກເປັນທຸກ ອ່າຍ່າຍ ສຸມນຸ່ມໄພຣແກກີໄປຫາໃນປ່າ ເວລາມີດບາດແກກີກ້າມເລືອດໄດ້ ກ່ອນໄປສ່າງໂຮງພາຍາລ ແຕ່ສັນຍັນເປັນອະໄຮກີໄປ ໂຮງພາຍາລ

ດ້າມືຄົນເພົ້າ ກີຈະພາແກໄປທີ່ບ້ານ ແລ້ວແຕ່ບ້ານຄົນກີໄມ້ເໜືອນກັນ ລ່າສຸດປົກກ່ອນ ແກແລ້ວ ມື່ອເຫົາເກົ່າ ພຸດໄມ້ຮູ້ ເຮືອງ ແລ້ວແຕ່ຄົນ ສົມມຸດໃວ່ເຮົາໄປທຳອະໄຣໄມ້ດືມາ ເວລາໂຄຣປ້າຍພາແກໄປແກກີຈະຄູແລ້ວພາຍາຕີໄປບັນໄຫີກີ ດ້າໃຫ້ກຸກີທ່າຍ ສ່ວນມາຈະຫາຍ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະມີໄໝ ມີໄກ ມີໜູນບ້ານ ດັນທີ່ເປັນເຫົາຮູ້ອູ່ແລ້ວວິພີຕ່ອງກາຮະໄຣ ແຕ່ພ່ອເຜົ່າຮູ້ທີ່ໄໝ ສົມມຸດໃວ່ເຫາ ໄປທຳອະໄຣທີ່ໄໝກ່າວທຳທີ່ລໍາຫວຍ ແກກີຈະຮູ້ໄໝ

ຈານຄົມໄມ້ຕ້ອງທຳອະໄຣ ໂຄຣທຳກີໄດ້ ດ້າໄປຝຶກກີບ້ານລະຄນ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະຜູ້ໜ້າຍມາກວ່າ

ຮະບນການພົດ

ປົກຕິແກກີທຳໄວ່ຮຽນຮາມ ວັນສີລ ວັນພຣະກີໄມ້ໄປໄຫນ ກິນແຕ່ຜັກ ກິນຈ

ທີ່ນີ້ປຸລູກຂ້າວໂພດ ຂ່າວປຸລູກຂ້າວຈະປຸລູກແຕງແໜນ ກີໄມ້ທຳໃຫ້ຂ້າວເຫັນ ມີແຕງພື້ນບ້ານ ມີຫລາຍອ່າຍ່າ ມີມັນ

ป่าช้า

ป่าช้านี้ค่นในหมู่บ้านช่วยกันเลือก หลักๆ ก็คือพ่อแม่จะลอก เวลาตั้งบ้านแล้วก็ค่อยไปเลือกสุสาน เลือกที่ตรงนี้ เพราะ ที่ดี รุ่นลูก รุ่นหลานก็จะได้เป็นไฟส่องทางให้ หลักๆ ก็คือ เขาเลือกที่ใกล้ๆ กับหมู่บ้าน ด้านข้างตรงสุสานมีแต่ไม่เยอะมาก แห่ง่ายแฉ่ (ด้านข้าง)

การไหว้พระ-สิ่งศักดิ์สิทธิ์

จะคือ ไม่ใช่พิ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง ผู้บ้านมี จะไหว้ตอนเจ็บไข้ได้ป่วย แต่ของพุทธก็จะไหว้ทุกๆ วันพระ

รอยพระพุทธบาทเพิ่งมาบูม 2-3 ปีนี้เอง แต่เขานับถือนานาแล้ว เขาเรียก พระว่า กิตว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่รู้ว่าเป็นรอยพระพุทธบาท คนข้างล่างนานาบอก แต่เคยได้อ่านตึ้งแต่สมัยอยู่บ้านเก่าแล้ว

วิธีชีวิต

สามีค่อนແນ່ເຜົາທຳເສື້ອີ້າໄຫຼຸກທຸກຄົນ ແດ້ເຄື່ອງນີ້ໄປຊື້ອ່າວິເວີ້ງ ທອີ້າເລັພະໜ່ວຍທີ່ເປັນຜົນສິ່ງສັກດີສີທີ່ ແຕ່ໄມ້ຮູ້ວ່າເປັນຮອຍພຣະພຸຖນາທາ ດົນຂ້າງລ່າງນານອກ ແດ້ເຄຍໄດ້ອີນຕຶ້ງແຕ່ສົມບ່ອຍໆບ້ານເກົ່າແລ້ວ

ກັບຂ້າມູນເຊື່ອ ຫາວະໄຣໄດ້ກົກນ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນດັ່ນ ນ້ຳພຣິກ ຄໍ່ວ່າເຈົ້າຈິງຈາ ໄນມີຂໍ້ອມຈາກຂ້າງລ່າງ ມີດອງຜັກ (ເຢາຍອດຜັກດາ)ໄປລ້າງຕາກແດດ ຕົ້ນນໍາເອັກໄປບ່ອນໃນນໍາເດືອດ ເຮົາກໍເອານາຫຸ້ນປຽງພຣິກ ໄສ່ເກລື້ອ 4-6 ວັນ ກໍເອານາປຽງໄດ້ ກິນສົດກໍ່ອ່ອຍ ເອານາຜັດກໍ່ອ່ອຍ ພັກາດຕົ້ນໃຫຍ່ ມັນຈະຂຶ້ນນູກ ກລ້າຍໆ ວາຈານີ

ผู้ให้ข้อมูล	63) นายປະອູ້ แອພູ້ຍ อายุ 41 ปี		
ชาติพันธุ์	ลาหູ່ແಡງ (ลาหູ່ນິ)		
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวคิริถักษณ์ กัณฑครี		
วันที่	20 เมษายน พ.ศ. 2552		
ที่อยู่	104 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ป้าย จ. แม่ฮ่องสอน	ປະອູ້ แອພູ້ຍ	ณัฐสุนันท์ แອພູ້ຍ
สถานที่	138 บ้านป่ายาง หมู่ 3 บ้านม่วงสร้อย ต. แม่นาเติง อ. ป้าย จ. แม่ฮ่องสอน		
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณິວັງຍໍ		
รหัสເສີ່ງ	PPK-ANT-P- 463		

การพำน່ກູກ

ເອກະເທິຍໄປບ່າຍທີ່ລຳປາງ ປູກ່າວ່າງປະມາຜປາຍເດືອນ ກັນຍານ-ຕຸລາຄາມ ແລ້ວກໍເກີບ່າວ່າງ ມີນາຄມ-ເມຍານ ດ້ານທີ່ຈະຍາດີນກໍ່ຍາຍແລຍ ແຕ່ດ້າມໄມ່ຍາກໍເອາໄປຕາກທີ່ລານແລ້ວເວົາໄປມັດເກີບໄວ້ທີ່ໂຮງເກີບ ຂ້າວເຮີ່ນ

ปลูก พฤյกภานุ. เริ่มจากการถางหญ้าก่อน บางคนก็ใช้ยาฆ่าหญ้า ไอ แล้วก็พรวนดิน แล้วก็ปลูกเลย อย่างที่เผาเพื่อจะได้ ถ้าไม่เผามันก็รกร ต้องเผา มันจะได้ไม่ได้ หญ้ามันจะติด เราต้องเตรียมก่อนฝนตก เพราะข้าวไร่ต้องพึงฝนอย่างเดียว ข้าวนานไม่ค่อยทำ มีไม่กี่เจ้าเอง พันธุ์ข้าวเป็นข้าวลีซอ (ลีซอจ่า) ข้าวลาหู่ แข็ง ข้าวที่ลายเป็นข้าวพาบ่อง กินอร่อย ข้าวลาหู่กับข้าวลีซอเก็บพร้อมๆ กัน เกี่ยวประمامปลายกันยาน-ตุลากม เกี่ยวแล้วก็ตีเลย ตีตอนกลางคืน กลางวันมันจะร้อน เอาเมือกันอยู่ ปกติกันลาหูไม่เลี้ยงผึ่นapiไว้ กระเทียมนี่ต้องรอฟางข้าวก่อน แล้วแต่บางคนที่พร้อมกับปลูกเลย เจ้าแรกๆ จะปลูกประمامปลายกันยาน เตรียมดินก็ไอ พรวนดิน ใส่น้ำให้ชุ่มแล้วก่ออย่ปลูกใช้มือหยดทีละกลีบๆ แกะก่อน ผู้หญิงวันละ 4-5 ถัง ผู้ชายนี่ไม่ไหว ผู้ชายต้องมาห่ฟาง ปลูกเสร็จก็เอาฟางห่มไว้ ประمامอาทิตย์กว่าๆ จะขึ้น 3-4 เดือนถึงจะเก็บ ถ้าคนที่ปลูกเร็ว คุณภาพพันธุ์ ก็ได้เก็บแล้ว ตอนสคราคากูก แล้วแต่ปี บางปีรากดี ถ้า 10 กิโลกรัม พอแห้งแล้วจะเหลือประمام 3-4 กิโลกรัม ถ้าแห้งจะได้เงินเยอะกว่าปีนี้กิโลกรัมละ 20 บาท ปีที่แล้ว 8 บาท ได้มากที่สุด ปีเดียว 40 บาท ช่วงทักษิณสมัยแรก กระเทียมใช้ปุ๋ยพอสมควร ถ้าไม่ใช้หัวมนไม่ดี ในมันเน่า ลงทุนเยอะ มีพ่อค้าคนกลางอยู่ ส่วนใหญ่ไปขายที่ลำปาง ถ้าคนที่มีที่เยอะเข้าจะลงถัวหลังจากเก็บกระเทียม ส่วนใหญ่ที่ปลูกข้าวขาจะไม่ลงกระเทียมกัน ถัวปลูกถัวเหลืองกันถัวแยกช่วงหน้าฝน ปลูกพร้อมกันกับข้าว ข้าวจะปลูกตามคนในครอบครัวประมาณ 20 ถัง กระเทียมนี่ปลูกประมาณ 30 ถัง กระเทียมปลูกมา 10 กว่าปี ที่ปลูกข้าวกับกระเทียมแล้วแต่เราจะลง ถ้าปลูกข้าวก็แยกไว้เป็นข้าวเลย ที่นี่น้ำดี ฝนดีตลอด

เคยมีเกษตรมานำให้ปลูก ฟิกทอง แต่ง瓜 เตาให้ปลูกขาย แต่ไม่ค่อยนิยม เพราะต้องดูแลข้าว

กระเทียมนี่มักก่อนเอาไปขาย มักจะประมาณ โลกริ่ง สองโล ลาหูกินกระเทียม ทุกมื้อต้องมีอยู่แล้ว ถ้าที่ๆ น้ำไม่ถึงจะปลูกข้าวกัน เพราะว่าใช้น้ำฝน แต่ถ้าขาดลงมาหน่อยก็จะปลูกกระเทียม เพราะต้องดึงน้ำขึ้นมาใช้กระเทียมเก็บไว้นานๆ มันจะฟ่อ ไม่ตี กระเทียม 4-5 วันรดน้ำครั้งหนึ่ง มันจะมีสุตราการให้ปุ๋ย เดือนแรกไม่ต้องให้น้ำเยอะ เดียวหากจะเน่า กระเทียมชอบอากาศหนาว

ภาคผนวก ข

ข้อมูลสัมภาษณ์ด้านมนุษย์วิทยา: อำเภอปางมะฝ้า

สรุปข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในอำเภอปางมะฝ้า

อำเภอปางมะฝ้ามีการศึกษาจัดการด้านการความรู้เป็นสำคัญ ดังนั้นการเก็บข้อมูลในด้านมนุษย์วิทยาจึงเป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากฐานข้อมูลเดิมเพื่อเชื่อมร้อยข้อมูลในประเด็นเรื่องเส้นทางสังคมโลกครั้งที่ 2 และกลุ่มชาติพันธุ์ปากะยะอู ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการตั้งถิ่นฐานและเคลื่อนยายเชื่อมโยงกับอำเภอปายและชุมชน

การสัมภาษณ์บุคคลดำเนินการในเดือนกรกฎาคมและมิถุนายน 2552 ประกอบด้วย 2 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ไทยใหญ่และปากะยะอู ในพื้นที่ 2 ตำบล ดังนี้

1. ตำบลปางมะฝ้า มี 1 หมู่บ้าน คือบ้านแม่ล่อนา
2. ตำบลถ้ำลำอด มี 1 หมู่บ้าน คือบ้านเมืองแพม

ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลอำเภอปางมะฝ้าเป็นการสอบถามคำสัมภาษณ์จากไฟล์เสียงโดยตรง ดังนั้นจึงยังคงมีคำพัพท์ท้องถิ่นอยู่ในประโยคต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล สำหรับการเรียนรู้เป็นการให้หมวดหมู่เรื่องต่างๆ ที่มีการพูดคุยเท่านั้น โดยแต่ละบุคคลจะตอบคำถามจากไฟล์เสียงซึ่งให้รหัสกำกับไว้ในแต่ละบุคคล

1. เกณฑ์การเลือกบุคคลที่ให้สัมภาษณ์

เนื่องจากการเก็บข้อมูลด้านมนุษย์วิทยาในอำเภอปางมะฝ้าตามประเด็นเรื่องเหตุการณ์และเส้นทางสังคมโลกครั้งที่ 2 และกลุ่มชาติพันธุ์ปากะยะอู ดังนั้นการเลือกบุคคลที่ให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลจึงเป็นผู้อาชญา หรือผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์และความทรงจำในประเด็นดังกล่าว

2. สรุปจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในอำเภอปางมะฝ้า

ผู้ให้ข้อมูลในอำเภอปางมะฝ้ามีทั้งหมด 10 คน แบ่งเป็น เพศชาย 6 คน และเพศหญิง 4 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-60 ปี และ 81-100 ปี มีจำนวนมากที่สุด รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

อายุ (ปี)	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
21-40	-	1	1
41-60	2	1	3
61-80	1	-	1
81-100	2	1	3
101-120	1	1	2
รวมทั้งหมด	6	4	10

3. การตั้งคำถาม

การตั้งคำถามที่ตั้งไว้ครอบคลุมการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่วิจัยดังต่อไปนี้

- ประวัติส่วนบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังส่วนตัวที่อาจมีผลต่อทัศนคติในการให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ และเชื่อมโยงประเด็นไปสู่ผู้ให้ข้อมูลรายอื่นๆ ได้
- การตั้งค่านฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงการจัดลำดับการอยู่อาศัยของผู้คนในพื้นที่วิจัย รวมถึงปัจจัย/ข้อห้ามในการเลือกพื้นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน
- การรวมกลุ่มทางสังคมและการเมือง
- ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับวิถีชีวิตในรอบปีและรอบชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์
- ระบบการผลิต/อาชีพ
- การจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ได้แก่ ผลกระทบการท่องเที่ยว ประเพณีที่ขาดหายไป เป็นต้น
- อื่นๆ เช่น นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า เหตุการณ์สังคมโลกครั้งที่ 2

4. การอธิบายรหัส

การให้รหัสไฟล์เสียงสันภายน์ ประกอบด้วยตัวอักษร ดังต่อไปนี้

PPK-ANT-PMP-หมายเลขอ 3 หลัก

PPK หมายถึง โครงการสืบค้นและจัดการนรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ANT หมายถึง การเก็บข้อมูลด้านมนุษย์วิทยา (Anthropology)

PMP หมายถึง อำเภอปาย-ปางมะผ้า (Pang Ma Pha)

หมายเลขอ 3 หลัก ประกอบด้วย

หลักที่ 1 หมายถึง หมายเลขแทนคำนำที่เก็บข้อมูล ประกอบด้วย 4 คำนำ 4 หมายเลข ดังนี้

- 1 หมายถึง คำนำบ่างมะผ้า
- 2 หมายถึง คำนำล้าลอด

หลักที่ 2-3 หมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลเรียงตามวันเวลาที่สัมภาษณ์

ตัวอย่าง PPK-ANT-PMP-101 หมายถึง การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลลำดับที่ 1 มีที่อยู่อาศัยที่คำนำ ปางมะผ้า หมายถึง ปานหล္လာ ทวีวงศ์ เป็นต้น

ตารางแสดงสรุปการสัมภาษณ์บุคคล อําเภอปางมะผ้า

1. ตำบลปางมะผ้า

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
1. นายปานหลุ่ ทวีวงศ์	82	ไทยใหญ่	หมู่ 1 บ้านแม่ล่อนา ต.ปางมะผ้า
2. นางจันทร์ วงศ์จันทร์	85	ไทยใหญ่	หมู่ 1 บ้านแม่ล่อนา ต.ปางมะผ้า
3. นายวิศักดิ์ พงษ์จักร	90	ไทยใหญ่	หมู่ 1 บ้านแม่ล่อนา ต.ปางมะผ้า
4. นางรัตนพร วงศ์จันทร์	42	ไทยใหญ่	หมู่ 1 บ้านแม่ล่อนา ต.ปางมะผ้า

2. ตำบลถ้ำลอด

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
5. นายพะเนะคา แก้วโพธิสิทธิ์	63	ปกาเกोจะยอ	30 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม
6. นางสายชาร์ ไพรประคิทธิผล	28	ปกาเกोจะยอ	หมู่ 5 บ้านเมืองแพม
7. นางนาบิโข่ (ไม่มีนามสกุล)	101	ปกาเกोจะยอ	8 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม
8. นายเอพอ รัตนอารยธรรม	59	ปกาเกोจะยอ	8 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม
9. นายพะเมย่า รัตนอารยธรรม	100	ปกาเกोจะยอ	7 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม
10. นายณรงค์ ผกัดดวงมาลัย	43	ปกาเกอจะยอ	34 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม

รายละเอียดการสัมภาษณ์

1. ตำบลปางมะผ้า

ผู้ให้ข้อมูล	1) นายปานหลุ่ง ทวีวงศ์ อายุ 82 ปี
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์ และนายณัฐพงษ์ จันทร์เครือ
วันที่	5 มกราคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	บ้านแม่ล่อน หมู่ 1 ต. ปางมะผ้า อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	บ้านแม่ล่อน หมู่ 1 ต. ปางมะผ้า อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้รีบยื่นเรียง	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
รหัสสืบ	PPK-ANT-PMP-101

เป็นไทใหญ่เกิดที่เมืองพม่า มาเมืองไทย 3 บ้านแล้ว ตอนแรกมาบ้านหัวลาง แล้วก็บ้านถ้ำลาดดอ ประมาณ 15 ปี แล้วก็มาอยู่บ้านแม่ล่อนปี 2518 ตอนนั้นมีบ้าน 30 กว่าหลัง เขาทำงานทำสวนกันทั้งนั้น ทางก็ไม่ดี วัดนี้มีงานประเพณีของไทใหญ่ มีเป็นช่วง มีงานออกพรรษา (ปอยเต็นเหง) วันที่ 10 จะเลี้ยงเจ้าเมืองให้อยู่ดีมีสุข วัดนี้สร้างมา ร้อยกว่าปีแล้ว รือหลังเก่าแล้วสร้างหลังนี้ตอนปี 2531 สร้างที่เดิม

สังคมมลوكครั้งที่ 2

ญี่ปุ่นมาเมืองไทยนี่ 60 กว่าปีแล้ว ตอนนั้นพ่ออายุประมาณ 17-18 ปี ญี่ปุ่นมากันเยอะ เขาไปเมืองพม่า แล้วกลับมาทางไทย

นักท่องเที่ยวที่มาจากญี่ปุ่น มาเที่ยวถ้ำ นานอนกับกลุ่มสตรี เกสต์เชาส์

เมื่อรุกพม่ามาจากเมืองไทย พ.ศ. 2506 มีญาติอยู่ที่นี่ก่อน เมื่อก่อนหาภินยา หาภินไกล ไม่มีทางรถกีเดียวยังมีเมืองไทย สนายดี ดีจริงๆ นาอยู่เมืองไทย

มีงานมีอะไรเขาเก็บเศษงั้นๆ ให้ เหมือนกันกับทางพม่า แบบเดียวกัน

คนดังเดินบ้านแม่ล่อน

- แม่เฒ่าสุด
- จันทร์ วงศ์จันทร์
- พ่อเฒ่าจิงดี้ะ

ผู้ให้ข้อมูล	2) นางจันทร์ วงศ์จันทร์ อายุ 85 ปี	
	3) นายวิศักดิ์ พงษ์จักร อายุ 90 กว่าปี	
	4) นางรัตนพร วงศ์จันทร์ อายุ 42 ปี	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณีวงศ์ และนายณัฐพงษ์ จันทร์เครือ	
วันที่	5 มกราคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	บ้านแม่ลະนา ม. 1 ต. ป่างมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	(2)
สถานที่	บ้านแม่ลະนา ม. 1 ต. ป่างมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	(3) (4)
ผู้เรียนรึยัง	นางสาววชิรินทร์ ณีวงศ์	
รหัสเดียว	PPK-ANT-PMP-101	

เป็นคนไทยใหญ่บ้านแม่ลະนา อัญกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตอนเกิดมามี 30 กว่าหลัง

สังคมโลกครั้งที่ 2

ญี่ปุ่นเขามาพักที่ศาล ตรงข้างวัดคิดสะพาน แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว มันเป็นศาลาของหมู่บ้านอยู่แล้วพอญี่ปุ่นมาเขาก็ไปพักกันตรงนั้น แต่ตอนนี้เป็นถนน เมื่อก่อนไม่มีถนน เป็นที่ให้พ่อเฒ่าศิล แม่เฒ่าศิลอน ญี่ปุ่นนี่เขามาแค่ 2 คืน ไม่ได้อยู่นานเขาก็กลับไปเมื่อช่องสอน เขามาชี้ของกินชาวบ้าน เขายาหงอนมาแลกอาหมู เขามากับม่า มาทางหนองป่าล้ำ ตอนนั้นแม่เฒ่าอายุ 15 มา กันยะเมื่อ กันเดิน กันมา เขาได้ผู้หญิงมาจากพม่า แล้วอาไปไว้ที่แม่ช่องสอน เขายังไม่ได้เดิน เข้าหานามา ชาวบ้านกลัว บางคนก็ไปดู บางคนก็ไม่ไปดู เขายาหงอนของป่าล้ำเดินป่านา แล้วก็มาแม่ลະนา แล้วก็ไปเมื่อช่องสอน ทางถนนเดี่ยวญี่ปุ่นขาด ข้างคนขาด ที่แม่ลະนานี่ขาดนานเหมือนกัน ญี่ปุ่นไม่ได้เข้ามายาหงอนตามทาง เขายังคงขาดจนวันละ 15 นาที บางคนก็ไป บางคนก็ไม่ได้ไป แม่เฒ่าก็พยายามจะลากอ เขายาไปต้มกิน เขายาเงินญี่ปุ่นชื้อ

ตอนญี่ปุ่นมาพ่อเฒ่าเป็นพระอยู่บ้านวัด ตอนไปพม่าเขาไปเครื่องบิน พอมากับม่าเดินมา เขายาหงอนน เป็นพวกพลทหาร เขามาอยู่ที่ศาล แล้วเขาก็อาคนไปทำทาง ตรงถ้ำหามากแกง ทำทางวันละ 8 นาที ไม่ไปก็ไม่ได้วันละ 15 ก็มี เขายาหงอนจากปากทางเข้าแม่ลະนา ไปทางถ้ำหามากแกง ฝั่งน้ำของ มีญี่ปุ่นมาอยู่ในบ้าน 2 คน มาพากัน ในบ้านไปขาด คนหัวลา ปางคำ เขายาหงอนขาด แต่ที่มีญี่ปุ่นมาก่อนอยู่ในบ้านอะๆ ตอนที่เขารุกมาจากพม่า นี่มาร้อยปี มาตอนนั้นที่วัด หัวหน้านอนที่วัด พากพลทหารก็นอนตามพื้น ตอนนั้นไม่มีร้านค้า ญี่ปุ่นเขามาสั่งว่า ให้รีบมีอะไร เขายาหงอนที่ชื้อ ที่ชาวบ้านปลูกไว้ตามสวน คุยกันไม่รู้เรื่อง เขายังคิดแปลให้ เป็นคนตามญี่ปุ่น เป็นไทยใหญ่ ญี่ปุ่นใช้ทองก็มี ใชเงินก็มี เขายาหงอนซื้อส้มโอ กล้วย เยอะแยะ ที่นี่เขาไม่ได้แลกผ้าห่ม ตอนที่เขาป่วยมาไม่ได้มาบ้าน แม่ลະนา เขายาหงอนที่แม่ช่องสอน คนที่มาทางแม่ลະนาที่ไม่มีคนป่วย เขายาหงอกที่วัดเขาไม่ได้ทำร้ายคนในบ้าน ชาวบ้านเอาของมาขาย แต่ไม่ให้สัตtagค์ กันนับกอกไม่ได้ เขายาหงอน ตอนนั้นเขามาทำเงินไทยเอง เขายากันแค่คืน ส่องคืน แต่ตอนทำทางนี่มาเป็นเดือนๆ เขายาหงอนเมืองปะยามา ไปเมื่อช่องสอน บุญยวน แม่เฒ่า แต่ถ้าไปปะลงนี่เป็นที่พักใหญ่ ตรงเมื่อช่องสอน ญี่ปุ่นนี่ขายหงอนพม่าได้ ตอนเขาไปพม่าขายหงอน เครื่องบินไป ไปเป็นปี เครื่องบินนี่ไปเหมือนกัน เขายาหงอนที่ทำสนูห่อล่น ชาวบ้านนึกว่าเป็นบันน แม่ลະนาที่ไม่มีหลุมหลบภัย คนไม่ยอม ตอนญี่ปุ่นมา 25 หลัง

สามຍก่อนเสือผ้านี่ตัดใส่กันเองทอผ้าเองก็มี เวลาไปซื้อ ก็ซื้อที่แม่ช่องสอน ป่าย หนองป่าล้ำใกล้ๆ กับพม่า เดินไปกัน ประมาณ 2 วัน

เมื่อก่อนเข้าวันนี้มีพ่อแม่ส่างลัน มีวัวเป็นสินตัว รับต่างข้าวกลับมาในบ้าน เอวัวไปต่างฟื้นในปีนา แต่ไม่ได้ต่างของจากที่อื่นมาขาย หรือเอาของไปขายที่อื่น เขารับจ้างต่างของคนในบ้าน ข้าวที่รับต่าง 12 ปี (1 หลัง) 20 บาท

แต่ก่อนมีแต่ไทยใหญ่ เพิ่งมีคนเมือง คนไทย มา 15 ปีนี้ เมื่อก่อนก็มีขาดトイอย่างเดียวที่บ้านเมื่อก่อนที่ทำข้าวติดบ้านกำนัณประยูร ซ้อมกันที่บ้านกำนัณ แล้วมาเล่นที่วัด กำนัณก็เป็นไทยใหญ่จากพม่า แต่เมียแกเป็นคนที่นี่ นางาพางของ พุดเหมือนกัน แต่ตัวก็เหมือนกัน บ้านติดกับกำนัณก็เป็นสลาญา พ่อแม่หนั่นตี้ยะ ไม่มีนามสกุล ขายไปทำบันตรประชาชนตอนอายุ 20 กว่า แต่ก่อนพ่อแม่ สารกุ้น เทียนรูปได้หงด เดียวที่ไม่ได้ทำแล้ว ตาไม่ดี พ่อแม่หน่วย เป็นคนดูแลศาลาเจ้าเมือง สุวน เป็นสลาซอ ประกาศตอนมีงาน

2. ตำบลถ้ำลอด

ผู้ให้ข้อมูล	5) นายพะແນຄາ ແກ້ວໂພທີສິຖິ	อายุ 63 ปี
	6) นางสาวยาร ໄພປະສອທິພລ	อายุ 28 ปี
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนทรรศ และนางสาววชิรินทร์ ณิเวงษ์	
วันที่	1 มิถุนายน พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	30 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	30 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณิเวงษ์	
รหัสເສີຍ	PPK-ANT-PMP-205	

เกิดที่แม่ยา ต.ทุ่งยา อ.ปาย พ่อแม่ไปๆ มาๆ ระหว่างบ้านแม่ยา กับเมืองแพม อายุ 21 มาอยู่ที่เมืองแพม แล้วก็ไม่ได้ไปไหนแล้ว ข้ายานพาพ่อแม่ ก่อนๆ ไม่สะគูกบ้าย ก็ไปนี่มาบ้าน นี่พื้นท้อง 3 คน อยู่ที่เมืองแพมทั้งหมด เมื่อมาอยู่ใหม่ๆ มี 3 ครอบครัว ลุงพะกะเดอเป็นผู้นำ (อีโข่ว) คนแรก ประมาณปี 2528-2529 พะกะเดอถือคริสต์ ลุงเลยเป็นอีโข่วแทน ลุงเป็นมา 30 กว่าปีแล้ว ตอนมาอยู่ใหม่ไม่มีไกรนับถือคริสต์เลย ศาสนาริสต์เข้ามาตอนลุงอายุ 30 กว่าปี เป็นคนจะเหรี่ยงเหมือนกันเข้ามาเผยแพร่ ตัวมันอยากเป็นเลยไปเข้าศาสนาคริสต์ พากญาติฯ เขา ตอนนี้มีคนถือคริสต์ 6 ครอบครัว

มาใหม่ๆ บ้านไม่ได้อยู่ตรงนี้ อยู่ตรงร้านขายของใหญ่ๆ อยู่กลางๆ เมื่อก่อนคนมีน้อย เดียวที่นี่ 100 กว่าหลังคา

แพม เป็นภาษาเมือง แปลว่า ของดีของแพง เขาเรียกเมืองแพมตั้งแต่ยังไม่เกิด แต่ก่อนที่นี่เป็นเมืองไทยใหญ่ แต่ก่อนไม่ได้ชื่อที่ มาอยู่เลข แต่ก่อนไม่มีไกรอยู่ แต่ก่อนจะมาอยู่ต้องขอพ่อแม่จากเดอก่อน แล้วจะปลูกตระหง่านก็ได้ แต่ก่อนมีคนน้อย แต่ถ้าเดียวที่ดองชื้อ

มาอยู่นี่ก็ทำนา ทำไร่ เรายก่อนจะมีนา ก็ต้องมีไร่ก่อน มันง่ายดี มีกินก่อน ค่อยทำนา ถ้าไม่มีกินทำนาไม่ไหว ส่วนใหญ่เมื่อก่อนทำไร่ ทำนา ก็มี ลุงมีนา 3 ที่ ทำเองคนเดียว มีลูก 5 คน ผู้ชายอยู่ในเมืองแพม 2 คน บ้านถ้ำ 1 คน ชื่อศรีนวล อีก 2 คน ไปอยู่แม่ล้านน้อยคน ต่างประเทศคน ลูกชาย 2 คน ทำนา ตอนนี้ลุงไม่ได้ทำแล้ว แค่แล้ว ทำนาไม่ไหว ในที่น่านี่ปลูกแต่ข้าว ไม่ได้ปลูกอย่างอื่น เมื่อก่อนตอนทำไร่ นี่ปลูกมัน ข้าวโพด กับข้าว

เมื่อ 7-8 ปีที่แล้วปลูกกระเทียมแต่ไม่ได้ราคาเกือบเลิก ลงทุนหมื่นปาย ได้เงินพันบาท ปลูกอยู่หดลายปี ไปปั้นซื้อพันธุ์ มาจากแม่นาติง อ.ปาย ตอนที่ปลูกแรกๆ ก.ก. 3-4 บาท กระเทียมนี่ปลูกยากต้องลงทุนปุ่ย ยา ข้าวนี่ไม่ต้องใส่ยา ใส่ปุ่ย ข้าวบลูกกินในบ้าน ถ้าขายก็ได้ แต่เอาไว้กินดีกว่า

ตอนจะเป็นธีโจว์ นี่เป็นได้เลยไม่ต้องไปเรียน ถ้าคนอื่นในหมู่บ้านจะเป็นไม่ได้มันเป็นครรภุล ลุงเป็นญาติกับพ่อเฒ่ากะเดอ พ่อเขากับพ่อสูงเป็นพี่น้องกัน พ่อเฒ่ากะเดอเข้าคริสต์ ลูกก็เข้าคริสต์ แต่ว่างคนก็ไม่เข้า แต่เข้าไม่อยากเป็นธีโจว์ ถ้าเป็นไม่ดีก็จะเจ็บป่วย ทำมาหากินยาก สูงนี่คุณในหมู่บ้านอยากรู้ให้เป็น คล้ายกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้หญิงเป็นธีโจว์ไม่ได้เข้าห้าม เวลาไปเลี้ยงผึ้งในป่าผู้หญิงก็ไปไม่ได้ ถ้าเข้าไปอย่างลุ่งทำไม่ดี ผึ้งจะเข้ามาในหมู่บ้านเลย ตอนพ่อเฒ่ากะเดอทำไม่ถูกต้องกฎหมายพี่ จะนีผึ้งมาในหมู่บ้านเดียวตัวไวใหญ่เดียวตัวเล็กพ่อเฒ่ากะเดอกลัวก็เลยข้าคริสต์ ตอนพ่อเฒ่ากะเดอเป็นธีโจว์นี่ผึ้งกันบ่อยเลย อย่างเวลาไปเลี้ยงผึ้งนี่พ่อเฒ่าทำไม่ถูกเขาก็ไม่ชอบ ผึ้งนันหลายคนหลายใจ เลี้ยงไม่ถูกใจไม่ได้ หมายนี่เห่าตอนกลางคืน ได้ยินแต่เสียงกรกต้าว ถ้าฟีเข้ามาร้าก็อยู่ๆ เลวานี่จะไปเอง แก่ไม่ได้ เดือนๆ นี่ก็มา กันบ่อย แต่ตั้งแต่ผึ้งทำนี่ผึ้งไม่มาแล้ว ตอนพ่อเฒ่ากะเดอเป็นนี่เข้าไม่พอกิน ข้าวต้องไปหาที่อarmaoปาย แม่ช่องสอน แต่ผึ้งเป็นธีโจว์นี่ได้สบายนักุคน ไม่ต้องไปหาข้าว กินไปทำกันเองก็ได้กินกัน ตอนนั้นลุงอาชุประมาณ 30 บ้านผุมข้าวก็ไม่พอกิน แต่ก่อนนี้ไปเมืองปายต้องนอนเดินเอา ถนนไม่มี จากนี่ไปเมืองปายต้องนอนที่บ้านปางแบก (บ้านลีซอ) ไปทางกิ่วลม ไปปางแบก แล้วก็เข้าทางแม่น้ำติง ตอนผู้พูดยังไม่ทำนี่ผึ้งกันบ่อย เดียวเนี่ยทำไร่น้อยๆ ก็ได้ข้าวเยอะๆ ข้าวไร่นี่ไม่ได้ใส่ปุ๋ย ตอนพ่อเฒ่ากะเดอเป็น 15 ปีนี่เข้าไม่พอกินนะ

ก่อนจะเป็นชีวิตร้าว ต้องทำพิธี ทั้งหมู่บ้าน ที่บ้าน พ่อแม่ kabodeo ไม่ได้มานมีงาน 3 วัน เลี้ยงเจ้าเมืองหนึ่งวัน มัดมือหนึ่งวัน แล้วอีกวันก็กินเลี้ยงกัน วันแรก ที่เลี้ยงผู้นี้ต้องเตรียมหลายอย่าง เตรียมดอกไม้ หมู กะ ขنم เหล้า ต้มเอง แล้วไปไหว้เจ้าเมืองแล้วก็กลับมาที่บ้าน ตอนเย็นคนในหมู่บ้านก็อาหลาคนละแบบมาหาพม อชิษฐานให้พิกันเหล้า คำสาดนิลุงรู้อยู่แล้ว ถูกตัวอย่างจากพ่อแม่ kabodeo ได้แล้ว เช้าก็จ่าหมู จ่าไก่ แล้วก็มัดมือ ใครที่ไหนมาก็มัดมือ ทั้งหญิงทั้งชาย ผู้ไม่ไปไหว้หน เขาจะมาหาที่บ้าน บางคนไม่มา มัดเอองที่บ้านก็ได้ แต่เวลาไปเลี้ยงเจ้าเมืองนี่ เขายังไม่ให้มีคราเข้า-ออกหมู่บ้านเลย ถ้าจะออกหรือเข้าก็ต้องเสียค่าปรับก่อน แต่ถ้าไม่อยากเสียเงินก็ต้องรอพอดำพิธีเสร็จก็จะยิ่งปีน คนที่ไปทำพิธีจะมีถุงนำ แล้วก็คนในหมู่บ้านและพะผู้ชาย แต่ละบ้านจะเอาไก่เอาอะไรมาก็จะเลี้ยงเมือง อย่างบางบ้าน ไม่มีก็จะเอารังควายให้ลุ้งแล้วลุ้งก็จะจัดการให้ขาด จะเอาของมาร่วมกันที่บ้านก่อนแล้วจะช่วยกันทำ แล้วก็เอาไปเลี้ยงเจ้าเมือง เดี้ยงเสร็จก็กินกันที่เจ้าเมืองให้หมดไม่ให้ออกลับมา ถ้าไม่หมดผู้ชายก็ไปกินได้ แต่ผู้หญิงเขาห้าม ห้ามอย่างนี้ทุกปี เป็นประเพณี ทำตอนเดือน มกราคม- กุมภาพันธ์ ของทุกปี มกราคมวันเดือนดับ พอกัน 3 วันลุงจะต้มเหล้า แล้วบ้านอื่นค่อยต้ม เมื่อันเหล้าหัวข้าว หัวผัก ต้มทุกบ้าน แต่ต้มที่บ้านลุงก่อน มัดมือนี่ส่วนใหญ่จะใส่เสื้อผ้าใหม่ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร แต่แต่งเป็นปกากะภูอ พากคริสต์จะมาร่วมตอนกินวันพิธีวันแรกนี้ไม่น่า วันที่สองวันที่สามนี่มา ลุงจะอยู่ที่บ้าน เขาจะมาเล่นกอลองอะไรที่นี่ เขาไม้อชิษฐานหัวเหล้าหัวข้าว หัวผัก ปกติถ้าวันศุกร์ (วันพระ) ลงไม่กินเหล้า

ก่อนจะเป็นชีวิต ก่อนพ่อแม่จะเดือดเป็น ทำไม่ถูก ลูกเข้าไม่สบาย บางคนก็ตาย ก็ทำอีกไม่ถูกพิธี คนในบ้านก็ตายอีก แล้วเขาก็ไปคุยกับลุงที่สล่าเขาก็ให้ลุงเป็น ลุงก็เข้าแทนจนถึงวันนี้ เป็นชีวิตตั้งแต่อายุ 30 ตอนเปลี่ยนมาเป็นลุงก็แค่ไปปอกเจ้าบ้านเจ้าเมือง วันแรกขึ้นเจ้าเมือง ไปกันหลาภูมิ (กินหัวเหล้า) วันที่สองมีมื้อ วันสุดท้ายกินกันเหล้า ถ้าวันศุกร์เดือนดับ กับวันศุกร์เดือนเต็มคนในหมู่บ้านเข้าจะเอาหัวข้าว เอาขันน้ำ ฐานเปียก มาไว้ที่บ้านลุง แล้วก็จะเอาไปส่งที่เจ้าเมือง อย่างถาวรเริ่มต้มเหล้า ทุกคนจะไม่ขายหมู วัว ควาย ไก่ ข้าว ออกไปข้างนอก

วันศุกร์เดือนดับ กับวันศุกร์เดือนเต็มคนในหมู่บ้านจะหยุด ไม่มีใครทำงาน ไม่ม่าสักวัน

นอกจากมีอีกคนในหมู่บ้านไม่สนใจเช่นๆ ลุงต้องทำพิธี หัวอสี ส่วนมากจะทำปีกระ้ง แต่บางปีก็ไม่ทำ จะสารก่าวย้อนให้ฟังๆ ช่วยๆ กันฟันไม้ จักตอก ไว้ที่สามแยก ทางละก้าวย คนก้มารวมกันที่นี่แล้วทุกบ้านจะ เอา ก้าวยที่สามเล็กๆ มาแล้วล้วนนำลายไปในนั้นอีก ไว้ตอนลุงอธิษฐาน พ่อเสรีกี้เอาไปใส่ในก้าวยใหญ่ ลุงก็จะเป็น คนเป่าน้ำมนต์อธิษฐาน แล้วเป่าให้ทุกคน ถ้าคนไหนยังไม่ได้เป่า รับน้ำมนต์ก็กลับไปไม่ได้ แล้วลุงก็จะเอา ก้าวยไป ทึ่งตรงสุดทาง พิธีนี้ทำตั้งแต่ 4 โมงเย็น เขาเรียกพิธีส่งฟี ฟีไม่ดี จะทำแบบนี้ต่อนปีละคราด ถ้าไปโรงพยาบาลทุก คนก็ไม่ไหว เอาข้าวหุง ข้าวเจ้า ข้าวเหนียวขาว ข้าวเหนียวคำ ใส่พริกเกลือ เล็บมือเล็บเท้าของทุกคน ใส่ลงใน ก้าวย เล็กๆ

อ่อนแครล (เลียงผีบรรพบุรุษ) ยกเลิกตั้งแต่ถือพุทธ เป็นวิธีที่ยากลำบากมาก ถ้าทำพิธีไม่ถูกก็จะเป็นไป แต่พอเราถือพุทธเราก็เลิกถือฟีแล้ว อย่างคนจะคลอดลูกทำศาสนานี้ไม่ถูก มันคลอดยาก เกิดไม่ได้บ้างคนก็ตาย ตอนนี้ยกเลิกกันไปหมดแล้ว เลิกไปนานแล้ว ตั้งแต่สมัยพ่อแม่กะเดอ ลุงก็เคยทำ บ้านน่องกีเกยหิน แต่ตอนเล็ก มากๆ น่าจะ 4-5 ขวบ ก่อนๆ นี้หนอนไม่มี เวลาป่วย ก็เอากะมูกินตั้งแต่พ่อ แม่ ลูกจากคนโตไป หมูนึงอายุ น่า ข้างล่างบ้าน แต่วิธีนี้ลุงลืมไปแล้ว มันมี 2 อย่าง มาก่อนนี่ทุกคนต้องอาบน้ำไปแต่ที่ไก่ บางที่จะไก่ตัวเดียว แต่บางที่ ไก่กับหมู ถ้ามีครอบครัวนี่ไม่เกี่ยวกับพื่นน่องแล้ว ทำเอง พ่อแม่จะเป็นคนกำหนดว่าจะเลี้ยงเมื่อไหร่ แต่ถูกนี่ต้อง มาทั้งหมด ผู้หญิงนี่ต้องมา แต่ผู้ชายนี่เก็บไว้ให้ได้ หมูไก่ นี้ซื้อเอาได้ แต่ตอนไปปีชื่อนี้ห้ามต่อ ผ่าเสรีกี้อาบนาทำ บนบ้าน ไม่มีมา 30 กว่าปีแล้ว สายใยใจแล้ว ให้พิธีตอนนี้ เอาไป แต่ตอนที่ยังทำนี่ เอาเล็บศีนเล็บมือ ข้าวใส่ไป ในไม้แล้วโยนเข้าบ้าน คล้ายๆ กับที่เขาทำบุญให้กินตาย เวลาทำพ่อแม่กีบุดึงขา เวลาผ่าหมูต้องดูที่ดินนั้น ถ้าดินหมู มันคดิ้งจะเลี้ยงได้ คือต้องไม่มีอะไรทับ นานมัน แต่ไก่นี่ไม่ต้องดูใช้ได้เลย ดังเดียว ตัวผู้ก็ได้ ตัวเมียก็ได้

สร้างบ้านใหม่ เขายังเบียนบนกระดาษ เป็นลายๆ ใส่ตัวเลข และเอากระดาษวางไว้ที่หลุมเสาบ้าน เสาใหญ่ ใส่เศษเดียว อญี่ตรองกลางบ้าน ที่หัวเสาต้องใส่ก้าวย ข้อย ถ้ามะพร้าวมีกีสีใส่ก็ได้ แต่ก่อนนี้ใส่ไม่ที่สำาัญๆ ไว้มีเจ็ดอย่าง แต่ลุงลืมไปแล้ว ทำตอนปลูกบ้านหลังนี้ คนแพ่ทำมาตั้งแต่ก่อน บ้านหลังนี้ 40 ปีแล้ว

อีกเจ้า นี่ไม่มีงานอะไรแล้ว มีแต่ที่บอก อย่างแต่งงานถ้าเขาเชิญก็ไป ไปมัตมือ ไปอวยพรให้เจ้า ถ้าเขาไม่ เชิญก็ไป

แม่ผ่านนี่ป่วยหนัก ไปโรงพยาบาลที่ปางมะผ้าเจ้าก็ไม่เอาแล้ว ไปที่เชียงใหม่ก็แล้ว ปายก็แล้ว พุดไม่ได้ กินข้าวไม่ได้ ตาเกิดแล้ว หมอนอกว่าตาบาน ยังไม่กีไปรักษาที่บ้าน แล้วก็เออน้ำ เอาคาด้าให้เขากิน เอายาใน หมู่บ้าน ในดอย ยาสมุนไพรต้มให้เขากิน 15 วัน ไม่ได้กินข้าว กินน้ำอ่างเดียว ลุงก็ไม่ได้ ต้มยากิน 4 วันก็ได้แล้ว พุดได้ กินได้ เดียวเนี้ยไปไหนก็ไปได้ ไปถึงแม่สะเรียง ป้านี่ต้มเหล้าเก่ง ปืนนี่ต้มเยือนนะ เหล้าข้าวเจ้านี่แหละ ข้าวสาร 3-4 ถัง ได้เหล้าเป็นแกลลอนเลย 3-4 แกลลอน ต้มเองคนเดียว ผู้หญิงก็ต้มผู้ชายก็ต้ม แต่ลุงนี่ต้มไม่เป็น เวลาไม่มีงานนี่เขาไม่ค่อยต้ม แต่ถ้าอยากกินก็ต้ม ได้

ในปางมะผ้า มีบ้านแม่อุนของเป็นปากะอะญอ เป็นญาติๆ กัน แต่ก่อนอยู่หมู่บ้านเดียวกัน มีประมาณ 30-40 หลังคา แล้วก็บ้านรุกป่าก้อ เป็นญาติเหมือนกัน แต่หมู่บ้านแม่หาดนี่ญาติพี่น้องเยอะ

ไฟฟ้าเพิ่งเข้ามาปีนี้ เมื่อก่อนใช้โซล่าเซลล์ แต่ก่อนนั้นใช้ไม้เกี๊ยะ

ผู้ให้ข้อมูล 7) นางนานิโภ (ไม่มีนามสกุล) อายุ 101 ปี
                   8) นายอพอ รัตนอารยธรรม อายุ 59 ปี
 ผู้สัมภาษณ์ นางสาวศิริลักษณ์ กัณฑารี
                   และนางสาววชิรินทร์ ณัจิวงศ์
 วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2552

นานิโภ

อพอ รัตนอารยธรรม

ที่อยู่ 8 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
 สถานที่ 8 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
 ผู้เรียนเรียง นางสาววชิรินทร์ ณัจิวงศ์
 รหัสเลี้ยง PPK-ANT-PMP-207

แม่มาจากหัวยปุสิง แม่ช่องสอน เป็นบ้านปกาเกอะญอ มาอยู่ที่นี่เมื่อไหร่ไม่รู้ แต่พมเกิดที่นี่ อายุ 59 ปี แล้วจะ ทอยอยเข้ามาที่ลະน้อย มาอยู่ที่แม่ย่างหลวงปีเหมือนกันนະ บ้านพมนี่เขาว่าอพยพมาจากพม่า สนับเนย แม่สะเรียง แม่มาเกิดเมืองไทยนี่แหล่ะ แต่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย คงเกิดที่สบเมยนั่นแหล่ะ มาอยู่ที่นี่แล้วมีทุ่มมีนา ก็เลย ไม่ไปไหน ไปไหนไม่ได้ แต่สมัยแม่นี่เขาไม่มีนา ทำไร่ เมื่อก่อนเขาทำไร่ อยู่ดอย อญี่ 2-3 ปี ที่หมอดูแก่ไปหาที่ ใหม่ หาป่าแก่ๆ ป่าหนุ่มๆ นี่ไม่เอา ข้าวไม่มีดี ป่าแก่นี่ดันไม่ใหญ่ดันไม่สูง ปลูกอะไรก็งาม ทำไปเรื่อยๆ มาถึงที่นี่ มันอุดมสมบูรณ์ มีนา ไม่รู้จะไปไหนแล้ว

ตอนพมมาอยู่มันมี 20 กว่าหลังค้า อญี่ที่นี่ได้ 46 ปีแล้ว แม่ก็เข้ามาอยู่พร้อมกับพม ตอนนั้นพมอายุ 9-10 ปี ข้ามมาจากแม่ย่าง เมื่อก่อนนี้มันมีคนอยู่ เมื่อก่อนเป็นหมู่บ้านไทยใหญ่ ทุ่นนานีก็ของพวกไทยใหญ่ ต้นมะม่วง ต้น ขันนุนกึยมี ผสมก็ไม่เห็นเหมือนกัน แต่พ่อแม่เขาซึ่งได้อัญเชิญจากกัน ไทยใหญ่ก็ไม่กีหลัง 2-3 หลัง ปกาเกอะญอนี่ ทอยยกันมาที่ลະหลัง ส่องหลัง สองหลัง สามยี่ที่อญี่กับไทยใหญ่ปกาเกอะญอ ตอนนั้นแม่อยู่ต่องหัวยไร่ อยู่กัน 2-3 หลัง แต่ ลงมาที่นี่ก็เห็นไทยใหญ่ แต่ก็รู้ว่าเขาอยู่กัน 2-3 หลัง ไทยใหญ่ก็ขายไปอยู่เมืองนา ไปอยู่ปาย มันเด่นบันเสียไปกี หลา يكن เมืองแพมนี่ก็น่าจะเป็นเมืองใหญ่ยุ่งๆ แต่พม ไม่รู้ แพมนี่เป็นภาษาไทย เขาเล่าว่าเขาไม่ถูกทางจาก พมมาถึงเมืองแพม เมื่อก่อนเป็นเมือง มันมีของขาย อย่างแม่ช่องสอน เขาเก็บมาซื้อบอกเขาว่าของมันแพง มันแพม ไก่ซึ่งอ้วนเมืองแพม และก็ไปอีก ไปถึงเมืองน้อย รอยเท้ามันน้อยลง ก็เลยซื้อเมืองน้อย และก็ไปๆ อีก ถึงเมืองปาย ไม่มีรอย เขาเก็บว่ารอยมันไปแล้ว ปายแล้ว คนเมื่อก่อนเขาเล่าให้ฟัง คนพมก็เล่าให้ฟัง และก็ไปๆ อีกถึงเวียงแหง มันก็แหงแล้ว มันไม่คลาดแล้ว ไปอีกถึงเชียงใหม่ เจ้อรอยใหม่ ก็เลยซื้อเชียงใหม่ มันไปอีกเรื่อยๆ แต่พมจำไม่ได้ เขายังคงความจำ มาจากพม่า

เมื่อมาอยู่ฯ ตรงที่นา ก่อน 1 ปี แล้วนารวมกันที่ข้างบนนี้ 20 หลังค้า จากนี้ไปห่างกัน 4 ก.m. เป็นต้นน้ำ เมืองแพม มันแคบ เป็นดอย คนค่อยๆ ทอยมาที่ไม่มีให้ข้ายากก็เลยมาอยู่ต่องนี้ 46 ปีแล้ว คนก่อนพมพ่อหลวงเก่า พ่อเจ้ากะเดื่อนมาอยู่เป็นคนแรก เป็นผู้นำมา อญี่ไปอยู่ mana แล้วเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ 20 กว่าปีก็เกมียัม แล้วลูกเขยก็เป็น ต่อ แล้วก็มาเป็นพม แล้วมาหลังจากพมอีก 3 คน

พ่อหลวงบ้านเมืองแพม

พ่อเจ้าก่าวโย

พ่อเจ้ากะเดื่อ

พ่อแม่สาวปี๔

แม่โสด (ลูกพ่อแม่ภรรยาเดียว)

เอพอ รัตนารยธรรม

กมล (เริ่มมีวาระ 4 ปี)

สมเพชร

เอกชัย

ผมเป็นพุทธ คริสต์มี 6 หลัง พ่อแม่ภรรยาเดียวเป็นผู้นำพุทธ และไปเข้าคริสต์ กะหรือยังไม่ปีง่ายแพร่ ตอนแรกเขาเข้า 2 บ้าน เขากันยะห์เมื่อก่อนกัน แล้วก็ถอยออกมาก่อนเข้าพุทธอย่างเดิน เขาว่าไม่สนุก งานมันยะห์ สลักกีดูแลไม่ทั่วถึง เพราะว่ามันมีน้อย บางครั้งเขาเขากัน เพราะแต่งงาน อายุถ้าผมไปแต่งงานกับลูกพ่อแม่ภรรยาเดียว ก็ต้องเข้าคริสต์

ตอนผมเป็นพ่อหลวงมีโครงการไทย-เยอรมันเข้ามา อ.รัศมิ์เข้ามาพร้อมกัน นานแล้ว ผมลาผู้ใหญ่บ้าน ได้ 12 ปีแล้ว

รุ่นแม่นี้เขายังเลี้ยงพ่ออยู่ ที่บ้านนี้แต่ก่อนเลี้ยงพ่อหมด ประมาณ 20 กว่าปี พ่อเข้าพุทธ ก็ไปเชิญพระมาตัดผ้า แต่ก่อนมีพระธรรมจาริกมา ผมก็เชิญมาตัดให้ด้วย มี 9 รูป ตัดผ้าที่ละน้อย แต่ตอนพ่อแม่ภรรยาเดียวตัด ไม่สำเร็จนะ ก็เลยไปถือพิธีใหม่แล้วก็ตัดผ้าอีก แล้วก่ออย่างลือคริสต์ แต่ตอนผมตัดนี้ทุกคนในบ้านเกิดหมดแล้วนะ เดียวเนี่ยคนเลี้ยง ผ้าไม่มีแล้ว ถือพุทธหมด แต่บางคนก็ยังเลี้ยงพิธีผ้า ผ้าเหมือน แล้วแต่เขางานใจ แต่ผมนี่ไม่เลี้ยงแล้ว

ฝ่ายนี้ใช้น้ำเพมนเป็นหลัก น้ำสายเล็กๆ ก็มี ผมมีนา 2 ที่ อีกที่ๆ หัวไร์อันนั้นใช้หัวยเล็กๆ หัวไร์ แต่หัวยเล็กๆ ที่ลงน้ำเพมน มีหัวยน้ำปลาดุง หัวยอี้ยะ หัวยไป หัวยว่า อยู่แล้วน้ำหมุด ฝ่ายนี้จะรวมกันทำ บางทีจะ รวมกันหลายเจ้าของ แต่เดิมฝ่ายเป็นไม่ไไฟเล็กๆ ของธรรมชาติ เดียวเนี่ยงบนาทำฝ่ายคอนกรีต หัวยว่าไม่เหมือนกัน แล้ว ที่น่าที่เขามาลงฝ่าย อายุang เชื่อน ไม่ได้ใช้เลย 4-5 ปีแล้ว น้ำอาไป ชาวบ้านซ่อมเองก็ไม่ได้ ไม่ไหว ฝ่ายexe จะ ทำหนีอื่นๆ ถูรัดบันน้ำว่ามันจะเข้านาได้หรือไม่ เมื่อก่อนจะมีสล่าคูให้ว่าตรงไหนควรจะทำฝ่าย มีพ่อแม่ภรรยาเดียว กับพ่อแม่สาว พี่เบย์พม (ส่าแพ ประสิทธิผล) แต่ตายไปหมดแล้ว ตอนหลังมาก็ต่างคนต่างทำ ไปทำเองได้ ไม่ยาก วิธีทำเขาก็สอนต่อๆ กันมา

วัดเก่าวัดร้าง มีตรงที่นาพมที่หัวยว่า ไม่ถือก่อนพมเห็นรอยบุกรุกรอยทำลาย พ่อนอกกว่านี้รอยบุคคลังแต่เข้า มาแล้ว พวกพื้นบ้านมีอธิษฐานก่อนที่จะอ่าน จีนไป เดียวเนี่ยงมีอยู่ แต่พระจะไร้ไม่น่าจะมี แล้วก็มีเจดีย์เก่าอีกที่หนึ่งอยู่ติดกัน แล้วที่น่า ที่ถ้ำปลา บนสันดอนนี้ไม่มี มันน่าจะเป็นเมืองเล็กๆ วัดเก่านี้อาจจะก่อตั้งบนนุน ตั้นน้ำม่วง ชาวบ้าน ผนังสองกินอยู่ เขาว่าเป็นเมืองลักษณะ

ไฟฟ้ามาปีนี้ประมาณ กุมภาพันธ์-มีนาคม ประมาณนี่นานแล้ว มาตั้งแต่ผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน มาจากน้ำหัวยอี้ยะ ฝรั่งนี้เขามาได้ 10 กว่าปีแล้ว มากรั้งแรกนี่ปีละครั้ง สองครั้งอยู่ไปกันนานจีนๆ พากไกค์เข้าพาไปในป่า เดียวเนี่ยไกค์ 2 คนเป็นไกค์ได้ เดียวเนี่ยฝรั่งไม่ค่อยมา ไม่มีช้าง ถ้ามีช้างเขาก็จะมา เป็นช้างมาจากที่อื่น แต่เมื่อก่อน แม่พมเลี้ยงช้างตัวหนึ่ง ชื่อมาจาก อ.แม่ละมาด มันตายไปนานแล้ว ตอนเลี้ยงก็จะปล่อยมันไปหากินเองในป่า แล้วเราไปค่อยดู

เสะเบ่ (เปลือกกล่อง) ถุง (ปูนขาว) สะบือหล่า (พลุ) เอาไว้เคี้ยวกิน ปูนขาวนี่ชื่อมา ไทใหญ่เข้าทำ กินกัน เคพะผู้หญิง เดียวเนี่ยไม่กี่คน แต่ก่อนนี่กินยะห์ มันติดเหมือนกัน

สังเคราะห์อุบัติเหตุที่ 2

แม่เห็นภัยปุ่นตอนมีลูก 2 คน ตอนนั้นอยู่บ้านเก่า (เมืองแพน) 60 กว่าปีแล้ว ภัยปุ่นเข้ามาในหมู่บ้าน เขามาพักในป่า แล้วก็มาใช้ให้ชาวบ้านไปป่าดอนน พ่อผู้ชายได้ไป พ่อผู้ชายเดือดได้ไป แต่ผู้ชายไม่เกิด ภัยปุ่นเข้ามา เกณฑ์ไป เท่าไม่ได้ให้ค่าจ้างอะไรเลย ไปกันเยอะเหมือนกัน พ่อผู้ชายทำให้ อยู่บ้านนั้น เมื่อก่อนภัยปุ่นเข้ามาไป รับกับพ่อ นางคนกีอาปีนมาแลกกับข้าว แต่ชาวบ้านเข้าไม่อาปีน ให้กินข้าวฟรี นางคนกีตายเมื่อ รถครัวก็มี ตรงถ้ำมากแกงกีมี 2 คัน ทางไปเมืองแพน ที่ไปป่าดอนนเข้าไปนอนในป่า 3-5 คืน ก็ทำไว้สำหรับกันอยู่ ภัยปุ่นมา ขอให้ช่วยก็จำเป็นต้องไป แต่พ่อเห็นภัยปุ่นเข้ามาหาบุตรตามป่าช้า มาอาศัย เอากระดูก ในเมืองแพนนี้ก็เคยเข้ามา หา มันมีป่าช้าหลายที่ มันอดข้าวตาย ตั้งแต่ไม่ได้รับมา แต่ตอนบุตรตามนี้มีข้าวกินอยู่ ตอนมาจากการพมานี้ไม่มีข้าว กิน ไปคุยกับพ่อผู้ชาย เขายังคงทำงานกับภัยปุ่น ซื้อ พะแม่ฯ พุดไทยได้ พุดภาษาเมืองได้ดี ภาษาไทยใหญ่นี่ยังพูด ได้ แต่ตอนนี้ไม่ดี ตกใจไม่ดี

นามสกุลเด็กในเมืองแพน

- วงศ์กะหรี่ยง เป็นตระกูลแรกๆ

- รัตนอารยธรรม (แยกมาจากวงศ์กะหรี่ยง) พ่อผู้ชายเป็นพ่อผู้ชายเดือดเป็นพี่น้องกัน พ่อผู้ชายเป็นคนสุดท้อง พ่อผู้ชาย เดือดเป็นคนโต

ลูกหลานพ่อผู้ชายเดือดยังอยู่ในเมืองแพน ยังใช้วงศ์กะหรี่ยง

พ่อหลวงสมเพชรกับพ่อเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน

บ้านที่มาอยู่แรกๆ จะอยู่ถนนนี้ ฝั่งทางโรงเรียนนี่ไม่มีบ้านเลย ทางถนนลงไปก็ไม่มีบ้าน ใหญ่ใหญ่นี่ขาดอยู่ ทุ่งนา ที่บ้านเก่า ก่อนถึงโรงเรียนซื้อหัวใจกาก ภาษาไทยใหญ่กว่า จีกัง เข้าอาจไปทำกับข้าว เดียวโน้นไม่มีแล้ว มีแต่ซื้อ

ผู้ให้ข้อมูล	9) นายพะแม่ฯ รัตนอารยธรรม อายุ 100 กว่าปี
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กันทาศรี และนางสาววชิรินทร์ มนิวงศ์
วันที่	2 มิถุนายน พ.ศ. 2552
ที่อยู่	7 หมู่ 5 บ้านเมืองแพน ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	7 หมู่ 5 บ้านเมืองแพน ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ มนิวงศ์
รหัสเสียง	PPK-ANT-PMP-209.1-209.2

เกิดที่บ้านใหม่เงิน ไปทางน้ำปาย แล้วข้ายามาอยู่เมืองน้อย นามเมืองหลวง แล้วก็มาเมืองหมู (บ้านลีซอ) บ้านอุ่มง ผ่านอุ่มง เมืองแพนอยู่มา 40 ปีปักษ์ ตอนแรกก็มาอยู่หัวแพน ได้ 2 ปี ผู้ใหญ่บ้านบอกอยู่ใกล้ไปปี ไม่ดี

พ่อผู้ชายเดือดนี้เป็นหลานลุง พ่อเขาเป็นพี่ชายลุง ไปไหนก็ไปด้วยกัน เมื่อมาก็ที่นี่ใหม่ๆ นี่ 18 หลัง เดียวโน้นร้อยปายแล้ว

สังเคราะห์อุบัติเหตุที่ 2

ตอนนั้นอยู่ที่ไปปีหัวน้ำแพน ตอนนั้นทำไม้กับบุนจันตี คนแม่สะเรียง ตอนอายุ 20 ปีปักษ์ ยังไม่ได้ แต่งงาน ไปเมืองโถ แม่ชอกีไป บุนยวม ไปหมุด ไปแอ่บ้านเพื่อนที่ทำไม้ด้วยกัน ไม่มีตัด คือไม้สัก ต้นใหญ่ๆ

ไปดูซึ่งด้วย ตัดไม้ด้วย พ่อเฒ่ากะเดอก็ไปแต่ไปทีหลัง แล้วก็มีพ่อเฒ่าทอใบไปด้วย ตอนนี้ตายไปแล้ว ได้เดือนละ 8 แอบ ปีหนึ่งก็ได้ 80 (10 สถาบัน = แอบ) ไปทำไม้กับบุนจันตีที่ปางมะผ้า 3 ปี ตอนทำไม้ญี่ปุ่นขึ้นมา ให้ไปทำทางไปป่าเบก กิ่วลม น้ำริน คนเมืองแพมไปไม่กี่คน ตอนนั้นอยู่ตามอุณ แต่งงานตอนอายุ 30 ปีปลาย ที่หัวน้ำเพียงดิน แล้วมาอยู่ที่เมืองแพม หม้ายข้านมา 19 บ้าน ตอนไปบุกดอนญี่ปุ่นไม่ให้เงินขึ้นๆ ลงๆ ไม่ได้ไปถึง 2-3 คืน ญี่ปุ่นตอนมาทำทางขึ้นมา เดินมาก็มี ตอนที่ญี่ปุ่นมาจากพม่าก็เห็นอยู่ เขาไม่พูดกัน เขายืนหนังสือเอา มีเครื่องบินผ่าน แต่ไม่มีระเบิด ระเบิดมีที่สงบ ภัยน้ำริน เครื่องบินนานี่ขายเอาใส่ข้าวไปที่พม่าหมดเลย ตอนญี่ปุ่นมาไม่ได้อาของไปแลกเลย ตอนทำทางกับตอนที่ญี่ปุ่นกลับมาจากพม่า ห่างกัน 3-4 เดือน

ซึ่งของบุนจันตีมีเป็นร้อย ตอนที่ไปทำงานด้วยบุนจันตี แก่แล้ว ต้องพูดคงๆ ถึงจะได้ยิน ลูกเมียขายอยู่แม่สะเรียง

ตัวอักษร มี 30 กว่าตัว ไปเรียนมาตอนหนุ่มๆ เรียนจากพ่อเฒ่ากะเดอกฯ เรียนที่สงบ แล้วก็มาสอนให้ คนในบ้าน คนที่สอนให้พ่อเฒ่าเป็นกะหรี่ยงแม่舅มอง

ป้าชา อยู่ในป่า ไปทางไปโรงเรียน

สัก เพราะขายว่าถ้าไม่สักขาเป็นผู้หญิง บ้านข้างบนสักให้ สักตอนอายุ 26

ผู้ให้ข้อมูล	10) นายณรงค์ พากดวงมาลัย	อายุ 43 ปี
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนตุรี และนางสาววชรินทร์ มนิวงศ์	
วันที่	2 มิถุนายน พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	34 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	34 หมู่ 5 บ้านเมืองแพม ต. ถ้ำลอด อ. ปางมะผ้า จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ มนิวงศ์	
รหัสเสียง	PPK-ANT-PMP-210	

ศาสนาคริสต์ในหมู่บ้าน

ผมเป็นผู้นำทางศาสนาหมู่บ้านเมืองแพมนำสวัสดิวันอาทิตย์ คล้ายๆ กับพระอาจารย์ คนที่นับถือคริสต์นี่ไม่เหมือนกัน ถ้าเชื่อจริงก็ได้ อย่างผนนี่ไม่กินเหล้าไม่สูบบุหรี่ เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด แต่ลูกพมานี่กินทั้งเหล้าทั้งบุหรี่

เกิดที่เมืองแพม เมืองแพมตั้งตัว 5 ปี ผมเกิด ตอนนี้อายุ 43 ปี พ่อผมเป็นนองชายพ่อเฒ่ากะเดอ พอพ่อผมตายแม่พมไม่ได้เข้าห้องนอนกับพ่อเลยไม่ได้ใช้วงศ์กะหรี่ยง ผมเพิ่งไปจดทะเบียนมา 10 กว่าปี ก่อนหน้านี้นับถือพุทธ นับถือคริสต์ได้ 20 กว่าปี ก่อนที่จะนับถือคริสต์ ผมเป็นมาลาเรียแม่พมเลี้ยงพี ทั้งหมู่กิ่มด ไก่กีหมด ผมกีเดยไปหาโรงพยาบาล กินยาแก้หาย ผมกีถือคริสต์เลย พ่อเฒ่ากะเดอเป็นนักถือคริสต์ เพราะตอนเดียวเจ้าเมืองตอนนั้นชาวบ้านเยอะจัง คนหนึ่งไม่ไป คนหนึ่งไม่ไป พ่อเฒ่ากะเดอกำใจ พ่อเฒ่ากะเดอถือคริสต์ดีกว่า ก่อนที่ยังไม่ได้นับถือมีคนมาเผยแพร่เช่นเคย เป็นพระอาจารย์จากเชียงใหม่ เป็นกะหรี่ยงนี่แหละ ฝรั่งก็มา แต่ส่วนใหญ่เป็นกะหรี่ยง โบสถ์นี่สร้างมาประมาณ 14 ปี คนถือคริสต์มี 33-34 คน 8 หลังคาวีอน ถาวรบ้านพม 3 หลัง แล้วฯ โบสถ์ 5 หลัง คนทำพิธีตัดผ้าให้พ่อเฒ่ากะเดอเป็นอาจารย์อยู่เมืองปีง เป็นกะหรี่ยง คริสตจักรของที่นี่อยู่เมืองปีง แต่สภาก里斯ตจักรอยู่เชียงใหม่ใกล้ๆ โรงเรียนแม่คocom มี สถาบันคริสตจักรแห่งประเทศไทย ตอนพ่อเฒ่ากะเดอเข้า มี 4 คน มีแก เมีย

แล้วกีลูกอีก 2 คน ต่อมาก็มีพ่อแม่สาวโโนโล เศวตชัยมาภาณุ กับลูกอีก 2 คน แล้วพมอีก 2 คนกันแม่ แล้วหลังจากนั้นลูกพ่อแม่จะเดือข้าอกันหนึ่ง แล้วหานพ่อแม่จะเดือกหลังหนึ่ง แล้วกีหานพมอีกหลังหนึ่ง

พอสมัยก่อนเลี้ยงพิมันจะมีเตาไฟ แล้วมันจะทำที่วางของ สองชั้น อยู่ในครัวหนีเตา แล้วอาจารย์ต้องทำลายสิ่งนั้นหมด คนที่ถือพุทธมานก็กลัวจะ แต่เรานี่ให้อาจารย์จากแม่ปิงมาทำลาย ตอนนี้กียังอยู่ที่แม่ปิงซื้อมาค้า ซื้อไทยนี่ซื้อปัน นามสกุลน้อยมุ้ง อันนั้นรู้หมดเลย พอทำลายเตาเสร็จ ก็อธิษฐาน ช่วยไม่ดีวากีเสร็จ

พระคัมภีร์เป็นภาษาจะเรียกว่า ตอนที่พมยังไม่นับถือคริสต์ พอไม่รู้จักหนังสือ คนที่นับถือพุทธนี่ส่วนมาก เขาไม่รู้ ขนาดลูกผู้ชายเขาก็ยังไม่รู้ เวลาเข้าไปสักกีอ่าน ทุกอาทิตย์เราสอน อ่านแล้วให้เข้าจำ เป็นพระคัมภีร์ใหม่ ใช้เหมือนกันหมด แม่ปิง เมืองน้อย มีคนออกจากการคริสต์ไปเป็นพุทธ มี 2 บ้าน แต่เขากินเหล้า เขาก็เลื่อยอก แต่ถ้าไม่ออกเขา ก็ต้องปรับตัว เวลาคริสต์จะมีพระอาจารย์มาจากแม่ปิง มันจะมี 7-8 หมู่บ้าน คริสต์จักรอยู่แม่ปิง แล้วมีกิจอิกร 7 หมู่บ้าน บ้านปางทอง ต.ทุ่งยา อ.ปาย แม่ไคร แม่หล่อ แม่ล่า แล้วกีลูกปาก้อ และเมืองแพน เป็นกะหรี่งสะกอว์หนัด ตรงสนป่องที่ใกล้กับ ไปรษณีย์ อันนั้นคนละแบบ มันกีเป็นคริสต์เดียน เป็นของกาหลี ตรงนี้เป็นคนที่ไม่มีเงิน เขาให้ไปอยู่หอพักได้ ไม่ใช่คริสต์กีได้ ส่วนมากเป็นคนธรรมชาติ พระเจ้าช่วยเหลือทุกคน

ตอนนัดมือไปร่วมงานแต่ไม่ได้มือไปตามบ้านญาติพี่น้อง ถ้าเขามาหนูก็ไปช่วยเขา ไปกินกับเขา ไปร่วมกินแต่ไม่ทำพิธี แต่งงานนี่กีไปร่วมได้ แต่ไปมัดมือให้ไม่ได้

คริสต์เดียนวันอาทิตย์จะไม่ทำงาน ไปเก็บผัก ไม่ไก่ หาปูหาปลา ทำไร่ทำนา ไม่ได้สักอย่าง เข้าไปสักอย่าง เดียว มีไปนมัสการตามบ้าน วันพุธกับวันเสาร์ทำทั้งปี ไม่มีวันหยุด แล้วกีมีงานคริสต์มาส แล้วกีคลองวันปีใหม่ เรากะไปคลองรวมกันที่แม่ปิง 6 หมู่บ้าน เราต้องไปแบ่งเพลงฯ เดียวกัน ใจร้ายองค์จะได้รางวัล ร้องเพลงภาษาจะเรียง จะร้องกันวันที่ 1 ตอนเย็น ปีนี้เราไปร้องเพลงได้ที่ 2 พ่อบ้านแม่บ้านนี่แหละ มันจะมีเสียง 4 อย่าง มีเสียงวีลด โบสักกีตีตัวร อย่างอื่น ไม่มีพระราชนั่น ไม่หลาย คนที่มาราพุทธเข้าคริสต์หานานผอนนี่แหละ เพราะแต่งงาน ได้ 4-5 ปีแล้ว ส่วนใหญ่แต่งงานในคริสต์นี่มันจะประหดดเยอะ มีงานวันเดียว ผู้หญิงไปขอผู้ชาย แล้วผู้ชายไปแต่งงานบ้านผู้หญิง มีเพลงแต่งงาน คริสต์เดียนมีเพลงเกี่ยวกับแต่งงานเยอะ แล้วไปทำพิธีที่โบสถ์ ถ้าหากเจ้าบ่าวเจ้าสาวไม่บริสุทธิ์นี่ไปแต่งที่โบสถ์ไม่ได้ต้องแต่งที่บ้าน โบสถ์เป็นของพระเจ้า ต้องให้เกียรติพระเจ้า ถ้าแต่งงานที่โบสถ์ต้องมีพระอาจารย์มาจากแม่ปิง แต่ผู้นี้ทำ (พิธี) ให้คนไม่บริสุทธิ์ได้ คนที่เคยอยู่ด้วยกันมันจะทำพิธีง่าย ไม่ไก่ตัว สองตัวกีเสร็จแล้ว ถ้าบริสุทธินี่กีเดียงเด้มที่ จะบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์ต่างกันแค่สถานที่ เรื่องคำสาดนี่เหมือนกัน

งานศพ เป็นคริสต์เดียนนี่ฝัง ตรงหัวหมูบ้าน อยู่ใกล้กับของคนพุทธ คนพุทธที่ฝังก็มีอยู่ แต่เขาไม่มีไม่ การบน ไปทางหน้าโบสถ์ ถนนเส้นนั้นแหละ ไม่ได้ข้ามน้ำครับ อยู่แล้วน้ำนั้น อยู่หัวแม่น้ำสายเล็กๆ หัวขี้ก้า ที่นี่จะมีไม่กางบนปักอยู่ เอ้าขึ้นดู ไม่พูนมาก แล้วมีดอก (ดอกไม้) ให้เข้าเเนะจะตรงไหนก็ฝังตรงนั้น ตายวันนี้ฝังคืนนี่กีได้แล้วแต่ เวลาฝังนี่ใส่หัวลง ต้องไปซื้อ โลงที่ปาย เมื่อก่อนตอนที่พมเป็นเด็กผูกลัวมาก เขาเอาสื่อห่อ เหมือนข้าวต้มนี่แหละ หานไปเก็บเหม็น ตอนอยู่ที่บ้านกีห่อ ตายปูนกีห่อเลยแล้ววางบนแท่น วางไว้ในบ้าน ตอนพมเป็นเด็กคนตายนี่ผูกลัวมาก ไม่ออกกินข้าวเป็นเดือน กลัว เอาเพื่อนไปนอนด้วย วางข้าวไว้บนหัว แมลงวันกีมาตอนคืนสองคืนกีน้ำเหลืองแล้ว เวลาตายนี่ใส่สื่อหัว ใจจะมีเครื่ยมไว้ตลอด น้ำมือนิวเท้าอาฝ่ายแดงฝ่ายขาวมัดติดกันทุกนิวเลย มือกีอาพน ไว้แล้วกีมัด สมัยนี้ไม่มีแล้ว ตอนที่พมเป็นเด็กนี่คนเล่ากันแก่ไปงานศพกันหมด พมนอนอยู่ที่บ้าน ผูกกลัว ร้องไห้อยู่บ้าน ผู้ใหญ่เข้าไปร้องเพลงส่งให้คนตาย ตอนเป็นคริสต์กียังร้องอยู่ เพลงนี่มันมีหลายแบบ ยังร้องได้ออยู่ เพลงที่ร้องงานศพกับงานแต่งไม่เหมือนกัน เพลงที่ร้องงานแต่งมันจะสนุก เพลงที่ร้องงานศพมันจะน่ากลัว เป็นเรื่องเกี่ยวกับสั่งยมบาล เรียกชุมบາลมารับศพไป ส่วนใหญ่เป็นคนผู้ใหญ่ วัยรุ่นกีแต่

เป็นเพลงความหมายคนละแบบ มันจะร้องเพลงบ่าวสาว คนเด่าจะร้องก่อน 2 ชั่วโมง แล้วหลังจากนั้นก็วัยรุ่น ร้องกันหญิงเพลงหนึ่ง ชายเพลงหนึ่ง โตตوبกัน จีบกัน แต่งงานแต่งนี้ไม่จีบกัน จะมีผู้ให้ฝ่ายชายคน ฝ่ายหญิงคน เอาคนที่มี เมีย แล้วก็ร้องคนละที่ เป็นของเจ้าสาวคนหนึ่ง ของเจ้าบ่าวคนหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็นญาติใด เลือกเอา ต้องเป็นคนที่ยอมด้วย ถ้าเขาไม่ยอมไม่ได้

ตนตรีของกะหรี่ยงแท้ๆ นี่เปาขลุย ทำพิธีกินข้าวใหม่ ประมาณ ตุลาคม-พฤศจิกายน แล้วก็รำดาบ เดี๋ยวนี้การแสดงหายากมากเลย แต่เปาขลุยนี่ยังเป้าได้อยู่ มันจะมีช่วงที่ทำอะไรเสร็จทุกอย่าง มาอธิษฐานด้วยกัน แล้วอาข้าวปຶກ เอาทุกอย่างมากินด้วยกัน พร้อมๆ กับกินข้าวใหม่ มีพิธีผล มีขันน มีหลายอย่าง มากินด้วยกัน เวลาเก็บเกี่ยวเสร็จมันไม่ค่อยมีอะไรแล้ว

คนเด่าคนแก่ที่เป็นคริสเตียนแรกๆ

- บ้านพ่อเด่ากะเดอ คุยกับลูกสาวเข้า อายุประมาณ 38-39 ปี มีลูกเบยอิก ชื่อ ประเสริฐ

- ลูกพ่อเด่า ชื่อบุญตัน วงศ์กะหรี่ยง บ้านไกล້າ ໂນສດຖານທີ່ 48-49 ปี

สมัยก่อนบ้านพะແນ່ຄາຍังไม่มีบ้าน เขาจะอยู่กันตรงบ้านพ่อหลวงເພອ ขึ้นมา เพราะพ่อเด่าของพะເຈ່ พອ เป็นน้าของพ่อเด่ากะเดอ ถึงบ้านพะເໜ່ອທຸ ແລວໂຮງເຮັນຍັງໄມ່ມີ ຕາມຫ້າຍໄປ ໂນສດຖານທີ່ เป็นທີ່ของพ่อเด่ากะเดอ

ภาคผนวก ค

ข้อมูลสัมภาษณ์ด้านมาตรฐานยุทธิยา: อำเภอชุมยวน

สรุปข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในอำเภอชุมยวน

การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้านมาตรฐานยุทธิยาในอำเภอชุมยวนระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551 – พฤษภาคม 2552 ประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ไทยใหญ่ คนเมือง ปกาเกอะญอ และม้ง ในพื้นที่ 4 ตำบล ดังนี้

1. ตำบลชุมยวน มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ เทศบาลชุมยวน และบ้านแม่สุริน
2. ตำบลเมืองปออนไล มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมือง และบ้านหางปออนไล
3. ตำบลแม่เงา มี 1 หมู่บ้าน คือบ้านห้วยตันนุ่น
4. ตำบลแม่กี้ 1 หมู่บ้าน คือบ้านร่มเย็น

ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลอำเภอชุมยวนเป็นเรื่องเรียงบันทึกการสัมภาษณ์ที่มีเพียงการจดบันทึกในช่วงแรก ร่วมกับการถอดคำสัมภาษณ์จากไฟล์เสียงโดยตรง ดังนั้นจึงยังคงมีคำศัพท์ท้องถิ่นอยู่ในประโยคต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล สำหรับการเรียบเรียงเป็นการให้หมวดหมู่เรื่องต่างๆ ที่มีการพูดคุยเท่านั้น โดยแต่ละบุคคลจะถอดคำสัมภาษณ์จากไฟล์เสียงซึ่งให้รหัสกำกับไว้ในแต่ละบุคคล

1. เกณฑ์การเลือกบุคคลที่ให้สัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลด้านมาตรฐานยุทธิยาตามแนวคิดเรื่องมาตรฐานยุทธิยาสังคมวัฒนธรรม เป็นการบันทึกถึงสภาพชุมชนและสังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ศึกษา อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของคนหลากหลายในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-ชุมยวน ดังนั้นการเลือกบุคคลที่ให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลจึงมักจะเป็นผู้อาชญากรรม หรือผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์และความทรงจำในการเรื่องราวของท้องถิ่นที่อาศัย ซึ่งเป็นผลให้ในระยะแรกของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจึงได้รับความร่วมมือและประสานงานจากคนท้องถิ่นให้มีการสัมภาษณ์บุคคลที่ได้รับการทราบถือหรือเป็นประชญ์ด้านต่างๆ ของชุมชน

แต่ในบางพื้นที่ชื่อกวนเจ่ากวนแก่ไม่คุ้นชินกับการคุยกับคนแปลกหน้าจึงเลือกการเก็บข้อมูลกับคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการถ่ายทอดกันภายในชุมชน รวมทั้งมีหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาให้กับนักวิจัยด้วยเช่นกัน

2. สรุปจำนวนผู้ให้ข้อมูลในอำเภอชุมยวน

ผู้ให้ข้อมูลในอำเภอปายมีทั้งหมด 33 คน แบ่งเป็น เพศชาย 15 คน และเพศหญิง 18 คน ผู้ให้ข้อมูลที่มีช่วงอายุระหว่าง 61-70 ปี มีจำนวนมากที่สุด รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ช่วงอายุ (ปี)	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
31 -40	1	-	1
41-50	3	1	4
51-60	3	2	5
61-70	2	7	9
71-80	2	4	6
81-90	2	2	4
91-100	1	1	2
ไม่ทราบอายุ	1	1	2
รวมทั้งหมด	15	18	33

3. การตั้งคำถาม

การตั้งคำถามที่ตั้งไว้ครอบคลุมการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่วิจัยดังต่อไปนี้

- ประวัติส่วนบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังส่วนตัวที่อาจมีผลต่อทัศนคติในการให้ข้อมูล ในเรื่องต่างๆ และเชื่อมโยงประเด็นไปสู่ผู้ให้ข้อมูลรายอื่นๆ ได้
- การตั้งค่าฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงการจัดลำดับการอยู่อาศัยของผู้คนในพื้นที่วิจัย รวมถึงปัจจัย/ข้อห้ามในการเลือกพื้นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน
- การรวมกลุ่มทางสังคมและการเมือง
- ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตในรอบปีและรอบชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์
- ระบบการผลิต/อาชีพ
- การจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ได้แก่ ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ประเพณีที่ขาดหายไป เป็นต้น
- อื่นๆ เช่น นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า เหตุการณ์สังคมโลกครั้งที่ 2

4. การอธิบายรหัส

การให้รหัสไฟล์เสียงสัมภาษณ์ ประกอบด้วยตัวอักษร ดังต่อไปนี้

PPK-Ant-KY-หมายเลข 3 หลัก

PPK หมายถึง โครงการสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-บุนยวน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ANT หมายถึง การเก็บข้อมูลด้านมา奴ยวิทยา (Anthropology)

KY หมายถึง อำเภอปาย (Khun Yuam)

หมายเลขอ 3 หลัก ประกอบด้วย

หลักที่ 1 หมายถึง หมายเลขอแทนคำลี่เก็บข้อมูล ประกอบด้วย 4 คำล 4 หมายเลข ดังนี้^{*}

- 1 หมายถึง คำลบุนยรวม
- 2 หมายถึง คำลเมืองป้อม
- 3 หมายถึง คำลแม่เจา
- 4 หมายถึง คำลแม่กี

หลักที่ 2-3 หมายถึง คำดับผู้ให้ข้อมูลเรียงตามวันเวลาที่สัมภาษณ์ ซึ่งในคำดับต้นๆ ของผู้ให้ข้อมูลในอำเภอปายเกิดข้อผิดพลาดในการเก็บบันทึกเป็นไฟล์เสียงและบางส่วนเป็นการเรียบเรียงขึ้นจากบันทึกกวิจัย จึงไม่มีคำดับดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง PPK-ANT-KY-104 หมายถึง การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลคำดับที่ 4 มีท่ออยู่อาศัยที่คำลบุนยรวม หมายถึง นางอุ่งปืน พงษ์วิไล เป็นต้น

ตารางแสดงสรุปการถ้มภาษณ์บุคคล อําเภอบุนยวน

1. ตำบลบุนยวน

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
1. นางเกศร รัตนจำเริญ	67	ไทยใหญ่	78 หมู่ 1 ปือกงเจ้าราช
2. นายจำангค์ ศิลปะ	73	ไทยใหญ่+พื้นเมือง	ปือกศาลาเจ้า
3. พระครูอนุสาสน์โภศด	47	พื้นเมือง	วัดโพธาราม
4. นางอุ่งปืน พงษ์ไอล	61	ไทยใหญ่	58 หมู่ 1 ปือก ส.ภูธร
5. นางขิน ณัฐร	69	ไทยใหญ่	62 หมู่ 1 ปือก ส.ภูธร
6. นายจอริยะ อุประ	69	ไทยใหญ่	400 หมู่ 1 ปือกงเจ้าราช
7. นางต่อมแม็ก นามเมือง	57	พื้นเมือง	ปือกวิทยา-ทรายมูล
8. นายประชิต วงศ์แสน	51	พื้นเมือง+ปกาเกอะญอ	820/2 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
9. นางรัตนา คอมศักดิ์สวัสดิ์	70	มัง	ปือกวิทยา-ทรายมูล
10. นายสื่อสาร แซ่ชง	41	มัง	641/4 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
11. นายสุพรรรณ โก่งสายเงิน	60	มัง	6152/2 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
12. นางอนงค์ ประสงค์สุข	81	ไทยใหญ่	135 ปือกกลางตลาด
13. นางอรพิน วนานิริ	48	ปกาเกอะญอ	763 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
14. นางแห่ง วนานิริ	68	ปกาเกอะญอ	763 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
15. นางจินตนา สำราوا	74	ไทยใหญ่	569 หมู่ 1 ปือกวิทยา-ทรายมูล
16. นางจันทร์นวล แก้วกองบุญ	89	พื้นเมือง+ไทยใหญ่	308/1 ปือกวัดโพธาราม
17. นางจ้าว คงเพิ่ม	93	พื้นเมือง	12 หมู่ 3 บ้านแม่สุริน
18. นายสมบูรณ์ วนากรณ์	63	ไทยใหญ่	12 หมู่ 3 บ้านแม่สุริน
19. นายอาจียะ คำปา	92	ไทยใหญ่	หมู่ 3 บ้านแม่สุริน

2. ตำบลเมืองป่อน

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
20. นายส่วยละ สวยสม	86	ไทยใหญ่	บ้านหางป่อน
21. นางพากกรอง จันทร์เทพศรี	68	พื้นเมือง	6 หมู่ 1 Home Stay บ้านกัลยา
22. พอ.ส่งา วงศ์สุวรรณ	-*	ไทยใหญ่	โรงเรียนบ้านเมืองป่อน
23. นายแหล่งคำ คงมณี	75	ไทยใหญ่	บ้านเมืองป่อน
24. นายสุวิทัย วารินทร์	50	ไทยใหญ่	บ้านเมืองป่อน
25. นายยุทธ วิไลวรรณ	76	ไทยใหญ่	104 หมู่ 1 บ้านเมืองป่อน
26. นางติงขิน วิไลวรรณ	68	ไทยใหญ่	104 หมู่ 1 บ้านเมืองป่อน
27. นางคำหลุ่ สุนันท์	56	ไทยใหญ่	Home Stay บ้านเมืองป่อน
28. แม่ชีใบบุญ	-*	พื้นเมือง	สำนักปฏิบัติธรรม舶สัง หมู่ 9 บ้านหนองแห้ง

3. ตำบลแม่เงา

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
29. นางก่ำพอ วิชญพันธ์	78	ปกาเกอะญอ	1 หมู่ 4 บ้านห้วยตันนุ่น
30. นายโภคานุ กรองสติปัญญา	82	ปกาเกอะญอ	20 หมู่ 4 บ้านห้วยตันนุ่น
31. นายอุดม วิชญพันธ์	58	ปกาเกอะญอ	1/1 หมู่ 4 บ้านห้วยตันนุ่น
32. นางคุยเหล่ ส้มพันธ์พนา	80	ปกาเกอะญอ	หมู่ 4 บ้านห้วยตันนุ่น

4. ตำบลแม่แก๊ะ

ผู้ให้ข้อมูล	อายุ/ปี	กลุ่มชาติพันธุ์	ที่อยู่
33. นายคำสุข ศกุลวิเชียร	34	ปกาเกอะญอ	บ้านร่มเย็น

* ไม่ทราบอายุเนื่องจาก มีข้อผิดพลาดในการเก็บข้อมูลทำให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

รายละเอียดการสัมภาษณ์

1. ตำบลบุญยวน

ผู้ให้ข้อมูล	1) นางเกสร รัตนจำเริญ อายุ 67 ปี
ชาติพันธุ์	คนไทย
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	24 กรกฎาคม พ.ศ. 2551
ที่อยู่	78 หมู่ 1 ต. บุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	วัดม่วงต่อ
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจากการจดบันทึก

เนื่องจากในวันรุ่งขึ้นจะเป็นการทำบุญประจำปีของชาวไทยใหญ่ที่ ต.บุญยวน จัดขึ้นทุกปีติดต่อกันมานาน คือการทำบุญซ้อมต่อหลวง (การถวายข้าวมหาภัย百姓) ซึ่งจะไปถวายกันที่สำนักสงฆ์บันดอยนู่ໜญา แต่จะเตรียมข้าวของกันที่วัดม่วงต่อ ก่อนนำขึ้นไป ซึ่งวันนี้ชาวบ้านจะเอาข้าว ผักและผลไม้ มารวมกันไว้ที่วัด แล้วช่วยกันแกะสลักผักและผลไม้ ทำพานพุ่มดอกไม้ พับ/สาในไม้เป็นรูปปานก รูปปลา สำหรับตกแต่งสำรับที่จะถวายในวันรุ่งขึ้น เสร็จจากนี้ชาวบ้านจะแยกข้าวกันไปเตรียมตัว และกลับบ้านที่วัดใหม่อีกครั้งเพื่อนำสิ่งของต่างๆ ขึ้นไปบันดอยนู่ໜญา ในตอนกลางคืนนี้จะมีการฟังธรรม จากนั้นจะช่วยกันทำกับข้าวที่ทำจากผักเท่านั้นซึ่งกับข้าวจะต้องมีจำนวนทั้งหมด 32 อย่าง (นาก/น้อยกว่านี้ไม่ได้) ในระหว่างการทำอาหารนั้นจะมีการเล่นดนตรีไปด้วย

เวลาตี 3 จะช่วยกันปันข้าวมหาภัย百姓 โดยการนำข้าวเหนียวไปป่นแล้วปันเป็นรูปไป (ระหว่างปันนั้นต้องเออเนยหาไม้อด้วย) ต้องปันให้ได้ 49 ก้อน เมื่อตอนที่น้ำสุชาดาถวายให้พระพุทธเจ้า

เวลาประมาณตี 5 ก็จะถวายข้าว กับข้าว และผลไม้ ให้พระพุทธเจ้า (พระพุทธธูป) และพระที่นิมนต์ไปจากวัดข้างล่าง หลังจากนั้นก็รับศีลรับพร และกีกินกัน จากนั้นก็ช่วยกันเก็บของลงมา

ประเพณีของชาวไทยใหญ่ในแต่ละเดือน

เดือนกุมภาพันธ์	ทำข้าวภักษ์ (ข้าวเหนียวแดง) ชาวบ้านจะเอาข้าว น้ำตาล มารวมกัน แล้วช่วยกันทำมากๆ และเอาไปแจก
เดือนมีนาคม	ปอยส่างลง บัวลูกแก้ว (บัวชมพู)
เดือนเมษายน	ทำบนมเทียน (ข้าวมูลห่อ) บนทรายเข้าวัด กันต่อรอง
เดือนพฤษภาคม	ปอยจ่าตี การก่อเจดีย์ทรายที่วัด
เดือนกรกฎาคม	ไม่ได้ทำอะไร คน渺่ำคนแก่จะไปนอนจำศีลที่วัด
เดือนตุลาคม	ทุกบ้านจะมีกองพารา ไว เพื่อต้อนรับพระพุทธเจ้าที่เสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อมาโปรดสัตว์โลก
เดือนพฤศจิกายน	ปอยเทาวงกต (หนังกับปะ)

ประเพณีการเกิด

ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ห้ามกินปลีกล้อวัย ข้าวปุก ข้าวต่อหม้อ (ข้าวที่ติดกันหม้อแห้งๆ) และห้ามนั่งขวางทางบันได เพราะจะทำให้คลอดยาก

ตอนเด็กเกิดมาจะเอาใส่กระดัง วางที่หัวบันได แล้วเอาไม้ถาก (ไม้คดข้าว) ตีที่กระดังแล้วพูดว่า เป็นลูกผีหรือลูกคน มาเอาไปถ่ายกไปแล้วจะดีอ้วว่าเป็นลูกคน สมัยก่อนรักเด็กจะเอาไปฟังไว้ที่ใต้บันไดบ้าน แต่เดี๋ยวนี้เอาไปแขวนที่ต้นไม้ โตามจะได้คลอด

การตั้งชื่อ สมัยก่อนก็จะเป็นคนตั้งให้ แต่เดี๋ยวนี้จะตั้งจากที่โรงพยาบาล เพราะมีหนังสือให้คุ้ส่วนซื้อไทยญี่ปุ่นภาษาไทยจะตั้งให้ โดยดูตามวัน และตามตำรา

การอาบน้ำเดือน การอาบน้ำเดือนจะไปอาบในอ่างที่มีแก้วแหวนเงินทองแซ่ ซึ่งเด็กผู้หญิงถ้าอายุได้ 29 วันจะต้องอาบเดือนเลย ถ้ากินจากนี้เชื่อว่าเด็กจะดื้อ ส่วนผู้ชายจะอาบเมื่อไหร่ก็ได้

ผู้ให้ข้อมูล	นายจำนำงค์ ศิลปะ	อายุ 73 ปี
ชาติพันธุ์	ไทยญี่ปุ่นเมือง	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์	
วันที่	24 กรกฎาคม พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	ปีอกศาลาเจ้า ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	วัดคำใน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์	
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจากกระบวนการจดบันทึก	

ครั้งที่ 1 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

จำนำงค์ เป็นคนเมือง (เชียงใหม่) ผสมกับไทยใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา และทำสวนปลูกถั่วเหลือง หอมกระเทียม สำหรับไว้กินเองเป็นหลัก

การทำนา

ส่วนใหญ่จะเริ่มทำนาในช่วงเดือนพฤษภาคม ก่อนทำจะต้องดูฤกษ์ดูยามก่อน โดยจะมีคนที่รู้เกี่ยวกับเรื่องทางโหราศาสตร์คุ้นใจ ซึ่งจะเป็นช่วงวันตั้งแต่ ขึ้น 1 ค่ำ ถึง ขึ้น 15 ค่ำ พอดูฤกษ์มาแล้วจะได้ทั้งวันและเวลาที่จะเริ่มทำนา เมื่อถึงวันและเวลาดังกล่าวเจ้าของนาจะจะเริ่มขุดดิน 7 ครั้ง แล้วจึงใช้คaway ไถนาตามปกติ

ประเพณีของคนบุนยวน (ไทยใหญ่)

*การนับเดือนของชาวไทยใหญ่นั้นจะนับตามจันทรคติ

เดือน 1 เดือนเกียง (ธ.ค. – ม.ค.) ในเดือนนี้เพิ่งจะเกี่ยวข้าวเสร็จใหม่ๆ

เดือน 2 เดือนก้า จะมีการทำทาน ชาวบ้านจะทำข้าวหนุกงา¹ เพื่อไปถวายวัด และแจกให้กับเพื่อนบ้าน

¹ ขนนที่ทำจากการนำข้าวเหนียวไปต้มกุกกับงา

เดือน 3 เข้าของวันนี้ 14 ค่ำ ในเดือนนี้ชาวบ้านจะทำข้าวยาก แล่นนำไปเจกให้กับเพื่อนบ้านในตอนเย็น พอเช้า 15 ค่ำ ก็จะเอาไปวางวัด พอกกลางคืนก็จะไปที่วัดวางกองหล้า (กองเพลิงคือกองไม้ ล้อมรอบด้วยการตอกแต่งประดับประดาที่มีลักษณะคล้ายกับปราสาท) ในพิธีวางกองหล้านั้น ฟังเทศน์ และรับศีรับพร

เดือน 4 ข้อ 15 ค่าซึ่งตรงกับวันนามบุชา จะมีการทำบุญถวายข้าวมหาพร้าว (صومต่อหลวง) โดยงานจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ (เรียกว่าวันค่า) ชาวบ้านจะนำบัม พัก และผลไม้มารวมกันไว้ที่วัดแล้วช่วยกันแกะสลัก ตกแต่ง เตรียมของไว้สำหรับวันรุ่งขึ้น พอดึงเข้ามีดของวันขึ้น 15 ค่ำก็จะมาช่วยกันทำกับข้าวเตรียมของ และนึ่งข้าวสำหรับถวายพระพุทธเจ้า โดยนำข้าวเหนียวไปนึ่งแล้วมาปั้นเป็นก้อนกลมๆ นำหานกประمام 2 ปีดครึ่ง เท่าๆ กันทุกก้อน ทั้งหมด 50 ก้อน (ข้าว 1 ก้อน = 1 คำพระ เชื่อว่าคนสมัยก่อนนั้นตัวใหญ่ ข้าวจึงคำใหญ่ตามไปด้วย) ประเพณีนี้มาจากตอนที่นางวิสาหปั้นข้าวไปบูชาพิทักษ์ต้นศรีมหาโพธิ์ซึ่งเป็นตอนเดียวกับที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วมีรัศมีออกมากจากต้นศรีมหาโพธิ์ นางวิสาหะเห็นเข้าก็ว่าเป็นผี รู้สึกว่าตัวเองมีบุญ อิ่มอิบ้างจึงยกข้าวทั้ง 50 ก้อนนั้นถวายให้แก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ารู้ว่านางตั้งใจนำบุญมาพิธี พระองค์จึงให้บินออกไป 1 ก้อนสำหรับพิ แล้วจึงลับ 49 ก้อนที่เหลือ การปั้นข้าวในพิธีนี้จึงปั้นทั้งหมด 50 ก้อนแล้วหยิบออก 1 ก้อนใส่ถวายให้พิ ในอดีตนั้นคนที่จะนึ่งข้าวปั้นข้าว และเตรียมกับข้าวสำหรับถวายพระพุทธเจ้าในงานصومต่อหลวงนั้นจะต้องเป็นสาวนริสุทธิ์ แต่ในปัจจุบันนั้นจะเป็นใครก็ได้

เดือน 5 ปีใหม่ (ขึ้นสังขาร) ทำบุญเที่ยง (ข้าวมูลห่อ) ข้าวปลาอาหารไปกั่นตอ (ของมา) พ่อแม่พี่น้อง โดยยังนำดอกไม้ธูปเทียนและขนมเที่ยงไปด้วย แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นขนม นม น้ำปลา ฯลฯ งานสงกรานต์เมื่อก่อนนี้ไม่มีแต่มามีแห่ส่งกราณต์เมื่อประมาณ 40-50 ปีมานี้ พ่อเช้ากีจไปทำบุญที่วัด จากนั้นก็จะสรงน้ำพระ และช่วยกันล้างวัด จากนั้นจึงจะเล่นน้ำกัน การเล่นน้ำ สมัยก่อนจะขึ้นไปรดน้ำบ้านเลย

เดือน 6 ขันตรารายเข้าวัด/ก่อเจดีย์ราย หรือปอยจ่าตี (จ่าตี แปลว่า เจดีย์) ชาวบ้านจะช่วยกันขึ้น โครงเจดีย์ให้เสร็จก่อนวันขึ้น 15 ค่ำ และในเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ จะไปตักบาตร (ลงซอม) โดยจะตักบาตรรอบเจดีย์ ประมาณ 10.30 น. จะเลี้ยงอาหารเพลพระ และกินข้าวกัน หลังจากนั้นจะทำพิธีถวายเจดีย์ราย

ເຄືອນ 7 ໄນມີພິກຣມທາງສາສນາພຣະຈະຮົມລົງນາ

ເຊື່ອນ 8 ເຈົ້າພຣະນາໄສ້ງ 15 ຄໍາເຊື່ອນ 8

เช้า ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ไปทำบุญที่วัด พอเสริฐแล้วก็จะแยกย้ายกันกลับบ้าน เหลือแต่คนที่จะมาจำศีลที่วัด จะรับอุปสมบทศีล (ศีล 8 ข้อ) จะกินข้าวแค่ 2 มื้อ คือมื้อเช้าและมื้อกลางวัน โดยจะไปจำศีลที่วัดเฉพาะวันพระ ส่วนการแห่เทียนนั้นเพิ่งมีมาได้ประมาณ 20 ปีมานี้ แต่ก่อนจะมีการช่วยกันหล่อเทียนอันใหญ่ที่ทำมาจากพิเศษเพื่อถวายให้วัด วัดละ 1 เล่ม โดยจะนำเทียนที่ได้ไปถวายพร้อมกับจดปักจัยในเข้าของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8

ปอยจ่ากี้ คือการนำข้าว ขนม หรือดอกไม้สูบเที่ยน ไปจายพระ หรือผู้ที่ไปทำศีลที่วัดในตอนเช้าของวันพระ โดยจะทำในช่วงเช้าพระวันใดก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะทำหลังจากวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ไปแล้ว 1 วัน แต่นางปีก็อาจไม่มีเลย

เดือน 10 ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ถวายข้าวมธุปปาญาส และเทศน์มหาชาติ เหวี่ยสันตาหล่า (เวสสันดร) โดยแทนเป็นภาษาไทยให้ญี่

เดือน 11 ออกพรรษา หรือปอยออกหัว ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะช่วยกันทำงานเที่ยนและตกแต่งเครื่องไทยทานในขึ้น 14 ค่ำ พอเช้าขึ้น 15 ค่ำ ก็จะนำมาถวายที่วัด อุนาสกอุบากีจະลาพารามาโดยการทำบุญ เมื่อก่อนตามวัดจะมีการแห่นก แห่โトイ มีงานรื่นเริง แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ประมาณ 16-17 ปี ได้

แรม 15 ค่ำ เดือน 11 งานดับไฟเทียน จะแห่

ต้นมีผู้มีหัว (มีเปลวไฟ, ผิวเปลวสีขาว, หัวเปลวแสงสว่าง)

ต้นเทียนเทือง (เหงียงเปลว 1,000) ทำเป็นรูปปราสาท โดยเอาไม้มานเจาะรู แล้วเอาเทียนวางให้ครบ 1,000 เล่ม

ดอกรหึ่ง ทำการนำใบกล้วยมาทำเป็นกรวย แล้วเอารอกไม้ไส่ เอาไปปักกับเสาจำนวน 1,000 กรวย โดยจะแห่ไปวัดตั้งแต่ 19.30 น. ทำบุญ พังเทคน์ และดับไฟ

เดือน 12 ปอยხวางกต (ห่วงกับป่า) ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 12 - 15 ค่ำ เดือน 12

ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 12 ชาวบ้านจะช่วยกันทำხวางกต แล้วก็จะเอารอกไม้ชูปเทียนมาไว้หัว เช้า 9 ค่ำ เดือน 12 ทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งไปจนถึง 15 ค่ำ พอเช้า 15 ค่ำ ก็ทำบุญตักบาตรถวายข้าวสวย ทำบุญเลี้ยงพระ และผู้ร่วมงานสร้าง ก็จะทำพิธีถวายხวางกต

ครั้งที่ 2 วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวชรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวรอมย์ กนิษฐานันท์

วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551

ที่อยู่ ปีอกศาลเจ้า ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน

สถานที่ ปีอกศาลเจ้า ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน

รหัสเสียง ไม่มีการบันทึกเสียง เรียบเรียงจากการจดบันทึก

ชุมต่อห้อง หรือ ถวายข้าวมธุปปาญาส (วัดคำใน) ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

ในงานถวายข้าวมธุปปาญาสของชาวไทยให้ญี่น้ำจะมีการเทศน์พระเวสสันดรชาดก เป็นภาษาไทยให้ญี่ โดยพระจะอ่านจากหนังสือที่เป็นภาษาไทยให้ ตั้งแต่ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ไปจนถึง ตี 4 ของวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 และในการเทศน์นั้นพระจะนั่งอยู่ในธรรมาน์ (กำปั่งหล่าง) ที่มีการตกแต่งอย่างสวยงาม โดยจะมีที่นั่งอยู่ตรงกลางและล้อมด้วยราชวัตร (หย่างมาด) มีลักษณะเป็นรั้วไม้ไผ่ล้อมรอบ เพื่อให้เป็นสิริมงคล กันให้สิ่งที่ไม่ดีเข้าไปไม่ได้ มีการตกแต่งด้วยปีนผาหนาไม้ มีด ดาบ เพื่อป้องกันเหตุร้าย (อาชญากรรมของพระเวสสันดรที่พระบิดาและพระมารดาอบรมให้), อ้อย และก็ลวยที่ออกหวีแล้วและหุ้มด้วยกระดาษสีเงินและสีทอง (พระเวสสันดรกลับไปที่เมืองของตนมีฝนตกเป็นเงินเป็นทอง มีกลิ่นหอมของดอกทั้งสี่มุมเมืองและออกหวีเป็นสีเงินและสีทอง) หนอนบัว ซึ่งหมายถึงสารพิเศษที่พระอินทร์จำแลงลงมาในhexagon ซึ่งเพื่อกันแดง (ซึ่งคุณบ้านคู่เมืองของพระเวสสันดรที่ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล แต่วันหนึ่งท่านก็ได้ให้ทานแก่เมืองอื่นไปทำให้ชาวบ้านโกรธ และໄล่ท่านออกจากเมืองท่านจึงหนีไปบวชที่hexagon) นอกจากนี้ยังมีการตัดกระดาษเป็นรูปทรงรูปธรรมาน์ และศาลา เป็นรูป ซึ่งมี วัว ควาย และคน (ข้ารับใช้) อย่างละ 500 อัน (แทนสิ่งของที่พระบิดาและพระมารดาให้ท่านก่อนออกจากเมือง

ซึ่งพ่ออึงเจาวงศ์ท่านเองก็ไม่เหลืออะไรเลยพระได้ให้ทานชาวบ้านที่พบเจาะระหว่างทางจนหมด) ส่วนด้านหลังราชวัตรนั้นจะมีเครื่อง เช่นที่ประโคนไปด้วยผลไม้จำนวน 5 ชุดเพื่ออาบน้ำพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ กือ กะกุสันโธ, โคนกงมโน, กัสสะโป, โโคตโน, อริมิติโย

การถวายข้าวณฐปยาสนั่นจะเริ่มทำในเย็นวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจะนำข้าว ผัก และผลไม้ต่างๆ มารวมกันไว้ทั่วค ะ และช่วยกันแกะสลักผักและผลไม้ ทำกับข้าว (ไม่มีเนื้อสัตว์) และนำน้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาลมาเคี่ยวให้แห้งแล้วนำมาปั้นเป็นก้อนกลมๆ เพื่อถวายให้แก่พระพุทธเจ้า ส่วนข้าวณฐปยาสนั่นจะนึ่งตอนเช้ามืดและปั้นทั้งหมด 50 ก้อน (ข้าว 1 ก้อน เท่ากับ 1 คำ เพราะเชื่อว่าคนในสมัยพุทธกาลตัวใหญ่) แต่พอเวลาไปถวายจะหยินออก 1 ก้อน คนที่ปั้นข้าวนั้นจะเป็นครรภ์ได้ แต่สมัยก่อนทุกคนที่มาช่วยกันปั้นข้าวรวมถึงคนที่มาเตรียมผัก และผลไม้ที่ต้องปั้นสาบวนริสุทธิ์ทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูล	3) พระครูอนุศาสน์โกศล อายุ 47 ปี
ชาติพันธุ์	คนไทย
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์ นางสาวรุ่มย์ กนิษฐานันท์ และนางสาวสิริวรรณ สิริวนิชย์
วันที่	20 กันยายน พ.ศ. 2551
ที่อยู่	วัดโพธาราม ม. 1 ต. บุนยworm อ. บุนยworm จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	วัดโพธาราม
ผู้เรียบเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจาก การจดบันทึก

ตามก่าวysลาก (ตาม=ทาน, ก่าวys=ชะลอม, สลาก=ฉลาก/เบอร์) หรือ สลากภัต (สลาก=ฉลาก/เบอร์ กัต=ภัตตาหาร/อาหาร) มีร่องเล่าเกี่ยวกับประเพณีนี้ว่าตั้งแต่สมัยพุทธกาลมีการถวายสังฆทานอย่างหนึ่งที่สานชะลอมใส่อาหาร เชน ข้าว แงง ผัก ผลไม้ และปัจจัยนำไปถวายพระ โดยที่ไม่เจาะจงซึ่งถือว่ามีอานิสงส์มาก ผู้ที่ถวายคือนางจันตีปุ่นผู้ที่นำไปถวายให้กับพระพุทธเจ้า และพระภิกษุ ทำให้นางมีโภคสมบัติ กือ รำรวยด้วยทรัพย์สมบัติ เพื่อนและมิตรที่ดี พอตายไปแล้วก็ได้ชื่นสวารรค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการถวายสลากภัต

ตามก่าวysลาก ในอำเภอทุ่นยวนนี้จะจัดขึ้นเฉพาะที่วัดของคนเมือง เพราะประเพณีนี้เป็นของคนเมือง โดยงานนี้นิยมจัดในช่วง วันเพ็ญของ เดือน 10 และเดือน 11 (ก่อนออกพรรษา) ซึ่งก่อนที่งานจะเริ่ม 1 วัน ชาวบ้านจะช่วยกันตกแต่งต้นก่าวysลาก โดยส่วนใหญ่จะนำเอาต้นกล้าไว้ต้นเด็กมาใส่ในตะกร้า ในตะกร้าจะใส่ผลไม้ และข้าวของเครื่องใช้ไว้ ส่วนที่ต้นจะเอาเงินที่เสียบกับไม้ไผ่มาปักให้หัว บางบ้านอาจแขวนข้าวของเครื่องใช้ไว้ที่ต้นด้วย

เข้าของวันงาน ชาวบ้านจะทยอยนำก่าวysที่ใส่ข้าว กับข้าว ผลไม้ และของใช้ต่างๆ ตามแต่จะนำมาใส่ นำมาที่วัด พร้อมกับเขียนชื่อของตนเอง และชื่อของผู้ที่จะอุทิศส่วนกุศล ไปให้ จากนั้นก็จะต่อແລກันเพื่อนำก่าวys นี้ถวายให้กับพระสงฆ์ เวลาประมาณ 10.00 น. ชาวบ้านจะแห่ต้นก่าวysลากมาที่วัดแล้วนำไปวางไว้ที่ลานวัดโดยทางวัด ได้จัดเตรียมเก้าอี้ที่ดินเบอร์เอ้าไว้ ต้นก่าวysลาก ที่นำมาจะจะวางไว้บนเก้าอี้ตัวละ 1 ต้น เมื่อมาถึงพร้อมแล้ว ก็จะถวายอาหารเพลแก่พระสงฆ์ที่นิมนต์มาจากวัดต่างๆ หลังจากนั้นเวลาประมาณ 13.00 น. จะมีการเทศน์ และ

ประสงค์จะจับสลากระเบอร์ แล้วก็เดินไปที่เบอร์นั้น ซึ่งเจ้าของต้นนั้นรออยู่แล้ว ก็ทำพิธีถวาย และนำปัจจัยใส่ไปใน坛ของพระ ก็เป็นอันเสร็จพิธี

นอกจากการทำบุญแล้วท่านพระครุยังจัดให้มีการแบ่งขันกิพاخองชาวบ้าน และเดือนนักเรียน รวมถึงคนในจังหวัดใกล้เคียงด้วย โดยกิพาที่แบ่งขันจะมี ตะกร้อ และวอลเลย์บอล ซึ่งจะแบ่งกันทั้ง 2 วัน และมีการแสดงของเดือนนักเรียนในอันดับบุญงาม ในตอนกลางคืน และกลางวันของวันงานก็จะมีคนตรี (ซอสตริง) ด้วย

ผู้ให้ข้อมูล	4) นางอุ่น พงษ์วิไล	อายุ 61 ปี
ชาติพันธุ์	ไทย	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ มณิวงศ์ นางสาวรุ่มย์ กนิษฐานันท์ และนางสาวสิริวรรณ สิรัวณิชย์	
วันที่	23 กันยายน พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	58 หมู่ 1 ปือก ศ. ภูชร ต. บุนยาม อ. บุนยาม จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	ร้านกาแฟสด	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ มณิวงศ์	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-104	

ตอนเป็นเด็กเรียนที่โรงเรียนตรงโรงไฟฟ้า ชื่อ โรงเรียนบุนยาม มีแค่ ป.1-ป.4 ป้าจันแคร์ ป.4 พอจน์แล้วก็ หานน้ำขายได้หานะ 25 สถาบัน ขายตามบ้านเพราเมื่อก่อนน้ำประปาไม่มี ตึกโรงเรມเก่าป้าก็หานขาย เอาหานมา จากหัวหอยน้ำม่อ บ่อหัวเรียง บ่อชุ่ม มีทั้งปี ประมาณตอนที่ป้าแต่งงานมีลูกแล้ว ประมาณ 2506 เมื่อก่อนนี้กันดาร แต่ก่อนทางนี้แคนนิดเดียว เป็นทางวัวทางควาย ทางเท่าครึ่งเดียววนี้ แต่ก่อนบ้านอยู่ทางกลางบ้านอะทางวัดโพธาราม เทาเรียกว่าบ้านสามหลัง แต่ก่อนมีอยู่สามหลัง เป็นคนเมือง

เมื่อก่อนร้านค้าไม่เยอะ มี ร้านป้านาง ป้าอ้อ ป้าจ่าอุ้ง ป้าศรีพรผล เมื่อก่อนขายของชำ กะปี น้ำมัน น้ำมันก้าด เอาไว้ต่างมา เกลือ น้ำตาล ปลาทู เบนาที่ทุ่งนา ชาวบ้านก็จะพา กันไปซื้อ ไปอาามาจากเชียงใหม่

ตอนสาวๆ เอาของไปขายที่ตลาด เมื่อก่อนมีตลาดนอกกันเดียว เจ้าของ (ป้าปี) เก็บ กีดขวางทำอันใหม่

ตอนเด็กๆ ยังเห็นแยกอยู่ แต่ไม่ถึงสิบคน มีร้านที่เย็บผ้าทางใต้ก้าด ร้านประยูรที่ขายอาหารสัตว์ ร้านป้า จึงเมื่อก่อนแยกกัน แยกขายพากยาไทย ร้านแยกขายของชำเหมือนกัน มีทุกอย่าง

ตลาดกลางบ้านนี้มีนานาแล้ว ตั้งแต่ป้ายังไม่เกิด เมื่อก่อนเป็นที่พัก คนเมื่อก่อนเขามานอนกัน เมื่อก่อน ไม่มีโรงเรม มิตรบุนยามเป็น โรงเรมแรก แต่เมื่อก่อนจริงเป็นคิวรามเมล์ พอกิวรามเมล์ข้ายไปทางบนก็ทำเป็น โรงหนัง แล้วค่อยเปลี่ยนมาเป็น โรงเรม เมื่อก่อนค่าดูหนังคนละ 5 บาท ฉายเฉพาะตอนเย็น บางวันก็เรื่องเดียว บางวันก็ 2 เรื่อง ส่วนใหญ่ก็เป็นปีก็เป็นผู้ใหญ่

การแต่งงาน

เลี้ยงพระตอนเข้า เอกตามแพ่คุณแก่�ามัคเมื่อ ส่งตัว แล้วกีเลี้ยงกัน ใส่ชุดトイ นายผอม มีประดุจเงินประดุจทอง มีแห่ขันหมากมาบ้านเจ้าสาวก็มี แต่ไม่มีกระบุงต้นกล้วยต้นอ้อย ในช่วงเข้าพระยาจะไม่แต่งกัน

อาบเดือน ต้องอาบก่อนจะครบ 1 เดือน 1-2 วัน แต่เด็กผู้ชายจะอาบเมื่อไหร่ก็ได้ ในนำที่ใช้อบเดือนนั้น จะใส่ หลังแหวน เงิน ทอง

บุญบามเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยน เปลี่ยนกีแค่ทางรถ

การแต่งกาย

เด็กๆ ต้องไว้ชุดเหมือนในหนัง 7-8 ขวบ กีไว้ผมธรรมชาติ

แนะนำ Key เพิ่ม

- ယາຍນວລ ယວນกີຈ ເປັນລູກສະໄກຂອງບຸນຄໍານວລ ယວນກິຈປະເທດ
- ພ່ອເພົ່າຈ່າອໍປີຕິ້ງ ယວນກີຈ (ປຶກຄູງເຈົ້າຮາຈ) ເປັນບຸຕະຫາຍຂອງບຸນຄໍານວລ ယວນກິຈປະເທດ
- ກື້ ນົມື່ຮ ໃນອົດຕືບໜຳທຳໄມ້
- ປ້າຄືນ (ແມ່ນ້າທອງ) ທຳຂນນ ໄກໃຫຍ່
- ໜ້ານາອິນທີ່
- ລູງສຸ່ນນະ (ທໍາອີ້ນ)
- ປ້າກື້ (ລູກເຈົ້າມາ)
- ປ້າປານໂທຍ່າງ (ສາມີເປັນຊ່າງກາພ)
- ປ້າເກສຣ (ບ້ານປັ້ນໜີ້ອ)

ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນ

ชาຕີພັນຮູ້

ຜູ້ສັນກາຍໝໍ

ວັນທີ

ທີ່ອູ່

ສຕານທີ່

ຜູ້ເຮັດວຽກ

ຮັກສະເສີຍ

5) ນາງຈິນ ມັນືຮ

ໄທໃຫຍ່

ນາງສາວວັຊຣິນທີ່ ມັນືວົງໝໍ ນາງສາວມົມຍໍ ກນິມຮູານທີ່
ແລະນາງສາວສີວິວຣອນ ສີວິວຄີ່ຍໍ

24 ກັນຍາຍັນ พ.ສ. 2551

62 ໜ້ຳ 1 ປຶກ ສ. ອູນຍາວ ຕ. ອູນຍາວ ອ. ອູນຍາວ ຈ. ແມ່ວົງສອນ

62 ໜ້ຳ 1 ປຶກ ສ. ອູນຍາວ ຕ. ອູນຍາວ ອ. ອູນຍາວ ຈ. ແມ່ວົງສອນ

ນາງສາວວັຊຣິນທີ່ ມັນືວົງໝໍ

PPK-ANT-KY-105

ແດກອ່ານມີອາຊີພົມກໍາຍ ທີ່ກັບໜ້າວແລະບັນ ໂດຍຈະນຳໄປຢາຍທີ່ຕາດ ແລະໜ້າບ້ານ

ມີພໍ່ຍາ 3 ດົນ ພໍ່ສາວ 1 ດົນ

ເຮືອນຫັນສື່ອປ. 4 ທີ່ໂຮງເຮືອນບຸນຍາມເກົ່າຕອນທີ່ອູ່ໂຮງໄຟຟ້າ ມີນັກເຮືອນປະມາລ 400-500 ດົນ ມີເຄພາະເດັກ
ໃນບ້ານເປັນຄົນໄຕ ແລະຄົນເມືອງ ບ້ານຄົນຈະນີຕັ້ງແຕ່ວັດມ່ວຍຕ່ອໄປຈົນຄົງວັດໂພຮາຮາມ ດົນເມືອງຈະອູ່ແຄວວັດໂພຮາຮາມ
ຄົນເມືອງນ້ອຍກວ່າຄົນເຈິ່ງ (ໄຕຫຼືໄທໃຫຍ່)

ໜ່ອນຂອງຍາຍືນ ອພຍພາຈາກເມືອນອົກ ເມືອງໄຕ (ນ່າຈະເປັນຮູ້ຄານໃນເບຕປະເທດພັນ່າ)

การแต่งงาน

การแต่งงานของคนไทยมีขั้นหมากค้ายากับคนไทย ในขั้นหมากจะมีสินสด อ้อยครัว และกล้วย 1 หวี ภายในงานก็จะมีการทำบนมีลี่ย์ผู้ที่มาช่วงงาน เช่น ข้าวต้มกล้วย (ข้าวต้มมัด) ข้าวคลุกน้ำอ้อย

แต่ขายขันไม่ได้แต่งงาน เพราะไฟนของขายให้คนมากขาย 2-3 ครั้งแต่ฟ่อของขายไม่ยกให้ เพราะไฟนของขายขันเคยมีเมียนมาก่อนแล้ว ก็เลยพากันหนี หลังจากนั้นก็ค่อยกลับมาถักตอ (ขอมา) ครั้งแรกพ่อแม่ก็ไม่รับ ก็เลยมาถักตออีกทีตอนที่พ่อไม่สบายน พ่อจึงรับกันตอ ตอนไปถักตอ ก็จะมีเงิน ข้าวสาร กล้วย ขนมนมเนย ผ้าถุง ฯลฯ

เวลาท่องจะห้ามทำงานหนัก พอกลดลงแล้วก็ต้องกินแต่น้ำพริกผง เนื้อย่าง และต้องกินน้ำยา ต้องอยู่ไฟ 7-15 วัน รักและสายสะดือของเด็กจะเอาไปฝังบริเวณบ้าน ส่วนการตั้งซื่อนั้นก็มันจะเป็นคนตั้งให้

การอาบเดือน

เด็กผู้หญิงจะอาบเมื่อครบ 29 วัน แต่เด็กผู้ชายจะอาบเมื่อไหร่ก็ได้ เวลาอาบจะอาบด้วยน้ำเงินน้ำคำ (น้ำที่อาบเงินและทองคำไปแข็งไว้) เชิญญาติพี่น้องมาทำบุญและผูกข้อมือให้เด็ก

การตาย

ถ้าตายตอนเป็นหนุ่ม (ผู้หญิงและผู้ชายที่ยังไม่แก่) จะนำเศพไปฝังแล้วนำไม้ปักไว้บนหลุม แต่ถ้าตายตอนที่อายุมากแล้ว จะนำไปเผาบนกองฟืน จะทำบุญที่บ้าน และป่าชา

ประเพลศ

เดือน 11 จะมีปอยออกหัว (ออกพรรษา) นำของพารามาตั้งไว้หน้าบ้าน ใส่ฆะพร้าว ขนม นิมนต์พระที่มีทึ้งหมดมาไว้ในกองพารา ตั้งไว้ 3-7 วัน แล้วก็ใส่บาตรทุกเช้า จะมีคืนเที่ยนเหงง เอาต้นเกี๊ยะมาทำแล้วแห่ไปไว้ที่วัดทำบุญ ลงมาที่วัดก็จะมีงานขายของต่างๆ (งานวัด)

เดือน 12 ปอยเขาวงกต ใส่บาตรกัน

อาหารไทย

น้ำพริกอ่อง ขนุนหุง (แกงขนุน) น้ำพริกเหนียว น้ำพริกผักอีหลีน น้ำพริกหนีอก
ขนมอาลาหัว เปี๊งมัง (มะพร้าวเผา แป้งข้าวเจ้า น้ำตาลทราย และน้ำตาลปีบ) ส่วยทะมิน

ผู้ให้ข้อมูล	6) นายอธิยะ อุปราช	อายุ 74 ปี
ชาติพันธุ์	ไทย	ใหญ่
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริถักยณ์ กัณฑารี	และนางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	5 ตุลาคม พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	400 ม. 1 ปือกุงเจ้าราช ต. บุญยวม อ. บุญยวม	จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์	
รหัสสืบยง	PPK-ANT-KY-106.1-106.3	

ครั้งที่ 1 วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2551

สมัยเป็นเด็กตกลงมาให้นายทหารญี่ปุ่นทุกวัน วันละหาน ໄได 1 บาท หัวหน้ามันรักเด็ก ผู้ชายหนุ่นายังไง ไม่ได้ทิหารญี่ปุ่นก็ตัดผมให้ บ้านอยู่ใกล้ๆ พ่อของลุงพุดภายน้ำม่าໄได เป็นคนจนทองจังหวัดเชียงใหม่ แม่เป็นคนที่นี่ อย่างไรมาหาลุงก็อธิบายให้ ตอนที่เขามาบุคคลทหารญี่ปุ่น น้องไ芳นองวิชาการ์เนะนำรองผู้กำกับให้ลุงมาอยู่ ประจำนี้ ผู้กำกับก็เลยชวนมา (สมัยนั้นเงินเดือนสองพันหนึ่งร้อย ตอนปีสี่สอง) ลุงอยู่ใกล้ฐานใหญ่เขา (วัดม่วงต่อ) มีลุงเป็นเด็กคนเดียวที่ไปทำงานกับญี่ปุ่น เพราะพ่อของลุงพุดภายน้ำม่าໄได ญี่ปุ่นก็พูดพาม่าໄได เพราะเขาไปอยู่พม่านาน พุดเก่ง เวลาบ้านลุงตำแหน่งเขาก็มาช่วย คนแม่ช่องสอนสมัยก่อนจะเก่งภายน้ำม่าໄได ที่บ้านเรานี่เขามาดี เป็นมิตรกัน เสื้อผ้าที่มีอยู่ในศูนย์ เขาเอาให้ สมัยนั้นตัวรวมมี 12 คน มีทหารม้ามาสังเกตการณ์ มาจากเชียงใหม่ มาอนนท์โรงพัก (ที่เดิน) แต่อ้าก่อนนี่อยู่ทางໄได ที่ศาลากลางบ้านญี่ปุ่นอาปีกอลใหญ่ตั้งแล้วหันมาทางโรงพัก คุณอาไว ตำรวจนไม่กล้าอยู่เรื่อยๆ นาน เขายาทำตามหน้าที่เขา ครั้งแรกก็กลัวเหมือนกัน แต่รู้บ้าแล้วสั่งให้ทำ หลุมหลบภัยทั้งประเทศ ตอนกลางคืนห้ามขาดตะเกียง เครื่องบินมาตั้งเหลาลำ แม่ช่องสอน กับแม่สะเรียงเจ้อระเบิด แต่บุญยวมไม่เจอ เพราะเรามันมองบนเขา มันมุงมอง แต่ถ้าเป็นเดี่ยวโน้นก็โคนเหมือนกัน เขาไม่เห็น เขายาบอกเขารู้ว่ามี แต่มองไม่เห็น เวลาเครื่องบินมาก็วิงลงไปหลบที่หลุมกัน ทางแม่สุรินยิงตกกันหนึ่ง แม่ลาหลวงอีก กันหนึ่งตกกลางทุ่งนา เศษมันไม่มีแล้ว

สมัยนั้นรถเป็นพันคันนะ ญี่ปุ่นยึดมา สมัยนั้นที่ญี่ปุ่นแพ้สหราชูปถัมภ์บ้านนายพันที่วัดหัวเวียง ใกล้เคียงกัน วัดม่วงต่อ กับวัดหัวเวียงสมัยนั้นวัดหัวเวียงไม่มีเจ้าอาวาส ญี่ปุ่นก็มาอยู่ที่ศาลาเต็มไปหมด เอาเนี่ยเป็นที่ปฐมพยาบาล นายพันก็ขึ้นเครื่องบินที่นี่ 斎藤 ที่ทำงานบินก็ทำมี่อสมัยสองครั้ง ลูกน้อง ก็เดินไปเชียงใหม่ รถมีแต่ไม่มี น้ำมัน เพราะว่าสหราชูปถัมภ์อังกฤษเอาของไปเผาที่หนองป่าก่อหมอด บุคคลลุนวาง เอาห้ามันราด เพา เดินเท้าไป จีชั่งไป ออกที่บ้านคาดสันป่าตอง เวลาลุงไปซื้อของที่ไปทางนั้น ขึ้นรถที่บ้านคาด นอนวัดหนองคำในอ. บุญยวม นอนไปห้าดีนหลังวัน ไปกลับสิบกว่าวัน ลุงไปรับจ้างงานกิโลละสองบาทห้าสิบ สมัยนั้นไปกัน เจ็ดแปดคน สมัยก่อนรถมาถึงแค่บ้านคาด ไปซื้อของที่คาดลำไย กัดหลวง ส่วนมากคนที่ไปจากแม่ช่องสอนจะไปนอนที่วัดหนองคำ เป็นวัดพม่า ไม่ไกลจากคาดลำไย ศาลาใหญ่

คนที่มานอนนี่เขาเล่าให้ฟังว่าตอนกลางคืน ได้ยินเสียงคนเดินไปเดินมา

ตอนไม่มีไฟฟ้าไปรับจ้างงานของ สิบเจ็ดสิบแปดคนไปแล้ว พอแต่งงานสมัยอาชญากรรมก็ไปหานของที่ดอยก่อ (พม่า) สมัยนั้นเงินมันหายาก ไปดอยก่อเจ็ดสิบแปดวัน ข้ามน้ำปอนกับน้ำสาละวินไปเจ็ดแปดวัน สมัยนั้นไปป่ายา เดี่ยวโน้นไปไม่ได้ มันมีเรื่องยาเสพติด สมัยก่อนคนแก่ๆ สูบฝืนอายุ ห้าหกสิบ เด็กไม่สูบ มีไม่เยอะ

(ไทยใหญ่ เรียกหญ้าหลำ) ซึ่งมานาคหนัง ปางอุ่ง แม่คูกอ ปางตอง อาคำศัมณย์ ฝืนมันชลบุรี กะเหรีงกันนังพึงนามี ในบุญยวน ทางการจะได้ขัดการจ่าย เขาอยู่ไม่เป็นกลุ่ม ดูแลยาก ลูกษาหานาเขาก็อย่างจะมาเรียนหนังสือ มาถัก สินกว่าปีแผล ใบบุญยวนมีเยื่อ อยู่แผลกิ่วทรายมูล สมัยก่อนบ้านเรามีตั้งแต่ ร.ร. บุญยวน สุดที่บ้านหัวหนอง (กุงเจ้าราช) มีไปถึงเลยศาลาเจ้าไปหน่อย วัดโพธารามก็ไม่มี สมัยก่อนปูปุ่นเอาเศษบีชงไปไว้ตรงนั้น ตรงนั้นไม่มี บ้านคน ไม่มีวัด แผลนี้เป็นใบใหญ่ที่บ้านบิน เขายกหันมองเหงา ทางไปจังหวัดเรียกหันมองยา เลยทางหันมองป่าก่อไป ตรง สวนรุกฯ เรียกว่าหันมองสามหน่วย หนอนแยก (ตำราว่า เป็นภาษาไทยใหญ่ สมัยนั้นตำราจะไปอยู่ตรงนั้น) อยู่ทาง แยกไปทางแม่น้ำรุน ใกล้ๆ กับหนองยา แต่ไม่มีใครใช้ ใช้น้ำบ่อ น้ำในหัวย ไม่ใช้น้ำในหนอง ปูปุ่นก็ใช้ หัวยตรง นี้เรียกว่าหัวยน้ำบ่อ บานคนไม่อยากรถกินเหมือนกัน แต่ตื้นก่อน แต่ชาวบ้านเรารักกันหัวยใช้ หัวยน้ำบ่อ มีหัวแยก ไม่ทุกที่ ถูกฝนน้ำเต็มไปหมด หน้าร้อนนี้ยังมีอยู่ สมัยก่อนดันไม่มันเยื่อ ที่หัวสารนี้ไม่สูงเยื่อ

ปูปุ่นบานคนอยู่นาน อย่างสามมิตรากกันนี้ก็ไปคลบอยู่ตามสวนตามไร่ แก่ไม่อายากลับ แต่เจ้าหน้าที่ใน อำเภอบุญยวนเขาดี เขายังรัก อยากรักให้ทำอะไร ก็ทำให้ แต่ทางการให้จับ ไม่มีใครอายากลับ เก่งเรื่องช่าง (ยนต์) ใหญ่ กีดกันแต่ไม่คำสั่งมาจากกรมกีดกันส่องส่องไป คนบุญยวน เรียกว่า สามแป๊ (แต่ที่ออกในโทรศัพท์เรียกฟุกุตะ) สามแป๊ (แป๊ คือ 10 กระปองน้ำนม สามแป๊ คือสามแป๊ข้าวสาร) ตัวเขานอกซื้อขายอย่างนั้น ป้าเก้ากี้เรียกสามแป๊ ตอนมาอยู่กันเต็มไปหมด ค่ายอยู่รอบบุญยวนเลย วัดม่วงต่อเป็นที่พำนາลคนเจ็บมาหากพม่า นายพลนาษ พันจะ รวมกันอยู่ที่วัดหัวเวียง ตอนที่เขามาจับลุงถึงรู้ วัดชุมก้มี (สมัยนั้นมีสี่วัดเท่านั้น หัวเวียง ม่วงต่อ วัดชุม วัดคำใน) ทหารเรือกว่าคันบุญยวนอีก เขายังมาเป็นแสนกว่า อยู่กระจายจนทะเลลุกเข้าเชียงใหม่ บันอยู่กันเยื่อ หมู่บ้านไหน มีน้ำ ทหารปูปุ่นก็ไปอยู่ที่นั้น สมัยนั้นพอลุงเลิกเรียนก็มาหาราย (ฟูจิยะมะ) อายุประมาณสี่สิบ แก่พากลุ่วไปที่ บ้านบิน ที่นั้นมีวิทยา เข้าฟังประภาคริโรมีนา นางชาติ เข้าฟังวิทยกันแล้วก็ร้องไห้

เวลาไทยใหญ่ทำบุญก็ทำตามปกติ ปูปุ่นไม่ได้ยุ่ง เค้ามาช่วยเรา เสื้อผ้า ผ้าห่มขายก็เอามาให้ สมัยเด็กๆ ไม่ได้แต่งชุดไทยใหญ่ เสื้อผ้าห่างๆ สมัยก่อนมันรู้ คนรวยคนจน เขายังไส่ต้ออย่างดี รามมันพิดกัน ผู้ชายส่วนใหญ่ ชอบใส่สีพื้นๆ ไม่มีลาย สีขาวลงคราม เตารีดก็ไม่มี พับดิๆ แล้วก็เอาใส่ให้ทันอน สมัยนั้นที่นอนก็ไม่มี นอนเสื่อ ต่องจึง คนแก่เข้าจะเอ้าไปนอนวัด ไม่มีเสื่อย่างเดียว แบบที่เอ้าไม่ไฝ่ สำนจะเอามากันผนัง ทำเป็นฝาก ถ้าคนรายบ้านจะปลูกด้วยไม้จริง แต่ถ้าจะปลูกบ้านด้วยไม้ไฝ่ แต่เมืองไปตองเหมือนกัน ลุงอยู่เดียวนี้เหมือนเรา ผ่าน ไม่เหมือนตอนเป็นเด็ก

ครั้งที่ 2 วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2551

ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริสักขณ์ กษณาครร และนางสาววชิรินทร์ ณิเวช
วันที่	9 ตุลาคม พ.ศ. 2551
ที่อยู่	400 บ. 1 ปือกุงเจ้าราช ต. บุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ปูปุ่น

เป็นคนบุญยวนแท้ๆ พ่อเป็นคนจอมทอง แม่เป็นคนบุญยวน สมัยนั้นพ่อหนีเก็บภัยคุกคาม สมัยนั้นเขา เก็บสี่นาท นาต่อนาท อายุ 17-18 ขังหนุ่มอยู่ มาแต่งงานกันแม่ที่นี่ พ่อเสียไป 20 กว่าปี ตอนนั้นลุงมีลูกໄได้สามสี่หัว แล้ว แม่นี้เสียตอนอายุ 105 ปี คนโบราณเขาแต่งงานกันช้า อายุยี่สิบกว่าทั้งนั้นขายถึงจะแต่งงาน คนสมัยก่อนนี้ฟัง คำพ่อแม่ สมัยก่อนจะทำงานช่วยพ่อช่วยแม่ สมัยนี้เรียนอย่างเดียว ลุงแต่งงานตอน 17-18 ปี เพราะบ้านมันอยู่ใกล้

กัน “ไปทำงานด้วยกันมันคงเห็นกันอยู่” ไทยใหญ่ “ไปขอสุมาพ่อแม่ มีครัวหลัง เอาใบกลัวยทำแบบหางปลาอู่กัน กลัวย 2 หรือ เครื่องอะไรก็ 2 หมุด พอพ่อแม่ผูกข้อมือแล้วก็ “ไปหาผู้ชายผู้แก่” มันแล้วแต่นะมีเงินไม่มีเงิน ถ้าคนมีเงิน เขาเก็บสินสอดมีอะไร อย่างลุงนี่ไม่มี สมัยก่อนนี่มันมี 2 อย่างนะ ของลุงนี่พาภันหนี คนแรกนี้อยู่ไกลกัน ก็ชวนกัน “ไปอยู่ที่นา ห่างจากบ้านห้าหมกilo” ไปทำงาน คนที่สองนี่ก็บ้านแยกอยู่ห่างบ้านเอามาอยู่ที่บ้าน ตอนนั้นยังค้าขายอยู่ ถ้าจัดแต่งงานก็จะ “ไม่มีเงิน ถ้ารักกันจริงก็เลยชวนกันมาอยู่ที่บ้าน คนแรกนี้ไปกันต่อ ครึ่งแรกไม่รับ ครึ่งที่สองไม่รับ พอดีปีใหม่นี่ไปกันด้วยเขาถึงรับ เพราะมันเป็นประเพณี พอนี่ลูกเขาเก็บเงิน เอาลูกเราไปเลี้ยง

สมัยก่อนร้านค้า มีอยู่ร้านแรก มาจากต่างประเทศ มีสีคน ขายพวกเสื้อผ้า ของกิน น้ำมัน กะปิ ปลาทูนี่ก็ “ไปหาที่เรียง ใหม่หมุด ลุงยังเคยไปหา “ไปนี่ห้าคืนหลังวัน ไปทางสันป่าตอง นอนที่วัดหนองคำ เกิดมาเก็ตเห็นแรก เลย ไทยใหญ่ไม่ค้าขาย แขกนี่พูด “ไทยใหญ่” ลูกหลวงก็ยังอยู่ สมัยก่อนพ่อขายของที่ข้างธนาคาร สมัยก่อนเราปลูก กินเอง เราไม่ดีดรอต หอบกระเทียนนี่ “ไม่ขาย” ข้าราชการนี่ “ไม่เยยะ” เขาเก็บของจากร้านแรก จากร้าวบ้าน

บุนนี่มี ตรงข้ามโรงแรน ที่มีสา เป็นบ้านบุน เขาวรีกแม่เจ้าบุน ยานวลด แฟนเข้าเป็นลูกบุน จ่อปีตี้ หน้าบ้านลุงเป็นลูกบุน มีสามคนพี่น้อง ผู้ชายสอง ผู้หญิงเดียวแล้ว บุนนี่เป็นคน “ไทยใหญ่” ตอนเด็กๆ ยังเห็นบ้าน ของบุน ใหญ่ หันเดียว แต่ก็ว่าง ไอ้ที่ธนาคารนี่ “แต่ก่อนก็เป็นบ้านบุนเหมือนกัน” บ้านบุนนี่มี 2 หลัง เป็นเสาเบด ที่รั้ว สมัยก่อนต้องมีรั้ว วัสดุมันเยอะ บ้านตรงยานวลดมันกว้าง บุน ต้องหมุด มีวัดจะบุน “ไม้ม้า” ที่วัดต่อแพยงมีอยู่ เหมือนกระเบื้อง “ไม้” บ้านคนนี่ “ไม้” บ้านคนนี่ “ไม้” ลุงเด็ก สมัยก่อนถ้าเราจะปลูกบ้าน เราไม่ต้องหาห่าง หาสลาคนที่ถือผิน บัน หมันดูด้น “ไม้สักนี่” ลูกแเดดลูกฝันมันจะแตก สมัยก่อนถ้าเราจะปลูกบ้าน เราไม่ต้องบอกเจ้า “ให้เราออกแบบบ้าน” ไม่ “เจ้าที่เจ้าเดิน อย่างจ่อปีตี้ ก็เป็น เราทำบ้านเราต้องบอกเจ้า” ให้ “เราออกแบบบ้าน” เราเก็บทำข้าวซอมต่อ บอกเจ้า “เจ้าเดิน บอกวันเวลา เจ้าของบ้านเป็นคนบอก ลูก “ถ้าลูก” ให้ “แต่คนละคนกับคนถือผินบัน สมัยก่อน พระดูดูกษ์” ให้ “อย่างเดียวนี่ก็มี” ลูก “ฟูน พีธ” น้อยห่วง อยู่หมู่ 2

ลิเก “ไทยใหญ่” จ้าต ไถ “ที่บุนยามมีຄะเดียวย” ลุงนา “ได้เล่นตอนอาชุประมาณ 28” แต่ “ตั้งมาก่อนนี่นานแล้ว” “ไม่มีเก็บค่าดู สมัยก่อนถ้ามีปอยนกปอยโต ก็จัดรวมกัน” เมื่อก่อนมีแต่ผู้ชายทั้งนั้น ลุงเล่นเป็นคลอก เล่นที่ม่ายต่อ สมัยก่อนรถไม่มี “ไฟก็ไม่มีเดือน 11” นี่ตั้งแต่ศาลเจ้า “เดินเอ้า ถ้าเราแห่นกแห่อะไร” ตามถนนนี่จะมีแม่ค้า พวกที่ไม่มีแฟน เขาวรีกแม่สิ “เราจะร้องเพลง “ไทยใหญ่” จีบเข้า เสื้อกวน เราจำมาจากหนังสือ จ้าต ไถ “ที่นี่ทำเป็นร่อง พี่กำนันเก่า ชื่อล่างสอน เดียชีวิตแล้ว กำนันบุญศรี สองคนพี่น้องเป็นหัวหน้าลิเก เป็นคนแต่ง ถ้าฟันหยุดก็จะมีการแสดง ออกรายนา “เราตักบาตรกัน พอดีก็เล่น ช่วงพ.ย.-ธ.ค. ช่วงมีงานนี่ก็พาภันเดิน “ไปวัดทั้งต่อแฟ” เมืองป่อน ถ้าเม.ย.จะ “ไปรดน้ำ” ที่ศาลเจ้าก่อน แล้วค่อย “ไปวัด” แล้วรถกันเป็นคนๆ ขอรถดีๆ น้ำสะอาด ถ้าผู้ชายผู้แก่จะใส่ สำปอยในน้ำ “ไปรด” สมัยก่อนผู้หญิง “ไปตักน้ำ” ก็จะการร่วม “ไป” เรียกว่า “เป่า” เป็นร่มกระดายเอามาจากเชียงใหม่ พวก เป็นสาวที่ไม่แต่งงานจะการร่วม หมายพม “นุ่งชิ้น” ใส่ทอง เอาสนับคากาหน้า ถ้าเป็นสาวนี่จะมีหน้าม้า มีสต็อก (ผุมตรงขอนม้วน) แล้วมายพม ถ้าเป็นแม่ช้าง จะรับหมุด “ไว้ตรงห้ายทอย” เรียกมวยเกล้าป่า แต่งงานแล้วก็ “เหมือน” แม่ช้าง สมัยก่อนผู้ชายรุ่นแก่ๆ กว่าลุงจะ “ไว้หมวย” และ “ไว้ช้าง” “ไว้ช้างฯ” เพราะเขามีเดือนหัว (ผ้าโพกหัว) แต่ “รุ่นลุง” นี่ “ไม่มีแล้ว” ใส่ห่มกวนนี่ “มาทีหลัง” ตอนจอมพล ป. ผู้หญิงนี่ “ใส่กุ๊บ” ถ้าเป็นแม่ช้างจะการร่วม “คำ” (ทีคำ) รองเท้านี่ “เอามาจากเชียงใหม่” คืน “เอามา” แต่ “พอสองครั้งแล้วจะมีช่างที่บุนยามนี่ “เอายางรถของญี่ปุ่นมาทำกีอ ก แบบสานแล้ว ส่วนผู้หญิงจะคีบ เทาตาย “ไปแล้ว” “ไปคาดที่จอนทอง”

ตุ้มหู ปือหลิง (เพชร) อันใหญ่ “หันอยเรียก” ปีนา “ก้าด” เดียว “ไม่ใส่แล้ว” พวกเพชรพวกลอยนี่ “เอามาจาก พม่า เมืองกู้ด เป็นเขต “ไทยใหญ่” สมัยก่อนบ้านเรามีช่างทอง พ่อ “กำนันศรี” ชื่อลุง “จองพัน” ก็ “ทำ” กำนันศรี “ทำเป็น หมู่ 2” ก็ “มี” เขาวรีก “ลุง” จ้าง “คำ” ตาย “ไปแล้ว” ทำ “แนว” ทำ “อะไร” “ไทยใหญ่” “ใส่” “แต่ทอง” “เงิน” จะเป็นพวกจะ “เรียง” “มั่ง”

ผู้ให้ข้อมูล	7) นางต่อมแก้ว มาเมือง อายุ 57 ปี
ชาติพันธุ์	คนไทย
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนหาครี และนางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	21 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	588 ปีอกวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ตำบล บุนยวน อำเภอ บุนยวน
สถานที่	588 ปีอกวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ตำบล บุนยวน อำเภอ บุนยวน
ผู้เรียนเริง	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
รหัสเตียง	PPK-ANT-KY-107.1-107.2

ประวัติปีอกเดิน เป็นกิจกรรมมูลและหัวหน่อง ตอนจัดทำปีอกครั้งแรก ตอนหลังมาป้าพรรณเป็นรองประธาน ก็มาให้ความกันว่าทำมาหากินไม่ค่อยคล่อง ทำอะไรไร้ก็มีอุปสรรค ก็เลยเปลี่ยนมาเป็นวิทยา-ตรายมูล มันเริ่มแรกตั้งแต่ตั้งปีอก ชุดแรกป้าพรรณเข้าก่อน มีร้อยคำราบทรี วนานสิริ เป็นประธาน ป้าเป็นรองประธาน นานพ อmorศักดิ์สวัสดิ์ เป็นเลขานอกนั้นก็เป็นกรรมการ ถ้าไม่มีจริงเป็นไม่ได้หรอกต้องไปทุกที่ ปีอกตั้งแต่ข้าง สนามกีฬามาทางนี้ โรงพยาบาลมาทางนี้ ชานกระเเลมาทางนี้ ไปถึงป้อมต่อราวด ไปถึงสี่แยกบ้านป้าพร

ป้าเป็นคนเชียงรายมาอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 แต่งงานตอนพ.ศ. 2523 มาทำงานครั้งแรก อยู่แม่ร่องสอน แต่ก่อนเป็นวิทยากรสอนกลุ่มสนใจ กศน. พอสูญเข้าโรงพยาบาล พ.ศ. 2527 ที่ได้ขยามตามลูก หัวหน้าสังฆาร เมื่อก่อนไม่ได้ตั้งเป็นปือ รวมกันหมัดเดย มาเปลี่ยนตอนปี พ.ศ. 2540 คนดังเดินในปือจริงๆ เป็นคนมาก แม่เจ่น คนกะเหรี่ยงก็มี แต่มีขังไม่มา คนกะเหรี่ยงดังเดินจะอยู่ แม่ของนายกอบต.เก่า แต่ก่อนเขามีช้ำ แควนี้ไม่ค่อยมีบ้าน มีแต่ป่าสัก ศาลาเจ้าก็มีแบบเดียวกับวัดโพธาราม อันนี้เพิ่งมีมา 2522-2523 แต่ก่อนที่นี่ไม่มีบ้าน ตอนป้ามาอยู่ใหม่เป็นป่าสัก มีบ้านป้าบัวผัน ป้าเหมย อุ้ยคำแม่ของอ. บูรณ์ มณีธร บ้านถุงหน่องแขะ แค่นี้นั่น ปากเก梧ะญูนีหลายหลัง จะมีลุงพะสะบีด ดังเดินจริงๆ มาจากแม่เจ่น บางส่วนมาจากแม่เจ่น บางส่วนมาจากพม่า ดังเดินจริงๆ มีไทใหญ่ กะเหรี่ยง คนเมือง มีที่เพิ่งมา ประมาณปี พ.ศ. 2529 มีบ้านมีแค่ 3 หลัง อยู่ต่อรงโนบส์ แต่ก่อนน่า มีแค่สองหัวเมือง แต่เดียวนี้มาใหม่จากเชียงราย มีบ้านก่อจริงๆ เสียชีวิตไปแล้ว เต่าจริงๆ ก็เป็นแม่เจ่า ของ สท. สืบสาร ยายตัว มาจากแม่เจ่น แม่ป้าเหมยมาจากแม่เจ่น คนที่มาจากแม่เจ่นหลายหนี่ความยากจนมา หาที่ทำมาหากิน แต่ป้าพร้อมเข้ามาครั้งแรกอยู่ต่อรงหน้าไประษีด์เก่า ลุงเป็นคนที่นี่ พ่อเป็นคนแม่เจ่น แม่เป็นคน ใหญ่

คนมึงที่มาตั้งบ้านแรกๆ ตายไปแล้วเหลือแต่ลูกสะใภ้ ลุงว้าง สะไภ้รุตนา อุนรักก์สวัสดิ์ เมียอีกคน
ชื่อชูสี แซ่จาง อุญี่แควนี้หมุด เขา Mao ชูตรนงนี้แต่ทำงานบนดอย ถ้ามีเงินก็ซื้อบ้านแควนี้ มาจากแม่อุค้อ ปางอุ่ง
คนดังเดินที่คลุกคลีกับลูกปุ่น ขายส่วย กันทะใจ ขายคำ-ลุงทองสุข จารูเวช (ลุงทุน) แกยังเป็นเด็ก มึงนี่มาที่หลัง
ปากะกะยะญอนันกี้เมียอะเหลือแต่ลูกหลาน มียายเพียงคน นุดี้ ที่มาจากการแปรเปลี่ยน ยายผันด้วย สมัยก่อนเป็นป้าหมายแควนี้
สมัยก่อนมีผู้หญิงห้ากิน มันมีบ้าน ก็พากันมาบ้าน หน้าบ้านด้านหลัง มีคนเดียวที่ทำ แกะเสี้ยวชีวิตไปหลายปีแล้ว
เป็นคนเมืองมาจากการแปรเปลี่ยน แกติดเหล้า ทำแบบลับๆ ตอนหลังบ้านคนยะเข้าก็ทำไม่ได้ ถนนไม่มี ตอนหลังเป็น
ลูกกรงรถวิ่ง ได้แต่หนึ่งคัน สมัยก่อนมีโรงหนังเจ้ากีเดินไปกัน ไปทำบัญชีไปปัจจุบัน ไปปัจจุบัน ไปปัจจุบัน ไปปัจจุบัน
คำ สุวรรณเขตนิคม แกทำไว้เป็นที่ปฏิบัติธรรม แฟนแกชื่อ อินทร์ สุวรรณเขตนิคม เสียแล้ว เหลือแต่ลูกแก
ทางโน้นเรียกกิ่วรายมูล กิ่วเนิ่นหมายถึงคนนิดเดียว รายกีกือรายที่กองไว้ ส่วนใหญ่ก็มาจากแม่แปรเปลี่ยน กะหรี่ยง
จะมีกลุ่มนี่องแข่ง ลงทะเบียนบือ แม่นายก อบต.คนเก่า สมัยก่อนถ้าจะตักน้ำก็ต้องลงไปตักในนา ข้างๆ โรงพยาบาล

นำประปานไม่เมื่อไปตักลำหัวข้างบ้านและลิม ข้างโรงฆ่าสัตว์ ตักมาใส่โถงไว้ หานทุกวัน แต่ก่อนหานหนึ่งได้สลึ่ง ค่อยๆ ขึ้นมา บ้านนางโยะ ก้มี ตัวแกวยังอยู่ คนเก่าคนแก่ ไม่ต้องเสียตังค์ แต่ถ้าบ่อสักประกก็ต้องช่วยกันทำความสะอาด ส่วนมากปีลครึ่ง คนสมัยก่อนที่รับจ้างหานนี่คุณเจ้ามา นลีวงศ์ แกลมีเงิน ชาวบ้านก็รับจ้างแก่ มีคำก็ไป แลกข้าวแก่ แล้วก็มีอีกคน พ่อของยายบุญประกาย แสงใส แต่ก่อนไก่เหมือนไก่ มันมีแต่ป่า แต่ก่อนเวลารถจะไปแม่่องสอนต้องอาคนลงก่อนให้คนขับเอกสารข้ามสะพานไปก่อน แต่ก่อนมีรถประจำทางแต่คันใหญ่กว่านี้ มีแต่ของลุงบุ๊ค คนเดียว ตอนหลังก็มีเพิ่มมา มันไปยก แต่ก่อน

แต่ก่อนป้าทำงานโรงเหล้าข้างหนองของชำราบ ไปกรมทางหลวงที่ปางหมู พอนماอยู่นี่ก็ค้าขาย ขายของชำ เปิดร้านอาหาร เลี้ยงหมู ทำนา ทำทุกปี ข้าวมีเต็มขึ้ง แต่ก่อนอีกสองปี ร้านพักนายอีกอีกอยู่ จำเป็นใหม่นี่ ไม่ถึง 10 ปี

ลุงหล่าแต่ก่อนเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย หานของไปขายตามบ้าน แคมารอยู่นาน ร้านเพิ่งเปิดได้ไม่ถึงปี บ้านแกอยู่ ข้างบ้าน อ.ทวี คนเก่าแก่จริงๆ ก็พ่อลุงส่างโอะ บ้านป้าเดิมก็ไก่ล่าฯ กับเขา แต่ก่อนตอนมีตู้เย็นใหม่ๆ ป้ามัดหวาน เช็นขาย ที่หนังกลางแปลงบ้านครุและดาว เก็บสิบชิบนาท ลุงเติมที่เป็นประisanปือกบ้านบุ่มเป็นคนประกาศ ประชาสัมพันธ์ หนังคลายอยู่นานเหมือนกัน มาเลิกไปตอนมีทีวี มีบ้านป้าเพลี่ย กับบ้านป้า ถ้าเรื่องไหนเข้าซ่อนกันก็ จะมา弄ดูที่บ้านป้ากันเดิน ที่หัวหนองนี่ไม่กี่บ้าน

ป้ามีลูก 2 คน เสียไปคน คนแต่ก่อนพอมีไฟฟ้าแต่งงานกันแล้วไม่ก่อคุยต่อหน้าพ่อแม่ต้องไปคุยกันในนา

บุนจันตี๊ แกค้าขายจากพม่า แกเสียไปแล้ว น้องชายแกอยู่ที่พม่า แต่ก่อนเข้าอยู่เมืองล้านชัย

ข้างม้า นี่เข้าเอาไว้ในบ้านก็มี ในนาก็มี มีเป็นร้อยนา

ยางตรงปือกเด่นยางแดง มีไม่เยอะ มันมีไม่กี่คน แยกไปอยู่ต่างสถานบิน ลุงหมื่งยุนก็เป็นกะหรี่ยง ตั้งเดิม บ้านอยู่ดีดกันวัดทรายมูด

คนเก่า ยาเมี้ยง ยาส่วย ลุงทุน ลุงหมื่งยุน

ศาลาเจ้าที่ไก่ล่าฯ นี่สูญเสียได้ เพียงลงไป มีเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก หน่อคำแดง เจ้าพ่อหลักเมือง พ่อคุ้าย พ่อปู่

แต่ก่อนหัวหนองมีร้านลุงบุญร้านเดียว ขายของแท้ แล้วก็มีร้านป้า ขายทุกอย่าง ร้านแรกนี่เพิ่งมี นาร-6 ปี แต่กะหรี่ยงนี่ไม่ได้ขายของ แต่ก่อนบ้านธนาคารเป็นของป้าจินตนา สำราญ เป็นตำราหลูง หน้าร้านแรก แต่ก่อนปีหน้าก็ไม่ได้ขายของ

บ้านเจ้าช้าง กุนจันตี๊ พ่อของหมื่งตีมีด เคยทำงานกับบุนจันตี๊ พ่อเข้าเคยตีขอเกี่ยวช้าง ตีกันมาตั้งแต่ รุ่นพ่อ แต่บ้านเจ้าช้าง กุนจันตี๊ ไม่รู้ เพราะไม่ค่อยได้คุกคุกเล็กัน เพราะขาดอีคริสต์ บางคนเขาวอกว่าอีคริสต์ประหยดดี

ป้ามุโพ กับลุงแก้ว ตุ้นๆ ก็เป็นคนดั้งเดิม เป็นปากากะภูมิ

คนทำงานฝีมือในปือกวิทยา-ทรายมูด

ตีมีด ไอ้หมื่งอ่อกหักวัน

จักสา นี่ยอดหัวหนอง เป็นคนที่นี่ แต่พ่อแม่มาจากแม่แจ่ม นายทัน ลุงหมื่งอ่อกหักวัน สารกระดัง แต่ไม่ละอีกด้วยไม่ค่อยสาย

ประชาชนเรื่องอนุสรณ์สถาน

ค้านอยู่สี่ห้าคน ที่เหลือก็เห็นด้วยหมด ทำตรงสถานที่พ้า ปลูกดอกชาครุระ บ้านเราเกี๊ยว คนบ้านเราจะมี งานทำกันเยอะขึ้น ไม่ต้องออกไปทำที่อื่น คนญี่ปุ่นมาเยอะๆ เราเกี๊ยวดูแลเขา ให้ความปลอดภัยเขา งานเข้ามา

เงินก็จะมี พิพิธภัณฑ์ใหม่เข้าจะปรับปรุงรองไว้หลายอย่าง ที่ประชาคมและพะวิทยา-ทรายมูลรื้อยกเว่น ไม่มีค้าน สักคน นายแก๊กเด่านี่เป็นเรื่องเป็นราวให้ฟังน้ำประปา ผู้สูงอายุ ศาลาเจ้า พิพิธภัณฑ์ หลายเรื่อง

แล้ววัดโพธารามเขามาจากแม่น้ำแม่แจร ดึํงเดินก็พ่อของแฟ Fen พระครูอุณาสาสน์โภศล เจ้าคณะอำเภอเป็นคน ดึํงเดิน เป็นญาติกันแฟ Fen เป็นลูกของน้องพ่อ คนแม่น้ำแม่แจร ก็มาพร้อมกัน บางคนก็มาเองคนเดียว บางคนก็ ตามญาติมา ป้ามาอยู่นี่ก็เห็นคนแม่น้ำแม่แจรมาอยู่ก่อนแล้ว

ผู้ให้ข้อมูล	นายประชิต วงศ์แสน อายุ 51 ปี
ชาติพันธุ์	ไทยใหญ่+ปกาเกอะญอ
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กัณฑศรี และนางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	23 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	820/2 ปือกิวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	820/2 ปือกิวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียบเรียง	นางสาววชรินทร์ มณีวงศ์
รหัสสேียง	PPK-ANT-KY-108.1-108.2

เกิดที่บ้านน้ำมา อยู่ในเขตพม่า มีพี่น้อง 10 คน ลุงเป็นคนที่ 8 ตอนนี้เหลือ 2 คน พี่สมพร วงศ์แสน (พี่ชาย) พ่อชื่อหนวก (คนเมือง แม่ล้าน้อย) แม่ชื่อนางเอี้ย (ป้าเกอะญอ แม่ล้าน้อย)

พ่อเจ้าน้อยมากเคยทำงานกับเจ้าช้าง ซื้อบุนจันตี หมีหน้าที่เลี้ยงช้าง ตามหัวหน้าไป บุนจันตีมีช้างเกือบร้อยตัว จะถึงร้อยแต่ก็ไม่ถึงสักพันตัว มันตาย เมื่อก่อนเขาว่าบุนจันตีเป็นคนแม่ละเรียง เขาวรับชักลาภไม่ในแม่ฮ่องสอน พ่อเจ้าน้อยบ้างที่ก็ช่วยทำกับข้าว ครกที่ช้างมากก่อนก็มาช่วยกันทำ กินอยู่ในปางไม้ ไม่หนดเขา ก็ข้ายปางช้าง 1 เชือก ต่อคนดูแล 1 คน มันจะไปเป็นสาย แม่ละเรียง หรือเชียงใหม่ แต่เป็นไม่ของบุนจันตีหมด ตอนนั้น แม่ล้าน้อย แม่ล้าน้อย พ่อเข้าไปปีกนเดียว ไปกันนานจนคนรุ่นนี้ไปไม่กลับมา คนแม่ฮ่องสอนไปตั้งบ้านที่น้ำมา เยอะ บางทีก็ไปเป็นต่างด้าว ลูกเด็กกลับมาตามหาปู่ย่าตายายก็ได้เป็นคนไทยหมด พ่อไปเป็นป้าไม่ในป้าหมดก็ปักช้างแล้วก็กลับบ้าน ค่าจ้างนี้ค้าช้างร้าย ช้างดุจะได้เงินเดือนๆ ละ 70 บาท แต่ค้าช้างไม่ดุ ที่ใจดี จะได้เงินเดือนๆ ละ 30 บาท เป็นเงินเดือน ของพ่อนี่ไม่แพง พ่อเป็นควาญช้างตั้งแต่ยังไม่มีเมีย พอช้างได้เงิน ก็มาแต่งกับแม่ อยู่ไปอยู่ไปก็ชวนแม่ออ ก็อยู่ที่น้ำมา ผู้ก็เกิดที่น้ำมา พ่อตายได้ 28 ปี ก็ข้ามกลับมาหาญาติที่แม่ล้าน้อย แต่ก่อนหน้านั้นก็มาหากินและอพยพบุนยวน มาพึ่งพาอาศัยคุณป้าคุณลุง ไปรับจ้างงานป่า ทำไร่ทำนา ผู้ชินที่บุนยวน ถือเป็นที่อยู่ก่อ เลยข้ามมาจากแม่ล้าน้อย ตอนพ่อกับแม่ไปอยู่น้ำมา มีลูกแล้วที่ข้ามจากน้ำมา เพราะว่ามีการรบกันแล้วเพราบ้านชาวบ้าน ที่น้ำมา มีรวมหมด พม่า กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ตอนนั้นมี 90 หลังค่า ลูกพี่ลูกน้องก็ยังอยู่ มันจะมีคนบุนยวน คนแม่ล้าน้อย คนเมืองป่อน กลับมาหมด มาตามหาทະเบียนบ้านที่ผู้ใหญ่ ไปคืนที่อพยพ ก็ได้บัตรตอนที่ผู้โดยสารนี่พ่อทำไร่ทำนาแล้ว พ่อเสียไปตอนปี 2542 ตอนอายุ 89 มาเสียที่บุนยวน ที่บ้านหลังนี้ ตอนผ่านมา จำกแม่ล้าน้อยผู้ก็มาซื้อที่นี่ บ้านก็ไม่ต้องทำ แต่ก่อนมันลูก ผู้ซื้อมา 60,000 บาท ตอนปี 2535 แม่นี่เสียที่น้ำมา ตอนที่พ่ออายุ 30 กว่าปีที่น้ำมาจะเหรี่ยง酵ะ ไทยใหญ่酵ะ คนเมืองก็酵ะ บ้างก็หนีคดีไปแล้วครอบครัวก็ตามไป

อยู่ แต่พ่อนี้ไปปัจจุบันแล้วเจอก็เลยว่ายังไง เมื่อที่จะอยู่ เลยกับไปอยู่แม่ล้านอยู่ มันไม่สนูกอยู่ได้ 3 ปี เลยชวนพ่อมาอยู่ที่บุญยวน ที่มาหากินบุญยวน เพราะเรื่องอุปโภคบริโภคต้องมาอาที่อำเภอบุญยวน มาหากันไป มันมีแต่ไร่แต่น่า ไอ้พากของกิน ปลากะรังป่อง เกลือ ต้องนาอาที่บุญยวนหมด รับจ้างกันหาบไปหานามา เขาให้เป็นจ้อย มากกว่ากิโล ได้หานะบานา บางที่เขาเก็บหานไปขาย แต่มาซื้อเองก็มี สมัยที่ลุงคุยอยู่นี่เกลือเม็ดเท่ากระสอบข้าว สินบท เดียวพ่อชายตัวละ สินบท ต้องนาที่บุญยวนหมด คนที่บุญยวนก็ไปเหมือนกัน มีพื้นของอยู่ มันไม่ไกล จริงๆ มันก็ฝั่งไทยนี่แหละ ไปทางประตูเมือง หัวตันนุ่น ลงมาจากถึงน้ำ芒เลย เดินอย่างเดียวันหนึ่ง ออกจากบ้านแปดโมง ถึงสามโมง เดียวนี้มีรถไปอยู่ ตอนที่บริษัทบ้านเราไปทำไม้ ไปกับร่องรอยทางเดิม

สกุรกรรมโอลกครั้งที่ 2

ตอนแรกๆ มันไปตามทางเดินของญี่ปุ่น ตอนที่พ่อกำลังออกจากแม่ร่องสอนไปอยู่น้ำ芒นี่ญี่ปุ่นกำลังถอยเลย อีดๆ อยู่ เน่าตายังเหมือนอยู่ หัวกะโหลกคู่ที่ไหนนี่ขาวเพียงเลย พวกรู้ไม่มีข้าวอาหารตายก็ยังมี เสื้อผ้าที่ชื้มนานี่ก็ยังดีอยู่เวลา Roth เข้าไปไม่ได้ก็อามารองทาง รถก็ยังดีอยู่ บางที่ไปติดเครื่องเครื่องก็ยังดีอยู่ เห็นญี่ปุ่นที่น้ำ芒 เขากำลังข้ามน้ำสาละวินมา พ่อนอกว่านางคนมีกลัวหัวใจเดียว ก็ได้ทอง 3 บาท ญี่ปุ่นมันไม่มีกิน เขาย่าว่าอย่างนั้น เอาทองมาแลกกินข้าว ข้าวต้ม นี่ได้ทองได้เงินเยอะ แต่พวกที่บ้านน้ำ芒ญี่ปุ่นนานี่หนีหมด มันนาอกิน กลัวโดนขอกิน หนีเข้าไปลักพัก ตอนแรกลักษณะนี้หึ้งห้าง หึ้งม้า หึ้งรถ หึ้งคน ตอนนั้นเขาก็ไปจับพ่อมาดูตอนนั้นที่จากน้ำ芒นแม่ร่องสอน ถนนเส้นนี้แหละ ที่บ้านนี่ก็ตอนญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมาจ้าง คนยะอะตรองหน้าโครงหน้ามัน ไม่ได้ข้ายานี่เลย บุดแค่คอกเดียว คนมันยะอะเสียงคุยกันเหมือนเสียงเครื่องบิน ตายอะ มนร้อนมันอะไร ตายกันตรงหน้าก็ไม่รู้จะทำยังไง ญี่ปุ่นเขาจับมา แต่ถ้าขับแล้วเขาก็ให้เงิน ตอนแรกอยาจับคนมาช่วยบุด แต่ตอนเข้าไปนี่พ่อไม่ทันเห็น ทหารญี่ปุ่นนี่พ่อบอกว่าไม่แก่เท่าไหร่ ถ้าใครเข็นมะพร้าวชาวบ้านแต่ไม่ได้รับอนุญาตหัวหน้ามันนี่จะสั่งให้มาลงโทษ ตีไม่ให้กินข้าว หรือแบกของ เขายังไม่ได้มาทำร้ายเรา เวลาชาวบุญยวนไปทำงานเขาก็ไปช่วย ที่บุญยวน มีอยู่หลายแห่งแต่ผลงานกับญี่ปุ่น อยู่คนเดียวมีลูก 2 คน ตายไปคนที่ประคุณเมือง น้ำ芒ไม่มีเลย

บ้านน้ำ芒มีวัด เหมือนแม่ร่องสอน มีปอยส่างลอง ปีใหม่สกรานต์กี้ขึ้นวัด มีบองไฟ เหมือนกันกับทางเรา วันปะลิกก็มี มีงานอะไรก็เหมือนกันหมด มันจะเหมือนบ้านเรานี่แหละ แต่ทหารพามาคุณหมด ไปได้มันมีรถที่ต่างของไปทุกวัน รถทหารพามาบันจะเอาของมาลงด้านพมา รถราภีอาของลงที่ด้าน ของที่อาามาจากพมา เป็นใบชา น้ำตาลก้อนเหมือนน้ำตาลปีบแต่หอมกว่า พริกแห้ง ปลาแห้ง บ้านเราก็อาบ้าน (กิน) ไป รองเท้าตราช้าง สนู๊ เขาวอน น้ำ芒น้ำาใช้ของที่นี่หมด รถໄใจ ก็ที่นี่ถ้ามันพังเขาก็อาบ้านซ่อมที่นี่หมด ถ้าไปนี่เขาก็น 200 บาทถ้าเป็นนักช่าวไม่ให้เข้า ถ้าเขารู้เขางับ ถ้าหาพี่หาน้องเขาก็ให้เข้า ถ้าเอกสารล้องไปเขายืดไม่ให้เข้า ไปถ่าย น้ำ芒นี่สุกนะ พอดึงปอยส่างลองนี่คนเดาคนหนุ่นแนมเข็คกาวา เมยายนหรือ มีนาคม นี่จัดให้ญี่ปุ่น เหมือนบ้านเรานี่สามวันสามคืน เวลาโรงเรียนปิดเทอม แต่ที่น้ำ芒นี่ไม่ต้องปิดกีบัวได้มันเป็นบ้านป่า ครูเขามาไม่สนใจเท่าไหร่ เป็นครูช่วย มากกพามาสอนภาษาพมา คนน้ำ芒นี่จะรู้ภาษาอะ ทั้งกะหรี่ยง ไทยใหญ่ พมา ไทย ได้ทุกอย่าง คนไทยเราไปทุกวัน ยิ่งบริษัททำไม้เข้าไปเขารู้หมด ที่ทำไม้รุนใหญ่นี่แหละ ตอนนี้ไม่มี เขายุดอยู่ลุกยังไง กับเขา ทางบ้านแม่สะเรียง เขายาทำให้บริษัทญี่นี่ยินพา ของพ่อเลี้ยงสมพงษ์ ทำได้ 2-3 ปี ตอนนั้นยังไม่แต่งงานลุงอายุ 28-29 แต่งงานตอนเกือบจะ 30

ตอนอยู่น้ำ芒นี่ทำนา ไร่จางานนี่เยอะ ไม่ได้ยากเหมือนสมัยนี้ ม.ค.-ก.พ. ไปฟินๆ ตัด ม.ค. เม.ย. ก็มา กอกลีฟนจะลงน้ำก็ไปเก็บบะ พอฝนมาบันก็ไปตัดหัญชา แล้วก็หัววนกล้า เสร็จแล้วก็ปลูกนา งานนี้เอ้าไปอีกทำน้ำ芒 เขายาไปอีกที่เหมือนกันหันอย่างที่ต่อแพกยังมี เอาบ้านมาขายที่บุญยวนปีบละ 250 บาท แพงที่สุดแล้ว งานนี้ปลูก

แม่เป็นกระหรี่ยง ก็มีเลี้ยงผี เขาจะเอาไก่มาเชือด แล้วเรียกคุกมามัดมือไว้ แล้วค่อยกินกัน ทำทุกปี ปีละครั้ง บ้านเราก็ยังมีอยู่ ไก่คุหนนั่ง เพศผู้เพศเมีย ถ้าผู้เสียผู้แก่ยัง ไม่มีม้ามดมือให้ก็ยังไม่กิน พอพ่อไปลือศิลพอกี เลยให้ทึ่งประเพณีไปตอนพ่อรับศีล อายุประมาณ 50 ปี ทำช่วงใกล้ถึงคุกfun เขาเก็บสนับายนตลอดทั้งปี ตั้งแต่ที่น้ำ มากแล้ว พอพูนไปอยู่บ้านไทยใหญ่แม่กีพูด ไทยใหญ่ แต่งตัวไทยใหญ่ ตอนที่อยู่น้ำมากก็ยังมีกะหรี่ยงใส่ชุดอยู่ ก่อนจะเดิกกีดีมีเพื่อนมาช่วยพ่อเข้าวัด แกกีดีเลยไปวัด พอพังธรรมแล้วก็เหลียงปืน ทึ่งอาวุธ แล้วเข้าวัด

คนแต่ก่อนนี่ไม่เอาไม้สักทำบ้าน เขาจะเอาไม้ເຟ້ມີແດງทำบ้าน เอกล້ວ ເຫນອກວ່າມັນຮອນຄົນຮຽມດາ
ອຍ່າງເຮົາຍູ້ໄມ້ໄດ້ ຕ້ອງເປັນພວກເຈົ້ານາຍ ນາຍອໍາເກໂ ຜູ້ຫລັກຜູ້ໃໝ່ ດ້ວຍເກົ່າກືເອນາທຳເປັນເສາ ບາງຄນ ໄມ່ກຳລັກືເອນາ
ນິດເດືອຍໃສ່ບ້ານໃໝ່ມັນຄຣນ ເວລາປຸກູບ້ານຕ້ອງ ໄມ້ໃຫ້ຄຣນເສາ 12 ຕັ້ນ ມີໄມ້ແດງ ໄມ້ສັກ ໄມ້ແຈ້ງ ໄມ້ປະຈຸ່າ ໄມ້ຕຶງ (ຕອງ
ຕຶງ) ແມ່ນ້ານຈະມາຊ່ວຍກັນທຳກັນໜ້າ ພອຂຶ້ນເສາມງຄລເຫັນຈະຮົບເອາເສາອື່ນໆ ຫຼື ເສາມງຄລຈະເອາໄມ້ແດງ ໄມ້ປະຈຸ່າທຳ
ຜູ້ເອາເສາມງຄລຫຼືແລ້ວມີຄົນຕາຍເຫັນທີ່ເສາທີ່ເລີຍ ແຕ່ທີ່ບ້ານນີ້ຈະໄປຄູ່ມອອຂກີ່ທີ່ວ່າຍູ້ໄດ້ແລ້ວໄມ້ໄດ້

พมเพ็งมาตีมีคที่บุนยวนนี่แหละ พ่อพมกีรับจ้างซ่อมของที่ชำรุด ทำใหม่เลยก็ได้ แต่มันแพง ตีได้หมด พ่อแกกดีมีค เพราะมีคแกพังขาไปหาซ่างซ่อม แล้วซ่างช้าเขากีเครียดกันซ่าง แล้วกอยดูซ่างทำกีเลยนาทำเอง ตีขอซ่างก็ตีได้ หลังจากที่เลิกปีช้างแล้วฟ้อกีมีค ตอนนั้นบุนจันตีมาจ้างเขาตีมีคอิก ขอซ่างนี่ตีดึงแต่เลี้ยงช้าง ผิเตานีพ่อเขาไม่ทำ ชื่อพีทือยู่กับเหล็ก หน่อคำแหลง (หัวหน้าใหญ่) แสงคำเปิง (ตอนที่ไฟลุก) เปียวป่องฟ้า (ลม) ลักษณะก่อเมือง พ่อไม่ให้ไหว เพราะถ้าทำผิดมาต้องเลี้ยงมัน พมกีทำตามที่พ่อสั่ง ใจจะหินง่ารากร์ได้ แต่ถ้าเลี้ยงนี่ ผีหญิงเข้าไม่ได้ เขาจะปักรั้วไว้เลย ตอนนั้นที่น้ำมางเขาตีกันหลายคนแต่ไม่มีถือดีเหมือนกัน

ถ้าพ่อลงไส้ไฟ ไฟลุก เรียกหน่อคำแหง พอสว่างขึ้นมาเรียกแสงคำเปี๊ยง เปี๊ยวป่องฟ้า เวลาหมุนพอก่ออามาที่นี่เรียกลัวก่อเมือง ถ้าเลี้ยงผี ถ้ามีเด็ก มีผู้หญิงเข้ามาพ่อลงจะป่วย ต้องเลี้ยงผี เขาห้ามใครเข้ามานาเลย ไม่นี่แท่นรองทั่ง ไว้ต้มิด ต้องอาไม่ดีๆ ไม่整改 พ่อลงไม่ทำงานวันพระ เราถือพุทธมันจะไม่ดีกับเรา เหลือกนี่ส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อ รับจ้างช่อมให้เขา บางทีเขาเก็บเอาแทนบรรณาให้ แต่หินลับนี่ไปอาามาจากป่า นำym นำปาย ทุกบ้านที่เข้ารู้จักเขาเก็บมาหา ส่วนมากเป็นกะหรี่ยง ลุงเริ่มต้มิดแทนพ่อเต่าเนื้อยหมากตอน ปี 2540 แต่ก่อนนั้น ก็เป็นผู้ช่วยของพ่อเต่า

ไม่ได้ทำไร่ทำนา แต่เมื่อที่ไปเพื่อนำเมื่อขาอนุญาตให้ชาวบ้านไปปลูกของลงกีปี เมื่อไม่ถึง 5 ปี เดียว呢 คนมั่งที่ต้มีเด็กตีไม่ค่อยได้ ลุงเป้า ก็มาศึกษาที่ลุงเหมือนกัน

ตอนที่มา 2535 ก็มาอยู่ที่นี่ ตอนนั้นเป็นป่าบัวตอง บ้านกีเพียงยอดตอนหลังปี 2540 และนี้มีจะมาอยู่ก่อน คนไทยกับคนเมืองมาที่หลัง มีแขชาติทำไร่กระหลา แครอฟ แคลว่างไปทุ่งบัวตอง ส่วนมากเขาจะทำไร่ ไร่ข้าว นาไม่ค่อยทำ แต่เดียวนี้เริ่มมาช่านาที่บุญยวนทำ เดียวนี้มั่นคงกันหนด แต่เมื่อก่อนมั่นนี้เข้าห้ามแต่งกับคนอื่น

การแต่งงาน

ไทใหญ่นี้ถ้าหากรักกันจริงๆ จังๆ แต่ว่าไม่มีเงินขอ ก็พากันหนนี้แล้วก่ออยมากันนั่นตอนที่หลัง พากันหนนีก็พากันไปในป่า หัวไร่ป่ายานนี้แหลก แล้วก็ให้คนไปบุกทางบ้านให้เอ้าข้าวไปส่อง วันรุ่งขึ้น หนุ่มสาวกีไปรับกัน เป็นหมู่เลบ เอาเหล้าอาอาะ ไร่ไปกินกัน พอมาระเข้าที่บ้านพ่อแม่กีมีประดุเงินประดุทอง พ่อแม่กีจะทำท่าคุนิดหน่อย แต่ที่จริงกีไม่มีอะไร แล้วก็จะมีผู้ใหญ่ไปคุยกันพ่อแม่ให้ ถ้ายากจนกีคำหัวพ่อแม่แล้วแก่กีพอ มีขัน ในขันมีกลวยหรือหิ่งหรือสองหวี ข้าวสาร ฝ้าย บางที่กีมีเมี่ยง สามีจะถือกะละมังที่มีกลวยกับข้าวสาร ผู้หญิงจะถือพานดอกไปไหว้ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะรับพานกลวยแล้วก็จับ แล้วมั่คเมื่อ เอาตังค์ใส่ให้ในถาด เขายังจะเอาเงินนั้นไปซื้อกลวยไปดำเน้อ กบงที่กลวยกีไม่เอ่า ให้เอ้าไปดำเน้อหัวต่อ

ความเชื่อ

เมื่อก่อนเวลาจะสารทั่ว จะเอามีมาล้างหัว เขาเรียกไม้ชี้ยอ มันจะลื่นๆ เอาไปใส่ต้ม มาล้างผม แล้วจะมีอีกประเภทหนึ่งจะมีกลืนหอม เรียกไม้หมีเหม็น เอาสองอย่างมาต้มแล้วก่อประมาณ กับส้มปอยใส่รวมกัน แล้วเอาน้ำมาสารพน ไม้ชี้ยอนี้ต้องตากแห้งไปอย่างนั้นจะบูด เป็นประเพณีเก่าแก่ เวลาสารพนกีต้องดูวัน ดูวันดีวันเสีย เมื่อก่อนนี่คุณแผ่กคนแก่ที่ดูเมื่อต้องพยายามแยก แต่ว่าเสียไปแล้ว คนตั้งข้าวกีมีส่วนมาตร ทางอำเภอใหม่ แก่ไปรักษาคนที่บ้าน ไปหยินข้าวสารมาดูข้าวคู่ ข้าวคี เทาเป็นอาจารย์

พ่อนดาบพ่อลุงเรียนมาจากบ้านน้ำมาน ตอนยังเป็นเด็ก ฝึกเพื่อต่อสู้ มีหอยท่าม 7 ท่า เป็นท่าป้องกันพ่อแม่หานานปุ่น เป็นอาจารย์ใหญ่ ที่ต่อแพ มี 12 ท่า เดียวนี้แก่ป่วยแล้ว ท่าของแก่นี้เอ้าไปรำนกีได้ เห็นอยามาก รำๆ ไปจบคนเดียว แล้วก็เอากาบวางแล้วกราบ ตนตระหดุที่หลัง แต่ของลุงนี้จะจบที่ตนตระ จะให้สัญญาณที่ตาแล้วจบ ตอนลุงฝึกใหม่ๆ ก็ต้องไหว้ครู ถ้าจะไปรำ ก็ต้องไหว้พ่อไหว้ครูนาอาจารย์ บางคนห้ามกินผลไม้ หัวเผือก หัวมัน บุก บอน ห้ามลอดใต้ร้าวผ้า ใต้บันได ของลุงนี้ห้ามกินรอก ห้ามลอดร้าวผ้า ห้ามลอดไม้คำดันกลวย

สักหนานิยม บางคนเรียนเป็นตัวหนังสือ ลุงไม่เอ่า ของลุงหยอดเอาเป็นจุดๆ ที่กลางหัว ที่ลีน ที่ไหล่ หลัง หน้าอก เป็นอาจารย์ที่ต่อแพ ตายไปแล้ว นายพลาคุ โภมา เป็นพี่ของแม่เอี้ย เขามาได้เมียที่หัวยนา (บุญยวน) เขายังรู้ว่าไปพุดจะไร้ขาดกีเชื่อ

จะงเข่งส่างปຸດ มีสาลีเสา เอาสำ้าใส่ เอาหนอกลวยหน่ออ้อบ เอาอะไรมากห้อยข้างล่าง ข้างบนเอาระมา วง ที่เอารอกมาสา เอากระดายมาทำนีของใหม่หนด พ่อลุงจะเอารอกมาสาเป็นลวดลาย กัน แต่ไม่มีหลังคา ใส่กกลวยใส่อ้อบจะสวายขึ้น ลุงเอ้าไว้ 7 วัน แล้วเอ้าไปพึงอกบ้าน ไมกีที่ไร่ที่นา เดียวนี้เข้าเรียกของพารา

ผู้ให้ข้อมูล	9) นางรัตนา ออมศักดิ์สวัสดิ์ ทรง ออมศักดิ์สวัสดิ์ (ล่าม)	อายุ 70 ปี อายุ 38 ปี	
ชาติพันธุ์	มัง		
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กัลยาศรี และนางสาววชรินทร์ ณัฐวงศ์		
วันที่	24 พฤษภาคม พ.ศ. 2552		
ที่อยู่	ปีอกวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยารม อ. บุนยารม จ. แม่ฮ่องสอน		
สถานที่	ปีอกวิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยารม อ. บุนยารม จ. แม่ฮ่องสอน		
ผู้เรียบเรียง	นางสาววชรินทร์ ณัฐวงศ์		
รหัสเลี่ยง	PPK-ANT-KY-109		

แม่เพรารัตนาระเป็นภารยาของพ่อเฒ่าวัง หรือนาย ชัววัง ออมศักดิ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นมังบ้านแรกๆ ที่มาอยู่ใน ต. บุนยารม (ปีอกวิทยา-ทรายมูล)

ตอนماอยู่มีบ้านมัง 5 หลัง มีบ้านลุงวัง พี่ชายอีก 2 คน น้องสาว 1 คน น้องชาย 1 คน บ้านมาจากแม่อุค/o ประมาณ 30 กว่าปี มีลูก 6 คน มาอยู่ที่นี่ตั้งแต่ลูกคนโตเป็นหนุ่น ตอนนี้ลูกคนโตอายุประมาณ 47-50 ตอนมาอยู่ที่นี่ ตั้งบ้านตรงนี้ ซื้อจากคนໄไท 700 บาท ตอนนั้นยังเป็นป่าอยู่ ป่าไม้ดึง ก่อนหน้านั้นซื้อน้ำที่แม่สุรินໄว้กีเดยลงมาอยู่ที่นี่ ให้ลูกได้เรียนหนังสือ เมื่อก่อนตอนที่อยู่แม่อุค/o ปลูกข้าวไว้ ปลูกผัก พอเขาจับฝันกีเดยซื้อที่ที่บ้านแม่สุรินໄว้ทำงาน แต่ก่อนที่จะมาอยู่แม่อุค/o แม่เพราเกิดที่ปางอุ่น แล้วไปอยู่ที่แม่สะมา อยู่ในเขตแม่ฮ่องสอน ไก่มา กตอนนี้เป็นบ้านกะหรี่ยง แต่งงานที่นี่ แล้วค่อยมาอยู่แม่อุค/o ตอนนั้นมีคนมังอยู่ยะแฉ้ว ที่นี่แต่งงานกันเร็ว พ่อไม่อยากให้แต่งงาน อยากให้เรียนหนังสือ เลยเข้ามาน้อยที่นี่ ให้ลูกเรียนที่อนุบาลบุนยารม

แต่ก่อนไม่มีทางเดินไป ใช้ม้าต่าง (บนของ) ที่บ้านมีมา 3 ตัว แต่ก่อนต่างข้าวจากบุนยารม ไปกิน ที่แม่อุค/o ไม่มีขาย

ตอนอยู่ที่แม่อุค/on ถือศาสนาพุทธ ตอนลงมาอยู่ที่นี่ได้หลายปี ถึงจะเปลี่ยนมาบ้านถือศาสนาคริสต์ โบสถ์สร้างที่หลัง ไม่ถึง 20 ปี พี่แต่งงานเข้าถึงจะสร้างโบสถ์ แต่ก่อนมีเขามีพิธี แต่ตอนบ้านมา สี่ห้าหลัง ไม่มีครรภิชกีเดยเปลี่ยนศาสนา เวลาเจ็บหัวเป็นไข้กีด้องมานุญ เลี้ยงผี พอเป็นคริสต์กีไม่ต้องง่า เจ็บกีไปโรงพยาบาล

ประเพณีตั้งเดิม

ถ้าไม่สนับายไปให้ขาด ผือยากกินกีต้องเลี้ยง

บรรพบุรุษที่ตายไปกีต้องเลี้ยงพี่ทุกปี เวลาจะมาหนูตัวหนึ่งกีต้องเรียกเขามากิน

ช่วงเดือน ก.ค. คนมังจะทำพิธีด้วยกันทั้งหมู่บ้าน เดือนนี้ต้องพักผ่อน ไม่ให้ไปไหน จะต้องเลี้ยงผีร่วมกัน

ม.ค.-ก.พ. ปีใหม่มัง ใจล้า กับตรุษจีน ตำข้าวปุก แต่ไม่เลี้ยงผี ตำให้ลูกกิน เขาไม่ทำ เก็บไว้ที่ลุงหยี่

ตอนนี้ทำงานที่แม่สุริน ส่วนที่ໄร่เก็บนั้นแม่อุค/o ปลูกกระหลา (ส.ค.-ต.ค.) มะเขือเทศลูกใหญ่ ปลูก 4 เดือน แครอฟ ปลูกพร้อมกะหลา กับมะเขือเทศ แครอฟไม่ค่อยปลูก มันจะลุก (เม.ย.ปลูก 3-4 เดือน) แต่ผื่นนี้ไม่ได้ปลูก

ແລ້ວ ຂ້າວໄຮ່ໄມ່ປຸກແລ້ວ ມັນເປັນນີ້ທຳທີ່ບ້ານໃໝ່ ມັນຫານາວທຳບັນແມ່ອຸໂຄ ມັນເປັນນີ້ຮອເຂົ້າໄມ່ໄດ້ ນັນໆປຸກຂ້າວ
ເສື່ອງກີ່ປຸກກະຫລາຕ່ອ

พ่อเฒ่าว่างเสียไป 7 ปี ตอนอายุประมาณ 60 ท่าจะรุ่นเดียวกับแม่

แต่งงานแบบพุทธ กินเหล้า ฆ่าหมู กินกัน แฟนนี่อาเงินไปให้แม่ ลือคริสต์นีถ้าลูกสาวแต่งงานไม่ต้องเอารังค์ เวลาแต่งงานก็ใส่ชุดมัง ชุดมังเอาไว้ใส่ตอนปีใหม่ไปเล่นกันที่ปางอุ่ง เขาจะไปเล่นลูกคำๆ โยนใส่กัน แต่เดิมนี่จะเลี้ยงผู้ให้ฝือยื้บ้าน แล้วเจ้าบ้านไปเล่น 3 วัน เลี้ยงผึ้นี่ฆ่าไก่ ต้มสุก หอยไว้ให้ผู้ฝึกบ้าน หมูนี่เลี้ยงกินคลองกัน

แغانีเป็นคริสต์กันหมดเลย เป็นมังจากแม่อุค/o

พี่น้องของพ่อแม่ชาว

- นายหยิ่ง กงสាយเงิน (เสียชีวิตแล้ว)
  - นายหยี่ ออมรศักดิ์สวัสดิ์
  - นายนงคล ชงสุขใจ
  - นางหนึ่ง กรองมาดี

ອາວັນເຊີໂ

เข้าโนบสก์ทกวันอาทิตย์ วันอื่นๆ ไปทำงาน อาจารย์ในโนบสก์เป็นกระเที่ยง อาจารย์จะขำยกสีห้าม

เวลาเมื่อกันตากะเจ้าศพตั้งไว้ที่บ้าน 4-5 วัน เนื่องจากเมืองนี้แห้งแล้ง แต่ถ้าเป็นพุทธมีหลายอย่างเข้าด้วยกัน ไม่ยกเว้น ไม่ยกตัว พิธีการตั้งไว้เฉยๆ เป็นคริสต์ก็ตั้ง尸 หรือคนไทย อือพุทธนี่ผู้ชายใส่ชุดผู้หญิง ผู้หญิงก็ใส่ชุดผู้ชาย บ้านนี้เอาไปฝังที่แม่น้ำ ตรงทางแยกทุ่งบัวทอง เป็นที่ฝังของพระภูมิ เวลาถือพุทธนี่เขามาไม่เท่านั้น แต่พอถือคริสต์นี่เอาปูนใส่ก่อน เจ้าศพใส่แล้วก็เอาเสื้อผ้า ของใช้ใส่ไปให้ในหลุม ข้างบนปัก กางเกง แต่ถ้าพุทธนี่ของเขากะเจ้าไปเผาให้ ชุดที่ใส่ตอนตายจะเป็นของใหม่ ส่วนมากคนเผาเขาจะเตรียมไว้แล้ว ทางปางอุ่นนี้ยังเป็นพุทธอยู่ คนตายนี่เขามาไม่คิดยา แม่น้ำคือกี้ยังมีนะตายแล้วอาห้อยไว้ ยากีไม่คิด เขายังไม่ได้เล่น เจ้าชือกแนวนี้ไว้ ให้นอนหายอุ่นๆ เนื้น ถ้าน้ำเน่าออกมา ก็จะเจาเข้าดินมาตามไว้ เวลาไปก็จุดธูปไว้ที่尸 ที่尸จะมีคนอาช้าไว้ปลดล็อกห้อยไว้ตรงหัว ถ้าคริสต์นี่เขากะเจ้าใส่โลงศพ ตอนนี้แม่คือขังมืออยู่

คนที่ถือพุทธถ้าเวลาจะไปทำงานทำไรก็ต้องเลี้ยงผี ขายได้แล้วก็มาเลี้ยง เลี้ยงไก่ เลี้ยงเห็ด้า พ่อถือคริสต์ก็ไม่ได้เลี้ยง

ในโนบสก์นี่ร้องเพลงภาษาเมือง แต่เด็กๆ ร้องไม่ได้แล้ว หนังสือเมืองนี้เหมือนอย่างตัวภาษาอังกฤษ

ເສື່ອຜ້ານມັງແຕ່ກ່ອນນີ້ທ່າວອງ ແຕ່ເດືອຍນີ້ມີຂາຍ ໄກສີປັໄມໜ່ານີ້ມີຮອດຕ່າງມາຫຍເຍວະ ມັນນາຈັກເຊີຍໃໝ່ ໃນບ້ານກີບ
ບັນທຶກກັນອຸ່ຽນ ແຕ່ວ່າສ່ວນໃຫຍ່ຈະຫຼື້ອ ເສື່ອນີ້ 500 ກາງເກັກ 500 ຕ້າງເກົ່ານີ້ໄມ້ຄຸນ ຜູ້ຄົງມັນນີ້ໄສ່ກະໂປ່ງ ລາຍຫ້ານີ້ມີຫລາຍ
ອ່າງແລ້ວແຕ່ຂອບ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະປັກປິ່ນດອກ

ผู้หญิงที่คลอดลูก กินได้หมู ไก่ เอ้าไปต้ม ข้าว ตลอด 1 เดือน ผลไม่นี่ไม่ได้กิน แต่ตอนท้องกินได้ทุกอย่าง พักเดือนหนึ่งหมดเดือนก็ต้องไปทำงาน เอาลูกไปด้วย ชื่อเด็กให้คนเฝ่าคนแก่ตั้ง ถ้าได้เดือนสองเดือนก็เอาไปโรงเรียนให้การยตั้งที่

ผู้ให้ข้อมูล	10) นายสื้อสาร แซ่ชง อายุ 41 ปี
ที่อยู่	641/4 หมู่ 1 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้ให้ข้อมูล	11) นายสุพรรณ โภ่งสายเงิน อายุ 60 ปี
ที่อยู่	615/2 หมู่ 1 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ชาติพันธุ์	ม้ง
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริสักขณ์ ก้อนอาศรี และนางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
วันที่	24 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
สถานที่	คริสตจักรอาลีชาภูมิ บุนยวนที่ 1
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-110

สื้อสาร แซ่ชง

สุพรรณ โภ่งสายเงิน

พี่สื้อสารเป็นลูกคนแรกของพ่อเฒ่าว้าง (ชัวว่าง) กับภรรยาคนที่สอง นางผ่องศรี แซ่จาง อายุ 64 มีพี่น้อง 6 คน ผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 4 คน

พ่อเสียไปนานแล้ว ตอนอายุ 61 ปี ก่อนหน้านี้ พ่ออยู่ปोงสะแยง ต. แม่สิก อ. แม่แจ่ม จนอายุ 30 ปี แต่ตอนนี้ไม่มีบ้านแล้ว คนค่อยๆ ยายออกมากันหมด อิกอ่าย่างกือยากให้ลูกหลานเรียนเก็บเลี้ยงไปอยู่เมื่อถูกดูจากนั้นก็มาอยู่เมื่อถูกดูจาก 6 ปี แล้วก็ยายมาอยู่ที่นี่ เพราะโรงเรียนที่นั่นยังไม่ได้ ตอนอยู่ที่ปองสะแยงมีบ้านประมาณ 20-30 หลังคา จากปองสะแยงมาหากินที่บุนยวนใช้เวลา 2 วัน 1 คืน มาซื้อของ ข้าวสาร เกลือ น้ำมัน (กิน) เสื้อผ้า มากันปีละ 2 ครั้ง มา กัน 5-6 คน มีสินกว่าตัว ซื้อไปคุณไว้ ส่วนใหญ่จะไม่ลงมาช่วยหน้าฝน ตอนยายมาอยู่ เมื่อถูกดูมันใกล้ วันเดียวก็มาได้แล้ว ที่ปองสะแยง อยู่บนสันดอย อากาศเย็นทั้งปี ปลูกฟันปลูกข้าวโพด ข้าวไว้ กะหลា้มีเล็กๆ น้อยๆ ปลูกกิน (พันธุ์ดั้งเดิม เดียวไม่มีแล้ว ตั้งแต่มาอยู่เมื่อถูกดู) ปองสะแยง น้ำจะมาจาก ปองน้ำร้อน ที่ฯ สัตว์มานกินอาหาร กับสะแยง ที่เป็นชื่อเม่น้ำ ตอนยายที่ส่วนมากจะไปปอกกลุ่มพื้นของ เวลายายก็ไปด้วยกัน หมด ถ้าไม่ได้ก็ยาย

ตอนยายมาอยู่เมื่อถูกดู ไม่เกิน 30 ครอบครัว แต่ที่ยายมาแรกๆ มี 5-6 คน

พี่สื้อสารเกิดที่ปองสะแยง พ้ออายุไม่เกิน 5 ขวบ ก็ยายมาเมื่อถูกดู อยู่เมื่อถูกดู 6 ปี ก็ลงมาอยู่ที่บุนยวน ตอนนี้อายุได้ 41 ปีแล้ว ยายมาจากเมื่อถูกดู ญาติที่เมื่อถูกดูมีแต่ไม่ใช่สายเดียวกัน คนละแซ่ นับสายตามพ่อ ในบุนยวนมี 2 แซ่ แซ่ชง (อมรศักดิ์สวัสดิ์ โภ่งสายเงิน ชงสุขใจ) กับแซ่เพ้อ (กรองมาดี) พ.ศ. 2522 ตอนที่ยายมานมีบ้านไม่กี่หลัง มาซื้อที่ของคนไทยให้ชื่อจำลอง ผ่องต้า ตอนนั้นเป็นป่าไม้ดึง (ดองดึง) ไม้สนสมัยเรียนนี่วิ่งเข้าไปปิงนก (เมื่อสามสิบปีที่แล้ว) ในบุนยวนนี่คนเก่าจะชอบแล้ว แต่ยังไม่หนาแน่นเท่าที่เข้าเรียนที่โรงเรียนบุนยวน ประมาณปี 2519 เป็นถนนลาดยางแล้ว

คนที่มาอยู่แรกๆ พื้นของลุงว้าง

- นายหย้ว ก่งสายเงิน (เสียชีวิตแล้ว)
- นายหึ่ย อมรศักดิ์สวัสดิ์
- นามงคล ชงสุขใจ
- นางหมี กรองมาดี + นายค่าเป่า กรองมาดี (พี่เบย)

ฝัน

ฝันปลูกขาย มีพ่อค้าขึ้นไปซื้อ ส่วนใหญ่เป็นคนเงินสอ ขายเป็นจ๊วย จ๊อยละ 1.6 ก.ก.แลกกับเงิน เงินไทย เงินແຄນ (น่าจะของอังกฤษ) คนมักส่วนมากไม่กินฝัน จะกินเฉพาะคนเต่าที่มีโรคประจำตัว ส่วนใหญ่จะเรียกว่า กินมาก ฝันจะปลูก ก.ย.-ช.ค. ได้กรีดยางฝันตอน ช.ค.-ม.ค. ฝันปลูกจะแปรลงกับข้าว ที่ปลูกฝันได้ปลูกข้าว ไม่ได้ เพราะฝันต้องปลูกที่สูงๆ ข้าวต้องลงมาที่อุ่นๆ กะหลា มันอะลู ครอฟ น่าจะปลูกที่เดียวกับฝันได้ ตอนนี้ แม่舅จะกะหลាบย่างไม่ได้ปลูกขาย ปลูกกินอย่างเดียว เลิกปลูกฝันประมาณ ปี 2528-2529 ปี 2530 เลิกปลูกถาวร แล้วมาปลูกกะหลาแทน บางที่มีพ่อค้ามาซื้อ บางที่ก็เอาไปขายที่เชียงใหม่เอง ที่ข้ามอาณาเขต ควร หลักๆ คือพระอาทิตย์ให้ลูกหลานได้เรียน ลุงว้างกับลุงหัวเป็นคนต้นคิด แล้วก็เบื่อเรื่องการทำฝัน แรกๆ นี้พาร กับ ตชด. จะมาปรับฝัน มาทำลายฝันทิ้ง แต่ปี 2530 จะจับเข้าของด้วย

ครอฟส่วนมากจะปลูกที่ฯ เทยปลูกฝัน แต่ก่อนมีพากกรรมประชาสงเคราะห์ขึ้นไปแนะนำให้ปลูกกาแฟ อาرابิก้า คัทติมอร์ ผลออกมากดี แต่ไม่มีคนซื้อ

ความเชื่อตั้งเดิม

ส่วนมากจะถือศีมากกว่า ไม่มีวัด

ถ้ามีคนไม่สบายจะมีหมอมรักษามาเนื่องไข้ผิวรักษาคน

ปีใหม่ คำหัวคนเต่าคนแก่ ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 2 มันบรรจุอยู่ในหัวของคนมั่งโดยไม่รู้ตัว จะเตรียมเสื้อใหม่ มีการกินเลี้ยง เลี้ยงหมู ฆ่าหมู (บ้านไครบ้านมัน) ตำข้าวปุก (แต่ละบ้านจะทำกันเอง) 3 วันไม่ต้องออกไปไหน สมัยนี้มีผู้นำทางศาสนาเป็นหมอดีใหญ่ ผู้นำทางด้านวัฒนธรรมประเพณี หน้าที่ของหมอดีในปีใหม่ กือ ต้องทำพิธีเลี้ยงเจ้าที่ เลี้ยงผีของหมอดี ล่งดวงวิญญาณสัตว์ที่คนอาไปเลี้ยงผี ส่งให้ไปผุดไปเกิด ส่วนมากเวลาเลี้ยงส่งพวกพี จะใช้ไก่ เป็นหน้าที่ของหมอดีปีใหม่จะต้องมีเริกขวัญ ขวัญของคน ขวัญของพีชผลการเกษตรทุกอย่าง พร้อมกันทั้งหมู่บ้าน หัวหน้าครอบครัวทำพิธีเริกขวัญให้คนในบ้าน บ้านไครบ้านมัน เริกขวัญพีชผล ใช้ไก่ กับไข่ ปีใหม่นี้เข้าๆ ทุกคนในบ้านจะต้องอยู่ จะทำพิธีเริกขวัญ แล้วก็ฆ่าหมู กินเลี้ยง ละเอ่นกัน ลูกช่วง ลูกช่วง วันนี้อาจจะเล่นกันวันหนึ่ง วันที่สองอาจจะนัดกันคำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีของมั่งนี้เหมือนกันหมดการเดินจะคืนไม่ใช่ของคนมั่ง เดินรอบกองไฟใหม่ เดินรอบต้นสนก์ใหม่ สมัยก่อนก็มีนะแต่วิธีการเล่นไม่เหมือนกัน มันก็มีคำเล่ากันมา แต่วิธีทำเป็นยังไงไม่รู้ สมัยที่ถือผีเป่าแคนกีขังมืออยู่

ประเพณีของมั่งไม่ค่อยมี ผืนน้ำ ผีป่า ผีหัวย ผีนา จะเลี้ยงเวลาไม่สบาย แต่เลี้ยงก่อนทำงานนี้ไม่มี แล้วแต่ความสนใจเลี้ยงก็ได้ไม่เลี้ยงก็ได้ แต่ถือคริสต์นิรดมดแล้ว

มัคเมื่อจะมีตอนไม่สบาย หมอดีจะคุ้ว่าต้องมัคเมื่อต่ออายุ

งานศพ เวลาไม่คนตายจะใช้วิธีการนำไปฝัง ไม่มีสุสานที่ตายตัว เพราะจะดูตามชาวบ้านว่า ส่วนมากจะเป็นในป่า ที่ไร่ที่นาของเข้า แต่ถ้าเป็นของเรนาเก็จมาขอ ที่แม่舅ขอ ไม่มีสุสานรวม แต่มาอัญเชิญที่นี่มีสุสานรวมของเทศบาล ตรงถนนบิน พิธีศพแบบดั้งเดิม ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพว่าทำกี่วัน ถ้าเสียชีวิต จะอาบน้ำศพ แต่งตัว มีการเป่าแคนนำทางคนตายไปส่งที่จะส่งไป กินข้าวเป่าแคนให้กินข้าว มีสารพัด ใช้เสียงแคน กับเสียงกลองเป็นเครื่องมือสื่อสาร ระหว่างคนตาย เสื้อผ้าที่ใส่ให้เป็นเสื้อผ้าใหม่ ส่วนใหญ่เขาจะเตรียมไว้ บ้านที่มีคนเต่าก็จะเตรียมไว้ ผู้ชายจะใส่ชุดกางเกงกับเสื้อ ผู้หญิงก็ใส่ชุดของผู้หญิง ต้องเป็นของใหม่ หรือของคนตายเท่านั้น เอาสะพายไว้ที่บ้าน นอนบนแคร์ ไม่สองเล่น เอาตอกسانเป็นร่อง โค้งรับกับศพเอาไม้สองเล่นสอง มีผ้าห่มห่อไว้ ด้านหน้าศพจะมีตะเกียงดวงหนึ่ง พานที่ใส่ธูป ข้างๆ เป็นกระดาษเงินกระดาษทองของคนตาย แล้วก็พวงที่เขาสามารถเป็นเงินเป็นทอง

ของคนตาย เวลาตามเอกสารพะคุกเข่าหน้าคนตาย ไม่มีการจุดธูป แต่ถูกๆ หลานๆ จุดธูป 3 ดอก มีคนเป่าแคนนำให้ เสร็จจากพิธีก่ออาฐูปไปปัก วันที่จะไปฟัง เลี้ยงยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ตอนเช้าต้องม่าวัวที่สานาม สมัยก่อนม่าที่ไหనก็ได้ แต่เดี๋ยวนี้จะกำหนดไว้ ตามจำนวนคนในครอบครัวของลูกชาย ลูกสาวไม่นับ จากนั้นก็กินเลี้ยง บ่ายๆ ก็ เอาไปฟัง สมัยก่อนผู้หญิงจะไม่ไปฟังศพ แต่เดี๋ยวนี้ไป ก่อนฟังศพจะต้องซื้อที่จากเจ้าที่ มีกระดาษเงินกระดาษทอง ธูป 3 ดอก มีคนที่ทำเป็นไปทำให้ ขอเสร็จแล้วจะมากราบเงินทอง ธูป ให้เจ้าที่ แล้วก็ชุดหลวง ฟังนี่ห้ามใส่ข้าวของเครื่องใช้ แล้วก็เงินทอง มีแต่เสื้อผ้า ผ้าห่ม ผ้าปู โลง บนหูลุ่มจะมีของใช้ ข้าวกิน แต่ส่วนมากไม่ค่อยมี แต่ในหูลุ่มพวกเข้ม ตะปู เหล็กพวกที่ไม่น่านี่เข้าห้าม ถ้ามีเข้าเชื่อว่าคนตายจะลำบาก แล้วขอนกลั้นมาถึงลูกหลวง

การเลือกที่ตั้งบ้านของมังกี้ มีจะมีแบบของมัง ส่วนมากบ้านจะมี 2 ประชุ ถ้าบ้านอยู่ตรงสันเขา จะตั้งบ้านขวาง บ้านติดดิน แบ่งห้องให้ ถ้ามีลูกชาย 3 คนจะมีห้อง 3 ห้องถ้าลูกสาวจะแต่งออก แบบบ้านของมัง จะแตกต่างกันตามเชื้อ การฝังศพก็เหมือนกัน ถ้าแซ่ช่องศพหันหัวไปทางทิศตะวันออก บ้านนี้แซ่ชจะปลูกไว้ สันเขา แต่บางกลุ่มจะปลูกตามสันเขา บางที่แซ่ช่องบ้านจะไม่เหมือนกัน ถึงจะเป็นมังเหมือนกันก็ตาม และแต่ละบ้านผู้เรียนของเข้า พิธีกรรมศพจะเหมือนกัน แต่เวลาฝัง ที่ฝังศพ แล้วแต่ผู้บ้านผู้เรียนของเข้า บางแซ่ก็ทำเหมือนกัน แต่บางแซ่ก็ไม่เหมือน ส่วนมากคนครุที่จะเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ของแซ่มาดูให้เวลางานศพ หรือตั้งบ้านหมอดีนี่ไม่เกี่ยว จะเลี้ยงผีวามีไช่มีหน้า ได้ทุกคน แต่ว่าพิธีกรรมเวลาเมินตาย เขาจะทำพิธีกรรมแบบของเรา หมอดีจะทำได้เฉพาะคนที่ยังเป็นอยู่ คนตายจะทำแบบเจ้าของบ้านหลังนั้น

ลายผ้านี่ส่วนมากจะเหมือนกัน มีบ้างที่ไม่เหมือน แต่ลายนี่ไม่ถือ ใหม่ปักนี่จะเป็นใหม่ด้วย ไม่ใช่ใหม่ในลอน ใหม่มีหลายแบบ ถ้าไม่ดูดีๆ เราจะไม่รู้ มีแบบเป็นผ้า แบบเป็นยาง

เวลาเด็กเกิดใหม่ได้ 3 เดือน จะมีการทำพิธีเรียกขวัญและตั้งชื่อให้ มังนี่จะมีชื่อที่บ่งบอกเพศเลย คนที่ตั้งให้ เป็นพ่อแม่ เรียกขวัญว่า “ไช่ไก่” ไช่ธูป คนทำพิธีเป็นคนแต่ก่อนแก่ที่เป็นพ่อของ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เรียกขวัญเด็กแรกเกิดส่วนมากจะเป็นผู้ชาย ผู้บ้านผู้เรียนอยู่ที่ผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงนี่จะเป็นหมอดีมารักษษา แต่ถ้าอาคนเข้าบ้านต้องเป็นผู้ชาย หมอดีของมังต้องเรียน ไม่ได้สืบทอด หมอดีมีหลายคน ได้ แล้วแต่เราจะศรัทธา ลุงหัวก็เป็นหมอดี ก่อนแกะเสียงเปลี่ยนเป็นคริสต์แล้ว

ความเชื่อแบบใหม่

ที่แม่อุคคลานาคริสต์เข้ามาก่อน

ประมาณปี 2518-1519 นายก้าเปา กรองมาดี นับถือศาสนาคริสต์เป็นคนแรก โดยก่อนจะเข้าคริสต์ พระอาจารย์มาจากเชียงใหม่ มาทำพิธีตัดผ้า ให้ก่อน แต่ถุงวังนางเปลี่ยนที่นี่ ประมาณปี 2537-2538 สร้างโบสถ์ “คริสตจักรราลิชาภูมิ บุนยวนที่ 1” หลังแรก ได้เงินสนับสนุนจากເກາ�ລີ ประมาณ 50,000 บาท เมื่อก่อนเป็นที่บ้านของพ่อของ แต่ขาย ประมาณปี 2540 นับถือคริสต์กันทั้งหมู่บ้าน ของเรานี่ไม่ได้ขึ้นกับเชียงใหม่ ของเรานี่ที่แม่ส่องสอน เป็นของເກາ�ລີ คนที่มารับใช้ ส่วนมากเป็นพ่อของมังที่ไปเรียน แต่คนที่สืบต่อเป็นปากะกะญู เวลาทำพิธีใช้ภาษาไทย แต่ตอนพระอาจารย์เป็นมังใช้ภาษาแม่ ลุงวังเปลี่ยนศาสนาพราหมณ์ว่าทันไม่ไหวกับการธรรมานของพี เดี่ยวต้องโคนพินน์ พินน์ เดี่ยวต้องเลี้ยงไก่เลี้ยงหนู กีเลယเปลี่ยน ส่วนมากมังไม่ค่อยเข้าวัด มังเป็นพุทธนี่พมยังไม่เห็น

ประเพณีของมังยังอยู่เหมือนเดิม ปีใหม่เหมือนเดิม คำข้าวปุก ปีใหม่สากลไม่มี ส่วนใหญ่ไปเล่นกับคนเมือง แต่ที่ผ่านไปไม่มีแล้ว เรียกขวัญไม่มี แต่ผ่านหมูกินเลี้ยงยังมีอยู่ ส่วนมากจะไปรวมที่ปางอุ่ง ที่ปางมะผ้าเป็นเครื่องข่ายของแม่ของสอน ปางอุ่งนี่เป็นเครื่องข่ายของเชียงใหม่ วันแรกเราจะมีหมูกินกัน วันที่สองคำหัวผู้ใหญ่

วันที่สามเราไปปะองเครือข่าย เลี้ยงผู้ไม่มี เกี่ยวข้องกับผู้เป็นคริสต์แล้วตัดหนดเดย มีคริสต์มาส กิจกรรมเครือข่าย ก็รวมกันปีใหม่

เด็กรุ่นใหม่เดี่ยวานี้ยังพูดมิ่งไค้อยู่แต่ไม่ชัด มีตัวเขียนใช้อักษรของอังกฤษ สอนที่โนบล์ ฟูเรียนมาจาก พระคัมภีร์ อักษรมี 6 ตัว เอามาผสมกัน ไม่ยาก ก่อนนับถือศาสนาคริสต์ไม่มีตัวอักษร ฟูร์รูจักตัวอักษรมีงตอน ฟูเรียนคริสต์เดี่ยวัน

จักรสารานี้ยังมีคนทำเป็นอยู่ แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำ ซื้อเอา เสื้อผ้านี่ก็ผู้หญิงปักให้ แต่จะมีรูปมาเรื่าย ตอนก่อนจะถึงปีใหม่ ไม่ค่อยทำแล้ว แต่ก็ยังมีทำกันอยู่

ปกาเกอะญอนมาอยู่ที่นี่ก่อนแล้ว เขาอยู่แล้วนี่อยู่แล้ว แต่เข้ามาอยู่ใกล้ๆ พากผูมมาไกล

มังนี 2 อย่าง สำเนียงการพูดและคำพูดก็ต่างกัน คือ มังหา ผู้หญิงจะใส่กระโปรงเสื้าวา ผู้ชายจะใส่ กางเกงเหมือนปกาเกอะญอ เพิ่งเข้ามานานในปีนี้ 5-6 หลัง มาจากเชียงราย กับมังคำ ก็คือมังที่นี่ ใส่กางเกง กระโปรงสีดำ ปีใหม่เหมือนกัน มังหาที่นี่จะเช่าที่ดินเอา เมื่อก่อนมาใหม่ๆ ไม่มีคนก็เลี้ยงหมูเลี้ยงไก่ พอกนเยอะ มันเหม็นก็เลยไม่เลี้ยง กระเทียมจะปลูกในนาตอนเสร็จจากข้าว แต่พากผูมไม่ค่อยปลูก ปลูกมะเขือ มันจะ ขุนยวมปลูกกระเทียมไม่ค่อยเหมาะสม มันเป็นดินเหนียว ทางป่าบันนี่ดินดี

ผู้หญิงแต่งออก ผู้ชายแต่งเข้า ผู้หญิงเข้าก็ถือแท้เดียวกัน เวลาเข้าไว้ร่องช่วยกัน ไม่แบ่งหน้าที่ แต่ถ้า ผู้หญิงทำไม่ไหวผู้ชายทำ ผู้หญิงหยุด ผู้ชายบุดหุน แบกข้าวนี่กับผู้ชาย ตีข้าวนี่ก็ช่วยกัน แต่ผู้หญิงจะไม่ไหว เวลา ตีข้าจะบุดร่อง เอาผ้าไปปู แล้วก็ตี ถ้าไกลก็บุดร่องไว้ติดใหม่ ไว้เดียวอาจจะมีหลายร่อง สมัยก่อนมังจะไม่ทำร่อง จะปลูกฝันแต่จะซื้อจากปกาเกอะญอ ไม่ก็ซื้อที่ขุนยวม เพราะมังอยู่สูงปลูกข้าวไม่ได้ อาการมันเช็น ถ้าจะปลูกข้าว ก็ไปบอที่จากพื้นน่องปกาเกอะญอปลูก อยู่ใกล้ๆ กัน ฟังปกาเกอะญอได้ พูดได้ เพื่อนๆ ก็เป็นปกาเกอะญอทั้งนั้น พื้นดงปกาเกอะญอยืดเนินคนงานให้เรา จ้างทำไว้ทำสวน สมัยที่ปลูกฝันปกาเกอะญอก็มันเป็นคนชุดไว้ ส่วนใหญ่ก็ ติดฝันอยู่แล้ว เราเก้อฝันจ้าง

สมัยก่อนค่านิยมองคนเราไม่แต่งกับปกาเกอะญอ เขาจะว่าๆ หากแม้แต่งด้วยไม่ได้หรือไม่ เสียชื่อ เขายังไห้กันนะ แต่ก็บ่น แต่สมัยนี้อะไรก็ได้ ส่วนใหญ่มังจะพูดปกาเกอะญอได้มากกว่า สมัยก่อนเวลาลงมา ขุนยวมจะใช้ภาษาไทยใหญ่ รุ่นพ่อแม่ผู้นี้ใช้ไทยใหญ่ แต่พูดภาษาไทยไม่ได้

ผู้ให้ข้อมูล	12) นางอนงค์ ประสงค์สุข อายุ 81 ปี
ชาติพันธุ์	ไทย
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนทาตรี และนางสาวรุ่มย์ กนิษฐานันท์
วันที่	27 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	135 ปือกกลางตลาด ม. 1 ต. บุนยารม อ. บุนยารม จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	135 ปือกกลางตลาด ม. 1 ต. บุนยารม อ. บุนยารม จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณัจรงค์
รหัสสีียง	PPK-ANT-KY-112

ลงกรณ์โภคครั้งที่สอง

พ.ศ. 2486 จำนำ้ง ไม่จำนำ้ง ตอนนั้นจบแค่ ป. 4 เป็นพี่สาวคนโตไม่มีใครเลี้ยงน้อง พ่อแม่ก็ทำมาหากินเกิดที่พม่า มาโตที่บุนยารม มาตอนสี่ขวบ พ่อแม่เป็นไทยใหญ่ทั้งคู่ ยายมีพี่น้องสี่คน ยายเป็นคนโต ตากับยายอยู่เมืองไทย เรียกมา ตากับยายเป็นคนไทยใหญ่อยู่ลำพูน แต่พ่อกับแม่มาอยู่ที่บุนยารมเลย บ้านยายอ้าย อยู่ใกล้ๆ บ้าน เป็นพี่สาวของพ่อ เสียไปนานแล้ว เมื่อก่อนยายอยู่ตรงนั้น มีโรงพักแล้ว แต่ว่าเก่ามาก เป็นไม้ ยายโടตรังนั้นที่บ้านหนูนี้ชื่อยาใบ เป็นญาติของตา แต่เสียชีวิตไปนานแล้ว ยายใบแกะเป็นหม้อไทยใหญ่ ถ้าลูกคนนั้นป่วยเค้าก็ไปเรียกมา มันไม่มีโรงพยาบาล รักษาด้วยสมุนไพร ถ้าตัวร้อนเข้าจะฝนจันขาวจันแดงใส่ยาให้กิน ลูกสาวยายใบตายไปสองปี ชื่อยาหนูนุ่ม ตอนนั้นเค้าไม่ค่อยมีนามสกุลกันนะ พ่อยาชื่อนันตัง นันตามหง แม่ชื่อ จันนุ นันตามหง

ตอนมาจากการพม่าก็ทำไร่ทำนา ทำสวน ปลูกอะไรขาย ทำสวนยาสูบ สวนถั่วเหลือง ถ้าหน้านา ก็ทำนาที่นาอยู่ข้างน้ำบุน นองยาไปโรงเรียนได้สองสามวันโดยการทำไทยแล้วไม่ยอมไปเรียน ยายเลยไปแทน เดือนสองมาอยู่บ้าน ยายเลยเข้าโรงเรียนตอนอายุ 15 โรงเรียนเดิมอยู่ตรงไฟฟ้าเดิมๆ ชื่อโรงเรียนบุนยารม ตอนนั้นสังคมญี่ปุ่น ยายอาชญากรรมสูงกว่าเค้าต้องอยู่หัวแถว ตอนนั้นนักเรียนเยอะเหมือนกัน เป็นร้อย มี ป.1-4 ครูประศิต ครูจันทร์หอม ครูจันทร์นวล สอนเป็นภาษาไทย ครูบอกว่าต้องเรียนภาษาไทย ไทยใหญ่อยู่ที่บ้านพุดกันอยู่แล้ว

ยายไปตอนวัดคำใน สมัยก่อนนี้ไปทุกวัดเลย ม่วงต่อหนึ่ง เมื่อก่อนมีสองวัดด้วยกัน แต่เดียวันนี้มันร้าง ตอนญี่ปุ่นมาตอนนี้มานอนที่วัดหัวเวียง คนป่วยพักที่นั้นเลย ยายชอบไปขายขนม มันก็พุดพม่า อยู่บุนยารมรอมเลย ต่อมา เมืองปอน อยู่หมัดเลย มันมีอังกฤษเข้ามาประมาณสิบกว่าคน เอารถยนต์มา ญี่ปุ่นผู้หญิงเค้ารำพัด ยายเห็นตอนนั้น ใส่เสื้อแขนไข่ๆ ร้าที่โรงเรียนที่โรงไฟฟ้าเดิมๆ ยายชอบไปคุย ยายพูดญี่ปุ่นได้ แต่เดียวันนี้แก่แล้ว ลีมไปแล้ว ก่อนๆ นี่มานอนบ้านยาย 6 คน บ้านตรงโน้นสมัยที่พ่อแม่อยู่ มันเป็นบ้านหลังใหญ่แล้วกีดูสูง หลังคามุงทอง มาอยู่ มีคนหนึ่งเป็นหัวหน้า พอยายไปขายขนมมาบ้าง ญี่ปุ่นชอบสะอาด จะมีผ้าบนหนูผึ้นเล็กๆ มัดที่หัว พอยายกลับมา มันก็ໄล่ายาไปล้างตืนแล้ว เอาห้ามัดหัวโยนผ้ามาให้ยายเช็ดตืน ยายไม่กล้า เค้ากีดขวางบอกว่าไม่เป็นไร อายุสิบกว่า พุดไทยได้คุณเดียว มันสอนยายทำรองเท้าฟางด้วย แต่ยายลีมไปแล้ว เสียดาย เพลงกีสอน ยายจำไม่ได้ หัวหน้าคนเดียว ลูกน้องหัวคน ทำกับข้าวกินเอง ชอบกินคั่มน้ำ ผักต้ม โอ้ กับถั่วต้มกิน กินกับข้าว ตอนที่เขากลับแม่ยายร้องให้ ห่อข้าวให้กันละห่อ อาริจานโตๆ ไอ้ ไม้อยู่ได้เดือนกว่า มีอังกฤษมารับ ไทยใหญ่เรียกอังกฤษ ไม่ใช่คนไทย มีเรอาอยู่สามคนวิ่งไปคุย寒่า พรั่งเรึง เทพาเรวขึ้นรถอย่างปิกอัพไปขับรถเที่ยว ไปหนองป่าก่อแล้ว ก็กลับมา ตอนนั้นเขามาตอนที่โรงเรียน ครูก็เลี้ยงปิดโรงเรียน เขามาแค่ 4-5 วัน แล้วก็กลับไปกับญี่ปุ่น ผู้หญิงที่ร้ำ

พัดนีมีแค่ 6 คนเท่านั้น まるでให้คนไทยดู มากับรถบรรทุก พอเทานาคนยะเหลย คนไทยก็ต้อนรับ บางคนพูดญี่ปุ่น บางคนพูดพม่า ล่าสุด เป็นภาษาพม่า แปลว่า นานี่ๆ มันจะมีที่เขามาจากพม่ามาเขาจะได้เพชร ได้พลอย ผ้าห่ม ผ้าถุง ผ้าไหม เยอะแยะเลย ยายก็กลัวนักในใจว่าเขาไปปล้นคนตาย เอาของคนตายมา ยายก็กลัว ไม่อยากเอา ผ้าห่ม ของญี่ปุ่นสีขาวมันเอาร้อนมาใส่หัวหาย ยายไม่เอา ยายกลัว บางคนมันก็ดื้อดึงมันก็ซื้อขนม บางคนมันไม่มีเงินมัน ป่วยมันคงจะคร่าตายฯ บอกให้ปล่อยมันไม่ปล่อย ยายก็ถอดรองเท้าฟัดมันเลย มันก็ปล่อย เอาจนนให้มันอันหนึ่ง แล้วยายก็หนีเลียยกลัว เป็นผู้ชายด้วย เป็นคนป่วยด้วย เดินไม่ได้ ท่าจะหิว มันไม่มีเงิน แต่ว่ายายก็สงสารเนาะ ถ้าจะเอาให้ไม่ได้เงินมาแม่ก็จะค่าอีก ยายไปขายตรงหนองป่าก่อ เขาทำเป็นห้องแควยวายเลย ไทยหรือญี่ปุ่นทำก็ไม่รู้ เขายอนกินกะบอง ข้าวบูก เขายอนกินแบบนั้น แม่ทำ แล้วยายก็ไปขาย น้อยหน่า กลัว ยายหาบไป ตอนนั้นข้าว แพงมาก แป๊ะหนึ่ง มี 3 ลิตรครึ่ง 15 บาท ที่นี่คืนไทยเราในบ้านถ้าเป็นเศรษฐีก็มีข้าวกิน ถ้าเป็นคนจนนี่ไม่มีข้าว กิน หาซื้อยาก ตอนญี่ปุ่นเข้ามา ของก็ไม่มี เสื้อผ้าเขาใช้ผ้าสีน้ำเงิน ไม่มีการเกงใน เขายาผ้าสีน้ำเงิน กันผ้า สามเหลี่ยมที่เอาวิ่งคล้องคอเวลาแขนหัก เขายาomaแลกขนม ผ้าสองผืนยายเอามาตัดเสื้อได้ตัวหนึ่ง ผ้าสามชิ้นได้ เป็นผ้าถุงได้ เค้าอาomaแลกขนม บางคนได้ท่องแท่ง ได้เงิน เขาดาด ยายกลัว เลยได้แต่ผ้า บางอย่างก็ไม่กล้าอา กลัว เป็นเด็กไม่รู้เรื่อง ถ้ารู้เรื่องนี่ร้ายเลย นองไปโรงเรียน ยาดอกรมา ก่อน ลูกมาทำกับข้าวกิน แม่ก็ทอดกะบองให้ ยายไปขายแปดเก้าโมง เที่ยงก็กลับแล้ว เขายังห้องแควอญี่ปุ่นเดินไปเจ้าก็เรียกบางคนป่วยก็คลานมา คนมันรุกจาก 伤กระรานมา มันก็หิวเหมือนกัน พุดถึงยายป้า รู้จักกัน ขายขนมเหมือนกัน ยายป้าร้องเพลงเก่ง (ยายก็ร้องเพลง ญี่ปุ่นให้ฟัง)

มีตลาดตอนเช้าอย่างเดียวนี้ เจ็ดแปดโมงเยาก็เลิกแล้วถ้าเป็นลูกน้องเข้าไม่ให้มา มีแต่เจ้านายมา ลูกน้อง มีทุกที่เลย ตอนเยามานี่ขายกันกว่าอยากเอามาแต่เอามาไม่ได้ หินเงินหินทอง เขายาomaโดยลงเหว ลงหลุม ลงบ่อ หมุด ปืน ลูกกระสุนนี่ทึ่กกลางทางหมุด ในพม่า มีแต่คนตายมาทึ่งในบ้านเรา ยายไปหาเหตุ เจอหัวญี่ปุ่น มันตาย หลาที่ ที่ล่งไปสอดตือเนี่ยขายบุดไปแล้ว จะเอามาทำบุญ ญี่ปุ่นคนนั้นมันเป็นนายใหญ่ เขายาเรียก กีม่าสะตะฯ มัน พุดเป็นภาษาพม่า กิๆ นี่เป็นภาษาพม่าแปลว่าใหญ่ ยายไปนี่นะ มันจะเอาร้าวสารให้ แล้วก็ซื้อขนมด้วย ลูกน้องมัน ตายเอ้าไปพึ่งในหัวยแล้วเอ้าใบตองห่อม อญี่มาอิกกีกีม่าสะตะ มันเป็นไข่ต่าย เขายาเดินะ เขายาบุดหลุม แล้วก็ฝัง เอาดินกอกน มีตะเกียงตามไฟไว้ทางหัว ทางเท้า ฝังไว้ติดดอยสอดตือ เขายาบุดไปแล้ว บางคนนี่ไม่ฝังเลยทั้งไปอย่าง นั้น คนป่วยก็ตาย คนไม่ป่วยก็เกียจเอ้าไปฝัง คนที่อยู่บ้านยายนี่ไม่มีใครป่วยไครตาย แม่ส่งสารเข้า แม่ต้มไข่ให้ ห่อข้าวให้ นอนบนบ้าน ให้หึ่งพระ เรียงกันหกคน ตอนเช้าราหุ่งข่าวบันบ้าน เขายกหุงข้างล่าง กับข้าวนาทีแม่ก็เอ้า ให้ บางที่เจ้าก็ซื้อเขาเอง ผักกาดอ่อนแลง เป็นมัดๆ ผักก็วัว เขายอนกิน ถ้ายายไปเห็นยายก็เก็บมาให้เข้า อาธิงโถะ ขอบคุณตลอด พื้นนี่ใช้ลูกน้องไปกันยาย เอาช้างลาภมาแล้วก็เลือย ต้องใช้ขวนผ่าอา ยายจะผ่าเข้าไม่ให้หายผ่า เขายาจะผ่าเอง

คนที่ไปขายขนมนี่ตายไปหลายคนแล้ว พ่อ娘ก็ตายไปแล้ว ที่เหลืออยู่มียายป้าร้องกับยาย ลุงส่าำงจิ่ง ที่ไกลั้ว จองคำ ลุงคิ่ง รุ่นเดียวกัน ชื่อ โรงเรียนของยายซื้อองคร สำรั่งจิ่งนี่เปลี่ยนเป็นจำรัส ญี่ปุ่นไม่เข้าโนย มีอะไรก็เอามาให้ มันเป็นคนดี ถ้าไม่ดีเข้าไม่ให้มาอยู่ห้องรอก ญี่ปุ่นที่มาอยู่บ้าน เขายอนหัญชา ไปตักน้ำบ่อทางลุ่ม ไม่มีน้ำประปา ญี่ปุ่น ไปตักมา เวลาอาบน้ำก็ลงไปอาบน้ำม่อ ถ้าคนแก่ๆ ลูกหลานก็หานมาให้ ที่วัดญี่ปุ่นอยู่หมัดเลย เขายาอญี่ตามศาลา เขายา ไม่ยุ่ง พระก็อยู่ส่วนพระ ญี่ปุ่นก็อยู่ส่วนญี่ปุ่น และหัวยประมุงนี่ยายเคยไปกับตา ไปปลูกข้าวไร่ ปลูกถั่ว ปลูกแตง ยายก็ไปนอนกับตาเป็นที่นอนเล็กๆ ที่เตาไฟจะมีพิึงเล็กๆ เก็บพันธุ์ข้าวโพด เสือเค้าเรียกว่าเสือกินหมา มัน กระโตคเข็นไปเอาร้าวโพดมา กิน ยายกลัวมันกัด

ชายแต่งงานตอนอายุ 21 ปี ตาเป็นคนที่นี่ ชื่อ สุวรรณ ประสมสุข ตอนที่เขาเสีย 76 เสี้ยม่า 12 ปีแล้ว ลูกสาวคนสุดท้องเสียไปตอนอายุ 38 ตาเป็นคนไทยใหญ่ บุนยวน รู้หนังสือไทยใหญ่ ชายก็สอนหนังสือไทยให้อ่านหนังสือพิมพ์ได้

ยาวยังคงนี้ก็ยังเหมือนกับร่องเพลงได้มันไม่ค่อยสบายก่อนๆ นี้มันทำกับข้าวหายเหลืออย่าง ขายที่บ้านไม่หมด มันก็ให้ขายหานไปขายอันนี้ตอนถูกล้ำไปแล้ว ตลาดกว่าราย เป็นหมวดเลย

ก่อนๆ นี้โรงเรียนปิดให้วันพระ ไม่ตัดข้าว ไม่ตัดไม้ เขาถือ เป็นวันพระวันเจ้า ไม่ฆ่าอะไรสักอย่าง วนประลีก เขาทำทุกปีให้บ้านในบุนยวนนี่อู้ดีมีสุข ทุกบ้านเลย เมืองปอน ต่อแพ ก็ทำเหมือนกัน คำเมืองเรียก บูชาบ้าน เมื่อก่อนทำตรงศาลากลางบ้าน มีตั้งแต่ยาเป็นเด็กๆ เมื่อก่อนตลาดไม่มี เวลาไปเก็บผักมาก็มาวางขาย โตี้ดีเล็กๆ ตรงนั้นแหล่ ยายไปซื้อก่อนๆ นี้ข้าวปุกมันถูกตอนญี่ปุ่นนี่ก็ลืม ไปแล้ว ทำเป็นก่อนๆ เล็กๆ ห่อใบคง ห่วงปองก์หอดเขาเรียกเท็มปุระ สามแผ่นนี่สตางค์แดงเดียว เขาไม่เกลือกี่เอ่าแลก ข้าวสารกี่เอ่าแลก มีเศลิคปเตอร์ มาส่งให้ ยาบัง ได้กินปลาทูสด หอยแครง ปลากระป่อง คนญี่ปุ่นเขาเอามาให้ เอามาแจกให้ลูกน้อง เกลือกี่เอามา เป็นกระสอบ เศลิคปเตอร์ นี่นานๆ มาครั้ง ไม่รู้ทำไว้คุยกัน ถ้ามันหมดเขากี่เอามา เรา กี่ไม่รู้รึร่วง มาที่สนานบิน เนี่ย ก่อนนี้มันไม่จริง ที่มันกว้าง ถ้าเครื่องบินจะมาลง เขาจะเอาปุนขาบาร์ยเป็นวง ฉีกกระดาษ แล้วกี่เอารังปัก ไว้ มาลำเดียว มาแจกจ่ายกันกิน ผู้หญิงนี่มาแต่ตอนรำพัດ มีคนเล่นดนตรีด้วย มีตีขิมด้วย มีกลอง เขานามของเขา เอง อ่ายง่าวันนี้เขาก็รำตอน หกโมงเจ็ดโมง ไฟฟ้าไม่มี รำคืนเดียว เขายานำรำตอนกำลังจะกลับ เขายานับ นารำให้ คนไทยดู ญี่ปุ่นมาไม่นานเท่าไหร่ เขายังเรียกกลับ ตอนแต่งานญี่ปุ่นซึ่งเหลืออยู่คนละ เมียเขายังอยู่ นั่นนะ ไปขาย ขนนน ได้ญี่ปุ่นๆ ชอบ ยายเข้าไปพิพิธภัณฑ์มาแล้ว ป้าแก้วเขายังส่งให้เคื่อน 3,000 เขายาว่าป้าแก้วเอามาญี่ปุ่น มันจะทำ ยังไงคุยกัน เขายังสองคนพื่น้อง น้องเขาก็เชียงใหม่ชื่อชื่น

ช้างนี่ยาจั่งขา ก่อนๆ นี้มีกะเรหิรย์มารับจ้างลาก ก่อนนี้เขาไม่ห้ามกีไปจ้างลากมาไว้หน้าบ้านแล้วกี เลือยก่อ จ้างมาขายเส่าน้ำขาย ตันยาวๆ เจาะรูแล้วเอาเชือกร้อย ลากมา ถ้าต้นใหญ่กีแพง ไม่แดง ไม่แดง ไม่เดิง เอามาทำฟืน กะเรหิรย์ก่อนๆ นี้อยู่ใกล้ๆ ถนนบิน คนอื่นก็มีช้าง ที่เป็นเศรษฐีมาเมินเงินซื้อ ช้างนี่ถ้าจะบวชลูกแก้ว บัวพระ นี่ เขาจะเอาช้างแต่งตัว แล้วเอาลูกแก้วนั่งบนช้าง ตีฆ้อง ติดคนตวี เมื่อก่อนใช้ม้ากับช้าง

ນັ້ນມີວັລື້ອ້າໄປຕັດເຄົານາຍເປັນລຳ ມີວັກຸ່າໜຶ່ງເຄົານາຍ ໄປບັນຫຼວຮົກໄນ໌ມີໃຈເກົວຍິນນັ້ນແລະ
ແລ້ວກີ່ວັດ່າງ ດ້ວຍວັສອງດ້ວຍ ຕົ້ນຄນສົນຄນ ໄລ່ວັ ແບກຂອງລົງ ເສື່ອໄນ້ໜ່າງ ເພີ້ມເຄົາໜອນເປັນຄູ່າ ໄສ່ນໜ່າງ
ໄມ້ເຈັບໜ່າງມັນມີໜອນ ກ່ອນໆ ນີ້ເຄຽງຮູ້ເມີນ ຄົນຈົນໆ ໄນມີທຣອກ ບຸນຍາມນີ້ມີເຈົ້າວັດ່າງ 2 ເຈົ້າ ຕາຍໝາດແລ້ວ
ລູກຫລານເຫຼາ ຄຽວໆໃຈ ໂດຍໃຫ້ເຫັນວ່າໄລ່ຢູ່ ດ້ວຍໃສ່ເສື່ອແລ້ວຕົ້ນເປົາໄປໄລ່ຢູ່ອີກ ລູກຟູ ເປັນເຈົ້າເກົວຍິນ ພ່ອແມ່ເຫຼາ
ເປັນເຄຽງຮູ້ ນ້ອງຂອງລູກຟູຢູ່ໜ້າໂຮງພັກ ຍາຍໝານໆ ຮູ່ນີ້ເປົ້າກັນກັບຍາຍ ຊ້ອງເຮືອຍິນ້ອໍສນົມ ຈຶ່ງລົງຈຶ່ງລົມທີ່ສຸດ

สมัยก่อนนี่ งาน นานา จะมีที่ เดือนตุลาจะมีนาคม ก็ เมืองป้อม ต่อแพเพาอามา ออกพระราชวังมีเทียน
เหงง ต้นเกี๊ยะ เหงงนึงนี่มันเป็นพัน ที่ เป็นเล่นๆ พันหนึ่ง ที่ ทำเป็นมัดๆ เป็นก้านๆ จุดตามถนน อีกพันหนึ่ง
ต้นใหญ่ๆ นี่ห้าวัดก็ห้าต้นแห่ไป แล้วกีฬาเจ้าอีกต้นหนึ่ง ลิกไกไทใหญ่ มีเมื่อก่อน มีรำดาบผู้ชายナン ผู้หญิงก็มีรำไก
ลิกไกไทใหญ่นี่ เอามาแสดง จ้างมา จากที่อื่น ในบุญยามมี ก่อนๆ เมื่อยากำลังแต่งงานมีหมู่ครูจัดเล่นเรื่องนางจำปา
พระเอกนั้นเป็นหวานนายนายของนาย (จำนำง ศิลปะ) ตอนมันโคนจับมัด ลูกมันร้อง เก่ง เล่นกีตาร์ก็ได้ เป็นอาจารย์วัด
ลิกไกไทใหญ่เล่นที่วัดม่วงชั่วต่อ

เราเกี่ยวข้าวกลูบุนกีช่วยเราเกี่ยวข้าว แล้วก็ขอบฟ้างกลับมาทำรองเท้าที่บ้าน เวลาไปนาเขาก็ใส่ชุดทหารอยู่บ้านนี่ใส่ผ้ามัดหัว เสื้อคอกลมสีขาว กางเกงขาสั้นสีขาว รองเท้าเขานี่หุ้มข้อด้วย ทหารที่อยู่บ้านอื่นก็เหมือนแบบเดียวกัน

ผู้ให้ข้อมูล	13) นางสาวอรพิน วนานิรุตติ อายุ 48 ปี
	14) นางแหง' วนานิรุตติ อายุ 68 ปี
ชาติพันธุ์	ปกาเกอะญอ
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศรีลักษณ์ กัลยาศรี
วันที่	28 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 763 หมู่ 1 ปือกิทยา-ทรายมูล เทศบาลตำบลบุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	บ้านเลขที่ 763 หมู่ 1 ปือกิทยา-ทรายมูล เทศบาลตำบลบุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณัจิวงศ์
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-113.1-113.2

อรพิน วนานิรุตติ

แหง' วนานิรุตติ

(อรพิน วนานิรุตติ) เกิดที่เมืองสุริน แล้วมาอยู่ที่นี่ตั้งแต่เด็กโตที่นี่ แต่ไปทำงานก่อสร้างที่เมืองเชียงใหม่ แหง' วนานิรุตติ อายุ 70 กว่า พ่อเสียมาประมาณ 17 ปี ตอนอายุ 79 ปี พ่อของพี่เป็นคนพม่า แต่เขามาอยู่ที่นี่นานแล้ว ปี 2512-2513 ตอนแรกแคนันเป็นบ้านพื้นหลัง แต่ว่าขายแล้วก็มาจับจองอยู่แคนันแทน แม่นายกอบต. คนเก่า (สุรีพอล) เป็นกะหรี่ยง เสียไปแล้ว มีพื้นห้อง 2 คัน สำราญ 1 คัน แล้วก็ ศรีสารรักษ์ 1 คัน

แม่กับพี่เป็นพุทธ แต่น้องสะไภ้เป็นคริสต์ แคนันเป็นพุทธเยอะกว่า ตอนพี่มาอยู่ที่นี่ยังไม่มีโนบสต์ โนบสต์นี้สร้างมาได้ 5 ปี

เวลาไปทำนา ไปวัดมวยต่อ วัดทรายมูล ใกล้ที่ไห่หนึ่งไปที่นั่น แต่พี่ไปที่วัดทรายมูลมากกว่า วัดทรายมูลนี่เพิ่งสร้างประมาณปี 2545-2547 เพราะเมื่อก่อนตรงนี้ยังไม่มีโนบสต์ ยังไม่มีวัด เพิ่งจะมาทำ

แฟนของอาจารย์ ชื่อ แป้ว กองเกียรติ พระอาจารย์ชื่อชาตรี กองเกียรติ ข้ามมาจากแม่สะเป๊ะ มาอยู่บ้านพระอาจารย์ ก่อนจะเป็นพระอาจารย์ต้องไปเรียนจากเชียงใหม่ แคนันนี้มีโนบสต์คริสต์หลายที่ เป็นเครื่องข่ายเดียวกันจะมี 3 ที่ เก่าสุดอยู่ตรงเลยป้อมตำราจ ไปหน่อยเป็นคริสต์เดียน คนที่ไปจะเป็นไทยใหญ่กับคนเมือง แล้วก็ตรงโรงพยาบาลเป็นคาಥอลิก ใหม่สุดอยู่ตรงนี้เป็นคริสต์เดียน ที่สวนของครูบูลย์ มนีธาร เป็นโนบสต์ ของเมืองเป็นคริสต์เดียน ที่โนบสต์จะสอนภาษาปากภาษาไทยให้เด็ก เวลามาโนบสต์นี่แต่เดิมตัวปากะญอ ส่วนพุทธก็เดียงพี มัดมือ บ้านพี่ยังมีเดียงพีอยู่ ในเทศบาลใหญ่ๆ เวลาแต่งงานก็มีเดียงพีด้วย บ้างครั้งก็เดียงหนู บางครั้งก็เดียงไก่ อาย่างแต่งงานนี่ก็เดียงพีปีด้วย แม่พี่ยังจำได้ คริสต์เดียนมี คริสต์มาส

เวลาไม่ข้าวใหม่ออกนา ก็จะมาเก็บสังสรรค์กัน ประมาณ มกราคม หรือถ้าคริสต์มาสมีข้าวใหม่เข้าบ้านก็จะหุงข้าวเดียงกันทุกบ้าน เนื่องในเดือนมกราคม ประจำปี 2542 ห้องกันกินข้าวทุกบ้านเลย

การทอผ้าผู้สูง

ฝ่ายซื่อมาล้าเยื่อมเองสีจะซีดกว่า บนobaเกอกใหม่เนื้อน้ำบ้านปากะญอ ใกล้จะเสร็จแล้ว เอาสองผืนมาต่อ ก็ห่อไว้ เองบ้าง ขายบ้าง เพราะมีรายได้เสริม กลุ่มแม่บ้านปากะญอ ส่วนมากจะทอผ้า อนุรักษ์ไว้ วันเสาร์อาทิตย์ เด็กๆ ก็จะหัดทอผ้า เมื่อก่อนแคนันก็มีเยื่อมผ้ากันเอง แต่เดี๋ยวนี้ซื้อเอา ที่บุญยวนมีปักกีดียะที่ทอผ้า

แล้วได้ถอนลงมาเป็นปักเก lokale ญอ หมด นา หลา ย ที่ หลา ย ทาง ไม่ใช่คนบ้านเดียวกัน แม่พี่กันป้าพี่น้อง นานกว่าคนอื่นประมาณ 27 ปี ป้าชื่อหน่อประอะ เป็นแม่ อ. ทองสุข สามารถบินนี่ก็มีปักเก lokale ญอ หมด พอสมเมื่อ

บ้านพี่ทำงานปรัง น้องชายทำ พี่ไม่ได้ทำ เดียวจะลงนาอีก กระเทียมปลูกไว้ใช้เองในครอบครัว ไม่ได้ขาย ขายก็ไม่ได้ราคา มันถูก ข้าวนา ข้าวไร่ปลูกไม่ได้ ข้าวไร่มันจะปลูกช่วงหน้าฝน ช่วงนี้ข้าวไร่มันใหญ่แล้ว ข้าวนา ปรัง 3 เดือนถึงจะเก็บได้ แม่ไม่ได้ไปนาแล้ว อยู่บ้านเลี้ยงหลาน ใช้น้ำหนอนปาก่อ ปลูกครั้งที่สองก็ใช้น้ำหนอน นำหัวหนอนปาก่อ ก็ใช้เพรานนำมันเยอะ อุดมสมบูรณ์ ไม่เหมือนกรุงเทพ ไม่เหมือนเชียงใหม่ ปลูกข้าวนี่ถ้าดวงดีก็ได้ เ酵ะ ดวงไม่ดีก็ได้น้อย ได้มากที่สุดประมาณ 10 หลัง (1 หลังมี 4 กระสอบ) ข้าวพอกิน พ่ออยู่ได้ เป็นผักเป็นไม้ก็ ไปหาในป่า ถ้าเป็นเห็ดก็ไปหาเห็ดมากิน

แม่นี่ส่วนใหญ่พูดกระหรี่ยังกับไทยใหญ่ เมืองนี่พูดได้น้อย แต่พูดไทยใหญ่กับกะหรี่ยังมากกว่า พูดกับหลาน หลานๆ ก็ยังพูดได้ แม่แห่ง วนารสิริ อายุ 64 ปี เดิมเป็นคนบ้านมะโน บ้านปักเก lokale ญอ (บ้านหัวป่อน เมืองป่อน) ตอนนี้เป็นบ้านปักเก lokale ญอ บ้านดอยนี่ล่ะ แม่ข้ามมาที่นี่ตอนน้อย พ่อแม่ไม่มี มา กับป้า น้า อา แล้วได้ กับพ่อ老子 อ่อน ที่แรกอยู่ริมถนนด้านนอกก่อน แล้วก็ข้ามมาอยู่ตรงนี้ เพราะโคนไถ่ที่ พ่อของพี่ เป็นคนໄต แม่ช่องสอน ญาติพี่น้องนี่อยู่ไกล ไม่มาเอ่ย กัน มากันเดียว ตอนแต่งงานแล้วพ่อพามาอยู่ที่นี่ มากันเดียว แต่งงาน แล้วมีลูกเลข มีลูกที่นี่ มีลูกสามคน พ่อเสียไปแล้ว ตอนมาอยู่ใหม่ๆ ไม่มีบ้านปักเก lokale ญอเลย ตรงนี้มีบ้านขายหมู บ้านเดียว noknun เป็นป้าหมด มีหลังบ้านป้านุพอดอยู่หลังเดียว เก้าม่ายู่ก่อน แล้วแม่ก็มา

พ่อเป็นคนบุญบาน พ่อแก่เกิดที่เมืองไทยแต่ไปโตที่เมืองนอก แกรุ่นลงครรัชที่สอง แกนนี้เป็น ทหาร พ่อแก่กว่าแม่เมื่ออายุ 70 ปี ความจริงคือเป็นคนพม่า ย่าเป็นคนไทยได้ปูที่พม่า อยู่เมืองตองกี แล้วก็มาอยู่เมืองไทย สำเร็จการศึกษา ให้ทำบัตร พ่อชื่อ นายตุ้ย วนารสิริ พ่อ กับแม่เด็กทางกัน แม่ กับย่าเด็กเป็นคน ท้าขาย ขายเพชรขายพลอย ย่าเดยกับมาอยู่ทางไทยแล้วแต่งงานใหม่ พ่อตุ้ยเดยกับมาอยู่ทางไทย ที่แม่สุริน ย่าแก่ท้าขายที่บุญบานนี่แหละ บ้านย่าเดยกับบ้านครุภูรล์ อิกหลังหนึ่งกับบ้านลุงกี น้องพ่อ ครุภูรล์เป็นน้องของ พ่อ พ่อแต่งกับแม่เดยกับมาอยู่ทางนี้ สมัยก่อนย่าไม่เคยทำงานเก้าด้วยสมุนไพร กับเครื่องเทศที่ใส่ในชุดเด ขาย ย่ากับพ่อเมืองวิชาเกี่ยวกับไถยาศาสตร์ทำเทียนด้วย พ่อคุ้ดงด้วย ย่านนี่ชื่อต้าคำ วนารสิรินี้เป็นนามสกุลของปู่คุณ ใหม่ เป็นครู ชื่อดวงดี วนารสิริ เป็นคนเมือง ได้ยินพ่อนอกกว่าปู่คุณเก่านามสกุลமณ โطا ปู่เสียแล้วที่พม่า ตอนนั้นพ่อ ไปปรับน้องชายที่ตองกี ตอนนั้นมีพี่ ลุงกี นี่แหละก่อนจะไปปีกคำบากคำบัน ลูกมาจากน้า โคง นั่งเรือมา เรือแตกตากี เสียตรงนั้นพ่อไปอาลุงกิมากับตา ลุงกี วนารสิริ เสียไปแล้ว มีลูกชื่อชื่นชม วนารสิริ

ความจริงใจนี้จะเป็นปักเก lokale ญอ ใจนี้จะอยู่ทางโน้น ตรงทางพระอาทิตย์ตก เป็นปักเก lokale ญอ กับนั้ง ไล่ลงมา หน่อยนึงจะเป็นปักเก lokale ญอ เยอะมาก แต่ตอนนี้ปักเก lokale ญอ อยู่ตรงหน้าอีก ความจริงในบุญบานด้วยเดินไม่ ค่อยมีปักเก lokale ญอ ปักเก lokale ญอ จะอยู่ร่องนอกอย่างแม่สะเปี้ย ห้วยฟาน และนี่เดิมมีแต่คนไทยใหญ่ กับคนเมือง คนเมืองนี่มากก็แม่เจ้ม ตอนที่มาอยู่ใหม่ๆ ยังไม่มีโนบสต์ แต่เดียวนี่แล้วนี่เป็นปักเก lokale ญอ หมด เลย การแต่งกายนี่ เปเปลี่ยนไป ไม่ได้ใส่เสื้อผ้าเดิม ไปฟังนู้นหน่อนยัดห้าจะคำข้าว เมื่อก่อนสนับก่อนเข้านี่เดียวจะต่อกัน เมื่อแม่มาอยู่ ใหม่ๆ ยังใช้กรอกคำข้าวอยู่ แต่เลิกไปนานแล้ว เราจะมันช้า พอมีโรงสินีมันไว พี่กับน้องยังใช้คำข้าวอยู่ เดียวจะต่อกัน เช้าให้พอกินถึงตอนเย็น พอกินคำใหม่

ตั้งแต่พี่จำความ ได้จะมีเลี้ยงผี มัดมือ มาคลอด ส่วนมากจะเป็นปีกประครัช หรือไม่ก็ปีใหม่ แต่ตามความเชื่อ เวลาลูกหลานในบ้านไม่สบายก็ต้องเลี้ยงไก่ มัดมือ หมูเก้า ไก่เก้าไม่มีแล้ว ตั้งแต่ทำมาไม่เคยเลี้ยงหมู ใช้แต่ไก่ ส่วนมากตอนนี้จะเรียกเดียวจะไม่ถือผีกันแล้ว นอกจากจะเป็นพุทธกับคริสต์ ผีไม่มีแล้ว พอกาสนาเข้ามายาวนี้เชื่อ เรื่องผีเข้าก็ทิ้ง พอมีวัดเข้ามานี่ไม่ได้ถือผีแล้วนะ ที่มัดมือนี่เดียวเรียกห้องหัวญี่ปุ่น เดียวจะใช้เหล้าด้วย

ห้องขวัญนี้เอาไก่ตัวผู้ตัวเมียเอาไปต้มไม่ต้องใส่อะไรเลย แล้วก็ใส่ไว้ในถุงกาวัง มีข้าว มีน้ำ มีตอก แล้วก็มีด้ายที่ทำเอง (ฝ่าย) กะหรี่ยังมันจะมีอยู่อย่างเรียกว่า กาก (ลักษณะเหมือนไข่พาย) ที่ทำจากไม้ เอามาเคาะที่ถุง แล้วพูดว่าขวัญที่ไหนให้กัดบันมา แล้วก็ถ่านทุกคนที่นั่งว่า มาหรือยัง ทุกคนก็บอกว่ามาแล้ว ก็เอาใหม่ขึ้นมาให้ผู้อาชญากรรมดึงใหม่มาพอประมาณแล้วปิดออกจากร่ม แล้วก็มัดสองข้าง พอนัดเสร็จแล้วใหม่ที่เหลือเค้าจะเอามาไว้บนหัวหรือให้ลูกทำทุกปี ไก่นี้ไปซื้อมาจาก เวลาซองขวัญทำเฉพาะบ้านเรา พอดเสร็จแล้ว ข้าวที่เหลือก็วางไว้ที่สูงแล้วมาทำกับข้าวกิน เราพร้อมเมื่อไหร่ก็ทำ แต่ย่างน้อยปีละครั้ง ปีใหม่ก็ทำส่วนมากจะเป็นสงกรานต์ แต่ถ้าพูดถึงเรื่องไม่สนับนี่ทำได้ตลอดเลย อย่างถ้าหวานเราไม่สนใจก็ทำ ถ้าคริสต์นี่เค้าไม่ทำ เค้าไม่มัดมือ ปีใหม่ที่ทำข้าวปุกที่นี่ไม่ได้ทำ ที่นี่มีเค้าจะทำทุกปี หลักๆ นี่มีมัดมือ เรียกขวัญ แล้วก็ทำงานมีเทียนขึ้นวัดวันสงกรานต์ แล้วก็เอาไปแยกคนข้างบ้าน แต่ข้าวปุกนี่ไม่ได้ทำ

ก่อนทำนา มีการลี้ยงที่นา เอาไก่คู่หนึ่ง เหล้าขาดหนึ่ง ทำพิชาญเค้าทำ ถ้าเวลาเกี่ยวข้าวมันต้องรอให้เกี่ยวให้หมดแล้วลี้ยงใหญ่ครั้งเดียว เช่นนาเค้า ไม่ใช่ของเราทั้งหมด ต้องเกี่ยวให้เสร็จหมดทุกคนก่อน เอาเหล้าเอาไก่มารวมกัน เลี้ยงแล้วก็กินรวมกัน

ห้องครัวที่แม่กี้แตกต่างจากบุนยวน เค้าจะมีเตาไฟอยู่กลางบ้าน บุนยวนนี้ไม่มีบ้านเดิมแม่เคยทำ ข้างบนเป็นห้องนอน ลดหลั่นลงมา แต่บ้านจะมีเตาอยู่ตรงกลางบ้านเลย

แนะนำให้ฟังไปแม่น้อย มันจะมีลักษณะ อ่อนๆ แล้วก็ เค้าเรียกกันเอง หมู่บ้านสุดยอดเลย เคยไปมาแล้ว มันเป็นอะไรที่แปลก ปกติชาวเขาเค้าจะอยู่กันที่มีน้ำ แต่ที่นี่เค้าอยู่บนยอด น้ำเนี่ยอยู่ข้างล่าง ถ้าไปไปพักที่หน่วยต้นน้ำก็ได้ อยู่แม่น้ำน้อย เมื่อก่อนเป็นค่ายทหารเค้า แม่จะเป็นป้ายทาง โน้นไปอภินิตเดียวก็พม่าแล้ว

ป้าหน่อเปรอะ บ้านอีกหลังจากแม่สะเป๊ มันจะมีแม่สะเป๊หนือ – ใต้ เป็นปากะกะญอทั้งสองหมู่บ้าน ปากะกะญอมีตัวหนังสือ แต่แม่เพียงน้ำใจ ไม่ได้ เมื่อก่อนเห็นไประนีดลีกันด้วยกัน

บ้านเมื่อก่อนจะเป็นไม้ฝ่า เป็นไม้ไผ่ ขึ้นไปมีแบ่งเป็นห้อง มีเตาไฟอยู่ตรงกลาง ตอนแม่อยู่บ้านมีโน่นมา ซื้อของที่แม่สุรินแล้วเจ้อฟ่อ เอาหวยา ปลีกลวย ลงมาแลก ตอนนี้ช่างของครูเก๊ กองแก้วสดใส แต่เมื่อก่อนทำไว้ ข้าวพระ ไม่มีนา นานี่เพิ่งมาทำสามปีกว่าๆ ไร้กษัตร์ทำอยู่ นานี่น่องชายไปศึกษาตามเค้าเอาร่องไว้ไม่ได้กินข้าว นำมันทั่วหมด

เมื่อก่อนเวลาไปทำงานบุญไปทำที่วัดม่วงต่อ แต่เดียวันนี้ไปวัดทรายญู ไปกับคน ໄຕ คนเมืองนั้นแหละ

ร้านค้าใหญ่ๆ อยู่ตรงกลางบ้าน ร้านแรกนี่ยังไม่มี ตอนนั้นแม่มาอยู่เค้าขังแบบของขาย บ้านอยู่ตรงธนาคารกรุงไทย ขายน้ำมันกําชา

พ่อตุ้ยเป็นหมอนขึ้นไปบนยอด ไปขายยา ส่องขวัญมัดมือ ไปคนเดียว เมื่อก่อนขายดี ไปขายที่บ้านแม่อุคอบ้านแม่สุริน หัวป่อน ไปทุกที่ ไปนอนสองสามคืน เมื่อก่อนแม่ก็หอฟ้า แต่เดียวันนี้ไม่หอแล้ว เพราะตามน้ำไม่ไหว เมื่อเออพ่อใหม่ๆ พ่อพูดปากะกะญอได้นิดหน่อย แม่เป็นปากะกะญอเปี่ยง (กะหรี่ยงขาว)

ลุงกีนองพ่อ เสียไปแล้ว ลูกเกออยู่บ้าน ทำงานอยู่บุนยวน แล้วบ้านครุณบุญ (น้องเบยพ่อตุ้ย)

เมื่อก่อนเตาไฟจะมีก้อนเส้า เดียวันนี้ทิ้งไปแล้ว เพราะมีเตาไฟ ก้อนเส้าจะเอ้าข้าวไปไว้ ตอนเดือนมันเดือนดับ เอาข้าวสาวยกับขนม น้ำ เที่ยน ขูป ไปไว้ ขอให้ลูกหลวงอยู่ดีมีสุข ให้วันก้อนเส้า ประคุบ้านก็ไว้เหมือนคนໄຕ

แควนี้มีเห็ดถือบ เห็ดแดง แต่เห็ดไช่ห่าน ไช่เหลืองไม่กิน เห็ดพิษมันจะเป็นคุ่นๆ ถ้ามีด้วงกินเห็ดแล้วว่าเราเอามาทำอาหารกินได้

ส่วนรวมโภครังที่ 2

แม่โน่นกีเป็นกะหรี่งขาว ตอนอยู่เมืองโภคราม ลุงเลยข่าย (ลุงโนโซ วนานพสม อายุ 79 ปี บ้านเลขที่ 762) เกี้ยวข้าวเส้น ตอนอยู่เมืองโภค Hern ส่วนรามัญปั้นตอนอายุ 12-13 ปี มาทางห้วยตันนุ่น ทางต่อแพ พ่อ (นายกีเจ๊ วนานพสม เป็นปากากะยะญอ) ไปขุดทางให้เข้า ถนนหลวงเดียวนี้ คนที่เมืองโภค ไม่ได้เงินได้ทอง ไปช่วยขาดเจยา เครื่องบินมาแต่ไม่ได้จอดที่เมืองโภค ระเบิดลงที่หัวยสุ แม่ช่องสอน พ่อไปทำทางสิบวันถึงจะได้กลับบ้าน ไม่ให้เงินให้ เสื้อผ้า หมวกเหล็ก เดียวเนี้ยไม่มีแล้ว คนที่มารับไปขุดทางเป็นคนปั้น บางคนนี่รวย เพราะปั้นพระ ได้ขายข้าว แต่ ทางเมืองโภค แม่ล้าน้อย แม่สะเรียง นี่ปั้นไม่ได้เข้า แต่มีระเบิดตกที่หลังศาลแม่สะเรียง

ผู้ให้ข้อมูล	15) นางจันทนารำรา	อายุ 74 ปี
ชาติพันธุ์	ไทยใหญ่	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กัมทารี	
วันที่	29 พฤษภาคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	569 ปือกิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยรุ่ม อ. บุนยรุ่ม จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	569 ปือกิทยา-ทรายมูล หมู่ 1 ต. บุนยรุ่ม อ. บุนยรุ่ม จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณัจวงษ์	
รหัสสีียง	PPK-ANT-KY-115	

ประวัติส่วนตัว

เกิดที่ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน พอเรียนจนม. 6 กีสอบตำรวจ สอนเสร็จก็มาทำงานที่นี่ ตอนนั้นรับ 5 คน สอบที่กองกำกับการ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ตำรวจไม่มียศ ทำงานธุรการ เกี่ยวกับคนต่างด้าว ตอนนั้นอายุ 20 พ่อแม่เป็นไทยใหญ่ในเมืองไทย นามสกุลเดิม สะอาดกิจ เป็นคนดั้งเดิมของแม่ช่องสอน เรียนที่เมืองช่องสอนตั้งแต่ ชั้น ก ชั้น ข แล้วก็ขึ้น ป. 1-4 แล้วก็เรียน ม.1-6 แล้วก็ทำงานเลย ได้ยศตอนแต่งงานมีลูกแล้วอายุประมาณ 40 นา�다้ที่นี่ ขายอยู่นี่ไม่ได้ไปไหน 50 กว่าปีแล้ว

ตอนนั้นตอนเป็นทางลูกกรง ต้องเดินมาจากแม่ช่องสอน ตอนแต่งงานมีลูกแล้วมีรถ รถจีป แต่ทางยังไม่คื ไปได้ชรุยะ บางคนก็นั่งเกวียน นั่งช้าง นั่งม้า ไป เกวียนนี้ถ้ามีคนจ้าง ไปเขาก็ไป นอนสามคืนกว่าจะถึง แม่ช่องสอนตอนมีลูกแล้วนะ ขายมีลูกสามคน เสียไปคนหนึ่ง เดียวเนี้ยเหลือสองคน คนโตอายุ 44 ปี คุณตา เสียไป 8 ปี ตาเป็นคนปราจีนบุรี เป็นพตชด. ตอนหลังมาเนี้ยขายได้ยศนาบานตำรวจนะ แล้วก็ไปฝึกการใช้อาวุธ ฝึกปืนพกแค่นั้นแหละ เดือนหนึ่ง โรงพักอยู่ที่เดิมแต่ตอนขายมาใหม่ๆ เป็นโรงพักหลังก่อเป็นป้อมสูง พ้ออยู่ได้ 7-8 ปี ก็รื้อสร้างใหม่ เดียวเนี้ยรื้อไปอีกแล้ว ยกสุดท้ายก่ออุกนียัน เป็นรืออยตำรวจนะ ตอนที่ขายอยู่ตำรวจนุ่งไม่มี ใครเลย เป็นครั้งแรกที่รับตำรวจนุ่ง เขารับ 5 คน อยู่ อำเภอเมือง 2 คน บุนยรุ่ม ปาย แม่สะเรียง ที่ลับคน ตอนนั้น ขายมาอยู่กับญาติ deaf หน่อย คนสูบชาบ้านนี่แหละ พอกติดยาไม่มีตังค์กีซ่อนบโภยของ ส่วนมากคนที่ติดจะปื้นคนแก่ กลางคน

ยาามาอยู่ได้ 5 ปี ก็แต่งงาน แต่งแบบคนไทยนี่แหละ ตอนเข้าสู่บัตร เย็นก็มีเลี้ยง ตอนเข้าทำพิธีแบบไทยๆ ทำพิธีทางศาสนาทำบุญสู่บัตร เลร์จแล้วก็ผูกมือ เลี้ยงพระ คนเจ้าคานแก่ พ่อเย็นก็เพื่อนฝูงมากินกันตอนมาใหม่ๆ และนี่ยังเป็นปีเป็นงด เขาอยู่กันทางกลางๆ จำกัดม่วงต่อลงไป และวัดโพธารามก็เริ่มนี่แล้ว ยาามาอยู่ตรงนี้ 2535 เริ่มนี่กินขอบแล้ว แต่ก็ไม่หนาแน่นเท่าไหร่ ก่อนหน้านี้ข่ายอยู่ท่าลายแห่ง หน้าโรงพัก ที่คลาดขึ้นมาเรื่อยๆ เช่าขา มาเป็นบ้านตัวเองก็หลังนี้ เขายังกันแน่นหมดแล้ว ขายหนังสือพิมพ์ด้วย ขายอาหารด้วย ถุงเวลาออกขายอาหาร ขายหนังสือพิมพ์ อยู่หน้าโรงพัก ร้านขนมเค้กเดียวโน้น ออกจากตลาดก็มารอยู่ตรงนั้น ขายอาหารเมื่อ 20 ปี ขายอาหารตามสั่ง ตอนนั้นมีแค่ 3-4 ร้าน ร้านหนังสือพิมพ์ตอนแรกขายอาหารจากแม่ของตอน 2-3 วัน ได้อ่านที่ ตอนหลังพอร์โตริโกเล็กๆ ได้ก็มาทุกวัน ขายตั้งแต่ไทยรัฐเล่มละ 1.50 บาท หยุดขายอาหารตอนที่ตาเสีย หนังสือพิมพ์พึ่งหยุดขายไปได้ 2 ปี ขายนิตยสารอย่างอื่นด้วย เมื่อก่อนมีหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง สยามรัฐ มติชน ตอนหลังนี้ก็มีร้านหนังสือมาอีก ตอนนี้ก็เหลือร้านเดียวแล้ว ร้านขายเป็นร้านแรก

สังคրามโลกรัชท์ที่ 2 ยายยังเด็กอยู่ แม่ช่องสอนเขาก็เข้าไป ไปโรงเรียน ยังไม่รู้เรื่อง เด็กๆ ก็เห็นกลิ่นปูนไปในแม่ช่องสอน พ่อกับแม่ยังขายของให้กลิ่นปูนเลย ขายอาหาร กล้วย พักทอง มะละกอ ข้าวปูก เขาเรียกข้าวปูกกลิ่นปูน เขายอนกินแบบนั้น เอาพอกติดตัวไปได้ด้วย บางคนมีเงิน บางคนมีผ้ามีอะไรเขาก็เอามาแลก บ้านยายที่แม่ช่องสอนอยู่ทางโรงพักเก่า ยายอยู่ดอนปางล้อนิคม พี่ชายเป็นตำรวจ พ่อทำงาน ค้าขายเฉพาะช่วงที่กลิ่นปูนมา

ทางที่เดินมากแม่ส่องสอนเขามีทางลัด มาตามลำห้วย ไม่ใช่ทางถนนเดิมวันี้ ล้าศิรินานี 2 คืน แต่เดินเกวียนนี 3 คืน เกวียนมันต้องพักวัว ของที่ขนมากแม่ส่องสอนจ้างเขากาบมา จ่ายค่าจ้างเป็นวัน ตอนมาครั้งแรกมากัน 30 คน มา กับลูกหาน แล้วก็แม่มาส่ง ช้างหายไม่เคย ช้างนี้ไปตอนหน้าหนาว ล้าคนต้องรอหน้าแห้งก่อน เมื่อก่อน ขุนย่วนซ้างยะ เขาเอาไว้ในป่านั้นแหละ ในนี้คนที่มียะจะมีสัก 7-8 ตัว บางคนก็มี 2-3 ตัว บางคนก็มีตัวเดียว กะเหรี่ยงก็มี ชาวบ้านก็มี คนรวยที่ย้ายจำได้ครอบครัวครูศรีสะอาด พ่อแม่เขารวย เขามีซ้าง พื้นของเขามี พากะเหรี่ยงที่ร่วยฯ ก็มีซ้าง เมื่อก่อนอยู่แล้วนาการกรุงไทย เดิมวันี้เขาเก็บตากันหมด ลูกเขาซื้อโสภณ เวชกิจ พ่อแม่เป็นกะเหรี่ยง เดิมวันี้ไม่ได้อยู่ที่ขุนย่วนแล้ว เสียแล้ว ตอนนี้เขามาอยู่ในนี้ พ่อแม่เขาอยู่บ้านดอย คุณโสภณถ้า ยังอยู่ก็ประมาณ 90 แต่เสียไป 4-5 ปีแล้ว ลูกหลานก็อยู่ต่างจังหวัด พากทำเกวียนเดิมวันี้ตากันหมดแล้ว เวลาทำงาน เทาก็จะต่างข้าวจากนาในบ้าน แล้วก็รับจ้างต่างของ เขาจะมีวัวเป็นคู่ บ้านที่ทำนา บางบ้านก็มีบ้านเก่าไม่มี วัว บ้านที่เลี้ยงวัวยะๆ ไม่ใช่เกวียนนะ วัวต่าง เวลาไปเชียงใหม่ก็เอารัวต่างไป อายุที่วัดม่วงต่อไป เชียงใหม่ ทางหนองจี่ยา ไปกลับนี่เกือบเดือนกว่าจะถึงบ้าน ต่าง กะปี นำปลา นม เกลือ ตอนเย็นไปคลอดลูกคนแรกนั่ง รถจีปไป เป็นรถส่วนตัวของคนแม่ส่องสอน เขายับจ้างมา ในขุนย่วนนี้ยังไม่มี มีแต่รถของกรมทาง ตำรวจก็ไม่มี ตำรวจใช้ม้า มีไม่ถึงสิบตัว หัวหน้าใช้เวลาเข้าเมือง แต่ของใช้คนหาน ในโรงพักมีกอกม้า มีตำรวจเลี้ยงม้า 3 คน เปลี่ยนเวรกัน ตำรวจช่างไม่ได้ตรวจตัดผม มีโรงตัดผม ชาวบ้านก็มาตัดด้วย ยายแต่งชุดสีกากีแต่ไม่มีมีด แต่ผู้ชายมี ยศแล้ว มาเลิกใช้ม้าตอนมีรถใช้ ตอนนั้นม้าก็แก่แล้ว ได้รถจีปมาคันหนึ่ง ม้าก็เลี้ยงไปรื่อยจนมันตาย บางคนเขาก็ มีม้านะ ตอนเยี่ยมมา yังไม่มีทหาร ตลาดขายสัตว์ ตอนหลังสร้างค่ายทางไปต่อแพ เรื่องคนต่างด้าวที่ย้ายทำ กือเข้าบ้านมาลูกต้องแล้ว แต่มาต่ออายุเป็นปีๆ ตอนเย็นเด็กเขามาทำที่อันประกอบ เมื่อก่อนนี้เหมือนไทยใหญ่ก็ต้อง เสียเป็นต่างด้าว ตอนหลังนี้เจ้าเฉพาะสัญชาติ ที่ไม่ใช่ไทยถึงเป็นต่างด้าว ย้ายมาทำตอนที่ไทยใหญ่ไม่ต้องเสียภาษี แล้ว เอาแต่คนที่มาจากเมืองนอกอย่างเดียว เขางานพูดไทยใหญ่ กับไทย มันจะมีเงิน กับแยก ลุงหล้าก็เป็นลูกต่างด้าว คนที่เข้ามาใหม่ต้องมาต่ออายุคนต่างด้าว กับนาย ตอนหลังต่างด้าวไม่มีก็ไปทำธุรการอย่างอื่น เดิมวันี้ต่างด้าวก็ยัง อยู่ แต่แก่แล้ว ตายหมด คนที่มาใหม่เขาไม่ได้มารอยู่ประจำ เริ่มๆ หมอดูประมาณ 15 ปี ตอนที่ยาออกมาก็ยังมีอยู่ 2-3 คน ขุนย่วนนี้ไม่ค่อยมี มันเป็นทางผ่าน ตั้งแต่ยาอยู่ยังไม่ถึง 10 คน เข้าย้ายไปบ้าง ตายบ้าง คนใหม่ไม่มาก

แยกนี่จากอินเดีย มาจากทางแม่ฮ่องสอนแล้วมาอยู่ที่นี่ ทำจริงๆ ก็ปีละครั้งเท่านั้น แต่รายงานการเคลื่อนไหวเดือนละครั้ง แต่แรกก็ทำย่างอื่นด้วย แต่หน้าที่คือรายงานทะเบียนคนต่างด้าว มันนิดเดียว ทำย่างอื่นด้วย นานๆ อาจจะได้ไปตรวจพื้นที่ที่คือไปคุณต่างด้าวที่แจ้งมา แต่ยังไม่มารายงานด้วย ส่วนมากจะอยู่รอบๆ แม่น้ำคือ ต่อแพพากเจน บางที่ก็จะมีแจ้งมาว่ามีคนต่างด้าวหาดต่ออายุ เราก็ไปตามมาต่ออายุ เอกสารนี้มีที่โรงพัก 15 ปี จะทำลายครั้ง ตอนใหม่ๆ ยากที่อยากจะกลับไปอยู่แม่ฮ่องสอน มีครอบครัวที่นี่ก็เลยไม่ได้ไป พากเจนพากแขก ส่วนมากมาค้าขาย ก้าวเดียวบ้าง ของชำร่วย เดียวโน้นไม่มีคนจีนเลย สมัยพยายามอยู่มีแค่ 2-3 คน สมันก่อนคนจีนขายก้าวเดียวแล้วหน้าตลาด ไม่เท่าไหร่ขายก็ขายไปที่อื่น ไม่ได้อยู่นาน ที่เป็นแขกก็ตายๆ ไปเหลือแต่ลูกหลาน แขกก็มาไม่มาก ถุงหลาเป็นรุ่นลูก พ่อมารจากอินเดีย แม่เป็นคนที่นี่ เขาเกิดที่แม่ฮ่องสอนนั้น แต่ตอนนี้ขายมาขายอยู่ที่นี่

ทำงานโรงพักจะหยุดเสาร.-อาทิตย์ ถ้าเป็นวันศุกร์ใหญ่ที่เข้าไม่หยุด逮กีไป (วัด) แต่เช้าฯ แล้วค่อยไปทำงาน "ไปวัดใกล้ๆ บ้าน บางทีก็ไม่ได้ไป งานใหญ่ๆ ก็มีวันมาบูชา เดือน 3 ทำกองโหล ถวายให้พระพุทธเจ้า เดือน 6 ก็ทำเจดีย์ราย ออกราษฎรเดือน 11 มีทำจ่องพาราไว้บูชาตามบ้านทั่วทุกบ้าน ตกแต่ง แล้วแต่เรา ไปจ้างเขามา ช่างนี้ทำสีบานๆ กันมา มีหลายคน ลุงป้า นายจันทร์แดง (อยู่หน้าศาลเจ้า) ลุงประยัดด (ส่างคิ่ง)

ตอนนี้ลูกอยู่กรุงเทพฯ คนหนึ่งอยู่ลำปางคนหนึ่ง ผู้ชายทั้งคู่ ที่เสียไปเป็นผู้หญิง เสียไป 10 ปีแล้ว เดียวันนี้บ้านก็เหลือกัน 2 คน เมื่อก่อนตอนตากยูทูบบ้านก็ขายอาหารตามสั่ง กวยเตี๋ยว

ตอนนี้มีอยู่ 3-4 ปี เข้ามาจากบุคคลต่างด้วยเช่นกัน ปางอูง เขาไม่ใช่ ไร่ชื่อน้ำที่นี่เขาลึกลับมาก ขายไม่มีนา้มีสวนอยู่หน้าobaekon หน่อย แต่ก่อนobaekon อยู่ในเมือง obaekon ใหม่ที่พึ่งไปสร้างได้ไม่ถึง 10 ปี ก่อนโน้นอยู่ตรงบ้านพักสรรพากรแล้วไฟไหม้ก็เลยข้ายมาตั้งในเมือง

เงินเดือนเมื่อก่อนนี่เขาไปรับเงินสด ยังไม่มีธนาคาร ตัวรวมนี้ไปรับกันหลายคน แต่ถ้าของครุภัณฑ์มาเก็บ เขายังเอาตัวรวมไปด้วย ตั้งแต่ยามนั่นไม่เคยมีการปล้นนะ ปล้นเงินนี่ไม่มี แต่ปล้นพ่อค้ามีเหมือนกัน ที่นี่จะจับได้มันจะเป็นชาวบ้านนี่แหละ ส่วนมากที่บุญยานนี่ไม่มีการปล้น มีแต่ลักเล็กโน่นน้อย ไม่มีการช่ากัน เมื่อก่อนนี้ สงบมากเลย เมื่อก่อนคนที่อื่นก็ไม่มี เมื่อก่อนนี้พ่อสองทุ่มจะหาข้าวกินตามร้านก็ไม่มีแล้ว ปิดกันหมดแล้ว เมื่อก่อนขยายมาอยู่ใหม่ๆ นะ ยุงยังไม่มีเลย นำ้าไปตักในห้องข้างหลังนี้ หัวยน้ำบ่อ มันนีบ่อน้ำเป็นแควร มีเป็นกลุ่มๆ ใกล้ทางไหนก็ไป เขาช่วยกันบุด เมื่อก่อนนี้ไฟฟ้าใช้เครื่องปั่นมีถังเที่ยงคืน ของโรงไฟฟ้าจากหกโถงยืนถึงเที่ยงคืน ถ้าเขามีงานก็ใช้ตะเกียงเจ้าพายุ น้ำใช้กระถางเทาเป็นหานา ละ 1-2 บาท จะขึ้นมาเรื่อยๆ 10-20 บาท อาชีพนี่มี หาน้ำตักน้ำ เกวียน ปลูกถั่ว ปลูกหมอม ปลูกงอกน้ำพวนนี่แหละ เดือน 3 ที่วันนี้เขาทำข้าว夷ากฎด้วย เมื่อน้ำข้าว เหนียวแนด บางบ้านที่ทำเองก็ทำแจกญาติพี่น้อง บางที่ก็เอ้าไปรวมกันที่วัดแล้วก็เอ้าขึ้นรถไปแจกตามบ้าน ตามปือ ส่วนมากวัดม่ายต่อที่ทำประจำเลย ทำใหญ่ไปช่วยกัน หึ้งผู้ชายผู้หญิง เขายังเคี่ยวจะทิกวันน้ำอ้อยแล้วใส่ ข้าวนี่ง มีถ้ัดดินคั่วปันใส่ด้วย ทำทาน ทำกิน แจกชาวบ้าน เอ้าไปทำบุญที่บ้าน แต่ละปีของเดือน 7 เขายังมีงานนาน ประจำ มีสวดมนต์หนูบ้าน เขายากันนานนานแล้ว เขายาสามจุด ท้ายบ้านที่ศาลาเจ้าเมือง แล้วก็ศาลากลางบ้าน บุดสุดท้ายก็วัดม่ายต่อ บ้านไคร่ใกล้ตรงไหนก็ไปตกรนนี้ ศาลากลางบ้านนี่สร้างมาก่อนขยายมาอยู่ เมื่อก่อนจะมุงไม้ เป็นแผ่นๆ แล้วก็ปรับปรุงมาเรื่อย หน้าด้าไม่เปลี่ยน ทำเป็นที่พักคนเดินทางจากที่อื่นมา ก็จะแวะนอนที่นี่ เมื่อก่อนตอนยังไม่มีรถจะมีศาลาอย่างนี้แหละ ตามที่ที่ห่างบ้านคนไปสักหน่อย เอ้าไว้ให้คนไปพักนอน ทางห้วย ไปปังกี้มีแบบว่าคนไม่มีญาติไม่รู้จักไคร ก็ต้องไปนอน แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว เขายื้อหมดแล้ว มีรถแล้ว เมื่อก่อน โรงเรมไม่มีนะ ตอนขยายมาอยู่ มีตรบุญยานตอนแรกเป็นโรงหนัง พอมีงานวัดงานอะ ไร่เขาเกี๊รไปขายตามหนูบ้าน แต่ปกติเขาเกี๊รไม่ทุกวัน ยกตัวอย่างเช่น ไทยนี่แหละ ลิกเก็มีนีนะมาจากการเชียงใหม่ ลิกไทนี่แหละ แพร่ทางดง จอมทอง เขามาปลูกโรงเรียนนะ บางที่ก็ที่วัด กีบตังค์ บางที่เขาเกี๊รเหมามากงาน เล่นเป็นเรื่องๆ ถ้ามีงานประจำปีเข้า

จะมาทำโรงเรอง ร้องเป็นไทย เมื่อก่อนนี้มีลิเกของข้าราชการ ชาวบ้าน สมัครเล่น เล่นลิเกกัน ก็มีค่าของเขากัน บุญยวน แม่ช่องสอนมีเหมือนกันหมด ถ้ามีงานปีใหม่ ออกพระยา เขาว่าก็ไปรวมๆ กันเป็นคณะใหญ่เลย มีงานที่ก็รวมกันที่ ร้องแบบภาคกลาง ผสมกัน คนภาคกลางบ้าง แม่ช่องสอนบ้าง บุญยวนบ้าง ที่บุญยวนตอนยามานั้นไม่มี แต่ได้ยินเขาว่ามี แต่ที่แม่ช่องสอนถ้าวันดำรงเขางามีลิเก สามวันสามคืน งานประเพณีนี้มีกิจกรรมหลัก รำนกroma บุญยวน ต่อแพะยังมีอยู่ แม่ช่องสอนไม่ค่อยมี แม่ช่องสอนเอาที่นี่แหลกไปโพร์ เดียวเนี้ี้ยวของเดิมๆ มันจะหายไปหมดแล้ว

ที่แม่ช่องสอนมีพี่สะใภ้กับพวงหลวงฯ อุยที่นั่น ต่างคนต่างอยู่ พอปีใหม่ก็ไปดำเนินพิธี

ร้านคุณหล้านี่เปิดมาได้ 5-6 ปี เจ้าของเป็นคนสันป่าตองพอเขาร่าร่วง ค้าหอนกระเทียมเขาก็ลับไป อยู่บ้าน แล้วก็เลขยายไห้

เมื่อก่อนเขากลูกข้าว ปลูกหมом กระเทียม ถัวเหลือง ข้าวนี่ถ้าเหลือกินเขาก็ขาย ขายไม่มีนาเก็ซชื้อข้าวสาร กิน ร้านค้าใหญ่ๆ ก็อยู่กลางๆ บ้าน แควๆ ร้านคุณประยูร แกะเคลือบเป็นตัวรัว รุ่นก่อนยาย ยายมานี่เข้าเป็นแล้วจะ ตอนนั้นแกหงังไม่เปิดร้าน พอลาออคแล้วแกถึงเปิด เปิดร้านด้วย ทำสวนด้วย หลังบ้านเขากลุ่งสูรินก์ตัวรัวเก่า ตอนนี้ม้าเขามาเลี้ยงม้า พomo หมาหมาดกเข้าเวร เป็นสิบเรว คำราวดเก่ามีเยอะ ตายไปก็เยอะ

เมื่อก่อนน้ำแข็งขายตามคนแรกเลย มา กับรถก้อนใหญ่เอารีสื่อไปปะมา ส่งมาจากแม่ช่องสอน สามวัน มาที่ ขายเป็นมือๆ ละ ไม่กี่บาท ก้อนใหญ่ทึ้งก้อนสามสิบบาท ค่าต่างห้าสิบบาท มาซื้อก็สื่อเอ่า ตัดเอง เข้าอาไป ทำไออิลี่ย์กิน กานแฟมนเป็นปีบๆ ใส่น้ำตาล ใส่น้ำแข็ง เข้าเรียกไออิลี่ย์ ถ้าใส่นมสดเข้าเรียกยกล้อ ชาวบ้านนี่ แหลกนาซื้อ ตอนเข้าฯ ขายขายกาแฟ ตลาดเดิมอยู่ด้านนอกนี้แหลก ตอนขายเป็นตัวรัวใหม่ๆ เงินเดือน 450 ตอน หลังให้ค่าข้าว 150 ตอนหลังมาเรียกเบี้ยกันควร

ปีกอดเด่นขายแดง ตอนขายมาอยู่ในมียางแล้ว ตอนนั้นไม่มีปีกเขามาตั้งที่หลัง 2-3 ปีนี้มี

แควๆ นี้แหลกเรียกหัวหนอง เมื่อก่อนเค้าเรียกบ้านหัวหนอง

ผู้ให้ข้อมูล

16) นางจันทร์นวล แก้วกองบุญ อายุ 89 ปี

นางนงคราญ พงษ์สนิท (ล่าม)

นางนภา เลิศชจร (ล่าม)

ชาติพันธุ์

ไทยใหญ่

ผู้สัมภาษณ์

นางสาวศิริลักษณ์ กันทาศรี

และนางสาวรัมย์ กนิษฐานันท์

วันที่

30 พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ที่อยู่

308/1 บ้านกวัดโพธาราม หมู่ 2 ต. บุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ช่องสอน

สถานที่

308/1 บ้านกวัดโพธาราม หมู่ 2 ต. บุญยวน อ. บุญยวน จ. แม่ช่องสอน

ผู้เรียนเรียง

นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์

รหัสเสียง

PPK-ANT-KY-116

เกิดที่บุญยวน เป็นคนบุญยวนแท้ๆ พ่อเป็นคนเมืองน่าน แม่เป็นคนบุญยวนเป็นไทยใหญ่ พ่อมา กับ นายอำเภอ เป็นนักการเงินเดือนสิบห้าบาท เจอกันแม่ที่นี่ ยายมีพื้นทอง สามคน ตายไปแล้วสองคน ยายเป็นคนแรก

บ้านเดิมอยู่ทางหน้าโรงไฟฟ้า แม่ชื่อนางโหงย พ่อชื่อหนานพรหม แก้วกองบุญ แม่ค้าขาย ขายพริก ขายเกลือยาสูตร เมือง ไม่ได้ทำนา

รายงาน ป.4 โรงเรียนบุนยวน อายุที่โรงไฟฟ้าเดี๋ยวนี้ พื้นท้องได้เรียนทุกคน คนกลางเป็นครู ยายกีเป็นครู น้องชื่อ คันึงสุข คนที่สองชื่ออาธินทร์ (ผู้ชาย) ขายข้าวเรียนตอนแปดโมง จน ป.4 ตอนอายุ 14 ก่อนที่เขายังไม่มี ได้เรียน ป.4 พอย้ายเรียนมีกันสามคน ตู้เจ้าคนหนึ่งอยู่เชียงใหม่ อีกคนหนึ่ง โหงย ครูที่สอน ครูประเสริฐ เอกสิงห์ เป็นครูใหญ่ ครูประจำชั้นมีหลายคน จำไม่ได้ ครูใหญ่เป็นคนกรุงเทพฯ นักเรียนมี 30 คน ตอนขายเป็นครู มี นักเรียน 250 คน สมัยเรียนใส่เสื้อขาวกับผ้าผูกสันหลัง ไปเรียน ผ้าอ่องไรงค์ไม่นั่งคัน นวยผนไป ตอนขายเป็นครู โรงเรียนอยู่ตรงโรงไฟฟ้า เป็นครูตอนอายุ 17 จน ป.4 กีเป็นครู เงินเดือนสิบบาท ส่งน้องเรียนด้วย แฟนยาญเป็น ตำราจามจากเชียงใหม่ พ่อเสียตอนขายอายุ 14 เสียที่บ้านหน้าโรงเรียน ตอนเรียนไม่มีสอน เข้ากีไม่มี ออกกีไม่มี สอบ ไม่ถือค่าเรียน เวลาไปเรียนใช้กระดาษหินกีมี กระดาษไม่มีกีม หินแข็งๆ เขาราบานาขาย ที่จดไว้กีมี สมุดเล่ม ละ stagn กีสอง stagn กี มีกระดาษทุกคน ใช้สีปีเลี่ย สมัยน้องมีสมุดปากกา ปากกาที่เอาจุ่นๆ เอ้า หินที่เขียนบน กระดาษกีชื่อเอ้า เรียนเป็นสีขาว เวลาเขียนไม่มีเสียง ก่อนเป็นครูกีไปทำสวน ปลูกถั่ว ปลูกหอม ถ้าเวลาทำงานกีไป รับจ้างเวลาทำงาน วันละ 8 บาท ตอนจะเป็นครูเขามาเรียกจากบ้านไป ป.4 นีสูงสุดแล้ว ขายสอน ป.1-2 สอนทุกวิชา ม.1,2 ต้องไปเรียนเชียงใหม่

sacrament โลภครั้งที่ 2

sacrament ญี่ปุ่นเลิกเป็นครูแล้ว เพราะคนขายของให้ญี่ปุ่นได้เงินเยอะกว่า เลยออกมาขายของบ้าง ตอนนั้น เงินเดือนครู 12 บาท ข้าวถังละ 6 บาท ญี่ปุ่นมาอยู่ตามวัด หนองป่าก่อ ตั้ง โรงข้าวสาร ที่วัดโพธารามตอนจะไป พม่า ตอนออกมากางพม่าเยอะกว่าตอนจะไปพม่า ตายตามทาง ญี่ปุ่นอาข้าวสารมาลงบ้าง ซื้อบ้าง เขาย่างมีนา ไม่มีรถ ม้านีสินตัวมั่ง ห้าดัวมั่ง มาบุนยวน ไปทางบ้านต่อแพ แม่เงา ไปพม่า ตอนไปมาอยู่ที่วัดแค่สี่ห้าคืนกีไป มา ตอนเกี่ยวข้าวแล้ว มากันเรื่อยๆ มาสีห้าคน เก้าคน สินคนกีมา ไม่ได้นำเป็นบวน หนุ่นกีมี แก่กีมี ตอนเห็นพหาร ญี่ปุ่นครั้งแรกกีตกใจ เครื่องบินมา ห้าสิบ หกสิบ เจ็ดสิบคัน มา มีระเบิดที่แม่สะเรียง ที่บุนยวนไม่มี เมื่อก่อนเวลา เครื่องบินมาขายจะ ไปหลบในหลุมหลบภัยขายขาดกัน ไว้ วิทยุนีมีแต่ที่อ่าເກອ กับโรงพัก ที่บ้านนีไม่มี บ้านที่โรงไฟฟ้ามีหลุมหลบภัยหลุมหนึ่ง ยาว อญี่ใต้ดิน เครื่องบินมาลงหลุมหมด

ขายแต่งงานตอนอายุ 18 ตอนเป็นตำรา มาจากบ้านแม่แจ่ม ตากาย 21 แต่งแล้วกีมาอยู่กับขาย เงินเดือน 12 บาท เบี้ยเลี้ยง 4 บาท ถ้าลากีไม่ได้เบี้ยเลี้ยง ตากีเป็นสมีนยน ทำงานทุกวัน หยุดเสาร์-อาทิตย์ ภาคปลายเมษายน เดือนเดียว ช่วงทำงาน นักเรียนไม่ค่อยมา ยายกีไปตามบ่ออย เวลาสอนพูดไทย เด็กที่มาไทยใหญ่ทั้งนั้น กะหรี่ยงเข้า มีโรงเรียนของเข้า ตอนเป็นครูมีกะหรี่ยงตรงปีกอเด่นยางแดง เขากีมาเรียน พุดไทยได้ แต่งตัวอย่างเดียวกับไทย ใหญ่ ตรงปีกอเด่นยางแดงมีกะหรี่ยงไม่ถึงสินหลัง เดี่ยวเนี้ยไม่มีแล้ว ตายหมด พ่อแม่เข้า ลูกเข้ากีตายหมด

ตอนญี่ปุ่นมาขายขนม ข้าวตอกปืน ข้าวปอง ตอนญี่ปุ่นมาซังเป็นครูอยู่ ตอนนั้นโรงเรียนปิด ขายอยู่บ้าน เคยๆ ตากีทำงาน อญี่บ้านเลี้ยงลูก หยุดอยู่หลายเดือน คนโตอายุ 2-3 ขวบ ถ้าตามเรื่องญี่ปุ่นไปตามขายปีง พ้ออก จากรูกีทำงาน ทำสวน ขายของ แต่ตอนญี่ปุ่นมาไม่ได้ขายของ

เตาเผาอิฐ เผาถ่าน ขายทำเอง ออจากครูแล้ว ตอนอายุสีห้าสิบ ประมาณปี 2508-2509 เผาถ่านขายตาม ร้านกัวยเตี้ย ขายเป็นปีบๆ ปีบนำมันก้าด สองบาทห้าสิบ ไปส่งตามร้าน มีเผาอยู่เจ้าเดียว อิฐนีเผาไว้ทำเตาเผาถ่าน ไม่ได้ทำขาย ตากันใหม่ทำ (แต่งงานใหม่เป็นไทยใหญ่ คนป้าย) เผาถ่านอยู่ 8-9 ปี ตากันใหม่กีทำงานทำสวนหนอง กระเทียม ถั่ว ผัก แตง แต่ก่อนขนข้าวกีใช้ล้อ (เกวียน) เลิกมาสามสิบปี เมื่อก่อนไปตักน้ำယาม น้ำบ่อ

ตักษยด้วย หานหนึ่ง ขายตามเบอร์ นาทหนึ่งสี่หาน (เบอร์ 16) คนที่จ้างนี้เป็นร้าน ตอนขายที่หานเป็นปืน นาทหนึ่งสี่หาน หานน้ำบ่อ เมื่อก่อนมันจะเป็นบ่อที่ขุดไว้ข้างห้วย เอาระบวยค่ายฯ ตัก บ่อนีชาวบ้านช่วยกันขุด นำมีตลดด แต่หัวแล้วนี่รอนานหน่อย มีแยกบ่อคิน บ่ออาบ วันพระวันอะไรก็อาบก็อกซอมต่อไปไว้ แต่ละคน ไม่ได้ทำร่วมกัน เมื่อก่อน ไฟวันครัว จนเดียวันเตาแก๊สยัง ไฟว้อญ สมัยคุณยายวันพระวันศีลคุณอาพระจันทร์ ยายไปวัดคำในกีป วัดโพธารามกีป วัดม่วงต่อ กีป วัดชุมกีป ไปทุกวัด วัดต่อแพ วัดเมืองปอนกีป เดินไปลัด กีป ออกรากนี่ตีหานนี้ ถึงนุ่นหกโมงพอดี ไปกันหลายคนส่วนใหญ่ไปดำเนินทัวปีใหม่ เดือน 11

เหมือนแร่ ออยทางไปบ้านพัฒนาปู่กุ จะมีคนมาทำแร่ ดีบุก ยาวยเคยไปขายของที่เหมือนแร่ ตาทำงานที่เหมือนแร่ ดีบุก ตอนนี้ไม่มีแล้ว ขายอยู่เหมือนแร่ทลายปี ประมาณปี 2513-2517 คนที่ได้สัมภานเป็นคนเชียงใหม่ พ่อเลี้ยงแก้ว พ่อเลี้ยงสุข ส่วนใหญ่คนในเหมือนเป็นคนเชียงใหม่ เชียงราย คนในบ้านเรานี้ไปขายของ คนในเหมือนยะ เหมือนเลิกตั้งแต่ 2517 ยายเปิดร้านขายของในเหมือนแร่ เวลาจะซื้อต้องใช้คุปองแลก ตาเป็นคนคัดแร่ ได้เงินวันละ 8 บาท คนที่ไปขายของพร้อมยาย นิตายไปหมัดแล้ว

สาวๆ ที่ซึ่งไม่แต่งงานจะปล่อยผมยาว ถ้าแต่งงานจะมวยไว้ เมื่อก่อนหวีเป็นพลาสติก เขาหาย ไม่ถ้าวยก็จะใช้งา ယักษินหมายมาตั้งแต่สาวๆ

ทหารญี่ปุ่นเหมือนคนไทยนี่แหละ มีสูง มีต่ำ ตื้ยๆ ก็มี คำมี ขาวมี หล่อๆ ก็มี ตาที่เป็นต่างจังไปทำงาน ออย หกุนหลวงภัยกลบหมดแล้ว ที่อ่ากอ้มมี ที่โรงไฟฟ้าก้ม

มีโรงลิกเกท์โรงเรียนเก่า เป็นลิกเกท์ไทยนี่แหละ แต่做人ในบ้านเล่น มีแต่ผู้ชายเล่น พระเอกกีผู้ชาย นางเอกกีผู้ชาย เป็นข้าราชการ มีงานที่เขาเก็บเศษคงที่ ถ้ามีงานที่โรงเรียนจะมีลิกเก ถ้ามีงานที่โรงพักจะมีร่วง ของถุง จำนำที่น้ำจด ใจ หลังมาแล้ว นี่ก็เป็นผู้ชายเล่นหมด เขาจะเล่นกันตอนงานวัด งานเขาวงกต ประเพลิงอะไรเขาเก็บเล่น กัน สามวัน ห้าวัน เล่นเป็นเรื่องๆ เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า คณะนี่คุณยะ เอคนในบ้านนี้แหละ ไปซ้อม ไปเล่นกัน ถ้ามีงานก็มาเล่น ถ้าไม่มีก็ทำงานของตัวเอง มีงานก็มารวมกัน กำนันจะเรียกมาประชุมกัน กำนันบุญศรี

ถ่ายรูปเท่าจะมาก่ายที่บ้าน เมื่อก่อนนีคนที่เชียงใหม่ก็จะมา คนแม่ช่องสอนก็จะมา ถ้าเขามาที่กีด้วยกันที่ลุงส่ายกุน กีด้วย ร้านข้าวแต่นั่นด้านแบบ เมียแกเป็นคนพม่า แกก่ง ช่อนนาพิกา ทำฟันปลอม ถ่ายรูป

ตุ่มหูใส่สมัยตอนสาวๆ ใส่กำไล ผู้ชายไม่เจาะ ตาสัก ผู้ชายสัก ผู้หญิงไม่สัก ถ้าไม่สักไม่ใช่ผู้ชาย สักเป็นยันต์ สร่าที่สักให้เป็นคนไทยใหญ่ ต้องเสียค่าจ้างยะ ยี่สิบ สามสิบ ลีสิบ ขาข้างละยี่สิบบาท ผู้หญิงนี่สักที่แขน สักเป็นยันต์เป็นยา แต่ยาไม่สักสมัยไทยไม่มีแล้ว แม่ของยายสัก ตุ่มหู กำไล คนที่บ้านมีช่างรับตี มีสองคน ทองนี้เข้าอาจายจากพม่า นาทละสี่ร้อย กำไลเข้าใส่ตอนมีงาน ถ้าเป็นคนมีเงินก็จะใส่ประจำ

สมัยยาอยู่เหมือนแร่ กีดายฝืน ไม่ถูกกฎหมายนะ แต่กีดายเหมือนบุหรี่ ซื้อฝืนมาจากเมืองบ้านปางอุ่ง เขานามาแลกของ กระบุกยาหม่อง ยี่สิบบาท เป็นยางเหนียวๆ ร้านในเหมือนแร่เราก็อยู่กินในนั้น ไม่มีเก็บค่าที่มาซื้อของจากบุญยะ เอาฝ่ากรอบบริษัทไป ถ้าไม่มีรถกีดายใส่เกวียนไป เกวียนเที่ยวละ 20 บาท จากเหมือนแร่ยะกีด นาอยู่บ้านที่โรงไฟฟ้า ทำงานขายในตลาด บางทีก็ทำส่ง เพิ่งจะเลิกทำขายมา 5-6 ปี ก่อนหน้านี้เวลาไม่ส่างลงอย่าง กีดยังรับทำงานมอยู่ เจ้าที่ทำงานเก่งๆ ในบุญยะกีดอยา ข้าวตอกปันยาขายยังทำสูตรเดิม มีแค่น้ำผึ้ง กับข้าวตอก ไม่ใส่กะทิ (ข้าวตอกใช้ข้าวเปลือกของข้าวเหนียวไปครัว) แต่ก่อนนี้พอมีส่างลงอย่างนี้รับเป็นพันๆ ลูก เก็บไว้ได้นาน บ่นที่ใส่กะทิ มีส่วยทะมินกับอาจารย์ว่า เป็นมั่งนี่เขาอาจาประยุกต์ทำที่หลัง แต่ยาไม่ค่อยได้ทำ

ผู้ให้ข้อมูล	17) นางจ้าว คณะเพิ่ม	อายุ 93 ปี
ชาติพันธุ์	คนเมือง	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนทาศรี และนางสาววชรินทร์ ณีวงศ์	
วันที่	19 พฤษภาคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	12 บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	12 บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ ณีวงศ์	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-117.1-117.2	

รายงานจากบ้านยางหลวง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ มาอยู่แม่ลาหหลวง มาอยู่เมืองป้อม นาบุนยวน แล้วก็มาอยู่บ้านแม่สุริน มาอยู่กีปีก็จำไม่ได้แล้ว มาอยู่ที่นี่ได้ถูก 3 คน พ่ออุ้ยกีเสียที่นี่ ที่มาจากแม่แจ่ม เพราะว่าหนีความทุกข์ (ยากจน) มาอยู่ที่นี่มารับจ้างคน โถทำงาน ไม่มีนาของตัวเอง เจ้าของด้วยไปหมดแล้ว

มีลูก 9 คน ตอนนี้เหลือแค่ 6 คน

ตอนมาอยู่ที่นี่แรกๆ คนเมืองก็มี ยางก็มีแล้ว คนโถก็มีแล้ว ตอนนานี่มีวัดแล้ว วัดโถ โถมาอยู่ก่อนนานแล้ว

เมื่อก่อนคนยางอยู่ตระกุงดองบัว ในบ้านก็มี หลัง สองหลัง คุยกันรู้เรื่องขายื้อคำเมือง ไปปอนวัดด้วยกัน ยางที่เป็นคนแต่ก็มีชื่อ ชิแวง บ้านอยู่ทางเหนือเมือง เลยวัดไป ตอนนี้ก็ยังอยู่ไปไหนไม่ได้ เป็นยางบ้านแรกๆ

หลานแม่อุ้ยอยู่บุนยวน (ร้านมาลัย) เขาเกิดที่นี่ เมื่อก่อนแม่อุ้ยบุนยวน ตอนนั้นอยู่ตระกุงหัวหนอง ทางบ้านบุนยวนเป็นคนแม่แจ่น ทางหัวหนองนี่เป็นโถ เคยไปทำนุญที่วัดพระยาภูมิ แต่สองปีนี้ไปไม่ได้แล้ว วัดนี้แต่ก่อนก็ไปปอน พระก็เป็นคนเมืองนี่แหละ ทำนุญโถกับเมืองกีวันเดียวกันนั่นแหละ สาวๆ ก็ไป แก่ๆ ก็ไป ตอนนั้นเขาแห่กีริ่งบ้านเรานี่ไม่มี

ประเพณี ตามกิ่งสลาด ที่นี่ไม่มี ปอยตีไม่มี

น้ำหัวยนี่ซ่อนน้ำแมริน กับน้ำหัวยะรา เมื่อก่อนนี้บุคหน้าบ่อม่าใช้ น้ำกินมี 2 บ่อ ตรงกองนุกับทางเข้าบ้าน แต่บ่อข้างหน้านี้เอาไว้ใช้

ผู้ให้ข้อมูล	18) นายสมบูรณ์ วนารณ์	อายุ 63 ปี	
ชาติพันธุ์	ไทย		
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริถักยณ์ กัณฑารี และนางสาววชรินทร์ ณิเวงษ์		
วันที่	19 พฤษภาคม พ.ศ. 2552		
ที่อยู่	12 บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน		
สถานที่	12 บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนยวน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน		
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ ณิเวงษ์		
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-118.1-118.2		

ลูกชายชาวเกิดที่นี่ 3 คน นอกนั้นก็เด็กแม่เจنم มีเดือนคำ อายุประมาณ 56 ปี ภรรยา อายุ 53 ปี น้ำหนักเพียง 60 กิโลกรัม ภรรยาเป็นแม่เก็บ เมื่อก่อน ไม่มีโรงพยาบาล เพิ่งมาเป็นหมอด้วยเหตุที่นี่ ตอนแม่อึดเข้ามาเมืองໄടก็ทั้งนั้น คนแม่เจنمไม่ค่อยยอม แม่สุรินนำอุดมสมบูรณ์ นาอยู่ข้างบน ทางไปห้วยมด แควบ้านกะหรี่ยงเดียวโน้น เพิ่งมาได้ 6-7 ปี แต่ก่อนเข้าอยู่เมืองสุรินน้อย สนห้วยพอดี ในบ้านนี้ก็มีบ้านประมาณ 5-6 ครอบครัว ดังเดิมที่นี่เป็นไทยใหญ่ พ่อหลวงชื่นรู้ประวัติ มีเป็นเล่น มีว่าไรมาตั้งก่อน แกะเป็นไทยใหญ่ ถ้าคนเมืองต้องแม่ กับพ่อน้อยหรือวัย เขาไม่จากบ้านนาซ้อม อ.แม่เจنم

ประเพณี ไทยใหญ่เข้าทำกี๊ทำพร้อมกันกับคนเมือง ปีใหม่กี๊เหมือนกัน แต่ต่อจากปอยหลวงนี้แม่เจنمมีทางนี้ ไม่มี เขากินเลี้ยงกันทั้งบ้าน มาทำบุญที่วัดหมุนเวียนกันแต่ละบ้าน เอาเมือกัน แต่ก่อนที่นี่มีก้าวสลากระดับ ไม่มีมา 3 ปีแล้ว

ศาลเจ้าตรงหลังโรงเรียนเป็นของไทยใหญ่ แต่ตรงที่คงเหลือ ทุกน้ำที่นาของศรีพรพรรณของคนเมือง เขาวางกันไว้ เขากินเลี้ยง 3 ปีจะเลี้ยงใหญ่หนึ่งครั้ง เขายังเลี้ยงหนู มีเป้าลุยด้วย คนในบ้านทำกันเอง หมอนานมีหลายคน เป็นคนเมือง เขายังไห้ว้มี.ค.-เม.ย. ไทยใหญ่ไปนะ แต่ 3 ศาลนี้ไม่เคยไห้วพร้อมกัน ศาลเจ้าตรงโรงเรียนเขาจะไห้วกันทุกวันพระ ศาลเจ้าของไทยใหญ่ไม่เข้าไม่เลี้ยง ศาลเจ้าไทยใหญ่มีนานาแล้ว เมื่อก่อนมีคนทรงแต่ตายไปแล้ว

บ้านแม่ย่า (ดุดวง) ฝั่งตรงข้าม มีพื้นเมือง ทั้งกะหรี่ยง กะหรี่ยงพอยพมาจาก ล. ลำพูน เข้ายามาหลายปีแล้ว ประมาณ 10 ปี มาก่อนจะห่ำร่องแม่สุรินน้อย เขายังทำไร่ท่านเดียว ที่นี่ทำนามากกว่า ไร่ก็ทำนิดๆ หน่อยๆ เมื่อก่อนไม่มีนา ก็ทำแต่ไร่ ใช้หินแม่สุรินน้อย บ้านเราใช้หินแม่สุริน

มีบ้านเราไม่มี เขายังทำนาอย่างเดียว เขายังบุนยวน แต่เมื่อก่อนเขายังบุ่งอุ่ง

แม่กีน เวลาไปทำการจะได้ค่าจ้างครั้งละ 5-10 บาท

เมื่อก่อนในบ้านมีคนที่มาจากแม่เจنم ก็เดินนานะ มาตัวปล่าๆ เสื้อผ้าก็ชำรุด เอาหัวสารนา ที่แม่ลาหลวง

มีญาติอยู่ ส่วนใหญ่เป็นไทยใหญ่กับคนเมือง กะหรี่ยงก็มี ลักษณะเดียวกัน คุณแม่เจนนี้ ใจร้อนดี แล้วเข้ายาก ทางก็ไม่ถึงกัน ตอนแม่เจนนี้เดินนานะ มาตัวปล่าๆ เสื้อผ้าก็ชำรุด เอาหัวสารนา ที่แม่ลาหลวง

ลุงนาอยู่ที่นี่ตั้งแต่อายุ 24 เดือนนี้ 63 น้ำจากผ่านมา ปีนี้คนไทยใหญ่ แต่ก่อนเป็นครูดอย สอนกะหรี่ยงที่แม่สะเป๊ เดินไป ข้ามน้ำ 32 ท่า พุดกะหรี่ยงได้คิดหน่อย ลุงเป็นครูคนแรกของ โรงเรียนบ้านแม่สะเป๊

เมื่อก่อนจากบ้านแม่สุรินไปบุนยวนต้องขึ้นดอยไป ไปทางลุ划วนรุกขชาติพอดี เดินก็ไม่นานเท่าไหร่ ไม่ถึงครึ่งวัน แต่ทางมันชัน เขายังชี้อพวากผัก แกลบ ข้าวนางครั้งไม่พอกิน เหล้าก็ไปซื้อมาขาย ซื้อเป็นแกalon แล้วนำมาใส่ขาดขาย เมื่อก่อนบุนยวนทำโรงเหล้า บุหรี่ก็มี บุหรี่พระจันทร์ของละ 2.50 บาท เกลือกซื้อ พากวัว

ต่างหากแผลนึ่งก่อนไปเผาบ่อง ศาลาทรงโรงปูย วันนี้ 30-40 ตัว ม้าก็มีเป็นพวงของสันกำแพง ม้านี้จะต่างเกลือ วัวจะต่างเมี้ยง เกลือก็มี เบามากจากแม่เจ้มไปส่งของที่ อ.เมือง ฉุ่งเคยเดินไปทางแม่สุรินน้อย ออกห้วยโป่ง แล้วทะลุวัดจันทร์ พวงม่านี่มาจากแม่เจ้ม มาทางพามะง คงสามหมื่น แล้วก็ทะลุแม่ลาหลวง ตอนที่แม่มาจากแม่เจ้มมาอยู่แม่ลาหลวง นอนที่บ้านแม่เหาะ บ้านแป๊ (เป็นบ้านลัว) นอนมา 3-4 คืน กว่าจะถึงแม่ลาหลวง เดียวเนี้ยสิ่งกันหมด

เมื่อก่อนแม่สุรินไม่ได้สอน เขาไม่ครูสอนแค่ ป.4 แล้วก็ไปค่าขุนยวม ม. 3 แล้วก็ไปต่อที่แม่ช่องสอนไม่ก็แม่สะเรียง ที่ปักษ์ ม. 3 แล้วมาต่อแม่ช่องสอน

ที่น่องจากปลูกข้าว จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่งปลูกมาได้ 3 ปี ปลูกถ้วนเหลือง พอก้าเขามาซื้อไป โรงงานที่เชียงใหม่แล้วเข้ากรุงเทพฯ อีกที่ ราคาก็ไม่ค่อยตก เมื่อก่อนปลูกแต่ข้าว เดียวเนี้ยปลูกกระเทียมบ้าง เอาไว้ขาย แต่ห้อมแดงนี่แม่เจ้มปลูกทั้งนั้น ไม่มีกินก็เอาไปแลกกัน

น้อยคร่าวัย เป็นสล่ายา รักษาคน จุดเทียน สาวคนนั้น เก่ง เป็นช่างซอ

ที่นี่มีฝ่ายคอนกรีต กรมชลประทานมาทำให้มี 2 เส้น ฝายที่ทำเอง ฝายไม่น้ำ เอาไม้ตี เจ้านาร่วมกันทำ

บ้านกะเหรี่ยงข้างบนนี่มีประมาณ 20 หลัง แต่แต่ตัวแบบเรา เป็นพุทธ นาเข้าวัดที่นี่ คริสต์มีอยู่แล้วนี่ ของพวงเกาหลี คนที่อื่นมาอยู่กะเหรี่ยงเหมือนกันนี่แหละ มาจากทางปาย เกาหลีมาก็จะให้คนแต่คนแก่เข้าไป ใครปวดที่ไหนเขาจะฟังเงินให้ โบสถ์นี่สร้างมาประมาณ 14-15 ปี พุทธนี่ก่อนเขามา พระเป็นคนที่นี่ อายุ 70 กว่า มีพระองค์เดียว เป็นไทยใหญ่ ถือเครื่องมาก คนบุญขวนกົນมาขึ้นวัดนี้ ศักดิ์สิทธิ์ วันพระใหญ่เขากົนมากัน

ผู้ให้ข้อมูล	19) นายอาเจียะ คำปา	อายุ 92 ปี
ชาติพันธุ์	ไทยใหญ่	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กัลพาศรี และนางสาววชรินทร์ ณีวงศ์	
วันที่	19 พฤษภาคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนyawm อ. บุนyawm จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	บ้านแม่สุริน หมู่ 3 ต. บุนyawm อ. บุนyawm จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชรินทร์ ณีวงศ์	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-119.1-119.2	

เป็นคนໄຕ เกิดที่นี่ พ่อแม่ก็เกิดที่นี่ บ้านแม่สุริน 100 กว่าปี พ่อหน่อหน่อนกืออยู่ที่นี่ บ้านเดิมอยู่ข้างใน ห่างจากนี่ ครึ่งกิโลเมตร มาอยู่ที่นี่ตอนอายุ 11-12 ปี มาเข้าโรงเรียนที่นี่ มาเรียนหนังสือกับพระ คนแรกๆ ที่มาอยู่นี่เป็นคนໄຕ แล้วคนแม่เจ้มก็ขยามาอยู่ด้วย ตอนอายุ 11-12 ปี มีคนแม่เจ้มมาอยู่ได้ 10 กว่าบ้าน คนไทยใหญ่นี่มี 50-60 หลัง ยังก็มีแต่เข้าอยู่บ่นดอย ทางหัวน้ำ อยู่นานนาน

ชื่อบ้านแม่สุริน น้ำลงดอยมา เขาเรียก ริน เขาเรียกน้ำว่าแม่สุริน ก็เลยเรียกชื่อบ้านตามชื่อแม่น้ำ น้ำนี่มีห้วยเล็กห้วยน้อย น้ำแม่สุรินนี่มาจากแม่อุคคลาแล้วไหลไปน้ำสาละวิน ไปทางพม่า น้ำยวมนี่ลงไปแม่สะเรียง

พ่อเข้าเรียนอายุ 12 ปี เรียนถึง ป.3 อายุ 15 ปี แต่แต่งงานตอนอายุ 30 ปี เป็นคนໄຕบ้านแม่สุรินเหมือนกัน มีลูก 3 คน ผู้หญิง 1 คน ผู้ชาย 2 คน บ้านหลังนี้สร้างเมื่อ 2520 บ้านเมื่อก่อนใช้ไม่ได้ อันนี้ ไม่ตั้ง ไม่แดง ไม่พลาง ไม่สักไม่เอ่า ไม่กล้าเอกสารลากดันจับ ทำเอง มีคนในบ้านมาช่วยกัน บ้านหลังแรกนี้ทำตอน อายุ 35 ปี เป็นไม้ไผ่

บ้านหลังนี้หลังที่ 3 แล้ว ปลูกแบบไทยใหญ่ มี 2 ชั้น ตอนบ้านไม่ไห่ชั้นเดียว ยกพื้น หลังนี้มี 2 พื้น ข้างล่างเอาไว้ขายของ ปลา หมู ผัก เกลือ เมี่ยง ไปซื้อของมาจากตลาดชุมชน เป็นพ่อค้าทางเชียงใหม่ขายส่ง บางครั้งก็มีส่วนที่บ้าน ตอนนั้นอายุ 40 กว่า ตอนขายของก็ยังทำนาทำสวนไปด้วย บนมีขาย สมัยก่อนทำนาปีละ 2 ครั้ง เดียวนี้ทำครั้งเดียว เอาข้าวออกก็เอาถัวเหลืองมาใส่ ขายได้ราคาดีเหมือนกัน ข้านี้ทำกิน กระเทียมกับปลูกหั้งขายหั้งกิน กับปลูกข้าว ก่อนเสร็จแล้วก็ปลูกถัวเหลืองกับกระเทียม ปลูกพร้อมกัน ตอนรุ่นพ่อรุ่นแม่ปลูกข้าว 2 หน เอาข้าวออกเดือนธันวาคม แล้วก็เริ่มทำอีกที่ตอนกุณภาพันธ์ เก็บยอดอนเดือนเมษายน ทำแต่ข้าวนา ข้าวไร่ไม่ปลูกนาพ่อมีสินกว่าไร ได้ข้าว ร้อยก้าวถัง ข้านี้ได้ข้าวบ้าง ขายให้คนดอย (กะหรี่ยง แม้ว) ทำงานงานเม็ดขาวๆ ปลูกขาย เอาไปอีกเป็นนำมัน เมื่อก่อนในบ้านมีครกอีกด้วยน้ำมันเดียวเนื้อข้าวไปหมดแล้ว

ส่วนรวมโดยครั้งที่ 2

เจอทหารสู่ปุ่นตอนอายุ 20 กว่า เจอในบ้านนี้แหละ เขาจากพม่า ตอนไปเรื่อย ที่วัดกึมี หลายคนเต็มบ้านเลย นานอนที่บ้านกึมี บางครั้งมา 3-4 คนแล้วไป แล้วก็มายัง ของกินเขาทำกินเอง เขาซื้อข้าวสารซื้ออะไร มาทำเอง มากยุ่งด้วยตอนบ้านหลังลุ่ม คนเจ็บคนดีป่นกัน ไปนอนที่วัด เจ้านายเขานาเงินมาส่งให้ แต่เจ้านายอยู่ชุมชน ขโนยของนี่ไม่มี มากยุ่งแค่เดือนกว่า มาจากพม่า ผ่านที่นี่ขึ้นไปแม่ส่องสอน แล้วเข้าเชียงใหม่ แต่ตอนไปพม่าเขาไม่ได้ผ่าน พ่อเคยพูดสู่ปุ่นได้แต่ลืมหมด คนที่มานี่อายุ 40-50 คนหนุ่มๆ กวนนี้ไม่มี เจ้านายเหาหนุ่มกว่าประมาณ 30 เจ้านายเขามีปืน มีเครื่องแบบ มีดาบยาว ทหารที่มานอนบ้านไม่แต่ตัว ทุกๆ ยากๆ ไม่มีเครื่องแบบ ใส่ผ้าอย่างเรา คนหนุ่มอายุ 20 ไม่มี มี 30 ขึ้นไป เขาเดินมา รถเข้าไม่มีนำมัน เขาไม่กินพริก กินแต่เกลือ เขาซื้อเป็นปลาเป็นอะไร เขายาทำไส้เกลือ เขายื้อมาจากในบ้าน ใช้ตังค์ไทย เขายาเสื้อผ้ามาเอง ผ้าห่ม อาวุธนี่บางคนก็เอามา กระดิกน้ำกึมี หม้อข้าวสู่ปุ่นกึมี เขาวักกันสุดๆ เลย ไม่ทึ่งกัน สู่ปุ่นมาตายที่วัด แล้วเขาเก้อไปทึ่งในหัวใจยวทางไปจังหวัด ประมาณ 10 กว่าคน คนบ้านเราก็ขายของให้เขา ข้าวปุก ขนม กล้วย บางคนพูดไทยใหญ่ได้ เขายานอนนี่ก้อนทุกบ้าน บ้านละ 2-3 คน แต่บ้านพ่อนี่ยะ 4-5 คน เขายาช่วงหน้าแล้ง ประมาณ เม.ย.-มิ.ย.

ศาลาเจ้าเมืองบ้านเรามี 2 ศาลา ทาง南นั่นของคนเมืองเข้าตั้งพร้อมๆ กันกับเรา เข้าตั้งตรงนี้ประมาณเย็น ดี 2 ศาลานี้เจ้าคนละองค์กัน เขายาวกันเดือนเมษายน ปีละครั้ง ให้พร้อมกัน เอาขนมนนนเนยไปให้ ไม่มีเหล้า ไม่มีไก่ ไม่มีหมู มีข้าวด้วย คนไทดคนเมืองให้ไหว้เหมือนกัน เข้าตั้งคงคูแลไว้กันหนึ่งค่อยปิดกวาด

(พ่อเต่ามีรอยสักที่ขาทั้งสองข้าง) สักที่บ้านนี้แหละ คนไทดสักให้ แต่ตายไปแล้ว สักเป็นค่าสาให้หอยสุข สาย สักตอนอายุ 20 เมื่อก่อนหนุ่มๆ นี่สักกันหมด ถ้าไม่สักนี้ให้ไปอาบน้ำกันแม่หลุิง สักเป็นรูปแนว รูปเสือตอนสักเจ็บ ไปสักกันเพื่อน เขายาหมกเหล้า ห้ามลอดบันได

บ้านนี้มีฝ่าย 2 ฝ่าย หลวงเขามาทำให้ ฝ่ายใหญ่ฝ่ายหนึ่ง มีแก่ฝ่าย

2. ตำบลเมืองป่อน

ผู้ให้ข้อมูล	20) นายสุรยุทธ์ สาวยสม อายุ 86 ปี
ชาติพันธุ์	ไทย
ผู้สมภาน্ড	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวอมรรยา กนิษฐานนท์
วันที่	9 กรกฎาคม พ.ศ. 2551
ที่อยู่	บ้านหางป่อน ต. เมืองป่อน อ. ชุมยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	บ้านหางป่อน ต. เมืองป่อน อ. ชุมยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจากการจดบันทึก

สมัยก่อนพ่อเฒ่าเฒ่าของพ่อเฒ่าส่วยจะเล่าให้ฟังว่ามาจากธุรกิจในพม่า เป็นไทยกลุ่มนี้มีอนกัน ส่วนพ่อเฒ่าก็โถมาในเมืองป่อนเด็กขึ้นมาอยู่ที่นี่ (ทางป่อน) เพราะหนีมาตอนสงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนที่ญี่ปุ่นเข้ามานั้น ได้เกณฑ์คนให้ไปช่วยขุดถนนถ้ำไครสมัครใจไปจะได้เงินวันละ 5 บาท แต่ถ้าไม่ไปจะบังคับให้ไปขุดให้ฟรี พ่อเฒ่าส่วยจะไปโดยไปครั้งละประมาณ 7 คน ครั้งละ 15 วัน พ่อเฒ่าไปแค่ครั้งเดียว หลังจากนั้นก็ไปขายของให้ญี่ปุ่นของที่ขายก็มี ข้าวบูก กล้วย (ตอนนั้นกล้วย 2 หัว แลกหวานได้ 1 วง) พอหมดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ทำนาทำไร่เหมือนเดิม

อุบลราชธานีนั้นพ่อเฒ่าเป็นคนออกแบบ แต่ไม่ได้วัด แค่บอกช่างที่มาช่วยกันว่าต้องอย่างไรบ้าง เท่านั้น บางอย่างที่เป็นของตกแต่ง เช่น ลวดลายบนฝ้าเพดาน พ่อเฒ่าก็เป็นคนทำเอง

การแต่งงาน

การแต่งงานของชาวไทยสินสอดนั้น จะมีสร้อย แหวน เงินการแต่งกายก็จะใส่ชุดธรรมชาติ เรียบๆ ดูสะอาด โดดเด่นจะจัดขึ้นที่บ้านของฝ่ายหญิง ตอนเช้าจะมีขบวนแห่ซึ่งในขบวนจะมีสินสอด และขันไล่ของชำร่วย (ข้าวต้มกับ/กล้วยกับ/ห่อกับ) ซึ่งของชำร่วย กือ การเอาห่อ เมี่ยงกับเกลือ และกล้วย 2 ลูก มัครวมกันเป็นของชำร่วยแรกกันที่มาในงาน ซึ่งมีความหมายว่า คู่แต่งงาน จะเข้ากันเหมือนกับเมี่ยงและเกลือ กือการเอาเมี่ยงที่มีรสเผ็ด พอกมากินคู่กับเกลือแล้วจะหวาน ส่วนกล้วย 2 ลูกที่นำมามัครวมกันนั้นคือทึ่งคู่จะไม่แยกจากกันไปไหนอยู่กันจนแก่เฒ่า

การสัก

สมัยก่อนผู้ชายเกือบทุกคนจะสัก เพราะว่ากันว่าถ้าใครไม่สักต้องไปอาบน้ำข้างล่างกับผู้หญิง สักแล้วถึงจะเป็นผู้ชาย แต่ก่อนนี้คนที่สักก็เป็นคนในบ้าน แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว พ่อเฒ่าบอกว่าสัก เพราะจะได้ฟันไม่เข้า ยิ่งไม่เข้า แต่ต้องถือศีล ห้ามโกหก ห้ามโนย ห้ามกินไฟก่อน มะนาว (นำเต้า) รากวัว/ควาย ห้ามลอดไม้จ่างคำต้นกล้วย/ได้บันได/ได้ถุงโรงครัว/ร้าวตากผ้า ลายที่สักนั้นจะเป็นภาษาไทยใหญ่ นอกจากนี้ขังมีลายที่นิยมสัก กือ ตัววะ 3 หัวย มีลักษณะเป็นวงกลมเต็กๆ 3 วง เรียงกันเป็นรูปสามเหลี่ยม ซึ่งหมายถึงว่าคนที่สักนั้นเป็นคนไทยใหญ่

อาหาร ไก่ 3 อย่าง เป็นอาหารของชาวไทยใหญ่ โดยนำเอา หอมแดง (ผักหนี้แหลง) สะระแหน่ (หอมหล่น) ตะไคร้ (จี๊กไก๊) นำไปซอย แล้วมาคลุกรวมกันกับถั่วเปี๊ยะห่อ ใส่พริกชอสาย มะนาว เกลือและน้ำมันนิดหน่อย คลุกรวมกัน

การสารคุณ

(หมวดของชาวไทยใหญ่) ส่วนมากผู้ชายจะเป็นคนทำ ลาวดลายก็จะมีหลายลาวดลาย เช่น ลายสอง ลายเกิดเต่า (หลังเต่า) และลายกาให้ (การทำไม่ได้แลรืองให้)

ผู้ให้ข้อมูล	21) นางพกการอง จันทร์เทพศรี	อายุ 68 ปี
ชาติพันธุ์	คนเมือง	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์ และนางสาวรมย์ กนิษฐานันท์	
วันที่	7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 (ครั้งที่ 1) 27 ตุลาคม พ.ศ. 2551 (ครั้งที่ 2)	
ที่อยู่	6 หมู่ 1 ต. เมืองป่อง อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	โอมสเตียบ้านกัลยา	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์	
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจากการจดบันทึก	

ครั้งที่ 1 วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

พ่อของคุณยายเป็นกำนันในสมัยทรงรามโลกา ซื้อกำนันประเสริฐ จันทร์เทพศรี มาจาก อ. เтин จ. ลำปาง ซึ่งเดินทางมาจากลำปางมาอยู่ที่แม่ฮ่องสอนเนื่องจากพ่อของน้ามายู่ที่นี่ก่อนแล้วจึงชักชวนกันมาอยู่ด้วยกัน พ่อพ่อ้มีลูกก็เลยข้ายามาอยู่ที่บุนยวน แต่เนื่องจากบุนยวนเป็นที่สูงต้องเดินไปตักน้ำໄກล ลำบาก ก็เลยข้ายามาตั้งหลัก ปักฐานที่เมืองป่อง พอดีกับที่คุณไถอพยพมาอยู่ที่นี่ มีปุ่นป่อง เป็นผู้ใหญ่บ้าน แต่ไม่รู้ภาษาไทย ก็เลยให้พ่อของคุณยายช่วยทำงาน เมื่อปุ่นเสียชีวิต พ่อของคุณยายก็เลยได้เป็นกำนัน ในสมัยทรงราม โลกนั้นคุณยายยังเด็กอยู่ แต่พอจำได้ว่าตอนนั้นเครื่องบินเยอะมาก ทุกบ้านต้องทำหลุมหลบภัย ส่วนพ่อของคุณยายก็ต้องไปต้อนรับทหารไทย (ทหารม้า) ที่ท่าหินส้ม ไม่ได้คุ้มครองรับครัวเลย ตอนที่ทหารญี่ปุ่นถอยทัพมาก็มานอนอยู่ตามศาลากลาง แล้วก็เกณฑ์ให้ชาวบ้านบุกทางรถให้ญี่ปุ่น เงินก็ไม่ให้สักบาท เค้าว่ากันว่าคือทางรถสมัยนี้ ทิ้งรถกันไว้เต็มไปหมดแล้วก็ตายกันเยอะ บางคนก็เอาของมาเลกกลวี แลกข้าว ไปกิน

นอกจากที่นี่จะเป็นโอมสเตียแล้ว ยังเป็นร้านขายเสื้อ トイอิกด้วย ดังนั้นจึงได้พูดคุยกับคุณยายพกการอง กีร์วักกับเรื่องการแต่งกายของชาวไทยใหญ่ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบที่ประยุกต์ขึ้น ซึ่งเสื้อトイอิกของผู้ชายนั้นจะมี 2 แบบ กีอ แบบแขนสั้นและแขนยาว ซึ่งในสมัยก่อนนั้นจะใช้ผ้าทอพื้นเมืองที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ เช่น สีขาว สีน้ำเงิน สีน้ำตาล ปัจจุบันไม่ทำเสื้อจากผ้าที่ย้อมจากสีธรรมชาติแล้ว เพราะสีตกและทำให้ชีดเร็ว จึงหันมาใช้ผ้าที่ซื้อมาจากโรงงานที่เชียงใหม่ ซึ่งสีที่นิยมนำมาตัดเป็นเสื้อในปัจจุบันคือ สีเหลืองสีฟ้า และสีมุก ส่วนเสื้อトイอิกของผู้หญิงนั้นจะมีหลากหลายแบบ คือแบบเดิมนั้นจะเป็นคอกลม แขนสามส่วนและไม่มีการต่อแขน ส่วนแบบที่

ประยุกต์แล้วจะมีหลายแบบ เช่น แบบสั้น แบบยาว แขนกุด เป็นคือเงิน ผ้าที่ใช้ก็มีหลายชนิด เช่น ไหนแก้ว ผ้าแก้ว ไหนพม่า ไหนอีสาน และผ้าฝ้าย

ครั้งที่ 2 วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2551

ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณีวงศ์ และนางสาวศิริลักษณ์ กัลยาศรี
วันที่	27 ตุลาคม พ.ศ. 2551
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 6 หมู่ 1 ต. เมืองปون อ. บุนยworm จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	Home Stay บ้านกัลยา
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-221

พ่อค้าแม่เป็นคนเมืองจากเดิน จังหวัดลำปาง ในเมืองปอนมีบ้านขายบ้านเดียวเป็นคนเมืองที่มาจากลำปาง คนเมืองคนอื่นๆ ในเมืองปอนส่วนใหญ่มาจากแม่แจ่ม และจะตั้งบ้านอยู่ทางทัวบ้านกับท้ายบ้าน ส่วนคนใต้จะอยู่ตรงกลางบ้าน

แต่ก่อนไม่มีการซื้อขายข้าวกัน แต่ใช้วิธีการยืม พอตอนที่เอาไปคืนก็ให้ดอกเป็นข้าวกลับไปสมนติว่าเอาไป 10 กก. เอาคืน 14

วิถีชีวิตและประเพณี

เดือน 5 เก็บกระเทียม หอมแดง และถั่วเหลืองที่ปลูกไว้

เดือน 6 ก่อเจดีย์ทราย และจุดบกไฟ

เดือน 7 เริ่มทำนา (เอาน้ำเข้านา 10 วัน แล้วจึงห่ว่านกล้า ประมาณ 45 วัน ถอนกล้าไปปลูก)

เดือน 8 ปอยจ่ากี้

เดือน 10 ข้าวเริ่มตั้งท้อง

เดือน 11 ออกพรรษา ข้าวอกรวง และมีปอยอ่องจ้อด จะมีงานรื่นเริงทุกวัน มีของขาย มีแห่นกแห่โต ตอนแรกบวนแห่นกแห่โตจะไปรำให้เจ้าอาวาสวัดก่อน แล้วก็ไปรำที่ศาลเจ้าเมือง จากนั้นจึงจะแห่ร่อนหมู่บ้าน

เดือน 12 เกี่ยวข้าว แล้วจึงปลูกกระเทียม หอมแดง ถั่วเหลือง

ผู้ให้ข้อมูล	22) ผอ. ส่งฯ วงศ์สุวรรณ
ชาติพันธุ์	ไทย
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชิรินทร์ ณีวงศ์ และนางสาวรอมย์ กนิษฐานนท์
วันที่	7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551
ที่อยู่	บ้านเมืองปonus ต. เมืองปonus อ. บุนยรัม จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	โรงเรียนบ้านเมืองปonus
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณีวงศ์
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียนเรียงจากการจดบันทึก

โรงเรียนบ้านเมืองปonus ก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2466 ซึ่งพื้นที่เดิมเป็นวัดร้างมาก่อน ดูได้จากพระธาตุที่อยู่ใน
สถานที่ตั้งของโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านบ้านเมืองปonus น่าจะเป็นศิลปะไทยที่อยู่ผสานกับศิลปะพม่า

ประเพณีของชาวไทยใหญ่

- เดือน 1 (เดือนเกิ่ง ประมาณเดือนพฤษจิกายน) จะมีการถวายข้าวใหม่
- เดือน 2 (เดือนกำ) เดือนนี้เชื่อว่าทำอะไรไม่ดี และถ้าเป็นพระต้องไปปริวาสกรรม 3-7 วัน
- เดือน 3 ประเพณีหล่อข้าวยาแก้ว (ข้าวเหนียวแดง) ชาวบ้านจะนำข้าวเหนียวมะพร้าว และน้ำอ้อย มา
รวมกันที่วัด แล้วช่วยกันกวนพอเสร็จแล้วก็จะนำไปทิปานให้กับทุกบ้านและขอพรบ้านนั้นๆ
- เดือน 4 การบวชลูกแก้ว (ล่าลง) ถ้ามีลูกผู้ชายที่อายุยังไม่ถึง 20 ปี จะให้บวชเป็นเณร ซึ่งผู้ที่บวชนั้น
จะมีการแต่งกาย จำลองเป็นเจ้าชายหรือกษัตริย์ (เจ้าชายสิทธัตถะ) วันแรกจะสวมชฎา แต่งกาย
เป็นลูกพระมหากษัตริย์ แล้วแห่ไปตามสถานที่สำคัญๆ เช่น ศาลเจ้า วัด วันที่สอง จะสวม
หนวดเหมือนผู้ชาย แล้วแห่ไปตามบ้านญาติผู้ใหญ่ และมีเครื่องขันบูรพิหาร มีต้นตะเปชา
(ต้นปาริชาต หรือต้นสารพัดนึก) แล้วใส่อาหาร และข้าวของเครื่องใช้ วันที่สามจึงจะมีพิธีบวง
เป็นเณร

เดือน 5 และเดือน 11 จะมีงานกันต่อ (ขอกมา) เหมือนกับปีใหม่ไทย คือจะไปขอมา และขอจาก
ผู้ใหญ่ที่นับถือ เอาขนน ผลไม้ และข้าวตอกดอกไม้ไปให้

- เดือน 6 ปอยจ่าตี (เจดีย์ทราย) ชาวบ้านจะช่วยกันบนทรายเข้าวัด เพื่อไปทำเจดีย์
- เดือน 7-9 เป็นช่วงเข้าพรรษา ซึ่งตรงกับช่วงที่ชาวบ้านกำลังเตรียมนา จึงไม่มีงานบุญใหญ่ๆ แต่จะมี
ผู้สูงอายุไปจำศีลที่วัดในวันพระ

เดือน 10 ปอยจ่าตี คือการถวายทาน (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10) หรือการถวายข้าวમ្ពុបាយស (صومต่อหลวง)
การจัดทำข้าวម្ពុបាយสนั่นจะต้องเป็นผู้หญิงบริสุทธิ์เท่านั้น

- เดือน 11 แ昏ชอมโก่จ่า คือการถวายบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จะจัดขึ้นในช่วงขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 15 ค่ำ
- เดือน 11 ชาวไทยใหญ่เชื่อว่าช่วงเวลาหนึ่งจะมีภัยคุกคาม โลก และสวรรค์จะเปิดพร้อมกัน การทำบุญ
ให้ญาติที่ตายไปจะได้บุญเต็มที่

ปอยออกหัว/ปอยเหลิน 11/คาดหลุ คือการทำบุญในวันออกพรรษา แต่ละบ้านจะทำ
กองพาราเพื่อรับเดี้ยงของพระพุทธเจ้าลงมาจากสวรรค์เพื่อโปรดพระบิดาและพระมารดา
แล้วลงมานบนโลก สักวันทึ้งหลายก็ยินดีและต้อนรับพระพุทธเจ้า

ปoyer อองช้อด เป็นงานเฉลิมฉลอง รวมทุกกิจกรรมที่สนุกสนานมาแสดง
**เดือน 12 ปoyer ชาวงกต (หวังกับปะ) เป็นการจำลองตอนที่พระพุทธเจ้าบำเพ็ญทานบำรุง ทศชาติ (ชาติสุดท้าย) คือตอนที่เป็นพระเวสสันดรแล้วเข้าไปอยู่ในเขางกต ซึ่งในเขางกตที่จำลองไว้นั้นจะมี จงพาราทั้งหมด 5 หลัง คือ กือกอกดัน กือหน่ากง กัสซัปปะ โคงมะ และอริมิเตยะ
ปoyer ถ่องกาน เป็นการทำบุญถวายผ้าเหลือง**

ผู้ให้ข้อมูล	23) นายແພດຄຳ ຄອມລີ	อายุ 75 ปี	
	24) นายສຸວິທຍ່ ວາຣິນທົ່ງ	อายุ 50 ปี	
ชาติพันธุ์	ໄທ/ไทย		
ผู้สัมภาษณ์	นางสาววชรินทร์ ມณึงໝໍ	นางสาวສິວิວරรณ ສິວິວັນຍິ	
วันที่	2 ตุลาคม พ.ศ. 2551	(ครั้งที่ 1)	
	29 ตุลาคม พ.ศ. 2551	(ครั้งที่ 2)	
ที่อยู่	บ้านເມືອງປອນ ຕ. ເມືອງປອນ ອ. ບູນຍາວ ຈ. ແມ່ວັງອ່ອງສອນ	ແພດຄຳ ຄອມລີ	
สถานที่	ວັດເມືອງປອນ		
ผู้เรียบเรียง	นางสาววชรินทร์ ມณึงໝໍ		
รหัสເສີຍ	PPK-ANT-KY-222		

ສຸວິທຍ່ ວາຣິນທົ່ງ

ครั้งที่ 1 วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2551

งานແຜນຂອມໂກຈ່າ เป็นการทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วในแต่ละปีโดยจะทำในช่วง ขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยสิ่งจำเป็นที่จะต้องถวาย เพราะเชื่อกันว่าจะทำให้คนที่ตายไปแล้วได้ขึ้นสวรรค์ คือ ตุ่ง ชาวดี ไทย หรือเรียกว่า ตำข่อน ซึ่งในเมืองป่อนส่วนใหญ่จะว่าเข้าไปให้ฟ่อແພດຄຳเป็นคนทำให้ เพราะไม่ค่อยมีใครทำเป็นแล้ว ตำข่อนนั้นมีลักษณะคล้ายตุ่งของคนเหนือ มีส่วนประกอบคือ นาค (นาค) ดาวัตตา cavity ไก่ เต่ากันไก่เต่า ย่างเล็กๆ ข้างในใส่ข้าวตอกดอกไม้ อาหาร และเงิน ก้าเผือก และบนยอดสุดเรียกว่าจ่อง จะต้องมี 3 ชั้น

เจ้าเมือง

เจ้าเมืองของชาวบ้านเมืองป่อนนั้นมีอยู่หลายเจ้าเมือง เช่น เจ้าเมืองหน่อง เจ้าเผ่า เจ้าขึ้นเมืองเหล็ก เจ้าหน่อง คำແຫງ ซึ่งปรากฏตัวจากการเข้าทรงคนในหมู่บ้าน

กีฬาและการละเล่น

- หมากนิม มักจะเล่นในช่วงปีใหม่ไทย (สงกรานต์) ประมาณเดือน 5

- อีโจํ การเล่น โยนหรือยุขของชาวไทยใหญ่ เป็นการละเล่นที่ผู้ชายเล่นเป็นส่วนใหญ่ เล่นในช่วงปีใหม่ไทย (สงกรานต์)
- หอย การนำตัวหมากหอย (ไม้ม้าทำเป็นท่อนขนาดฝ่ามือ) มาปา แล้ววัด เป็น กีบ ศอก และวา
- หมากบุกเคอ เล่นบนดิน
- หมากกอน เอาเม็ดมะขามใส่ถุงเป็นลูกมาเล่น
- หมากเก็บ ใช้ไม้ม้าทำ

ครั้งที่ 2 วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2551

ผู้สอบถาม นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวศิริกัญญา ก้อนทศรี
 วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2551
 ที่อยู่ บ้านเมืองปonus ต. เมืองปonus อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
 สถานที่ บ้านเมืองปonus ต. เมืองปonus อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
 รหัสเสียง -

ประวัติส่วนตัว

พ่อชื่อ จึง แม่ชื่อ มั่น นามสกุล คงผล มีลูก กีอ

- นายอุ่น เสียชีวิตแล้ว
- นายอ่องลงทะเบียนบ้านเมืองปonus
- นางสาวคำ เสียชีวิตแล้ว
- นายหลาว อุ่นบ้านเมืองปonus
- นางนุ้ง อุ่นบ้านเมืองปonus

นายแหน่งคำ อุ่นบ้านเมืองปonus แต่ก่อนบ้านอยู่ตระหง่านบ้าน แต่พอแต่งงานตอนอายุ 28 ปี ก็เขยามาอยู่กับภรรยาที่บ้านที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน มีลูกด้วยกัน 1 คน ประกอบอาชีพทำนา ปีละ 1 ครั้ง เริ่มทำตอนเดือน 6 แล้วก็เกี่ยวข้าวตอนเดือน 12 หลังจากนั้นก็ปลูกถัว หอน กระเทียม แล้วก็เก็บตอนประมาณเดือนเมษายน

เมื่อก่อนที่พ่อเจ้าหนุ่มฯ ในเมืองปonus มีคนໄຕประมาณ 30 กว่าบ้าน คนเมืองมี 20 กว่าบ้าน เป็นคนเชียงใหม่มาจากการแปรเปลี่ยน กับแม่ล่าหลวง ส่วนยางแดงจะมีอยู่ตระหง่าน 2 แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว เพราะยายไปอยู่แม่ซอกันหมด

บ้านท่าหินส้ม	- คนໄຕ
บ้านป่าฝาง	- คนໄຕ กับคนเมือง
บ้านทางปonus	- คนໄຕ กับคนเมือง
บ้านแม่ช้อ	- กะเหรี่ยง
บ้านแม่ลากะ	- กะเหรี่ยง
บ้านแม่หินหลวง	- กะเหรี่ยง
บ้านหนองแห้ง	- กะเหรี่ยง กับคนเมือง
บ้านแม่ป่าจุ	- กะเหรี่ยง

ลายของกุ้น

- ลายสอง ไม่มีดอก เป็นลายแบบสมัยก่อน
- ลายสอง แบบมีดอก
- ลายดอกพิกุล เป็นลายที่คิดขึ้นใหม่ มีมาประมาณ 4-5 ปีแล้ว
- ลายกาให้ หรือลายเกล็ดเต่า เป็นลายตั้งแต่สมัยก่อน

นามสกุลเก่าของเมืองปอน

- เยาวราช
- คงมี
- ไฟศาลา

การใช้น้ำ

สมัยพ่อเฒ่าเด็กๆ ใช้หุงอย่างจากน้ำบ่อ ยกเว้นการทำชาจะใช้น้ำจากน้ำปอน น้ำประปาภูเขามาจากหัวปูน น้ำใช้มา 9-10 ปี

ฝายที่หัวปูนนี้จะมีคนแบ่งน้ำ หรือคูแลฝาย เรียกว่า แก่ฝาย/เหมือง แต่ก่อนพ่อตาของพ่อเฒ่าเป็นแก่ฝายต่อมาก็เป็นพ่อเฒ่า ปัจจุบันเป็นคนป่าฝาง ชื่อ พ่อส่างอินทร์ แก่ฝายนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ก่อนเป็นเหมืองดินนาเปลี่ยนเป็นคอนกรีตได้ 20 กว่าปี

จร ในบ้านเมืองปอน มี 4 คน

- นายทุน จองเลิน เป็นคนเมืองปอน
- มะหลิงตีะ เป็นคนพม่า
- วิริยะ เป็นคนไถสารเหนือ เมืองหนอง
- หยามะ เป็นคนต่อแพ

โบราณสถาน

เจดีย์ที่อยู่ในโรงพยาบาล พ่อเฒ่าจากหม่องเป็นคนสร้าง เป็นพ่อเฒาของนางอุ่งเหง่ ก่อนปี 2500 ชาวบ้านได้ไปบูรณะเจดีย์กัน โดยจะนำเอา น้ำอ้อขี้ หนังวัว หนังควาย (ที่เผาแล้ว) ปูนแดง (อังกะเต) เปลือกไม้ชิเย่ะ ไปหมักไว้ 3 วัน 2 คืน แล้วเอาไปโอบเจดีย์

ร้านค้า สมัยก่อนจะขายผ้า ของกิน มีวัตถุทางไปมาของจากพม่า และเชียงใหม่มาขาย

- นางทวยขัน เลิศชาร
- ชานอ่อง (ลูกแม่เฒ่าละ)
- พ่อเฒ่าหม่อง
- พ่อเฒ่าแสง
- บ้านนางละอ้อ (ตอนนี้เป็น โอมสเตย์ ของครูตาล)

อื่นๆ

- แต่ก่อนถนนหน้าวัด เรียกว่า กองหลวง
- การแต่งงานสมัยก่อนต้องแต่งตอนอายุ 20 ปีขึ้นไป ไม่ว่าผู้หญิงจะไม่ชอบ เพราะทำอะไรก็ไม่เป็น
- เมืองป่อนดึงก่อนบุญยวน ที่บุญยวนมีคนน้อยกว่า แต่ก่อนเมืองป่อนเกือบได้เป็นอำเภอ
- จากนี้เดินไปต่อแพ 4 โถงเข้า ลังต่อแพประมาณ 5-6 โถงเย็น
- ในเมืองป่อนเพียงจะมีงานลอยกระทงตอนพ่อเฒ่าอายุประมาณ 30 ปี ก่อนหน้านี้เคยได้ยินแต่ชื่อกับเพลง

ผู้ให้ข้อมูล

25) นายยุทธ วีไสววรรณ อายุ 76 ปี

26) นางติงขิน วีไสววรรณ อายุ 68 ปี

ชาติพันธุ์

ไทยใหญ่

ผู้สัมภาษณ์

นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์

และนางสาวศรีลักษณ์ กัลยา

วันที่

29 ตุลาคม พ.ศ. 2551

ยุทธ - ติงขิน วีไสววรรณ

ที่อยู่

104 หมู่ 1 ต. เมืองป่อน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน

สถานที่

104 หมู่ 1 ต. เมืองป่อน อ. บุญยวน จ. แม่ฮ่องสอน

ผู้เรียนเรียง

นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์

รหัสเสียง

PPK-ANT-KY-225

พ่อเฒ่ายุทธกับแม่เฒ่าติงขิน มีลูกด้วยกัน 3 คน เสียชีวิตไป 2 คน เหลือ 1 คน คือ นางศรีพรรณ คงณี

วิธีชีวิต

ฝ่ายคุณครีต มี 3 ลูก คือ ฝ่ายหลวง ฝ่ายกลาง และฝ่ายယาง (เมื่อก่อนเป็นเหมือนของกะเหรี่ยง)

พ่อเฒ่าเคยล่องแพไปขายข้าวสารที่แม่สะเรียงไปด้วยกัน 3-10 ลำ ไปตอน 2 คืนใช้เวลา 5-7 วัน ไปทางหางป่อน ท่าหินส้ม แม่กี๊ะ แม่ลาหลวง แม่ลาน้อย หนองผักชุम แม่ต้อน สนพาน ตามคำน (ท่าข้าม) แล้วก็ถึงแม่สะเรียง กับวัวต่างกีไป ไปเป็นลูกจ้าง เจ้าวัวซื้อ chan อ่อง ไปเชียงใหม่บ้าง ไปแม่ฮ่องสอนบ้าง จากนั้นไปเชียงใหม่จะไปทาง บุญยวน ปางอุ่ง (ตอนนั้นแม่กับย่างอยู่) แม่น้ำเจ้า แล้วเข้าเชียงใหม่ทางจอมทอง วัวต่างส่วนใหญ่เอาข้าวสารไปขาย แล้วซื้อรับ ปูปลา น้ำมัน สาบ น้ำตาล เสื้อผ้า มาขาย

หลังค่าตอบดึง นั่นต้องใช้เวลาเกือบเดือนกว่าจะทำได้ทั้งหลัง เริ่มจากการไปเก็บใบที่แห้งแล้ว ซึ่งตรงกับเดือน มีนาคม แล้วนำมาผิงไฟ จากนั้นจึงจะนำมาสานให้เป็นตับ แล้วจึงจะนำไปมุงหลังคาได้ บ้าน 1 หลังใช้ประมาณ 500-700 ตับ ถ้าหลังใหญ่ใช้เป็น 1,000 ตับ อายุการใช้งานนั้นขึ้นอยู่กับการสานถ้าสานถ้วนๆ หลังคาก็จะอยู่ได้นาน แต่ส่วนใหญ่ใช้ได้ประมาณ 3-4 ปี แต่มากที่สุดก็ 8 ปี

การเกิด

ตอนคลอดลูกจะมีคุณมาทำคลอดและต้มยาให้ เรียกว่าแม่เก็บ พอกคลอดแล้วแม่เก็บต้องกินข้าวกับเกลือ กับถั่วน้ำ 10 วัน จึงจะกินหมู กินไก่ได้ ส่วนเด็กที่เกิดมาบ้านจะตัดสายสะอ้อไปตากแห้งไว้ ถ้าไม่พ่นน่องจะนำไปแช่น้ำให้กิน เพราะเชื่อว่าจะได้รักกัน ส่วนรถนั้นจะนำไปฝังไว้ที่ใต้บ้าน ได้บ้าน เพื่อที่เด็กจะได้ว่านอนสอนง่าย ไม่ดื้อ

การอาบน้ำเดือน จะอาบเมื่อเด็กผู้หญิงอายุครบ 28-29 วันถ้าเกินจากนี้ไปเชื่อว่าเด็กจะดื้อ ว่าหาก ส่วนเด็กผู้ชายจะอาบเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ก็ต้องคุยเมื่อคุณก่อนว่าเป็นวันดีหรือวันเสีย เมื่อถึงวันอาบน้ำเดือนจะไปเชิญคน เต่าคนแก่น้ำดมือให้เด็ก และก็อาบน้ำให้เด็ก โดยในน้ำจะมีเงินกับทองคำ เช่น ยี่ห้อ

ความเชื่อ

การทำบ้านได้ ต้องเป็นเลขที่ 3 5 7 9 หรือ 11 ขึ้น จะไม่ทำเลขผิด เพราะเชื่อว่าเอาไว้ให้คนตายขึ้น-ลง การ แบ่งบ้าน ให้ดีอยู่มีเงิน (คล้ายกับพาน) ไส้กล้วย 2 หัว มะพร้าว 1 ถุง ผ้าขาวผ้าน้ำแดง หมากพู ข้าวสาร สถานศึกษา ประมาณ 35, 37 นาท (เป็นไขของเงิน) เทียน ยาสูบ เมือง ไปไหวเจ้าที่เจ้าทางก่อน โดยเจ้าบ้านเป็นคนไปไหว

ตะแหนล จะทำกันทุกบ้าน ปีละครั้ง ทำรวมกันตอนเดือน 6 มีทั้งอันเล็กอันใหญ่ไว้กันผิด ถ้ามีคนอยู่บ้าน จะขาดวันอันเล็ก แต่ถ้าไม่มีจะขาดวันอันใหญ่ ที่ตะแหนลนั้นมีตอกสาบกันแล้วยังต้องมีใบไม้ต่างๆ ด้วย เช่น ยอด หมากกา (ยอดฟรัง) ในถ้วย เช่น (ถ้วยแรก) ไม้กาง ผักกุ้น มังเบ

การไหวศาลเจ้าเมือง จะไหวทุกเดือน 5 และเดือน 11 ของทุกปี โดยจะเอาไก่ เหล้า และข้าว ไปไหว นอกจากนี้ยังไหวที่เสา 5 เสา ที่อยู่หลังโบสถ์และใจบ้านหรือเสาที่อยู่กลางบ้านทุกวันพระ โดยชาวบ้านเอา กือก ต่าง (กระถงเล็กๆ ใส่ ข้าว ขนน และผลไม้) ไปไหว

ประเพณี

เดือน 11 ปอยอ่องจ้อด (อ่อง=หลุ จ้อด=เดือน 11) มีการรำนกรำโต เมื่อก่อถนนนิ肯ที่รำจะเป็นผู้ชาย

เดือน 12 ปอยกฐิน หรือปอยเขาวงกต

การแต่งกายด้วยเสื้อไตนีเพิ่มนิยมมาได้ 2-3 ปี เพราะสมัยก่อนต้องคนรายเท่านั้นถึงจะมีไส้เพรา ไปเชื่อ มาจากพม่า สมัยที่พ่อเต่าเรียนผู้ชายใส่เสื้อเชิ๊ตกับกางเกงแล ส่วนผู้หญิงนุ่งชิ้นกับเสื้อกະลาสี

ลิกไหวใหญ่หรือข้าต トイ ในบ้านเมืองปอนนี้จะเล่นตอนที่มีปอย พระเอกจะแต่งตัว เหมือนลูกแก้ว เอาผ้าโพกหัว นางเอกจะใส่เสื้อトイ มีผ้าคล้องคอ เกล้ามไว้ที่กลางกระหม่อม แล้วเสียบดอกไม้

ผู้ให้ข้อมูล	27) นางคำหาสู่ สุนันท์	อายุ 56 ปี
ชาติพันธุ์	ไทยใหญ่	
ผู้สมภัยณ์	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์ และนางสาวศิริลักษณ์ ก้อนอาที	
วันที่	31 ตุลาคม พ.ศ. 2551	
ที่อยู่	บ้านเมืองป่อน ต. เมืองป่อน อ. บุนยรุม จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	โรมสเตย์ บ้านเมืองป่อน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณิวงศ์	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-227	

เป็นคนเมืองป่อนแต่กำเนิด ทึ้งพ่อและแม่เป็นคนเมืองป่อน อายุที่ หมู่ 1 อาศัยอยู่บ้านหลังนี้มาตั้งแต่เกิด พี่ชายบอกว่าบ้านหลังนี้อายุประมาณ 74 ปี

พ่อเรียนจบ ป. 4 ก็ต้องไปเรียนต่อที่บุนยรุม แต่ไม่เรียน เพราะต้องเดินไป แล้วไปอยู่กับญาติ พ่อปี 2523 กลับมาจากการแปร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 ในประเทศไทย พ.ศ. 2526 ปีนี้ได้ทำงานใหม่ตอนนั้นก็ยืนหัวขอยังคงทำไร่ทำสวน รับซื้อของกิน แล้วมีคนจากเชียงใหม่มาซื้อไป

ที่บ้านมีวัวต่าง 20 กว่าตัว เอาข้าวสารไปขายที่แม่สะเรียงแล้วซื้อเกลือ เทียน เสื่อผ้า และปลาแห้งกลับมา แม่กีบิร้านขายของ บ้านฝั่งตรงข้ามเป็นน้ำองของพ่อซื้อ แสงหล้า เต็กอ่อง แต่ก่อนกีบขายของเหมือนกัน

ประเพณี

แซนซอน กอก่าจ่า เป็นประเพณีที่ไม่เคยเปลี่ยนเลย ต้องทำไม่ทำไม่ได้ ช่วง 2-3 ปีมานี้อบต. เอกองมาช่วย เดือน 12 เขาวางกต (หมั่งกปป้า) แต่ก่อนสนุกกว่าเดียวันนี้ คนเยอะ เตรียมรัว ตุง ที (รุ่ม) เป่งเทียน จองพารา 8 อัน เค้าดอกไม้ ฐานปีเทียน และข้าวตอกไปไห้วัดตามวันเกิด วันพีญ เดือน 12 จะมีการตักบาตรข้าวสาร ส่วนงานลอยกระทงพิงมีมาแค่ 20 กว่าปี

เดือน 3 หลูข้าวหายาก

เดือน 4 ปอยส่างลอง

ลิเกไทยใหญ่ หรือจ้าตไก

มีตอนที่ป้าอายุประมาณ 10 ขวบ คนเมืองป่อนจัดกันเอง เจ้าคณะชื่อ ยายจิ่ง ไฟศาลา เริ่มเล่นตอนประมาณ 20.00 น. เปิดหน้าฉากมา กีร่องเพลงก่อน แล้วค่อยเล่นเป็นเรื่อง จบประมาณ 24.00-01.00 มีหลายเรื่อง แต่จะเล่นคืนละเรื่อง

ลุงจอกปืนจะเป็นสถาบัน บ้านที่กำลังสร้างเป็นตึก

พ่อของกำนันพินัญชัย เยาวราชเป็นคนประกาศเวลาจะมีงานต่างๆ เรียกว่า สถาล่าส่อ คนปักจุบัน คือ ลุงทุน เมื่อก่อนค่าตอบแทนของสถาล่าส่อ คือจะมีที่น้ำให้ แต่เดียวันนี้งานศพจะให้งานละ 50 บาท

หมอมึง เป็นคนดูแลศาลเจ้า มีที่น้ำให้ทำ 8 ไร่

แก่ห้อง (เหมือง) มีหน้าที่ดูแลเหมืองฝ่าย จะได้ค่าจ้างจากเจ้าของนา เป็นข้าวเปลือก

Home Stay

ที่บ้านนี้เป็น Home Stay มาประมาณ 4 ปี ในเมืองปونนี 6 หลัง อยู่ในเขตพะหมุ่ง 1 คือบ้านป้าคำหลุ่ง ป้าหลุ่ง ครูอึด ครูชัย ครูแมว และบ้านครูตาล

ค่าใช้จ่ายของ Home Stay คือ ถ้านอนอย่างเดียว 100 บาท ถ้ารวมค่าอาหารเช้าและเย็นด้วย 350 บาท แต่ถ้าเป็นชาวต่างชาติ 500 บาท

กลุ่มต่างๆ ในเมืองป่อน

กลุ่ม Home Stay	กลุ่มจั๊กสาน
กลุ่ม ไม้กวาด	กลุ่มเย็บผ้า

ผู้ให้ข้อมูล	28) แม่ชีใบบุญ
ชาติพันธุ์	คนเมือง
ผู้สัมภាព	นางสาวศรีลักษณ์ กันทะศรี และนางสาวรุ่มย์ กนิษฐานันท์
วันที่	18 มิถุนายน พ.ศ. 2552
ที่อยู่	สำนักปฏิบัติธรรมมาผึ้ง บ้านหนองแห้ง หมู่ 9 ต. เมืองป่อน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	สำนักปฏิบัติธรรมมาผึ้ง บ้านหนองแห้ง หมู่ 9 ต. เมืองป่อน อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาววชิรินทร์ ณัฐวงศ์
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-228
หมายเหตุ	ไม่ได้รับอนุญาตให้ถ่ายภาพแม่ชีใบบุญ

เป็นที่พักของพระธุดงค์ คุณแม่ (แม่ชีใหญ่) นาสร้างเป็นสำนักปฏิบัติธรรม วันนี้ท่านไปคุณป่วยเป็นคนภาคกลาง แต่ก่อนหน้าวาน แต่เดี๋ยวนี้ไม่ เวลาไปไห不成ผ้าขาวมันเห็นชัดเลยเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เปลี่ยนเองไม่ได้because บทที่อื่น แม้เป็นคนที่ลำปางเพิ่งมาอยู่ที่นี่ แม่ใหญ่นิมิตเห็นที่นี่ก็ตามมาดู แม่ชีเองเพิ่ง搬来这里 แต่มาอยู่นี่ได้เดือนกว่า แต่แม่ชีใหญ่นี่เป็นคนบุกเบิก สร้างที่นี่ ไม่มีพระ มีคนมาถือศีลภารนา ส่วนใหญ่มาจากที่อื่น ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ เวลาไปที่ไหนคนสนใจก็เข้ามาหา แม่ชีเมธิการ (แม่ชีใหญ่) ส่วนใหญ่พูดอยู่สำนักที่ลำปาง จำกัดจาก สำนักชีคุณแม่สร้างเอง สำนักวิมุติธรรม ท่านนานกุเบิกที่นี่เป็นที่ๆ สอง ที่นี่ท่านนิมิตเห็นตอนท่านปฏิบัติภารนาที่เมืองกาญจน์ ท่านเห็นถ้า ท่านธุดงค์ แล้วก็ถามาเรื่อยๆ อยู่มายาหลายรุ่นแล้ว แต่นี่สร้างใหม่ ที่สร้างนี่ช่วยกันบริจาค เป็นญาติโยมทางสังคปรี ถนนทางหนองแห้งนี่ไม่รู้จัก ถือคริสต์กันมาก หน้าถ้าเป็นลูกก็ไม่สำคัญ หลังคานี่มาสร้างที่หลัง ที่นี่เรียกมาผึ้ง แต่ก่อนผึ้งยะอะ เขาถีมานปืนเอากัน ที่นี่เป็นคนจะเหรี้ยง นำกินนี่คิดจากหัวย ตรงบ่อทราย เวลาใช้กีลงไปใช้ข้างล่าง อาบน้ำกีลงไปข้างล่าง เวลาซื้อของกีฝากพ่อหลวงซื้อ คุณแม่ไปคุณป่วยที่เชียงใหม่ตอนแรกพาเขามาถือศีล เขายังคง กระดูกเขาหลุด เป็นคนมาเลี้ยงที่มานี่ก็มาภารนา รักษาจิตใจถือศีล 8 เวลาคนเยอะจิตเราก็วุ่นวาย ต้องมาอยู่ที่ๆ สงบๆ รักษาจิตใจได้

ข้างล่างสวนนั้นให้พระ ข้างบนเป็นที่นอน ว่าจะเอาพระประชานามไว้เหมือนกัน แต่ยังไม่ได้ทำขนาดนิดๆ หน่อยๆ นี่หมดไปหลาย ไฟก็ยังไม่ได้ต่อ ก็อยู่ไปอย่างนี้ ไปห้องน้ำไปอะไรก็ใช้ไฟฉาย ก่อนนี้น้ำก็หิว

ขึ้นมา ตอนนี้รองน้ำฝน คนที่มาปฏิบัติธรรมก็รุ่นสีสันกว่า วัยรุ่นนี้ก็มาเก้าวัน เจ็ดวัน บางคนก็มาสามวัน ที่วัดนະแต่ที่นี่ยังสร้างไม่เสร็จ เลยยังไม่มีกรรม เขาเก็บสนิจเหมือนกัน

3. ตำบลแม่เจา

ผู้ให้ข้อมูล	29) นางก่ำพอ วิชญพันธ์ อายุ 78 ปี
ชาติพันธุ์	ปกาเกो俗
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศรีลักษณ์ กันพครี นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวสมอวิล สุนเลี้ยง
วันที่	13 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	1 บ้านหัวยตันนุ่น หม. 4 ต. แม่เจา อ. บุนยวร จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	1 บ้านหัวยตันนุ่น หม. 4 ต. แม่เจา อ. บุนยวร จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาวວอคัญญา ณ หนองคาย
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-329

ยายก่ำพอเกิดที่นี่ แต่การตั้งถิ่นฐานไม่แน่นอน ยายไปอยู่ที่ริมห้วยน้ำยวเป็นเวลา 3 ปี แต่อยู่ได้สักระยะเวลา 5 ปี ต้องเดินทางกลับมาอยู่อาศัยในบริเวณเดิมที่ยายเกิด ซึ่งขณะนี้มีประชากรทึ่่งหมวดประมาณ 10-20 ครัวเรือน หรือในสมัยที่ทหารญี่ปุ่นเข้ามาที่ได้ยายไปอยู่ที่บ้านร่มเย็น เมื่อทหารญี่ปุ่นเดินทางกลับจึงได้ยายมาอยู่ในบริเวณปัจจุบัน ซึ่งใช้เวลาเพียง 4-5 เดือนเท่านั้น การเคลื่อนยายจะไปเป็นกลุ่มๆ ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานในระยะนี้ยังคงเป็นแบบไม่ถาวร มีการเคลื่อนยายอยู่ตลอด จนกระทั่งเริ่มตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรมีปีประมาณ 27 ปีที่ผ่านมาหนึ่ง บริเวณบ้านหนึ่นและบ้านใต้ตั้งขึ้นในเวลาที่ໄລเดียกัน การตัดสินใจเลือกพื้นที่อยู่อาศัยมักขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องน้ำเป็นหลัก มักเลือกอยู่อาศัยบริเวณใกล้แหล่งน้ำ หรือสามารถไปแหล่งน้ำได้อย่างสะดวก ลักษณะของบ้านในยุคแรกนั้นเป็นบ้านขนาดเล็ก ไม่ใหญ่โตเหมือนกับในปัจจุบัน ในหมู่บ้านจะไม่มีคันอื่นมาอยู่ด้วย แต่รู้จักกันและสามารถพูดคุยกันได้เป็นปกติ ยายก่ำพอเล่าว่าคนรุ่นราวกว่าเดียวกับยายนั้น ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 4 คน

การยายบ้านของชาวปกาเกो俗ที่นี่จะไม่ใช้ช้าง แต่ใช้วัวหรือควายแทน จะยายและหาบแต่เพียงสิ่งของเครื่องใช้ไปเท่านั้น ผู้ชายและผู้หญิงจะช่วยกันหาบ สำหรับบ้านจะทึ่งเอาไว้ เพื่อได้กลับมาอยู่อาศัยอีกครั้ง ในภายหลัง ภานุษที่ใช้สิ่งของเครื่องใช้ในการยายบ้านก็คือ ตะกร้าสาานใบใหญ่ ๆ ซึ่งส่วนมากผู้ชายจะเป็นคนสาาน ปัจจุบันยังมีคนที่สามารถสาานตะกร้าแบบนี้ได้ แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้แพ้ผู้แก่เสียมากกว่า

วิถีชีวิต

ยังคงมีการใช้ฝ่ายในหมู่บ้าน โดยแบ่งเป็นสัดส่วนมีฝ่ายเป็นส่วนตัวของแต่ละครอบครัว ส่วนฝ่ายที่น้ำยวมีน้ำ นีบากหหลวง ได้เข้าไปสร้างไว้ให้ แต่ทำไม่ได้นานฐานเนื่องจากไม่ใช่วิศวกร จะปล่อยน้ำในฝ่ายตอนหน้าแล้ง และจะมีการซ้อมฝ่ายอยู่ประจำทุกปี

ความเชื่อ

การดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้านนี้ ในอดีตยังคงมีพิธีกรรมเลี้ยงผือยู่ แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนมาบันถือศาสนาคริสต์ จึงทำให้ไม่มีพิธีกรรมนี้ ที่หมู่บ้านหวยดันนุ่นนี้เป็นที่แรก ๆ ที่มีบทหลวงเข้ามา (เข้าไปอู่ที่บุนยวัฒในเวลาต่อมา) ผู้คนในหมู่บ้านก็ไม่มีใครที่นับถือศาสนาพุทธ นอกเสียจากคนที่แต่งงานออกไปอู่ยู่นอกหมู่บ้าน ในสมัยก่อนหลงสูงสาวอาชญาสิบกว่าปีก็สามารถแต่งงานได้แล้ว แต่ในปัจจุบันอัตราอาชญาของหลงสูงสาวที่จะแต่งงานมีมากขึ้นเป็นยี่สิบกว่าปีขึ้นไป การแต่งงานไม่มีการห้ามการแต่งงานกับคนผ่านอีน เพียงแต่ไม่นิยมมีการแต่งงานระหว่างชาวภาคกลางกับชาวไทยกลุ่มเท่านั้นเอง

สิ่งของเครื่องใช้ที่มีในอดีตนั้น เป็นจำพวกภาชนะที่ทำมาจากไม้ไผ่ และหม้อดินซึ่งเชื่อว่าจะทำขึ้นมา กันเอง ไม่มีถ้วยชามอย่างเช่นในปัจจุบัน ผู้เฒ่าผู้แก่มักจะกินหมาก บางครั้งมีการทำปูนกินกันเอง โดยนำเปลือกหอย เช่น หอยชุน เป็นต้น นำไปเผาในกระทงอกไม้ไผ่ ซึ่งเปลือกหอยจะมีจำนวนมากในช่วงเดือนเมษายน

ในอดีตมีการทำไร่ แต่ในปัจจุบันทำนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งเริ่มทำนาเมื่อครั้งตั้งถิ่นฐานอย่างแบบชาวแล้ว โดยจะใช้ข้าวพันธุ์ กข21 จะไม่ได้ใช้ข้าวไร่แล้ว เวลาที่ทำนาจะทำร่วมกันหลายคน มีเมืองผลผลิตก็นำมาเก็บไว้ที่บุ้งข้าวรวมกัน เป็นการปลูกเพื่อกิน ไม่ได้มีการค้าขาย หลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อย ที่น่านน้ำก็จะนำไปปลูกกระเทียมในฤดูหนาวและถั่วเหลืองในฤดูฝน ระหว่างที่ปลูกกระเทียม ก็นำเมล็ดพืชผักอย่างอื่นหัวร่วนกันไปด้วย

เมื่อครั้งที่ทหารญี่ปุ่นเข้ามาในหมู่บ้าน ย้ายก่านพอเมื่ออายุประมาณ 7-8 ปี ได้เห็นเหตุการณ์ทึ้งตอนที่ ทหารญี่ปุ่นเดินทางเข้ามามา และแพะสองกรมกลับมาจากพม่า เคยเห็นมีชากรถทหารญี่ปุ่นและของใช้ต่างๆ ที่ไว้ เป็นจำนวนมาก และครั้งหนึ่งเคยพบนาฬิกาชั่งสันนิษฐานว่าจะเป็นของทหารญี่ปุ่น นอกจากนั้นยังมีการขุดเอื้อนเลี้ยงทองจากกะโหลก ซึ่งยากร่านพอเคยเห็นว่าสมัยนั้นมีการนำเศษมาวางกองทับกันไว้ บางส่วนนำไปฝัง แต่บางส่วนก็วางทิ้งไว้บนพื้นดินนั่นเอง เสนทางนี้เป็นทางผ่านเท่านั้น จึงไม่ได้มีการมาขอข้าวหรือนำ จากชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งการค้าขายกับทหารญี่ปุ่นก็ไม่เกิดขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล	30) นายโกกามุ กรองสติปัญญา อายุ 82 ปี
ชาติพันธุ์	ปกาน กอกะญอ
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ ก้อนทศรี นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวสมศรี วิล สุขเตียง
วันที่	13 พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ที่อยู่	20 บ้านห้วยตันนุ่น หมู่ 4 ตำบลแม่เจ้า อำเภอบุนยร่วม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
สถานที่	1 บ้านห้วยตันนุ่น หมู่ 4 ตำบลแม่เจ้า อำเภอบุนยร่วม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ผู้เรียนเรียง	นางสาวอภิญญา ณ หน่องคาย
รหัสເສີ່ງ	PPK-ANT-KY-330

ลุงโกรก滥นุ กรองสติปัญญา อายุ 82 ปี อยู่อาศัยที่บ้านเลขที่ 20 หมู่ 4 ต.แม่เงา อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านหัวดันนุ่นว่า เมื่อถึงเวลาที่ต้องอพยพเข้าที่อยู่อาศัย จะเดินทางไปด้วยกันหลายครอบครัว ลุงโกรก滥นุ ได้กำเนิดที่นี่ หากแต่เมื่อการอยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยรัตนตา-ยาย แล้วก็เข้ายังที่อยู่

อาชญาณแล้วหลายครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่มักเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณใกล้แหล่งน้ำมาตลอด ครั้งหนึ่งเคยอยู่อาศัยที่บริเวณห้วยปลาหมู ซึ่งมีต้นน้ำมาจากน้ำiyam

ในสมัยก่อนชาวบ้านดำเนินธุรกิจโดยการทำไร่ จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้ฝาย แต่เมื่อเปลี่ยนมาทำนา จึงเริ่มมีความจำเป็นต้องใช้ฝาย และสร้างฝายในที่สุด

ความเชื่อ

พิธีการเลี้ยงผีนี้ ทำขึ้นเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษ ซึ่งจะช่วยดูแลรักษาลูกหลาน ให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือในกรณีที่มีคนเจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องจัดพิธีการเลี้ยงผี เนื่องจากในอดีตไม่มีหมอรักษาโรค พิธีนี้จะต้องทำทุกปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คันในครอบครัวจะเป็นคนกำหนดวันในการทำพิธีกรรม ส่วนมากจะมีระยะเวลาประมาณ 2-3 วัน ในวันแรกนั้นจะทำการฆ่าไก่ แล้วนำไปประกอบอาหาร ส่วนวันที่สองจะทำการฆ่าหมูแล้วนำไปประกอบอาหารเช่นเดียวกัน

สำหรับพิธีกรรมการมัดมือ ทำขึ้นเพื่อรับขวัญลูกหลาน ผู้เฒ่าผู้แก่จะสวัสดิ์เรียกขวัญและให้พรกับเด็ก โดยจะจัดพิธีในช่วงเวลาเดียวกับประเพณีขึ้นปีใหม่ ในช่วงเดือน มกราคมของทุกปี พิธีนี้ทำมาตั้งแต่สมัยรุ่น ปู่-ย่า มีการฆ่าหมูฆ่าไก่ ต้มเหล้า เพื่อทำกินเลี้ยงกัน แต่ในปัจจุบันพิธีกรรมการมัดมือนี้ไม่ได้ทำแล้ว เนื่องจากชาวปกาเกอะญอได้หันมานับถือศาสนาคริสต์

พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวปกาเกอะญอที่นี่ ในอดีตหากมีคนล้มตายจะต้องทำการเผา尸 โดยหากตายในบริเวณใดก็ให้เผาในบริเวณนั้นๆ ในสมัยต่อมาเมื่อมีคนตายจะเก็บศพไว้ที่บ้านเป็นเวลา 3 วัน มีการทำพิธีเดินวนรอบศพ โดยประกอบพิธีกรรมกันเอง แต่ในเวลาต่อมาเปลี่ยนเป็นประกอบพิธีโดยพระสงฆ์ และทำการเผา尸แบบไม่เลือกพื้นที่ แต่ในปัจจุบันนี้พิธีกรรมเกี่ยวกับความตายเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบฝังศพ คล้ายของคนจีน แทนการเผา尸แบบในอดีต โดยไม่ได้มีที่ฝังศพที่แน่นอนตายตัว ส่วนมากจะเป็นในลักษณะที่มีคนตายคนแรกไปฝังที่บริเวณใด คนที่ตายในเวลาต่อมาจะนำมาฝังยังบริเวณเดียวกันนั้นเอง ในหลุมฝังศพจะใส่ข้าวของเครื่องใช้ของผู้ตายลงไปด้วย อาทิ เช่น ถ้วย ชาม หม้อ ข้าวเปลือกหรือแม่กระถังอาหาร

ความนิยมในการสักบนเรือนร่างของชาวปกาเกอะญอ มีทั้งในผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนใหญ่มักเป็นการสักเพื่อความสวยงาม ผู้ชายมักจะสักที่บริเวณแขนและขา หากจะสักเพื่อประโยชน์ในทางอยู่ยิ่งคงกะพัน มักจะสักในบริเวณที่ลับ มีขนาดเล็กก่อนอื่นไม่สามารถมองเห็น เรื่องของลายที่สักนั้น คนสักมักเป็นคนเลือกลายให้ และลายที่สักก็ไม่มีความหมายใดๆ แฝงอยู่

สังคมโลกครั้งที่ 2

ในช่วงสมัยสังคมโลกครั้งที่ 2 กองทัพทหารญี่ปุ่นได้เคยเดินทางผ่านหมู่บ้านห้วยตันนุ่น เพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศไทย ในช่วงเวลาขาเข้าไปพม่า ทหารญี่ปุ่นยังคงไม่เป็นมิตรกับชาวบ้าน แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อทหารญี่ปุ่นแพ้สงครามและเดินทางกลับเข้ามายังหมู่บ้านอีกครั้ง ทหารญี่ปุ่นเปลี่ยนเป็นมิตรไมตรีกับชาวบ้าน แต่ในช่วงเวลาต่อมา ผู้หญิงในหมู่บ้านเกิดความหวาดกลัวจึงอพยพข้ายังเมืองป่า หรือบ่อนดอยกันเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะหาดกลัวทหารญี่ปุ่นเนื่องจากทหารญี่ปุ่นจะมาอาช่าวสาร และฆ่าไก่ฆ่าหมูกันตามอำเภอใจ โดยที่ไม่ได้มีการขอจากชาวบ้านก่อนเลย แต่ทหารญี่ปุ่นก็ไม่ได้ทำร้ายชาวบ้านแต่อย่างใด ถุงโภคภัณฑ์ เล่าไว้ เพื่อนของลุงเคยเห็นเส้นทางที่ทหารญี่ปุ่นใช้เดินทาง ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก แต่มีระยะห่างไกลจากหมู่บ้านมาก ซึ่งตัวของลุงโภคภัณฑ์ไม่เคยเห็นเส้นทางนี้

ในปัจจุบันนี้ การเล่นเครื่องดนตรีแบบดั้งเดิมของชาวปกาเกอะญอคงเหลือแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ยังสามารถเล่นได้ คนหนุ่มคนสาวรุ่นใหม่ไม่สามารถเล่นได้แล้ว และเมื่อถูกถึงโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ ก็ไม่มีการพบว่าร่างหรือโบราณวัตถุใด ๆ

ผู้ให้ข้อมูล	31) พ่อหลวงอุดม วิชญพันธ์	อายุ 58 ปี
ชาติพันธุ์	ปกาเกอะญอ	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริสกัญญา กัมพครี นางสาววัชรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวสมศรี สุขเลี้ยง	
วันที่	13 - 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	1/1 บ้านห้วยตันนุ่น หมู่ 4 ต. แม่เจา อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	1/1 บ้านห้วยตันนุ่น หมู่ 4 ต. แม่เจา อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาวอุกัญญา ณ หนองคาย	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-331.1-331.7	
หมายเหตุ	ข้อมูลทั้งหมดเป็นการเรียนรู้ทางสามัญของการสัมภาษณ์ระหว่างการเก็บข้อมูลร่วมกับทีมโบราณคดี	

พ่อหลวงอุดม วิชญพันธุ์ อายุ 58 ปี อยู่อาศัยที่บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 4 ต. แม่เจา อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน เป็นพ่อหลวงคนที่ 7 ของหมู่บ้านห้วยตันนุ่น ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านห้วยตันนุ่นว่า ก่อนที่จะมาอยู่อาศัยบริเวณบ้านห้วยตันนุ่น เคยอยู่อาศัยที่บริเวณริมน้ำ ห้วยคันเบ็ด ห้วยหินป่องและห้วยกิตตอ และเริ่มมีการตั้งหมู่บ้านห้วยตันนุ่นตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยอยู่อาศัยในบริเวณนี้ตั้งแต่สมัยต้นๆ ในช่วงแรกอยู่ทางด้านบนของหมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 10 ครัวเรือน มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบเคลื่อนยาย กล่าวคือ อยู่อาศัยในที่หนึ่งนานประมาณ 4-5 ปี จึงมีการเคลื่อนยายครอบครัวไปตั้งถิ่นฐานยังอีกพื้นที่หนึ่ง สาเหตุส่วนใหญ่ ที่ทำให้ต้องมีการอพยพก็คือ โรคมาลาเรีย เนื่องจากชาวปกาเกอะญอเชื่อว่าผู้คนที่ป่วยแล้วเสียชีวิตนั้น เป็นเพราะผี เมื่อมีประการเสียชีวิต 4-5 คน จึงเริ่มมีการอพยพยายถิ่นฐาน ไปตั้งบ้านเรือนบริเวณรอบๆ หมู่บ้าน เนื่องจากชาวปกาเกอะญอมีการทำนา ดังนั้นจึงต้องกลับมาทำนาที่เดิมทุกวัน จึงไม่สามารถยายบ้านเรือนไปอยู่ในพื้นที่ที่ไกลกว่าหมู่บ้านนี้ได้

การตั้งถิ่นฐาน

ชาวปกาเกอะญอในบ้านห้วยตันนุ่นเคยอยู่อาศัยบริเวณใกล้โขง แต่ภายใต้เวลา 1 ปี มีผู้คนล้มตายถึง 7 คน ซึ่งเป็นคนในวัย 25-40 ปี (วัยทำงาน) จึงเป็นผลให้ผู้คนเกิดความหวาดกลัว และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งยายไปอยู่ที่บ้านพ่อหม่อซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำโขง แต่ในปัจจุบันการอยู่อาศัยตั้งบ้านเรือนมีบริเวณหลัก 2 บริเวณ คือ บริเวณบ้านพ่อหลวง และบริเวณห้วยยุงห่าซึ่งมีขนาดเล็กกว่า ห้วยตันนุ่น เป็นชื่อของหมู่บ้านและลำน้ำสำคัญของหมู่บ้าน คำว่าห้วยตันนุ่นนั้นมาจากการสันยก่อนมีต้นน้ำที่เป็นแม่น้ำโขงที่ไหลผ่านในจังหวัดมาก ต้นน้ำนี้เป็นน้ำป่า จะมีดอกและออกผล ซึ่งผลของมันนี้จะนำมาทำเป็นนุ่นที่ใส่ไว้ในฟูกหรือที่นอน และออกน้ำนมซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คอจิ้งป่า

ในสมัยก่อนการตั้งบ้านเรือนของชาวปกาเกอะญอนนั้น จะต้องมีการคุ้มครองบ้าน โดยมีการเชือดໄກแล้วนำเอกสารคุณบริเวณปีกบัน ซึ่งจะมีรูอยู่ให้นำไม้แผลมเลี้ยบเข้าไป แล้วจึงอธิฐาน หากผลในการอธิฐานออกมาดี ก็จะสร้างบ้านบริเวณนั้น แต่หากผลของการอธิฐานกลับกันแล้วก็เลือกที่จะไม่ตั้งบ้านเรือนบริเวณนั้น การคุ้มครองบ้านเรียกว่า การคุ้มเมื่อ ส่วนบ้านเรือนของชาวปกาเกอะญอนนั้นจะเลือกปลูกให้อยู่ในแนวเดียวกันโดยห้ามมิให้บ้านเป็นเหลี่ยมเป็นมุมชนกับบ้านหลังอื่นๆ ตัวบ้านนั้นมีลักษณะยกพื้นสูง หลังคามุงต่ำแต่ไม่ถึงพื้นดิน ไม่มีการแบ่งห้องเป็นสัดส่วน มีเพียงการแบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง บริเวณกลางบ้านจะมีลานสำหรับอุไฟเพื่อให้ความอบอุ่นและกันยุง นอกจากนั้นยังทำทึ่งไว้ข้างบนบ้านเพื่อตากข้าวในฤดูฝนด้วย สำหรับได้คุณบ้านนั้นจะมีโคกหมุนและครกตำข้าว ส่วนวัวหรือควายจะเลี้ยงไว้ข้างนอกเนื่องจากเสื่อจะมากินได้ยากกว่าหมู ดังนั้นจึงต้องเลี้ยงหมูไว้ที่ได้คุณบ้านใกล้กับบ้าน ในเวลาเข้าผู้หญิงจะลงมาตำข้าวกิน และถ้าหากบางคนมีความขยันก็อาจจะตำข้าวทั้งตอนเช้าและตอนเย็น เพื่อเก็บไว้กินได้ในเวลากลางวัน สำหรับชาวปกาเกอะญอมมีความเชื่อว่าผีจะอยู่กับผู้หญิง ดังนั้นหากสามีเสียชีวิต ภรรยาขังสามารถอยู่อาศัยต่อได้ แต่ในทางกลับกันหากภรรยาเสียชีวิต สามีจะอยู่อาศัยต่อไม่ได้ ชาวปกาเกอะญอจะนับสูตรทั้ง 2 ฝ่าย โดยในหมู่บ้านนี้จะมีนามสกุลตั้งเดิม ดังนี้ วิชญพันธ์ รอง สติปัญญา บุญชัยสารรักษ์ และกรุฑิเดช

การเพาะปลูก

ตั้งแต่สมัยโบราณ ก็มีการทำนาแล้ว การทำนาเป็นลักษณะแบบปกาเกอะญอดั้งเดิม มีทั้งข้าวไร้และข้าวน้ำ ชาวปกาเกอะญอเชื่อว่าการทำนานั้นมีความมั่นคงมากกว่าการทำไร่ ดังนั้นจึงเลือกที่จะทำนา หากทำนาไม่ได้แล้วจึงค่อยหันไปทำไร่ ชาวปกาเกอะญอจะปลูกข้าวเป็นหลัก แต่ก็มีการปลูกหอยแครงและกระเทียมแซมไว้กินบ้าง เช่นกัน โดยการปลูกข้าวพันธุ์ข้ายจะเตรียมที่ดินในตอนปลายเดือนพฤษภาคม เพื่อรอการหัวน้ำต่อไปแต่สำหรับข้าวไร่จะเริ่มต้นที่ในเดือนกุมภาพันธ์ และเผาที่ในเดือนเมษายน ยอดข้าวในเดือนพฤษภาคม

ในปัจจุบันข้าวส่วนใหญ่ที่ใช้ปลูก เป็นข้าวพันธุ์ข้าย กข 21 หรือ กข 15 คือให้ผลผลิตสูงและด้านทานต่อโรคต่างๆ แต่ข้อเสียก็คือ มีการกลাযพันธุ์ได้ง่าย นอกจากข้าวพันธุ์ข้ายแล้วยังคงมีข้าวพันธุ์ก่ำปลูกอยู่บ้าง ข้าวพันธุ์ก่นีให้ผลผลิตต่ำ แต่ข้อดีก็คือ ไม่กลা�ยพันธุ์และลดทนต่อโรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ข้าวไร่ยังคงมีพันธุ์เดิมหลงเหลืออยู่ 2 พันธุ์ คือ ลายคำ (บือมือก) ลายขาว (บือมือวะ) มีลักษณะเป็นเม็ดสั้นๆ (บือ หมายถึง ข้าวปือ หมายถึง ข้าวเหนียว)

ความเชื่อ

พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว มีหลายช่วงเวลา โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนปลูกข้าวจะต้องมีพิธีเลี้ยงผี โดยจะทำศาลาขนาดเล็กคล้ายเรือนทรงไทย บอกรถล่าวกันเจ้าที่ ผีหัวย ผีดอย ผีป่า เป็นต้น อธิฐานขอให้อบาย่าได้เจ็บป่วย หรือในช่วงเวลาเกี่ยวกับข้าว จะมีพิธีเรียกขวัญข้าว ซึ่งการเรียกขวัญข้าวนี้จะทำเป็นส่วนดัว คือ ที่นาของใครของมัน จึงทำให้มีเรื่องไสยาสต์เรเขามาเกี่ยวกับข้าว บางครั้งคนที่โลภมากจะทำพิธีเรียกขวัญข้าวในนาคนอื่นมาที่นาคนเอง จากนั้นถึงช่วงเวลาที่นวดข้าวเรียบร้อยก็จะมีการทำพิธีกรรมอีกครั้ง เมล็ดข้าวที่ยังเหลือติดอยู่กับดิน จะนำมาต้มเหล็กินกัน และยังนำไปเลี้ยงเจ้าที่เพื่อขอบคุณอีกด้วย หลังจากทำนาเสร็จก็จะดึงสายสะพายออกจากคอ และทำพิธีอาบน้ำมีน้ำส้มป่อยให้ เพื่อขอมาที่ได้ใช้งานในการทำนา และขอให้สุขภาพแข็งแรง แต่สำหรับวัสดุที่เคยใช้งานแล้วตาย จะไม่กินมันส่วนใหญ่จะนำไปฟัง แต่หากตาย ไกลจากบริเวณบ้านก็จะปล่อยให้เน่าเปื่อยไปตามธรรมชาติ สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือ จะนำขากรลับมาทำเป็นเครื่องดื่มตระประภเครื่องเป่าเรียกว่า “แก้ว” เอาไว้

เป้าเพื่อเป็นสัญญาณให้รู้เรื่องกันว่าคนป้าออกไปทำงานแล้ว และอยู่ที่บริเวณไหน เมื่อคนอื่นได้รับข้อกจากบ้านตามไปทำงานเข้ามีเดียวกัน

การละเล่น

“แก้ว” มีการเล่นเป็นเพลง อือว่าเป็นเครื่องดนตรี โดยจะเป้าทางปลายแหลมของขา ให้เสียงออกทางปลายกว้างของขา มีการทำลิ้นสังกะสีใส่ไว้ข้างในเพื่อให้เกิดเสียง ซึ่งในปัจจุบันมีแต่คนรุ่นปูย่าที่สามารถเป้าได้ คนรุ่นปัจจุบันไม่สามารถเป้าได้แล้ว ชาวปกาเกอะญอมมีเครื่องดนตรีในน้อย แต่ก็ยังมีหล่อโลหะอยู่ข้างอย่างเช่น การเล่นล่าวกระทบไน จะเล่นกันในพิธีงานศพ หรือ เครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับระนาด ซึ่งนี้ชื่อเรียกว่า “ปือกุ” ทำมาจากกระบอกไม้ไฝ่ โดยการตัดไม้ไฝ่ออเป็นท่อน แล้วนำมาระเงียงกันในลักษณะเดียวกับระนาด ใช้มีขันดาลเด็กตี สามารถวางแผนบนพื้นดินและมีขนาดเด็กพอกพาติดตัวได้เลย นอกจากนั้นจะแบ่งการใช้งานโดย คุณจำนวนคนประกอบไม้ไฝ่ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1.จำนวน 7 กระบอก มีไว้สำหรับอุทิศให้กันตาย 2.จำนวน 13 กระบอก มีไว้สำหรับเล่นกันทั่วไป ในอดีตซึ่งมีเครื่องดนตรีอีกหนึ่งประเภทที่ใช้เล่น คือ กลองคน หรือกลองมโหระทึก

ชาวปกาเกอะญอมมีการนำข้าวมาทำเป็นขนม อย่างเช่น ข้าวปูก และข้าวเม่า เป็นต้น ข้าวเม่านั้นทำมาจาก ข้าวที่อยู่ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นข้าวที่ยังไม่สุกดี มีสีคล้ำดอกรสบันบึง โดยในตอนเย็นผู้หญิงจะนำข้าวกลับมาทำข้าวเม่ากัน ส่วนผู้ชายก็จะมาดูการทำข้าวเม่าที่บ้านผู้หญิง อือว่าเป็นช่วงเวลา สำหรับการเก็บพาราสีของหนุ่มสาว ข้าวเม่าที่ทำเสร็จแล้วมักนำไปกินกันในระหว่างการเก็บเกี่ยวข้าว

การเลี้ยงผี

พิธีการเลี้ยงผี มี 2 ลักษณะ คือ 1. แบบฝังตะวันออก (แม่สะเรียง) จะจ่าไก่และหมูที่ข้างล่างบ้าน และทำ กินกันแบบง่ายๆ 2. เป็นแบบที่จะต้องมัดแข็งมัดขา แล้วลากไปให้อึงที่ จึงจะทำการเชือด ซึ่งใช้วลามานกกว่าจะได้ นำไปทำกินกัน พิธีการเลี้ยงผีนี้ ทำขึ้นเพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษ ช่วยดูแลรักษาลูกหลาน ให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย พิธีนี้จะต้องทำทุกปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คนในครอบครัวจะเป็นคนกำหนดวันในการทำ พิธีกรรม ส่วนมากจะมีระยะเวลาประมาณ 2-3 วัน ในวันแรกนั้นจะทำการฆ่าไก่ และนำไปไปประกอบอาหาร ส่วน วันที่สองจะทำการฆ่าหมูแล้วนำไปไปประกอบอาหาร เช่นเดียวกัน ในระยะเวลา 2-3 วันนี้ จะต้องกินอาหารที่ทำใน พิธีนี้ให้หมด และไม่กินของอย่างอื่นเลย โดยจะไม่ออกไปหากินข้างนอก ส่วนวันที่เหลืออยู่ก็จะทำความสะอาด เครื่องไม้เครื่องมือให้เรียบร้อย ของที่ทำกินในพิธีนี้ บางครั้งก็สามารถร่วมกันได้ แต่สำหรับบางครัวก็ห้าม กินร่วมกัน

หมูที่ใช้ในการเลี้ยงผีนั้น จะต้องเป็นหมูที่เลี้ยงไว้เอง นำมาฆ่าแล้วพิจารณาดูเสียก่อนว่า ดีหมูมีความ สมบูรณ์และใช้ในการประกอบพิธีกรรมได้หรือไม่ ดีหมูที่เหมาะสมต้องมีลักษณะใส หย่อน เห็นชัดเจน แต่หากมี ลักษณะเบี้ยวหรืออื่น ก็อือว่าไม่เหมาะสม จะต้องทำการฆ่าหมูตัวใหม่เพื่อหาหมูตัวที่เหมาะสมต่อไป แต่จะต้อง เป็นหมูในคอกเดียวกัน (หากแม่หมูตายก็ต้องใช้ลูกของมันแทน)

การทำพิธีกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน จะต้องมีผู้นำพิธี ซึ่งเรียกว่า “ชีโว่” หรือ “ชีกีดจ่า” ซึ่งจะต้องสืบ ทอดกันตามสายตระกูล และต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น เนื่องจากในพิธีต้องมีการดื่มเหล้า เคยมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ครอบครัวชีโว่คนเก่าๆ คนที่เป็นชีโว่เกิดเสียชีวิต คนที่ต้องสืบทอดก็ถูกฆาต แต่ปรากฏว่าลูกชายก็เสียชีวิต คนที่เป็นแม่ไม่ยอมเปลี่ยนตำแหน่งชีโว่ให้ตระกูลอื่น แต่กลับทำพิธีเสียเอง ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นเหตุให้เกิดอาเพศ

กับหมู่บ้าน เนื่องจากเกิดร่องรอยแผลกด ที่ไม่เคยเกิดขึ้นกับหมู่บ้านหลาภอย่าง อาทิเช่น ในช่วงเวลากลางคืน จะมีเสือออกมารเดินเพ่นพ่านเต็มหมู่บ้าน หรือร่องรอยที่ถูกหลานและเบยของชีโว่ผู้หญิงนี้ เกิดเสียชีวิตในเวลา ใกล้เคียงกัน จึงเป็นเหตุให้ชีโว่คนนี้ถูกขังไว้ให้ออกไปอยู่อาศัยข้างนอกหมู่บ้าน ในที่สุดก็ต้องเลิกเป็นชีโว่ไป โดยปริยาย เรื่องราวนี้เกิดขึ้นเมื่อตอนพ่อหลวงมีอายุประมาณ 6-7 ปี

ประเพณี

ประเพณีการมัดมือ ชาวบ้านจะให้เกียรติกับชีโว่เป็นคนทำพิธีคนแรก ชีโว่จะต้องไปทำพิธีเป็นคนแรกของทุกๆ บ้าน ในพิธีต่างๆ จะมีเหล้าเป็นส่วนประกอบ ซึ่งเหล้าที่นี่ทำมาจากข้าวเจ้า การทำเหล้านี้จะห้ามหญิงที่เป็นแม่บ้านทำ จะต้องเป็นหญิงที่บริสุทธิ์ถึงจะทำได้ วิธีการทำน้ำ จะปั้นข้าวเป็นก้อน แล้วนำไปปิ้ง เมื่อปิ้งได้ที่แล้วจึงถูกอกเป็นชิ้นๆ นำไปตากไว้พร้อมกับใส่ถ่านและพริกเพื่อเป็นเครื่องตาไก่วิจันกว่าจะมีความอุดม ซอไช ถ้ามีความอุดมแสดงว่าสามารถนำไปคั้มเหล้าได้แล้ว

ประเพณีปีใหม่จะเกิดขึ้นทุกปีหลังช่วงเวลาเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งมีความเชื่อว่าในปีใหม่จะต้องมีบ้านใหม่ วิธีการที่จะมีบ้านใหม่ คือ ต้องเปลี่ยนแปลงบางสิ่งของบ้าน อย่างเช่น เปลี่ยนไม้ แผ่นก๊อว่ามีบ้านใหม่แล้ว

ผู้ชายในหมู่บ้านสมัยก่อนนิยมการสัก เรื่องสักถือว่าเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี แสดงความเป็นชายสมชาย แต่การสักเพื่อประโยชน์ในการอยู่ยงคงกระพันก็มีเช่นกัน แต่จะสักในบริเวณที่ลับ ซึ่งมีขนาดเล็กของเห็นได้ยาก แต่ผู้ชายส่วนใหญ่จะสักเพื่อเรื่องศักดิ์ศรีเสียมากกว่า การสักจะทำกันภายในหมู่บ้าน โดยคนสักจะมาจากที่อื่น การสักใช้มีกัดทำที่มาราจีน สมัยก่อนไปเอาที่อำเภอปาย (วัดน้ำสู) บางครั้งการสักก็เชื่อว่าสามารถช่วยเป็นยาป้องกันภัยได้ เป็นต้น

เหมือง/ฝาย

ในหมู่บ้านมีเหมืองฝายตั้งแต่สมัยก่อน โดยเหมืองฝายในอดีตจะใช้ไม้ไผ่เชือกๆ ผ่าออกเป็นสองชีกมาทำ แบ่งเป็นเหมืองฝายของแต่ละครอบครัว จะทำอยู่ข้างบนของหมู่บ้าน ปัจจุบันเหลือร่องเพียงเล็กน้อย แต่ในปัจจุบันมีเหมืองชลประทานอยู่ข้างบน เป็นฝายที่ทำในลักษณะเดียวกันกับฝายแบบของสมเด็จฯ ซึ่งใช้หินทำแทนไม้จึงทำให้แข็งแรงกว่าฝายแบบเก่า บริเวณที่เป็นเหมืองจะใช้จุดเดินตลอด ไม่เคยเปลี่ยนจุดฝาย แต่จะช่วยกันทำและคุ้ม ในหมู่บ้านนี้เพิ่งเริ่มเป็นเขตห้ามจับสัตว์น้ำมี 2-3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอาณาเขตกว้าง 2 กิโลเมตร ครอบคลุมหมู่บ้าน แต่ในสมัยก่อนหมู่บ้านจะอยู่ร่วมกันด้วยสังฆะ มีการตกลงว่าจะไม่จับสัตว์น้ำตัวอ่อน จะเหลือไว้ใหม่ไว้ในแหล่งน้ำ เพื่อรอให้เจริญเติบโตแล้วจึงกลับมาจับกินในเวลาต่อมา จะไม่มีการจับสัตว์น้ำไปขาย แต่จะจับเพื่อกินเพียงอย่างเดียว

การทำไม้

ในอดีตเคยมีการทำไม้ที่บริเวณห้วยปلامุง โดยบริษัทบอนบอนเบรนเนอร์ม่า มีแทบทกอินเดียเข้ามาดูแล ในบริเวณนี้การทำไม้ทั้งหมดขึ้นอยู่กับบริษัทบอนบอนเบรนเนอร์ม่า และครั้งหนึ่งบริษัทนี้เคยเข้ามาถึงในห้วยตันนี้ การตัดไม้ในสมัยนั้นต้องสร้างห้างสูงๆ ไว้เพื่อตัดต้นไม้ สาเหตุที่ต้องสร้างสูงๆ นั้นก็เพื่อป้องกันเสื่อมากัด แรงงานที่ทำการตัดไม้มีจำนวนมากในหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นหวานช้างและคนตัดไม้ การตัดไม้มีน้ำสมัยก่อนจะใช้หวานในการตัด โดยค่อยๆ ตัดไปเรื่อยๆ จนกว่าต้นไม้จะล้ม สำหรับช้างมีไว้เพื่อทำหน้าที่ลากไม้เท่านั้น ในสมัย

นั้นบริเวณบ้านห้ายตันนุ่นยังไม่มีวัวต่าง วัวต่างจะมีเฉพาะในตัวเมืองขุนยวม ในช่วงเวลา พ.ศ. 2516 อึงมีบริษัทแม่ของสอนทำไม้เข้ามาดำเนินกิจการค้าไม้ที่บริเวณนี้

พ่อหลวงอุดมเคยทำอาชีพเป็นผู้ช่วยเสมียนตรวจไม้และทำการตีตราไม้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2514-2516 อญี่ปุ่น จำกัด ฝาง ในปี พ.ศ. 2516 ทำงานกับแม่ส่องสอนทำไม้ที่จำกัด ฝางแม่สะเรียง ในปี พ.ศ. 2517 อญี่ปุ่น จำกัด ฝาย ในปี พ.ศ. 2519 อญี่ปุ่น แม่ส่องสอน และในปี พ.ศ. 2520-2523 อญี่ปุ่น สอนสาโนเมืองแหง พ่อหลวงเล่าว่าบริษัททำไม้จะได้ทำไม้แดง (กญาเลย) ส่วนไม้สักนั้นทาง อบ. จะเป็นคนทำเอง การทำไม้จะมีหลักเกณฑ์โดยพิจารณาจากขนาด ถ้าเป็นต้นเต็ง-รัง ต้องวัดขนาดรอบต้น ได้ 120 เซนติเมตร ถ้าเป็นไม้แดงต้องวัดขนาดรอบต้น ได้ 150 เซนติเมตร ถ้าเป็นต้นประดู่ต้องวัดขนาดรอบต้น ได้ 180 เซนติเมตรขึ้นไป การทำไม้ในช่วงเวลาดังกล่าวใช้คนเลือยไม้ด้วยมือ อญี่ปุ่น และใช้ช้างลากไม้ โดยช้างที่ใช้นั้นเป็นช้างที่ได้มาจากการเช่าจากชาวปกาเกอะญอที่แม่แเจ่น

สองรวมโอลครั้งที่ 2

ในช่วงสมัยสองรวมโอลครั้งที่ 2 กองทัพทหารญี่ปุ่นได้เคยเดินทางผ่านหมู่บ้านห้ายตันนุ่น เพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศพม่า ในช่วงเวลาที่เข้าไปพม่า ทหารญี่ปุ่นยังคงไม่เป็นมิตรกับชาวบ้าน แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อทหารญี่ปุ่นแพ้สองรวมและเดินทางกลับเข้ามาข้างหมู่บ้านอีกรัง ทหารญี่ปุ่นเปลี่ยนเป็นมิตร ไม่ตรึงกับชาวบ้าน แต่ในช่วงเวลาดังกล่าว ญี่ปุ่นยังในหมู่บ้านเกิดความหวาดกลัวจึงอพยพยายหนีเข้าไปอยู่ในป่า หรือบนยอดภูเขา เป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้คนส่วนใหญ่ที่เห็นเหตุการณ์ในสมัยทหารญี่ปุ่นแพ้สองรวมจึงเป็นผู้ชาย แต่ในปัจจุบัน หลงเหลือในจำนวนน้อยแล้ว คนรุ่นแรกๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์ส่วนใหญ่จะหวาดกลัวทหารญี่ปุ่น เนื่องจากทหารญี่ปุ่นจะนาเอาร้าวสาร และฆ่าไก่ฆ่าหมูกันตามอำเภอใจ โดยที่ไม่ได้มีการขอจากชาวบ้านก่อนเลย แต่ในช่วงที่แพ้สองรวมกลับมา ทหารญี่ปุ่นได้มีการนำของที่ตนพกติดตัวอยู่ มาแยกของกินกับชาวบ้าน โดยไม่มีตราชในการแลก การแลกเป็นไปตามความพอใจของทั้งสองฝ่าย แต่สิ่งเดียวที่ทหารญี่ปุ่นไม่ยอมนำมาแลกคือ ปืน

เมื่อทหารญี่ปุ่นแพ้สองรวม ก็มีการนำดาบเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก มาเมื่อทหารญี่ปุ่นตายก็จะโยนลงตามร่องของเหมืองคลอดทั้งแนว เนื่องจากเป็นแบบที่ง่าย เพราะมีทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก น่าจะมีจำนวนเป็นร้อยๆ คน ซึ่งในปัจจุบันเหมืองที่ว่านี้เป็นที่นาของนายกองบุญ กรฤทธิ์เดชา พ่อหลวงเล่าว่ามีคนญี่ปุ่นเข้ามาบุคเจ้ากระดูกของทหารเหล่านั้นกลับประเทศไทย ซึ่งมีจำนวนประมาณ 200-300 โครง โดยจะบุคเจ้าไปเคละส่วนไหนและขา นอกจากนั้นยังกลับมาทำพิธีบวงสรวงที่นี่ทุกปี บริเวณเหมืองเก่าที่เป็นที่ฝังศพทหารญี่ปุ่นนั้น ในปัจจุบัน เป็นที่นาของนายกองบุญ กรฤทธิ์เดชา

ชาวบ้านเคยไปบุคที่นา พบกะโอลกศีรษะคน ดาวปลาบีน ขาวดยา พื้นรองเท้า แต่ในระยะหลัง รองผู้กำกับเชิดชาย ชนชัวช ได้มานำของไปแล้ว เมื่อสมัยก่อนมีคนพบกะโอลกศีรษะนุ่ยในจำนวนมาก แต่ไม่ได้สนใจและทิ้งไปในที่สุด แต่มีชาวปกาเกอะญอชื่อสะบีแซ ได้บุคพบกะโอลกที่มีฟันเลื่อนทองติดอยู่ จึงได้นำฟันนั้นไปขายแล้วทิ้งกะโอลกไป นอกจากสิ่งของเหล่านี้ ยังมีการพบชากรถทหารญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากที่บริเวณน้ำขวาม เป็นรถจักรถไฟฟ้า หัวรถมีลักษณะคล้ายหัวของตึกแต่น ที่มีการพบชากรถเป็นจำนวนมาก เนื่องจากรถในสมัยนั้นเดินเครื่องด้วยไอน้ำและน้ำมัน เมื่อไม่มีเชื้อเพลิงจึงจำเป็นต้องทิ้งไว้ระหว่างการเดินทางกลับ บริเวณบ้าน ห้ายตันนุ่นไม่โคนเกณฑ์แรงงานไปทำงานให้กับกองทัพญี่ปุ่น เนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นได้พาแรงงานมาจากพม่าและอินเดียแล้ว

บิดาของพ่อหลวงอุดมได้เคยบอกเล่ากับพ่อหลวงว่า บริเวณที่นาของนายกองบุญที่อยู่บริเวณริมห้วยตันนุ่น ในสมัยสองรวมโอลครั้งที่ 2 เคยเป็นค่ายของทหารญี่ปุ่นในระหว่างหากลับจากการแพ้สองรวม แต่ใน

ปัจจุบันนี้พบเพียงชาครากรหารถีปูนตั้งอยู่ริมห้วยต้นนุ่น ในครั้งแรกชาครากรอนตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับบริเวณที่ตั้งในปัจจุบัน หรือบริเวณกอกลวยริมห้วยพระสะบอ พนเป็นสินค้า แต่มีคนจากภายนอกมาอาชีวส่วนรถเหล่านี้ไปจนเกือบหมด เหลืออยู่ในจำนวนน้อย แต่วันหนึ่งได้มีชาวมาลากรชื่นส่วนที่เหลืออยู่ลงน้ำไป เมื่อ 2 ปีที่ก่อนพ่อหลวงจึงได้นำรถแม็คโครามายกขึ้นจากลำน้ำ จึงทำให้สภาพชาครากรที่เหลืออยู่ไม่สมบูรณ์เหมือนเมื่อครั้งแรกที่พบบริเวณลำน้ำนี้ในสมัยก่อน เป็นที่จอดรถของทหารญี่ปุ่น แต่มีคนทำให้ทางน้ำเปลี่ยนทิศทางมาข้างบริเวณนี้ จึงเป็นเหตุให้เกิดลำห้วยต้นนุ่นในบริเวณนี้ขึ้น นอกจากชาครากรณี้ยังมีการพนเป็นประมาณ 80 กระบอก ซึ่งปูของพ่อหลวงได้นำเต็นท์น้ำมันห่อเอาไว้แล้วนำໄไปฝังดิน หรือกระถั่งมีการพนลูกปืนในจำนวนประมาณ 400-500 นัด อยู่ที่ริมห้วยต้นนุ่น

ในพื้นที่นาของนายทูล ไพบูลศักดิ์และนายลีทุ กระจายทรัพยากร ซึ่งเป็นที่นาติดต่อกันนั้น พบนenin โบราณสถานกลางที่นา ซึ่งพื้นของนายทูลเคยบุกพนพระบริเวณนี้ โบราณสถานที่ใหญ่ที่สุด เมื่อครั้งพ่อหลวงยังเป็นเด็ก แต่ได้นำไปทิ้งน้ำหนึ่งเดล้ำ ในสมัยก่อนที่จะเปลี่ยนนานับถือศาสนาคริสต์ ไม่มีคนกล้ามาขุด เนื่องจากกลัวพี เคยมีเรื่องเล่าว่าหากไรมากในบริเวณนี้แล้วพวนมา จะต้องฆ่าไก่เลี้ยง แต่ในภายหลังที่หันนานับถือศาสนาคริสต์ทำให้ผู้คนเลิกกลัวพี จึงกล้าเข้าไปบุกหาของที่เนิน โบราณสถานดังกล่าว

ผู้ให้ข้อมูล	32) นางฉุยแหล่ สัมพันธ์พนา	อายุ 80 ปี
ชานพันธุ์	ภาคเอกะญอ	
ผู้สัมภาษณ์	นางสาวศิริลักษณ์ กันพารี นางสาววัชรินทร์ มณีวงศ์ และนางสาวสมอวิล สุขเลี้ยง	
วันที่	14 พฤษภาคม พ.ศ. 2552	
ที่อยู่	บ้านห้วยต้นนุ่น หมู่ 4 ต. แม่เจ้า อ. บุนยรุม จ. แม่ฮ่องสอน	
สถานที่	บ้านห้วยต้นนุ่น หมู่ 4 ต. แม่เจ้า อ. บุนยรุม จ. แม่ฮ่องสอน	
ผู้เรียนเรียง	นางสาวอวัญญา ณ หนองคาย	
รหัสเสียง	PPK-ANT-KY-332	

ยายฉุยแหล่ สัมพันธ์พนา อายุ 80 ปี บ้านห้วยต้นนุ่น ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านห้วยต้นนุ่นว่า ยายฉุยแหล่เกิดที่นี่ เวลาอพยพข้ายึดที่อยู่อาศัยจะเดินทางไปพร้อมกับครอบครัวของย่า ในอดีตการตั้งบ้านเรือนจะไม่นำนาแน่นเท่าในปัจจุบัน บ้านเรือนจะตั้งอยู่ห่างๆ กัน และมีจำนวนครัวเรือนน้อยกว่าปัจจุบันมาก สาเหตุที่ทำให้ต้องอพยพข้ายึดถิ่น เนื่องจากในหมู่บ้านมีคนล้มตายด้วยโรคต่างๆ หรือแม้กระทั่งในช่วงที่มีสงครามผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงตัดสินใจย้ายที่อยู่อาศัย

ความเชื่อ

ในอดีตยังคงมีความเชื่อเรื่องพีอยู่ จนมีเรื่องเล่าว่า บริเวณอนาคตของหมู่บ้าน มีдинสีแดงลักษณะเป็นแผ่นๆ ความกว้างเป็นศอก เชื่อว่าเป็นของลัวะ มีกฎพีปีศาจสิงสถิตย์อยู่ เป็นผีตัวผู้ และทรงบริเวณโน๊ลของหมู่บ้านเป็นผีตัวเมีย (ที่สวนป่าพีสัมกีมีแผ่นแครงๆ นือยู่ในกอไผ่เหมือนกัน) แต่เรื่องเล่านี้เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่จะเปลี่ยนนานับถือศาสนาคริสต์

หมู่บ้านห้วยตันนุ่นหันนานับถือศาสนาคริสต์เป็นเวลากว่า 30 ปีมาแล้ว โดยมีการเข้าริสตามาตริกส์ ก่อนที่จะมีมิชชันนารีเข้ามาเสียอีก คนที่นับถือศาสนาคริสต์คนแรกเป็นผู้หญิงมีชื่อว่า “คานะ” สาเหตุที่ทำให้เปลี่ยนนานับถือศาสนาคริสต์เนื่องจาก มีคนเจ็บป่วยล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงเลือกหันนานับถือศาสนาคริสต์ แทน ในช่วงเวลาที่มีคนตายจำนวนมากนั้น ยายฉุยแหล่ยู่อาศัยบริเวณโภคตี้บึง จนกันนี้จึงเปลี่ยนนานับศาสนาคริสต์ เช่นเดียวกับคนอื่น ในช่วงแรกการอยู่อาศัยเป็นแบบกระจักรยะ ระยะแรกอยู่อาศัยที่บ้านหนึ่ง แต่บ้านใดมีการเปลี่ยนนานับถือศาสนาคริสต์ก่อน จึงทำให้โนสลดอยู่ที่บ้านใด ยายฉุยแหล่ยู่จึงขอพยพมาอยู่ที่บ้านได้ โดยมีครอบครัวประมาณ 10-20 คนครอบครัวข้ามพื้นที่กัน หลังจากนั้นบ้านหนึ่งจึงค่อย ๆ เริ่มหันนานับถือศาสนาคริสต์ตามบ้านได้ แต่คงมีประชากรบางบ้านก้าวบ้านได้ ถึงอย่างไรก็ตามบ้านหนึ่งและบ้านได้ ก็ถือว่าเป็นกลุ่มคนเดียวกันนั่นเอง สำหรับมิชชันนารีที่เข้ามายังหมู่บ้านนี้เป็นชาติวันตก จะเดินทางเข้ามาครั้งละ 2-3 คน สามารถพูดภาษาปากเก่าอยู่ได้ดีแต่ก่อนที่จะเข้ามาในหมู่บ้านเสียอีก

สองรามโลกครั้งที่ 2

ในช่วงสมัยสองรามโลกครั้งที่ 2 ยายฉุยแหล่ยังคงเป็นเด็กอยู่ กองทัพทหารญี่ปุ่นได้เคยเดินทางผ่านหมู่บ้านห้วยตันนุ่น เพื่อเดินทางต่อไปยังประเทศไทย ในช่วงเวลาขาเข้าไปพม่า ทหารญี่ปุ่นยังคงไม่เป็นมิตรกับชาวบ้าน แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อทหารญี่ปุ่นแพ้สงครามและเดินทางกลับเข้ามายังหมู่บ้านอีกครั้ง ทหารญี่ปุ่นเปลี่ยนเป็นมิตรไมตรีกับชาวบ้าน แต่ในช่วงเวลาต่อมา ชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดความหวาดกลัวจึงขอพย้ายหนีเข้าไปอยู่ในป่า หรือบ่อนดอยกันเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะหวาดกลัวทหารญี่ปุ่น เนื่องจากทหารญี่ปุ่นจะมาอาช้าสาร และฝ่าไก่ฆ่าหมูกันตามอำเภอใจ โดยที่ไม่ได้มีการขอจากชาวบ้านก่อนเลย

ในการเดินทางกลับมาของทหารญี่ปุ่นเมื่อแพ้สงคราม ได้นำมา วัว ควาย รถจักร กลับมาพร้อมกันด้วย แต่เสบียงอาหารหมด จึงต้องมาอาช้าวัวปลาอาหารของชาวบ้านไปเป็นเสบียงแทน เส้นทางการเดินทางของทหารญี่ปุ่นนั้น จะใช้เส้นทางเมืองปอนไปทางลุ่มที่ป่าซึ่งมองเมืองปอน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้พบชากรถทหารญี่ปุ่นอยู่ในสวนของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก แต่มีคนนำชากรถออกไปจากหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน (สวนที่มีชากรถเป็นของป้าและอาของคนล่าม) นอกจากนั้นบริเวณหนีฝ่ายข้างบน ยังเป็นจุดที่ฝึกศพของทหารญี่ปุ่น โดยอาศัยทึ่งลงไปในคูแล้วจึงกลบ

การทำนานั้นจะช่วยกันทำทั้งผู้หญิงและผู้ชาย หยอดเมล็ดข้าวและตีข้าว ปักกล้าจะทำร่วมกันระหว่างชาย-หญิง ส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นคนบุดดิน การทำนานี้จะปลูกเพื่อกินเป็นหลัก ไม่ได้มีการค้าขายแต่อย่างใด ในตอนตั้งหมู่บ้านระยะแรกยังคงใช้น้ำที่มาจากห้วยหรือแม่น้ำขนาดเล็ก (บริเวณโภคตี้ห้วยถ้ำบุคลงไปน้ำเก่าจะซึมออกมาน้ำประปาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ได้มาจากห้วย เช่นเดียวกัน มีห้วยประสนบอเป็นตันน้ำ และเคยมีน้ำกีดขวางจากกินเดียและชาติวันตกเข้ามาสร้างบ่อน้ำให้ตามหมู่บ้าน ที่นี่ยังคงมีการใช้ระบบอุโมงค์ไม่ได้เป็นภายน้ำสำหรับใส่น้ำอยู่

การแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของชาวปากเก่าอยู่ สำหรับผู้ชายจะใส่เสื้อสีแดง กางเกงสะดอ ทึ่งที่โซคและแต่งงานแล้ว มีการปลูกฟ้ายกันเอง แล้วนำมาทำเป็นเส้นไยสำหรับหอ แล้วโดยใช้ลูกเดือยปัก สำหรับเครื่องประดับมีการใส่มาตั้งแต่รุ่นปู่-ย่า แล้วจึงกลายเป็นสมบัติของกันมาอีกที่ จะเน้นการใส่ต่างหูและสร้อย ส่วนตัวยาฉุยแหล่ยังมีสร้อยลูกปัดสีแดงเลือดหมู เครื่องประดับเหล่านี้จะใส่ติดตัวอยู่เป็นประจำ

ภายในหมู่บ้านไม่ได้มีเงินตราใช้แต่ย่างใด เงินจะได้มามากจากบุญยวน อาจมาจากการเข้าไปรับจ้างในบุญยวน ในอดีตก่อนสมัยของยาวยุ่งเหล่านั้น มีการเก็บภาษีเฉพาะในร้านค้าขนาดเล็ก เก็บเป็นรายหัว/ต่อปี โดยเก็บเฉพาะเงินไม่เกี่ยวกับสิ่งของเด็กๆ จะไม่ถูกเก็บภาษี การเก็บภาษีจะกระทำโดยตำรวจ แต่ในสมัยของยาวยุ่งเหล่านั้นไม่มีการเก็บภาษีแล้ว

ในอดีตหมู่บ้านนี้ไม่มีท่าเรือมาคุ้มแลกเปลี่ยนกระรากทั่วเมืองอย่างฉุยแหลก เป็นสาวยังเริ่มมีท่าเรือมาในหมู่บ้าน ท่ารากไม่ได้เข้ามาทำร้ายประชาชนแต่อย่างใด เพียงเข้ามาตั้งค่ายตามแนวเขตเส็บชายแดนเท่านั้น ท่ารากจะเข้ามาครั้งละประมาณ 10 คน และวิ่งแยกกันตั้งค่ายเป็นจุดๆ เนื่องจากบริเวณนี้เป็นเส้นทางเข้าไปสู่ประเทศไทยไม่ได้

เมื่อครั้งมีการก่อสร้างสถานีอนามัยของหมู่บ้าน ระหว่างการบุกก่อสร้างนั้น เคยพบช่องขนาดใหญ่ และชิ้นส่วนแขนของรูปปั้นที่ทำจากดินเผาในดิน ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์ จึงนำของทั้งหมดที่พบนั้นไปทิ้งเสียแล้ว นอกจากนั้นยังเคยมีคนพบพระพุทธรูปตามพื้นดิน อาจเป็นภารหรือแม้กระหงทั้งค่อนทำงาน แต่ได้นำไปทิ้งที่บึงแล้ว เช่นเดียวกัน ในปัจจุบันบึงนี้กล้ายเป็นบ่อปลาของชาวบ้านแล้ว

๔๙

ผู้ให้หลักทรัพย์	นายคำสุข สกุลวิเชียร อายุ 34 ปี
ชาติพันธุ์	ปกาเกो擂ญอ
ผู้สามัญชน	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์ นางสาวศิริลักษณ์ กันดาครร และนางสาวศิริวรรณ สิรัวณิชย์
วันที่	29 กันยายน พ.ศ. 2551
ที่อยู่	บ้านร่มเย็น ต. แม่กิ อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
สถานที่	บ้านร่มเย็น ต. แม่กิ อ. บุนยวน จ. แม่ฮ่องสอน
ผู้รับเรียง	นางสาววชิรินทร์ มณีวงศ์
รหัสเสียง	ไม่มีการบันทึกเสียง เรียงจาก การจดบันทึก

การแต่งงาน

การแต่งงานของพี่ค้าสุนนั่นต่างจากปกเกล่องอยู่ทั่วไป เนื่องจากก่อนที่จะแต่งงานกันนั้นไม่ได้รู้จักกัน ก่อนเพียงแค่เคยเห็นกันเท่านั้น แต่ที่ได้มานะแต่งงานกันนั้น เพราะญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายยกให้แต่งงานกัน ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ไปสู่ขอฝ่ายชาย เมื่อตกลงกันได้แล้วจึงไปตามนาทหลัง ว่าจะจัดพิธีได้มีอะไร เนื่องจากห้องฝ่ายหญิงและฝ่ายชายนับถือศาสนาคริสต์ การแต่งงานจึงจัดขึ้นในโบสถ์เมื่อначาวคริสต์ทั่วไป แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ดังนี้

บ้านของฝ่ายหลั่ง แล้วฝ่ายชายก็จะต้องนอนค้างที่บ้านของฝ่ายหลั่งก่อน ประมาณ 2-3 วัน จนนั้นก็จะไปเลี้ยงฉลอง กันอีกรังที่บ้านฝ่ายชาย

ข้อห้ามในพิธีการแต่งงาน

- พ่อแม่ของฝ่ายชายจะไม่ไปร่วมงานแต่งงานเนื่องจากเชื่อว่าการไปงานแต่งงานนั้นเป็นการขายลูกกิน
- ห้ามแต่งงานในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน

การตั้งชื่อ

คำนำหน้าชื่อของชาวปกาเกอะญอนนั้นจะแบ่งเป็นเพศหญิงเพศชาย คือ เพศชายจะนำหน้าชื่อด้วยคำว่า พะ เช่น พะตุลุ ส่วนผู้หญิงจะนำหน้าชื่อด้วยคำว่า หน่อ เช่น หน่อแทะเปรอะ